Pt VII

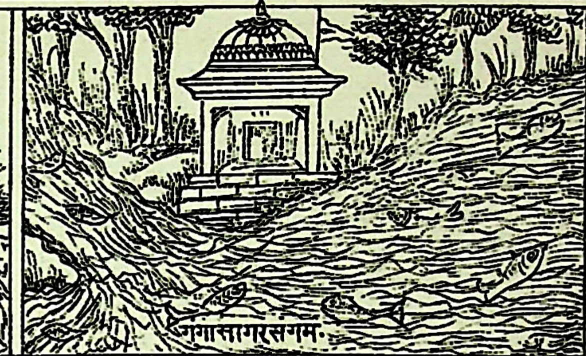
Vedavyas
Sripadma mahapurane - Pt VII -
श्रीपाद्मे महापुराणे - kriya khanda
सप्तम - क्रिया खण्ड
Sanskrit
Paper - Printed
1952 sambat (123 years old)
57 Folio
14.4" X 7"
Complete

॥ अथ श्रीपाद्मे महापुराणे सप्तमं क्रियाखंडं प्रारभ्यते ॥

क्रियाखंडाचीं चित्रें.

सूत.
शौनकादि ऋषि

व्यास
जैमिनी

गंगासागरसंगम.

ब्राह्मण
राणी.राजा.

तुलसीपूजा
आंवळीपूजा

लोमश.
२ब्राह्मण.
संवाद.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ क्रियायोगसारखण्डप्रारभ्यते ॥ लक्ष्मीनाथंपदारविंदयुगुलंब्रह्मेश्वराद्यामरश्रेणिनिम्रशिरोलिमालिअमलंवंदामहेसंततम् ॥ भक्त्या
योगिमनस्तडागसुषमासंदोहपुष्यत्तमंगङ्गाम्भोमकरंदबिन्दुनिकरंसंसारदुःखापहम् ॥ १ ॥ योमूर्तीर्बहुधाविधायभगवान्रक्षन्नशेषंजगद्यत्पादार्चनतत्परान
हिपुनर्मज्जंतिविश्वार्णवे ॥ सर्वप्राणिहृदंबुजेषुवसतिर्यस्यप्रभोःसंततंरम्यक्रोडवपुर्धरायहरयेदेवायतस्मैनमः ॥ २ ॥ वेदेभ्यउद्धृत्यसमस्तधर्मान्योयंपुराणे
षुजगाददेवः ॥ व्यासस्वरूपेणजगद्धितायवंदेतमेतंकमलासमेतम् ॥ ३ ॥ एकदामुनयःसर्वेसर्वलोकहितैषिणः ॥ सुरम्येनैमिषारण्येगोष्ठींचक्रुर्मनोरमा
म् ॥४॥ तत्रांतरेमहातेजाव्यासशिष्योमहायशाः ॥ सूतःशिष्यगणैर्युक्तःसमायातोहरिंस्मरन् ॥५॥ तमायांतंसमालोक्यसूतंशास्त्रार्थपारगम् ॥ नेमुःसर्वेसमु
त्थायशौनकाद्यास्तपोधनाः ॥ ६ ॥ सोपितान्सहसाभक्त्यामुनीन्परमवैष्णवान् ॥ ननामदंडवद्भूमौसर्वधर्मविदांवरः ॥ ७ ॥ वरासनेमहाबुद्धिस्तैर्द
त्तेमुनिसत्तमैः ॥ उवासहमुनिर्मध्येसर्वैःशिष्यगणैर्वृतः ॥ ८ ॥ तत्रोपविष्टंतंसूतंशौनकोमुनिसत्तमः ॥ बद्धाञ्जलिरिमांवाचमुवाचविनयान्वितः ॥९॥
॥ शौनकउवाच ॥ ॥ महर्षेसूतसर्वज्ञकलिकालेसमागते ॥ केनोपायेनभगवन्भूरिभक्तिर्भवेन्नृणाम् ॥ १० ॥ कलौसर्वेभविष्यंतिपापकर्मरताजनाः ॥
वेदविद्याविहीनाश्चतेषांश्रेयःकथंभवेत् ॥ ११ ॥ कलावन्नगताःप्राणालोकाःस्वल्पायुषस्तथा ॥ निर्धनाश्चभविष्यंतिनानादुःखप्रपीडिताः ॥ १२ ॥
प्रयाससाध्यंसुकृतंशास्त्रेषुक्रियतेद्विज ॥ तस्मात्केपिकरिष्यंतिकलौनसुकृतंजनाः ॥ १३ ॥ सुकृतेषुविनष्टेषुप्रवृत्तेपापकर्मणि ॥ सवंशाःप्रलयंसर्वेग
मिष्यंतिदुराशयाः ॥१४॥ स्वल्पश्रमैरल्पवित्तैरल्पकालैश्चसत्तम ॥ यथाभवेन्महापुण्यंतद्वैकथयसूतज ॥१५॥ यस्योपदेशतःपुण्यंपापंवाकुर्वतेजनाः ॥
सतद्भागीभवेन्मर्त्यइतिशास्त्रेषुनिश्चितम् ॥ १६ ॥ पुण्योपदेशःसदयःकैतवैश्चविवर्जितः ॥ पापमार्गविरोधीचचत्वारःकेशवोपमाः ॥ १७ ॥ ज्ञानंसं
प्राप्यसंसारेयःपरेभ्योनयच्छति ॥ ज्ञानरूपीहरिस्तस्मैप्रसन्नइवनेक्षते ॥१८॥ ज्ञानरत्नैश्वरत्नैश्चपरसंतोषकृन्नरः ॥ सज्ञेयःसुमतिर्नूनंनररूपधरोहरिः ॥१९॥
त्वमेवमुनिशार्दूलवेदवेदाङ्गपारगः ॥ त्वदृतेनहिवक्तान्योयतस्त्वंव्यासशासितः ॥ २० ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ धन्योऽसित्वंमुनिश्रेष्ठत्वमेववैष्ण
वाग्रणीः ॥ यतःसमस्तलोकानांहितंवाञ्छसिसर्वदा ॥ २१ ॥ शृणुशौनकवक्ष्यामियत्त्वयाश्रोतुमिच्छितम् ॥ सर्वलोकहितार्थायवैष्णवानांविशेषतः ॥
॥ २२ ॥ पृष्टोजैमिनिनासर्वंयदुवाचशृणुष्वतत् ॥ महर्षिंजैमिनिर्नामयोगाभ्यासरतःसदा ॥२३॥ प्रणम्यशिरसाव्यासंपप्रच्छमुनिसत्तमः ॥ ॥ जैमि
निरुवाच ॥ ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञव्याससत्यवतीसुत ॥ २४ ॥ कलौकस्माद्भवेन्मोक्षस्तन्ममाचक्ष्वमूलतः ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ जैमिनेर्वचनं
श्रुत्वाव्यासःसंतुष्टमानसः ॥ २५ ॥ प्रारेभेमुनिशार्दूलकथांमंगलसंयुताम् ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ जैमिनेमुनिशार्दूलधन्योऽसित्वंमहामते ॥२६॥

नारायणकथांश्रोतुंयतोवांछसिसर्वदा ॥ सत्कथाश्रवणेबुद्धिर्यस्ययस्यप्रवर्तते ॥ २७ ॥ तस्यतस्यभवेज्ज्ञानंज्ञानंमोक्षप्रदंविदुः ॥ नवैष्णवकथाय
स्मैरोचतेपापिनेभुवि ॥ २८ ॥ वृथैवसृष्टाविधिनाभूमिर्भारवतीकृता ॥ कथायैजगतीवक्तुंश्लाघ्यतेवैष्णवैर्जनैः ॥ २९ ॥ तांमिथ्यामिवयोवक्ति
सज्ञेयःपापिनांवरः ॥ यस्मिन्दिनेमुनिश्रेष्ठश्रूयतेनहरेःकथा ॥ ३० ॥ तद्दिनंदुर्दिनंमन्येघनच्छन्नंनदुर्दिनम् ॥ यत्रयत्रमहीभागेवैष्णवीवर्ततेकथा ॥३१॥
सांनिध्यंतत्रभगवान्नजहातिकदाचन ॥ योवैष्णवकथारम्भेविघ्नकृन्मानवोभवेत् ॥ ३२ ॥ तमेवशप्त्वाभगवान्दैवतैःसहगच्छति ॥ प्रभावंवासुदेवस्य
श्रुत्वाहृष्यंतियेजनाः ॥ ३३ ॥ ज्ञेयास्तएवदेवांशाःपूज्याद्दश्याश्चसत्तमाः ॥ नारायणप्रभावंयेश्रुत्वाचोपहसंतिवै ॥ ३४ ॥ तेविज्ञेयादानवांशानरानरक
भागिनः ॥ तत्रतीर्थानिसर्वाणिगङ्गादीनिद्विजोत्तम ॥३५॥ देवर्षयश्चदेवाश्चमुनयश्चतपोधनाः ॥ शृण्वतांलोकसंघानांपापव्याधिविनाशनी ॥३६॥ नाराय
णकथायत्रवर्ततेप्रतिवासरम् ॥ मुनेक्रियायोगसारंबह्वर्थंपापनाशनम् ॥ ३७ ॥ नारायणकथोपेतंसेतिहासंनिशामय ॥ ३८ ॥ ॥ इति श्रीपाद्मेम
हापुराणेक्रियायोगसारेजैमिनिव्याससंवादेप्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ सृष्टेरादौमहाविष्णुःसिसृक्षुःसकलंजगत् ॥ स्रष्टापा
ताचसंहर्तात्रिमूर्तिरभवत्स्वयम् ॥ १ ॥ सृष्ट्यर्थमस्यजगतःससर्जब्रह्मसंज्ञकम् ॥ दक्षिणांगतआत्मानमात्मनाश्रेष्ठपूरुषः ॥ २ ॥ ततस्तुपालनार्थां
यजगतोजगतीपतिः ॥ विष्णुंससर्जवामांशान्निजांशंकेशवंमुने ॥ ३ ॥ अथसंहरणार्थायजगतोरुद्रमव्ययम् ॥ मुनेससर्जमध्यांगात्कृतपद्मालयः
प्रभुः ॥ ४ ॥ रजःसत्वंतमश्चेतिपुरुषंत्रिगुणात्मकम् ॥ वदंतिकेचिद्ब्रह्माणंविष्णुंकेचिच्चशंकरम् ॥ ५ ॥ एकोविष्णुस्त्रिधाभूत्वासृजत्यत्तिच
पातिच ॥ तस्माद्भेदोनकर्त्तव्यस्त्रिषुलोकेषुसत्तमैः ॥ ६ ॥ आद्याप्रकृतिरेतस्यमहाविष्णोःपरात्मनः ॥ निदानंभूतविश्वस्यविद्याविद्येतिगीयते ॥ ७ ॥
भावाभावस्वरूपासाजगद्धेतुःसनातनी ॥ ब्राह्मीलक्ष्मीरम्बिकेतित्रिमूर्तिःसहसाभवत् ॥ ८ ॥ सृष्टिस्थितिविनाशेषुयांनियोज्यततोमुने ॥ आद्यां
चैवाद्यपुरुषस्तत्रैवांतरधीयत ॥ ९ ॥ यस्याज्ञयाततोब्रह्मामहाभूतान्ससर्जह ॥ पृथिव्याकाशवाय्वंबुवह्नीन्पञ्चसमाधिना ॥ १० ॥ भूर्भुवःस्वस्तथा
चैवमहश्चैवजनस्तथा ॥ तपश्चसत्यमित्यादीन्सृष्टवान्कमलासनः ॥ ११ ॥ अतलंसृष्टवान्ब्रह्माततोधोवितलंद्विज ॥ ततोऽधःसुतलंचैवततोऽधश्चत
लातलम् ॥ १२ ॥ महातलमधस्तस्मात्ततोऽधश्चरसातलम् ॥ तस्मादधश्चपातालंलोकानेवंयथाक्रमम् ॥ १३ ॥ देवतानांनिवासार्थंरत्नसानुं
महागिरिम् ॥ सृष्टवान्पृथिवीमध्येजाम्बूनदसमुज्ज्वलम् ॥ १४ ॥ मंदरंचरमंचैवत्रिकूटमुदयाचलम् ॥ अन्यांश्चपर्वतांश्चैवसृष्टवान्विविधानपि ॥
॥ १५ ॥ लोकालोकस्ततश्चैवतन्मध्येसप्तसागराः ॥ सप्तद्वीपाश्चविप्रेन्द्रपरमेशस्वयंभुवा ॥ १६ ॥ जम्बुद्वीपोद्विजश्रेष्ठद्वीपश्चप्लक्षसंज्ञितः ॥

१ स्रष्टाः इत्यध्याहार्यम् । सर्वत्रापि सृष्टशब्दस्य वचनविपरिणामेन सङ्गतिरनुसंधेया ।

विज्ञेयोद्विगुणस्तस्माच्छाल्मलोद्विगुणस्ततः ॥ १७ ॥ तेचप्लक्षादयोद्वीपाःसर्वभागसमन्विताः ॥ समस्तगुणसंयुक्तादेवदेवर्षिमूर्तयः ॥ १८ ॥
सप्तद्वीपाइमेविप्रसप्तसागरवेष्टिताः ॥ तेषांनामानिवक्ष्यामिसागराणांनिशामय ॥ १९ ॥ लवणेक्षुसुरासर्पिर्दधिदुग्धजलांतकाः ॥ एतेसमुद्राद्वे
वर्षेपूर्वस्माच्चपरःपराः ॥ २० ॥ विज्ञेयाद्विगुणाःसर्वेआलोकालोकपर्वताः ॥ द्वीपेद्वीपेततोब्रह्मावृक्षगुल्मलतादिकान् ॥ २१ ॥ तिर्यग्योनिगता
ञ्जतून्सृष्टवान्द्विजसत्तम ॥ अथदेवान्मनुष्यांश्चनागान्विद्याधरांस्तथा ॥ २२ ॥ क्रमात्ससर्जपुत्रांश्चततोदक्षादिकान्मुनीन् ॥ ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रानन्यां
श्चैवांत्यजांस्तथा ॥ २३ ॥ तेषांचवर्तनादीनिसृष्टवान्सप्रजापतिः ॥ हेमाद्रिदक्षिणंयद्वैविंध्याद्रेरुत्तरंतथा ॥ २४ ॥ आहुस्तद्भारतंवर्षंशुभाशुभफ
लप्रदम् ॥ आसाद्यभारतेवर्षेयेजन्मनिनरोत्तमाः ॥ २५ ॥ धर्मकर्माणिकुर्वंतितेसर्वेकेशवोपमाः ॥ कर्मभूमौकृतंकर्मशुभंवाशुभमेववा ॥ २६ ॥
तत्फलंभुंजतेलोकोभोगभूमिषुसत्तम ॥ कर्मभूमिंसमागत्ययोधर्मकर्मसूद्यतः ॥ २७ ॥ नचतेनसमःकोपित्रिषुलोकेषुविद्यते ॥ तस्यस्यात्सफलं
जन्मजीवितंचसुजीवितम् ॥ २८ ॥ श्रीनारायणसेवायांमतिर्यस्यनविद्यते ॥ जन्मकोट्यर्जितैःपुण्यैःसंसारैकाधिनायके ॥ २९ ॥ नारायणेदेवदेवे
भक्तिःस्यात्सुदृढानृणाम् ॥ समस्तसुखदश्चापिसश्लाघ्योनिर्भयोऽपिच ॥ ३० ॥ त्याज्यःसदेशःसहसानातिष्ठेद्यत्रवैष्णवः ॥ जन्मांतरार्जितंपापंस्वल्पंवा
यदिवाबहु ॥ ३१ ॥ तत्क्षणात्क्षयमाप्नोतिभगवद्भक्तदर्शनात् ॥ वैष्णवांघ्रिजलंयस्तुसमस्तपातकापहम् ॥ ३२ ॥ वहेत्स्वशिरसाभक्त्यागङ्गास्नानेनत
स्यकिम् ॥ मुहूर्तमपियःकुर्यात्सङ्गंभागवतैःसह ॥ ३३ ॥ समुच्यतेसर्वपापैर्ब्रह्महत्यामुखैरपि ॥ धर्मकर्माणिविप्रेन्द्रक्रियंतेयानिकानिच ॥ ३४ ॥ भगव
द्भक्तपुरतस्तानिस्युरक्षयाणिच ॥ मुहूर्तंवामुहूर्तार्द्धंयत्रतिष्ठंतिवैष्णवाः ॥ ३५ ॥ सत्यंसत्यंपुनःसत्यंतत्तीर्थंतत्तपोवनम् ॥ अन्नंवासलिलंवापिफलंवावै
ष्णवायच ॥ ३६ ॥ यत्किंचिद्दीयतेविप्रतद्दानमक्षयंभवेत् ॥ समस्तदेवतारूपोवैष्णवःपरिकीर्तितः ॥ ३७ ॥ सचेत्संतोषितोयेनतोषिताःसर्वदेवताः ॥
संसारेऽस्मिन्महाघोरेनानादुःखसमन्विते ॥ ३८ ॥ भगवद्भक्तपुरुषःकदाचिन्नावसीदति ॥ तस्मात्त्वमपिविप्रेन्द्रक्रियायोगेनकेशवम् ॥३९॥ समाराध्यस
दाभक्त्याव्रजंविष्णोःपदंपरम् ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ तदेतद्वचनंश्रुत्वाकानीनस्यमहात्मनः ॥ ४० ॥ शिरसांजलिमादायजैमिनिःपर्यपृच्छत ॥
॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ भगवद्भक्तमाहात्म्यंत्वयाप्रोक्तंपुनःपुनः ॥ ४१ ॥ गुरोर्किंलक्षणंतेषांतत्सर्वंब्रूहिसांप्रतम् ॥ कथंवावैष्णवालोकाज्ञातव्यामु
निसत्तम ॥ ४२ ॥ आदितोब्रूहितत्सर्वंयदितेमय्यनुग्रहः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ मधुकैटभयोःपूर्वंहतयोर्वेधसास्वयम् ॥ ४३ ॥ पृष्टोयदाहभगवां
स्तन्निशामयवेद्म्यहम् ॥ कल्पांतेरुद्ररूपेणसंहार्यसकलंजगत् ॥ ४४ ॥ स्वयमेकश्चभगवान्सुष्वापयोगमायया ॥ सुप्तेतस्मिन्भगवतियोगनिद्राविमोहि

ते ॥ अभवत्पृथिवीसर्वासलिलौघपरिप्लुता ॥ ४५ ॥ अतोब्रह्माजगत्स्रष्टातन्नाभिकमलोपरि ॥ तमादिपुरुषंध्यात्वातस्थौतद्गतमानसः ॥ ४६ ॥ तस्मि
न्कालेमहाघोरेविष्णोःकर्णमलाद्द्विज ॥ जातौमहासुरौघोरौमधुकैटभसंज्ञितौ ॥ ४७ ॥ अंतरिक्षेभ्रमंतौतौदानवावतिदारुणौ ॥ श्रीविष्णोर्ना
भिकमलेब्रह्माणंतावपश्यताम् ॥ ४८ ॥ तंहंतुमथदैत्यौतौमहाबलपराक्रमौ ॥ उद्यमंचक्रतुर्विप्रक्रोधसंरक्तलोचनौ ॥ ४९ ॥ ततोब्रह्माजगत्स्रष्टाविचिंत्य
तद्वधंहृदा ॥ योगनिद्रांभगवतींतुष्टावश्लक्ष्णयागिरा ॥ ५० ॥ तस्यस्तवंसमाकर्ण्यब्रह्मणःपरमेष्ठिनः ॥ उवाचेतिवचःप्रीत्याकिंतेऽभिमतमुच्यताम् ॥
॥ ५१ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ अत्युग्रदानवावेतौहंतुंमांकृतनिश्चयौ ॥ माययामोहयक्षिप्रंत्रातारमच्युतंत्यज ॥ ५२ ॥ ततोभागवतीनिद्रामहाविष्णुं
तमत्यजत् ॥ दानवाभ्यांततस्ताभ्यामंतरिक्षेकृपामयः ॥ ५३ ॥ युयुधेबाहुयुद्धेनशरणागतवत्सलः ॥ पञ्चवर्षसहस्राणिकृत्वायुद्धंसुदारुणम् ॥ ५४ ॥
विजयंनागमत्कोपिनचकोपिपराभवम् ॥ अथतौदानवौतत्रमहामायाविमोहितौ ॥ ५५ ॥ वरंवृणिवतिचास्मत्तोऽगदतांकेशवंप्रति ॥ ततःप्रहस्यदेवेशउ
वाचेतिवचोद्विज ॥ ५६ ॥ यदितुष्टौचवांदैत्यौमद्वध्यौभवतंद्रुतौ ॥ ततस्तौदानवौघोरौभगवंतंजनार्दनम् ॥ ५७ ॥ इत्यूचतुर्महामायौमहामायाविमो
हितौ ॥ अयमेववरोदत्तोभवतेनात्रसंशयः ॥ ५८ ॥ मारयावांविनावारिमहीयत्रजनार्दन ॥ महासुरौततस्तौतुआनीयजघनंप्रति ॥ ५९ ॥ निहतौसहसा
विप्रचित्रयाचक्रधारया ॥ चक्रिणानिहतौदृष्ट्वादानवौमधुकैटभौ ॥ तुष्टावदेवदेवेशंब्रह्माविगतसाध्वसः ॥ ६० ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ नमोनमस्तेपरमेश्व
रायप्रपन्नसर्वार्तिविनाशनाय ॥ नमोनमस्तेत्रिगुणात्मकायनारायणायामितविक्रमाय ॥ ६१ ॥ त्वत्पादपाथोजयुगंप्रपन्नाजनाःक्वचिन्नोविपदंमनुष्याः ॥
एतन्मयाज्ञातमनंतकीर्तेसद्योहृतेयंमहतीममापत् ॥ ६२ ॥ योगेश्वरोसिसदयोसिजगत्त्रयेशत्वंदेवदेवशरणागतपालकेश ॥ त्वंनिर्दयोरिनिकरस्यवि
नाशनेषुयद्रक्षितोऽहमसुरौनिहतौत्वयैतौ ॥ ६३ ॥ यद्यप्यत्यंतकठिनौमधुकैटभौतौमन्येतथापिस्वजनाविहचेतसाहम् ॥ यस्मात्स्वजीवनविनाश
वरप्रदानैःसंतोषितोखिलशुभप्रदईश्वरस्त्वम् ॥ ६४ ॥ रम्यंजगत्त्रयमिदंपुरुषस्यतस्यनश्यंतिसर्वरिपवःस्वकुलैःसमेताः ॥ वृद्धिंव्रजंतिसुहृदोऽखिलबांध
वाश्चयंपश्यसित्वममरेशदयाभिरत्र ॥ ६५ ॥ लक्ष्मीमुखांबुजमधुव्रतदेवदेवसंसारलोकभयशोकविनाशकारिन् ॥ त्वच्चारुपादकमलद्वयमाश्र
यंतंमांपाहिनाथकृपयासततंनमस्ते ॥ ६६ ॥ प्रसीदपुण्डरीकाक्षप्रसीदकमलेश्वर ॥ प्रसीदसर्वभूतेशविश्वंभरनमोस्तुते ॥ ६७ ॥ नमस्तेभ
क्तुष्टायनमस्तेभक्तिदायिने ॥ नमस्तेज्ञानरूपायशरणंमेभवानघ ॥ ६८ ॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंनमोनमः ॥ परित्राहिपरित्राहिपरित्राहि

१ प्रयांतीतिशेषः।

जगन्मय ॥६९॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ एतैरन्यैरपिस्तोत्रैर्ब्रह्मणालोककारिणा ॥ स्तुतःसदेवोभगवान्परमांप्रीतिमाययौ ॥ ७० ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
स्तोत्रेणानेनतेभक्त्यातुष्टोऽस्मिकमलासन ॥ किमस्त्यभिमतंब्रूहितत्तेदास्याम्यहंभुवि ॥ ७१ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ यदितुष्टोऽसिदेवेशकरुणाब्धे
जगन्मय ॥ नापदस्तवभक्तानांभवंत्वितिवरोमम ॥ ७२ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ एवमस्तुसुरश्रेष्ठदत्तोऽयंतेमयावरः ॥ मद्भक्तस्यकदाप्यापन्न
भवेत्क्षितिमण्डले ॥ ७३ ॥ वैष्णवानांशरीरेषुसततंनिवसाम्यहम् ॥ लभंतेनापदस्तस्मात्कदाचिद्वैष्णवानराः ॥ ७४ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ सर्व
मेवजगन्नाथत्वयादत्तंनसंशयः ॥ यद्येतौचमहादैत्यौसंग्रामेविनिपातितौ ॥७५॥ कियत्कालंसमासाद्यस्तोत्रेणानेनवैप्रभो ॥ स्तौतित्वांपरयाभक्त्यातस्य
त्राताभविष्यसि ॥ ७६ ॥ अहोध्यानैरपिध्यातुंदेवैस्त्वंनहिशक्यसे ॥ सत्वंवैष्णवदेहेषुभ्रमसीत्यद्भुतंमहत् ॥ ७७ ॥ क्षणमात्रमपिस्वामिंस्त्वयितुष्टेनकिं
भवेत् ॥ सत्वंवैष्णवसंगेनभ्रमसीत्यद्भुतंमहत् ॥ ७८ ॥ केवैष्णवाःकैटभारेकिंवातेषांचलक्षणम् ॥ कथंज्ञेयास्तुतेसर्वेतन्मेकथयकेशव ॥ ७९ ॥
॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ वैष्णवानांलक्षणानिकल्पकोटिशतैरपि ॥ सम्यग्वक्तुंनशक्तोऽस्मिसंक्षेपाच्छृणुसत्तम ॥ ८० ॥ संसारोवैष्णवाधीनोदेवा
वैष्णवपालिताः ॥ अहंचवैष्णवाधीनस्तस्माच्छ्रेष्ठाश्चवैष्णवाः ॥८१॥ क्षणमात्रमपिब्रह्मन्विहायवैष्णवंजनम् ॥ तिष्ठामिनाहमन्यत्रवैष्णवाममबांधवाः ॥
॥ ८२ ॥ कामक्रोधविहीनायेहिंसादंभविवर्जिताः ॥ लोभमोहविहीनाश्चज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ८३ ॥ अमत्सरादयायुक्ताःसर्वभूतहितैषिणः ॥ सत्यो
क्तिभाषिणश्चैवविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः ॥ ८४ ॥ धर्मोपदेशिनश्चैवधर्माचारधरास्तथा ॥ गुरुशुश्रूषिणश्चैवविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः ॥ ८५ ॥ समानंयेचप
श्यन्तित्वांचमांचमहेश्वरम् ॥ कुर्वन्तिपूजामतिथेर्ज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ८६ ॥ वेदविद्यानिरुक्तायेविप्रभक्तिरताःसदा ॥ नपुंसकाःपरस्त्रीषुज्ञेयास्तेवै
ष्णवाजनाः ॥ ८७ ॥ एकादशीव्रतंयेचभक्तिभावेनकुर्वते ॥ गायंतिममनामानिज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ८८ ॥ देवायतनकर्तारस्तुलसीमाल्यधारकाः ॥
पद्माक्षधारिणोयेचज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ८९ ॥ शङ्खचक्रगदापद्मैरङ्कितानिममायुधैः ॥ ब्रह्मन्येषांशरीराणिज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९० ॥
धात्रीफलस्रजोयेषांगलेषुकमलासन ॥ मांपूजयंतितत्पत्रैर्ज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९१ ॥ तुलसीमूलमृद्भिश्चतिलकानिनयंतिये ॥ तुलसीकाष्ठपंकैश्चज्ञेया
स्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९२ गङ्गास्नानरतायेचगङ्गानामपरायणाः ॥ गङ्गामाहात्म्यवक्तारोज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९३ ॥ शालग्रामशिलायेषांगृहेवसतिस
र्वदा ॥ शास्त्रंभागवतंचैवज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९४ ॥ संमार्जयंतियेनित्यंममस्थानानिसत्तम ॥ दीपंयच्छंतितत्रैवज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९५ ॥
शीर्णमन्मंदिरंयेचकुर्वन्तिनूतनंपुनः ॥ तत्रायतनशोभांचज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९६ ॥ अभयंयेचयच्छन्तिभीरुभ्यश्चतुरानन ॥ विद्यादानंचविप्रेभ्यो

ज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९७॥ मत्पादसलिलैर्येषांसिक्तानिमस्तकानिच ॥ ममनैवेद्यमश्नन्तिज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ ९८ ॥ क्षुत्तृट्प्रपीडितेभ्यश्चयेयच्छं
त्यन्नमंबुच ॥ कुर्युर्येयोगशुश्रूषांज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः॥९९॥ आरामकारिणोयेचपिप्पलारोहिणोपिच ॥ गोसेवांयेचकुर्वन्तिज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥१००॥
अत्यन्तभक्तायेब्रह्मन्पितृयज्ञंप्रकुर्वते ॥ कुर्वन्तिदीनशुश्रूषांज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ १०१ ॥ तडागग्रामकर्तारःकन्यादानरताश्चये ॥ सेवंतेश्वशुरौयेचज्ञे
यास्तेवैष्णवाजनाः ॥१०२॥ सेवंतेज्येष्ठभगिनींज्येष्ठभ्रातरमेवच ॥ परनिंदांनकुर्वंतिज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः॥१०३॥ वैष्णवेषुगुणाःसर्वेदोषलेशोनविद्यते ॥
तस्माच्चतुर्मुखत्वंचवैष्णवोभवसांप्रतम् ॥ १०४ ॥ समाराधयमांनित्यंक्रियायोगैःप्रजापते ॥ सर्वमेवाशुभद्रंतेभविष्यतिनसंशयः ॥१०५॥ देवस्वंब्राह्मण
द्रव्यंपरस्वंचचतुर्मुख ॥ पश्यन्तिविषवद्येचज्ञेयास्तेवैष्णवाजनाः ॥ १०६ ॥ पाखंडभक्तिरहिताःशिवभक्तिपरायणाः ॥ चतुर्दशीव्रतरताज्ञेयास्तेवैष्ण
वाजनाः ॥ १०७ ॥ बहुनात्रकिमुक्तेनभाषितेनपुनःपुनः ॥ ममार्चांयेचकुर्वंतिविज्ञेयास्तेचवैष्णवाः ॥ १०८ ॥ भूयःपूर्वस्थितमिवसृज्यतांसकलंजगत्॥
इत्युक्त्वांतर्दधेदेवस्तत्रैवपरमेश्वरः ॥१०९॥ ततस्तुपूर्ववद्ब्रह्मासृष्टवान्सकलंजगत् ॥ क्रियायोगैर्हरिंचेष्ट्वाजगामपरमंपदम् ॥ ११० ॥ येपठंतीममध्यायं
भक्त्यानारायणाग्रतः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्ताअन्तेयान्तिहरेर्गृहम् ॥ १११ ॥ इति श्रीपाद्मेमहापुराणेक्रियायोगसारेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ छ ॥
॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ क्रियायोगस्यतत्वंमेब्रूहिव्यासमहामते ॥ क्रियायोगमहंज्ञातुमिच्छामिभवदग्रतः ॥ १ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ शरीरंमा
नुषंविप्रदुर्लभंचात्रभूतले॥धीरःशरीरमासाद्यमोक्षार्थंयोगमभ्यसेत् ॥२॥ क्रियायोगध्यानयोगावुभौयोगौप्रकीर्त्तितौ ॥ तयोराद्यःक्रियायोगःकुर्वतांसर्वका
मदः ॥ ३ ॥ गङ्गाश्रीर्विष्णुपूजाचदानानिद्विजसत्तम ॥ ब्राह्मणानांतथाभक्तिर्भक्तिरेकादशीव्रते ॥ ४ ॥ धात्रीतुलस्योर्भक्तिश्चतथाचातिथिपूजनम्॥
क्रियायोगाङ्गभूतानिप्रोक्तानीतिसमासतः ॥ ५ ॥ क्रियायोगादृतेविप्रध्यानयोगेनसिद्ध्यति ॥ क्रियायोगरतोयातितद्विष्णोःपरमंपदम् ॥ ६ ॥ ॥ जैमि
निरुवाच ॥ ॥ क्रियायोगाङ्गभूतानियानिप्रोक्तानिभोःप्रभो ॥ तन्माहात्म्यानिकथययदिभोमय्यनुग्रहः ॥ ७ ॥ गङ्गायाःकेगुणाब्रह्मन्विष्णुपूजाफलं
चकिम् ॥ श्रेष्ठानिकानिदानानिकावाभक्तिर्द्विजन्मनाम् ॥ ८ ॥ एकादश्यांःफलंकिंवाधात्रीभक्तिश्चकीदृशी ॥ तुलस्याःकीदृशीभक्तिःकिंवाचातिथिपू
जनम् ॥ ९ ॥ एतत्सर्वंमुनेब्रूहिश्रोतुमस्तिममादरः ॥ त्वत्तोऽन्यःकथितुंकोपिनशक्नोतिजगत्त्रये ॥१०॥ ॥व्यासउवाच॥ ॥ साधुसाधुद्विजश्रेष्ठमनस्तेविम
लंध्रुवम् ॥ यतोगुह्यकथामेतांश्रोतुंश्रद्धाचकौतुकम् ॥ ११ ॥ भागीरथ्यागुणंसम्यक्कथितुंनहिशक्यते ॥ तस्मात्समासतोवक्ष्येश्रूयतामेकचेत
सा ॥ १२ ॥ गङ्गेत्यक्षरयुग्मंचजपत्यत्यन्तकोमलम् ॥ मन्येव्रजेत्तथाप्येनोमहाभूतरसायनम् ॥ १३॥ सर्वत्रसुलभागङ्गात्रिषुस्थानेषुदुर्लभा ॥ गङ्गाद्वारे ॥ ३ ॥

प्रयागेचगङ्गासागरसङ्गमे ॥ १४ ॥ सवासवाःसुराःसर्वेगङ्गाद्वारंमनोरमम् ॥ समागत्यप्रकुर्वन्तिस्नानदानादिकंमुने ॥ १५ ॥ दैवयोगान्मुनेतत्रयेत्य
जंतिकलेवरम् ॥ मनुष्यपशुकीटाद्यालभंतेपरमंपदम् ॥ १६ ॥ अत्रेतिहासंविप्रर्षेकथ्यमानंमयाशृणु ॥ सम्यक्छ्रवणमात्रेणसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥१७॥
मनोभद्रोनामराजासोमवंशसमुद्भवः ॥ पूर्वमासीज्जगत्यस्मिन्बलवान्सर्वधर्म्मवित् ॥ १८ ॥ तस्यहेमप्रभानाममहिषीप्रियवादिनी ॥ पतिव्रतामहाभा
गासर्वलक्षणसंयुता ॥ १९ ॥ सराजासमरेहत्वासकलानेवशात्रवान् ॥ शशासपृथिवींकृत्स्नांसाब्धिद्वीपांमहाबलः ॥ २० ॥ सएकदामहीपालः
समाहूयस्वमंत्रिणः ॥ उवाचेदंवचःप्रीत्यासभामध्येमहायशाः ॥ २१ ॥ ॥ मनोभद्रउवाच ॥ ॥ अमात्याःपृथिवीसर्वामयेयंप
रिपालिता ॥ निहतारिपवःसर्वेसपुत्रबलवाहनाः ॥ २२ ॥ पालितानिस्वगोत्राणिदानैर्विप्राश्चतोषिताः ॥ शिष्टाश्चत्रिदशाःसर्वेसपुत्रबलवाहनाः ॥
॥ २३ ॥ पालितानिस्वगोत्राणियज्ञैःसर्वैःसदक्षिणैः ॥ एतद्द्विजरयासर्वमहत्यामेबलंहृतम् ॥ २४ ॥ कर्माणिकानिचित्कर्त्तुंनहिशक्नोमिदुर्बलः ॥ साम
र्थ्यहीनेपुरुषेराजश्रीर्नहिशोभते ॥ २५ ॥ सर्वाभरणसंयुक्तावृद्धाङ्गाइवकामिनी ॥ तावद्बिभ्यतिसर्वेपिशत्रवःपृथिवीतले ॥ २६ ॥ यावद्विगतसामर्थ्यंने
च्छन्तिचारुचक्षुषा ॥ समस्तगुणसम्पन्नामपितद्गतमानसम् ॥ २७ ॥ पृथ्वीत्यजेन्नृपंवृद्धंस्वैरिणीपालितायथा ॥ भक्तिलभ्यागुणाःसर्वेगुणलभ्यंमहद्य
शः ॥ २८ ॥ निःश्रेयसंदानलभ्यंबललभ्यातुमेदिनी ॥ सामर्थ्यहीनःकृपणोनिश्चितोरिपुशासने ॥ २९ ॥ मूर्खमात्रवचोग्राहीसनृपःशत्रुनंदनः ॥
ततोऽहंसकलंराज्यंविभज्यवरमंत्रिणः ॥ ३० ॥ दातुमिच्छामिपुत्राभ्यांयुष्माभिर्यदिमन्यते ॥ ॥ मन्त्रिणऊचुः ॥ ॥ यदेतद्वचनंप्रोक्तंत्वयानीतिवि
दानृप ॥ ३१ ॥ तदेवमतमस्माकंसंदेहोनात्रविद्यते ॥ अथायातौनृपादेशात्संसदंप्रतिसत्तमौ ॥ ३२ ॥ वीरभद्रयशोभद्रनामानौतनयावुभौ ॥
तौचसर्वगुणोपेतौकुमारौप्रियवादिनौ ॥ ३३ ॥ पितृभक्तौसदाशांतौबलिनौधर्मतत्परौ ॥ ततःसभूपःसहसाराजनीतिविदांवरः ॥ ३४ ॥ विभज्यसकलं
राज्यंददौताभ्यांकुतूहलात् ॥ अत्रांतरेगृध्रएकःस्वकीयस्त्रीसमन्वितः ॥ ३५ ॥ आगत्यतत्सभामध्येउपविष्टोद्विजोत्तमाः ॥ तावागतौसमालोक्यपक्षिणा
वतिहर्षितौ ॥३६॥ राजाहयुवयोःकस्माच्छुभागमनमुच्यताम् ॥ ॥ गृध्रउवाच ॥ ॥ गृध्रोऽहंपृथिवीपालममेयंस्त्रीपरंतप ॥३७॥ आगतोऽस्मिमुदाद्रष्टुं
संपदंपुत्रयोस्तव ॥ एतयोर्महतीदृष्टाविपत्तिःपूर्वजन्मनि ॥३८॥ इहजन्मनिसंपत्तिंद्रष्टुमावांसमागतौ ॥ तस्यैतद्वचनंश्रुत्वागृध्रस्यपरमाद्भुतम् ॥ राजोवा
चपुनर्विप्रविस्मयाविष्टमानसः ॥ ३९ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ अत्यद्भुतंवचोगृध्रत्वत्तःश्रुतमिदंमया ॥ एतयोःपूर्ववृत्तान्तोभवताज्ञायतेकथम् ॥ ४० ॥
यदिजानासितत्त्वेनपूर्ववृत्तांतमेतयोः ॥ ब्रूहितर्हिखगश्रेष्ठसर्वमेतदशेषतः ॥ ४१ ॥ ॥ गृध्रउवाच ॥ ॥ नृपतेवृषलावेतौयुगेद्वापरसंज्ञके ॥ गर

संगरनामानौसत्यघोषसुतौस्थितौ ॥ ४२ ॥ एककालेचभूपालमृतौनिजगृहांतरे ॥ ततोनेतुमिमौभूपदंष्ट्रिणोयमकिंकराः ॥ ४३ ॥ पाशहस्ताःसमाया
ताःकोटिकोटिसहस्रशः ॥ ववंधुश्चर्मपाशेनद्रावेतौतौमदोद्धतौ ॥ ४४ ॥ निन्युश्चनिलयंमृत्योरतिदुर्गमवर्त्मना ॥ इमौदृष्ट्वाधर्मराजश्चित्रगुप्तमुवाच
ह ॥ ४५ ॥ एतयोःसकलंवृत्तंचित्रगुप्तविचार्यताम् ॥ तस्याज्ञयाचित्रगुप्तःसर्वंकर्मशुभाशुभम् ॥ ४६ ॥ मूलाद्विचारयामासततइत्याहचांतकम् ॥
॥ चित्रगुप्तउवाच ॥ ॥ सत्यमेतौमहाबाहोपुण्यव्रतमहाशयौ ॥ ४७ ॥ अस्तिचेद्दुष्कृतंकिञ्चित्सर्वंकर्मविलोकितम् ॥ स्वयंदानंसमुत्सृज्यनहिदत्तं
द्विजातये ॥ ४८ ॥ तेनैवकर्मणाराजन्निमौनरकगामिनौ ॥ दातादानंसमुत्सृज्ययोनदद्याद्द्विजातये ॥ ४९ ॥ सयातिनरकंघोरंसर्वभूतभयावहम् ॥
दाताहिनस्मरेद्दानंप्रतिग्राहीनयाचते ॥ ५० ॥ उभयोर्नरकेवासोयावच्चन्द्रदिवाकरौ ॥ तस्मादिमौमहापापौब्रह्मस्वाहारिणौप्रभो ॥ ५१ ॥ नयंतुकिंकराः
शीघ्रंनरकंप्रतिदारुणम् ॥ ५२ ॥ यमाज्ञयाततोदूताःसंदष्टौष्ठपुटाःक्रुधा ॥ चिक्षिपुर्नरकेघोरेतावेतौपृथिवीपते ॥ ५३ ॥ तस्मिन्नेवदिनेराजन्नयाभार्य
यासह ॥ यमदूतैःसमागत्यनीतोऽहंयममन्दिरम् ॥ ५४ ॥ मयापितत्कृतंकर्मतदाकर्णयभूपते ॥ मूलात्सर्वंप्रवक्ष्यामिशृण्वतांविस्मयप्रदम् ॥ ५५ ॥
पुरासीत्सर्वगोनामब्राह्मणोऽहंमहाकुलः ॥ सौराष्ट्रदेशवासीचवेदवेदाङ्गपारगः ॥ ५६ ॥ इयंमंजूकषानाममम पत्नीयशस्विनी ॥ पतिव्रतामहाभागाप
वित्रकुलसंभवा ॥ ५७ ॥ प्रमत्तोऽहंमहाभागविद्ययावयसाधनैः ॥ अवज्ञांमनसापित्रोश्चकाराहंयुवैकदा ॥ ५८ ॥ अहंभूरिसभाश्लाघ्योवनस्थःसर्व
कर्मकृत् ॥ धनवान्सुन्दरोज्ञानीज्ञातिपोषणतत्परः ॥ ५९ ॥ ममैवपुंसःपितरौतौचपापपरायणौ ॥ मुखरौदययाहीनौपाखंडिसङ्गलोलुपौ ॥ ६० ॥
पौरुषंजीवनंचैवधनंचैवकुलंतथा ॥ विद्याकीर्तिश्चसर्वस्वंपितृभ्यांविफलीकृतम् ॥ ६१ ॥ एतद्विचिन्त्यमनसामयानृपमुहुर्मुहुः ॥ अवज्ञयापरित्य
क्तापित्रोःसेवाशुभप्रदा ॥ ६२ ॥ अनेनकर्मणाराजन्सदारोऽहंयमाज्ञया ॥ विक्षिप्तोनरकेदूतैर्यत्रतौपापिनांवरौ ॥ ६३ ॥ एताभ्यांसहपापाभ्यां
सदारेणमयानृप ॥ स्थितंचनरकेघोरेयावत्कालंशृणुष्वतत् ॥ ६४ ॥ युगकोटिसहस्राणियुगकोटिशतानिच ॥ अनुभूतंमहादुःखंनरकस्यनृपोत्तम ॥ ६५ ॥
नरकांतेततःसोऽहंकांतयासहभूपते ॥ गृध्रपक्षकुलेजातौमृतमांसाशनौतथा ॥ ६६ ॥ एतावपिचतौराजन्नरकांतगतैषिणौ ॥ जातौशलभयोर्वंशेभो
कुंफलंस्वकर्मणः ॥ ६७ ॥ यदेताभ्यांकृतंकर्म्मराजञ्छलभजन्मनि ॥ तदाकर्णयवक्ष्यामिश्रोतॄणांविस्मयप्रदम् ॥ ६८ ॥ एकदासुमहान्वायुःसमा
यातोमहीपते ॥ उड्डीयपातितौतेनगङ्गागर्भेसुनिर्मले ॥ ६९ ॥ निपत्यगङ्गासलिलेकोमलाङ्गाविमौतथा ॥ जग्मतुःपंचतांसद्यःसमस्तकलुषापहम् ॥ ७० ॥
ततोनेतुमिमौदूताआयाताश्चारुचक्षुषः ॥ आयातानिविमानानिसर्वभोगान्वितानिच ॥ ७१ ॥ विमुक्तौसर्वपापेभ्यस्तुलसीमाल्यशोभितौ ॥ दिव्यंविमा

नमारुह्यगतौविष्णुपुरंप्रति ॥ ७२ ॥ तावत्कालंस्थितौराजन्ब्रह्मणोव्यक्तजन्मनः ॥ ब्रह्माज्ञयासमायातौततइन्द्रपुरंप्रति ॥ ७३ ॥ भुक्तवंतौसुखंतत्र
दुर्लभंयत्सुरैरपि ॥ तावत्कालंस्थितौराजन्भोक्तुंकृच्छ्रांवसुंधराम् ॥ ७४ ॥ पवित्रेभवतोवंशेजातावेतौमहायशौ ॥ गङ्गायांत्यजतोदेहंभूयोजन्मनविद्य
ते ॥ ७५ ॥ तथापिवसुधांभोक्तुंजातौपुण्यतमाविमौ ॥ चिरंभुक्त्वामहींकृत्स्नांपुत्रपौत्रसमन्वितौ ॥ ७६ ॥ गङ्गामरणमासाद्ययोगिनामपिदुर्लभम् ॥
नारायणस्यसायुज्यमिमौभूपगमिष्यतः ॥ ७७ ॥ एतत्सर्वंमयाप्रोक्तंपूर्ववृत्तांतमेतयोः ॥ जातिस्मरप्रभावेननृपवर्गशिरोमणी ॥ ७८ ॥ गङ्गामरणमा
साद्यगतावेतौदशामिमाम् ॥ आवयोःकःपरित्राणंकरिष्यतिदुरात्मनोः ॥ ७९ ॥ मित्रावज्ञामनुष्याणांनरकक्लेशदायिनी ॥ ममैवपृथिवीपालदृष्टाकेवल
मेवतत् ॥ ८० ॥ पित्रभक्तिर्द्विजश्रेष्ठइहामुत्रचदुःखदा ॥ इहसंपद्विनाशायपरत्रनरकायच ॥ ८१ ॥ वरंमन्येमहीपालब्रह्महत्यादिपातकम् ॥ कदा
चिन्निष्कृतिस्तस्मादियंभवतिशाश्वती ॥ ८२ ॥ दुःखार्जितंपुण्यवृक्षंसर्वक्लेशविनाशनम् ॥ पित्रवज्ञाकुठारेणच्छिंदंतिभुविमानवाः ॥ ८३ ॥ यत्किञ्चि
द्दीयतेराजन्पित्र्येवक्रेपरंतप ॥ तदश्नातिस्वयंविष्णुःपितृरूपोहरिर्यतः ॥ ८४ ॥ प्रत्यक्षदेवौपितरौसेवंतेयेत्वहर्निशम् ॥ सर्वसिद्धिर्भवेत्तेषांप्रसादाज्जग
तीपतेः ॥ ८५ ॥ पितृभक्तिविहीनायेदिनंतिष्ठंतिमानवाः ॥ तावत्कल्पसहस्रंतुतिष्ठंतिनरकेजनाः ॥ ८६ ॥ तस्मादिदंमहादुःखंवभूवममसांप्रतम् ॥
मोक्षंकदागमिष्यामिसदारोहंनवेद्मितत् ॥ ८७ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ एतत्तस्यवचःश्रुत्वाप्रगृह्यद्विजसत्तम ॥ वभूवहर्षितोराजाविस्मितश्चपुनः
पुनः ॥ ८८ ॥ ॥ राजोवाच ॥ आश्चर्यंहिवचोगृध्रश्रुतमेतन्मुखात्तव ॥ ममचैषांचहृदयेप्रतीतिर्नहिजायते ॥ ८९ ॥ अथांतरिक्षेवागुच्चैरितिजातानृपो
त्तम ॥ सत्यंसत्यंसत्यमिदंसंदेहोनात्रविद्यते ॥ ९० ॥ ततःसपक्षीविप्रर्षेसहसाभार्ययासह ॥ गङ्गामाहात्म्यकथनात्पूर्वस्थितइवाभवत् ॥ ९१ ॥ दिवि
दुंदुभयोनेदुर्जगुर्गन्धर्वसत्तमाः ॥ ननृतुश्चाप्सरोवर्गाह्यपतत्पुष्पवर्षणम् ॥ ९२ ॥ विमानमागतंदिव्यंसर्वभोगसमन्वितम् ॥ समायाताद्दूतगणाःप्रेषिताः
कैटभद्विषा ॥ ९३ ॥ अथासौसर्वगोविप्रप्रियियासहभार्यया ॥ सद्योविमानमारुह्यजगामभवनंहरेः ॥ ९४ ॥ एतच्छ्रुत्वाद्भुतंकर्मसराजाद्विजसत्तम ॥
सपुत्रदारःसेवायांगङ्गायास्तत्परोऽभवत् ॥ ९५ ॥ भागीरथ्यासमंतीर्थंनास्तिवैभुवनत्रये ॥ यन्नामोच्चरणादेवसर्वगोमोक्षमाप्नुयात् ॥ ९६ ॥
गङ्गाद्वारस्यमाहात्म्यंकथितंतेद्विजोत्तम ॥ समस्तपापविध्वंसिकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि ॥ ९७ ॥ अध्यायमेतत्परमादरेणपठंतियेदेवगृहेमनुष्याः ॥
शृण्वंतियेचद्विजवर्गभक्तानश्यंतितेषांदुरितानिसद्यः ॥ ९८ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेतृतीयोऽध्यायः ॥३॥ ॥ छ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥
गङ्गाद्वारस्यमाहात्म्यंत्वत्प्रसादाच्छ्रुतंमया ॥ प्रयागस्यचमाहात्म्यमिदानींश्रोतुमिष्यसे ॥ १ ॥ गङ्गाब्धिसङ्गमस्यापिमाहात्म्यंकथ्यतांमुने ॥

नसम्यक्कथितुंकोपिशक्कोतित्वदृतेक्षितौ ॥ २ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ प्रयागस्यफलंवत्सगङ्गाब्धिसङ्गमस्यच ॥ सम्यग्वक्तुंनशक्नोमिसंक्षे
पाच्छ्रूयतांद्विज ॥ ३ ॥ कोटिब्रह्माण्डमध्येषुयानितीर्थानिवैमुने ॥ प्रयांतितानिसर्वाणिप्रयागप्रतिमांतुकिम् ॥ ४ ॥ गङ्गायायमुनायाश्चस
रस्वत्याश्चसङ्गमे ॥ प्रशंसंतिसुराःसर्वेब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥ ५ ॥ मकरस्थेरवौमाघेस्नानंयेतत्रकुर्वते ॥ तेपामागमनंनास्तिविष्णुलोकात्कदाचन ॥
॥ ६ ॥ गवांकोटिसहस्राणिवाजिमेधसुखाध्वराः ॥ मेरुतुल्यसुवर्णानिदानान्यन्यानिचद्विज ॥ ७ ॥ कुरुक्षेत्रेपुष्करेचप्रभासेचगयासुच ॥
हुत्वादत्वाचविप्रेभ्योयत्फलंप्राप्यतेबुधैः ॥ ८ ॥ माघेस्नात्वाप्रयागेतुतस्मात्कोटिगुणंभवेत् ॥ तस्मात्समस्ततीर्थानांप्रयागःपरमःस्मृतः ॥ ९ ॥
सिंहराशिस्थितेसूर्येगोदावर्यांद्विजोत्तम ॥ चिरमुग्रतपस्तप्त्वास्नानदानव्रतादिभिः ॥ १० ॥ वेदागमपुराणोक्तंयत्पुण्यमक्षयंभवेत् ॥ माघे
स्नात्वाप्रयागेतुतत्पुण्यंनात्रसंशयः ॥ ११ ॥ फाल्गुनेकृष्णपक्षेतुचतुर्दश्यामुपोषितः ॥ काश्यांयत्फलमाप्नोतितन्मेनिगदतःशृणु ॥ १२ ॥ कोटिजन्मा
र्जितैःपापैर्विमुक्तःसर्वरूपधृक् ॥ उद्धृत्यकोटिपुरुषाञ्छिवेनसहमोदते ॥ १३ ॥ माघेमासेप्रयागेतुस्नात्वासकृदपिद्विजः ॥ कल्पकोटिशतंविष्णुंसंपूज्या
न्यत्रयत्फलम् ॥ १४ ॥ एकाहमपिसंपूज्यमकरस्थेदिवाकरे ॥ सत्यंसत्यमहंवच्मिसर्वमेवाक्षयंभवेत् ॥ १५ ॥ यावद्दिनंमाघमासेतत्रतिष्ठतिमानवः ॥
तावत्कल्पशतंविप्रमोदतेविष्णुनासह ॥ १६ ॥ गङ्गायमुनयोस्तोयेस्नानंयेनकृतंसकृत् ॥ सद्यस्तद्दर्शनात्पापैर्मुच्यतेसर्वपातकैः ॥ १७ ॥ तर्तुंयदीच्छं
तिजनाःसंसाराब्धिसुदुस्तरम् ॥ गङ्गायमुनयोःस्नात्वाभक्त्यापश्यंतुमाधवम् ॥ १८ ॥ यजंतिमानवास्तत्रयद्यादिष्टाकलेवरम् ॥ सद्योलभंतेविप्रर्षेतत्त
देवनसंशयः ॥ १९ ॥ इतिहासमिहैवाहंकथयामिनिशामय ॥ यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुक्तोभवतिमानवः ॥ २० ॥ प्रणिधिर्नामतत्रासीद्वैश्यएकोम
हाधनी ॥ देवतातिथिपूजासुविप्रभक्त्येकतत्परः ॥ २१ ॥ तस्यपद्मावतीनामधर्मपत्नीपतिव्रता ॥ चार्वङ्गीशीलयुक्ताचकुलजाप्रियवादिनी ॥ २२ ॥
स्त्रीणांयोग्यागुणायेयेसृष्टाःश्रीपरमेष्ठिना ॥ तच्छरीरेगुणास्तेतेनिवसंतिद्विजोत्तम ॥ २३ ॥ अथासौप्रणिधिर्वैश्यःसमादायधनंबहु ॥ वाणिज्यार्थंगतोविप्र
शुभेलग्नेशुभेतिथौ ॥ २४ ॥ धनाद्धर्मःप्रभवतिधनाच्चविपुलंयशः ॥ धनात्कुलमवाप्नोतिभवेत्किंवाधनादृते ॥ २५ ॥ धनहीनंजनंदृष्ट्वासखापिवाप
लायते ॥ मेघःशरद्यंबुहीनःखंडंखंडंनयेन्महत् ॥ २६ ॥ खादितुंप्राप्यतेयावत्तावदेवहिबांधवाः ॥ धनंयस्यकुलंतस्यबुद्धिस्तस्यसपंडितः ॥ २७ ॥ अर्थै
र्विहीनःपुरुषोजीवन्नपिमृतोपमः ॥ धर्मार्थविद्यार्जनतोमतिर्यस्यनिवर्तते ॥ २८ ॥ ज्ञेयःसमूर्खःसुतरामधिकस्याधिकंफलम् ॥ कर्त्तव्यःसततंधर्मश्चा
र्जितव्यंसदाधनम् ॥ २९ ॥ शिक्षितव्यासदाविद्यापुंभिरेवविचक्षणैः ॥ दानाद्धनंचविद्याचवर्द्धतेप्रतिवासरम् ॥ ३० ॥ धर्मस्तुवर्द्धतेनैव

१ फलंतस्य इति पाठः ।

रक्षतेनविनानृणाम् ॥ काष्ठंतृणंतुषंवापिसंप्राप्यनपरित्यजेत् ॥ ३१ ॥ पुमान्संचयशीलोऽपिकदाचिन्नावसीदति ॥ ततोसौप्रणिधिर्वैश्योनियो
ज्यस्त्रियमालये ॥ ३२ ॥ गृहव्यापारनिष्णातोवाणिज्येनजगामह ॥ अथैकदातस्यपत्नीगृहीत्वोद्वर्तनादिकम् ॥ ३३ ॥ सखीभिःसहविप्रर्षेजगाम
स्नानहेतवे ॥ ततोधनुर्ध्वजोनामस्वयंचपातकाश्रयः ॥ ३४ ॥ निजेच्छयाप्रकुर्वतींस्नानकर्मददर्शताम् ॥ विकसत्स्वर्णपुष्पाभ्यांप्रफुल्लकमलानना
म् ॥ ३५ ॥ मृगशावदृशंचारुपीनोन्नतपयोधराम् ॥ तांवैश्यपत्नीमालोक्यश्वपचोऽसौस्मरातुरः ॥ ३६ ॥ उवाचप्रहसन्वाणींनिजमूर्तिमचिंतयन् ॥
॥ ॥ धनुर्ध्वजउवाच ॥ ॥ कासिकल्याणिसुश्रोणिचारुहासिनिसुन्दरि ॥ ३७ ॥ मनोहरसिमेकस्मात्सुयौवनरसैःप्रिये ॥ विशालजघनेत
न्विमयागुणवतासह ॥ ३८ ॥ गुणवत्यात्वयासर्वंसुखमत्यनुभूयताम् ॥ धनुर्ध्वजवचः श्रुत्वातस्याःसख्यस्ततोद्विज ॥ ३९ ॥ ऊचुर्वाक्यंतथाक्रुद्धाः
संदष्टदशनच्छदाः ॥ ॥ सख्यऊचुः ॥ ॥ अरेमूढदुराचारदुराचारकुलोद्भव ॥ ४० ॥ पादनिष्प्रेक्षणमपिनैतस्यास्तेप्रदीयते ॥ इयंपतिव्रतानारीधर्म
कर्मपरायणा ॥ ४१ ॥ आत्मानंसुखमिच्छद्भिःपापदृष्ट्यानदृश्यते ॥ परस्त्रीमुखसौंदर्यंपरद्रव्यंचसर्वदा ॥ ४२ ॥ दृष्ट्वाकामाग्निसंखिन्नादह्यंतेमूढमान
साः ॥ याहिपापमतेदूरंमावदोक्तिसुदुःसहाम् ॥ ४३ ॥ वयमेवभवंतंनस्पृशामश्चरणैरपि ॥ ॥ धनुर्ध्वजउवाच ॥ ॥ धिगस्त्वमुंजातिशब्दंसंजानन्न
खिलंगुणम् ॥ ४४ ॥ संभावितोनयुष्माभिःश्वपचत्वेयतोधुना ॥ कनकंमंदिरापूर्णंकलशाभ्यंतरस्थितम् ॥ ४५ ॥ संप्राप्यकोनगृह्णातितद्गुणग्राम
वित्पुमान् ॥ अतोऽहंयुवतीमेनांयथाप्राप्नोमिसांप्रतम् ॥ ४६ ॥ तथाकुरुतहेसख्यःशरणंभोगतोस्मियत् ॥ इतिब्रुवंतंतंमूढंभूयोभूयोद्विजोत्तम ॥ ४७ ॥
ऊचुर्वाक्यमिदंतास्तुजातात्यंतकुतूहलाः ॥ ॥ सख्यऊचुः ॥ ॥ यद्येतांरमणींनूनमिच्छसित्वंसुदुर्मते ॥ ४८ ॥ गङ्गायमुनयोःशीघ्रंशरीरंसंगमे
त्यज ॥ मिथःकृतमुखालोकाहसंत्यस्तास्ततोद्विज ॥ ४९ ॥ तांसाधुपत्नीमादायययुर्निजगृहांतरम् ॥ ततोऽसौश्वपचोमोहाद्ब्रह्महत्यासहस्रकृत् ॥
॥ ५० ॥ गंगायमुनयोस्तोयेतामिष्ट्वापंचतांगतः ॥ तत्स्वामिसदृशाकारःसमस्तगुणवान्बली ॥ ५१ ॥ सचएवश्वपाकोसौस्ववृत्तांतंस्मरन्नभूत् ॥
ततोऽसौप्रणिधिर्वैश्यस्तस्मिन्नेवदिनेशुभे ॥ ५२ ॥ कृत्वावाणिज्यमायातःस्वकीयंनिलयंप्रति ॥ श्वपाकोपिततोविप्रस्तस्यावासंविवेशह ॥ ५३ ॥
प्रणिधेःसदृशोरूपैर्वयोभिश्चगुणैरपि ॥ एकाकारौसमालोक्यपुरःस्थौतौगुणाकरौ ॥ ५४ ॥ कस्याहंदयिताकोवाममभर्त्तेत्यचिंतयत् ॥ ततः
साविस्मितासाध्वीविलोक्यतत्पतिद्वयम् ॥ ५५ ॥ तुष्टावमाधवंदेवंवचनैःकोमलाक्षरैः ॥ ५६ ॥ ॥ पद्मावत्युवाच ॥ ॥ नमामिगोवि
न्दमनन्तमूर्तिंशक्रादिदेवार्चितपादपद्मम् ॥ योगेश्वरंयोगविदांनिरीहंयोगप्रदंयोगिभिरर्चनीयम् ॥ ५७ ॥ नमोऽस्तुतेकैटभमर्दनायनमोमधुध्वंसक

रायतुभ्यम् ॥ नमोऽस्तुकंसासुरनाशनायनमोऽस्तुचाणूरनिपातनाय ॥ ५८ ॥ नमोऽस्तुवेदोद्धरणायनित्यंनमोऽस्तुभूम्युद्धरणायतुभ्यम् ॥ नमोस्तुपृ
थ्वीधरणक्षमायनमोस्तुदैत्यांतकरायतुभ्यम् ॥ ५९ ॥ गङ्गांबुधौतांघ्रियुगायतुभ्यंनमोस्तुराजन्यकुलांतकाय ॥ नमोस्तुतेरावणवंशहंत्रेअलंचदैत्यांतक
रायतुभ्यम् ॥ ६० ॥ नमोस्तुतेचाध्वरनिंदकायनमोस्तुतेम्लेच्छकुलांतकाय ॥ नमोऽस्तुतेहृत्कमलासनायनमोऽस्तुतेसर्वरिपुध्वजाय ॥ ६१ ॥ प्रसी
दगोपीजनवल्लभप्रभोधृतैकहस्ताचलदेवदेव ॥ प्रसीदलक्ष्मीमुखपद्मभृंगप्रसीदविष्णोसततंनमस्ते ॥ ६२ ॥ प्रसीदपद्मेक्षणचक्रपाणेकौमोदकीहस्तग
दाधरत्वम् ॥ प्रसीदविष्णोधृतपांचजन्यनमोस्तुतेपद्मधरायनित्यम् ॥ ६३ ॥ संसारकौतूहलमंदिरेतेमोहांधकारेचविवेकदीपे ॥ संमोहिताकेशवमायया
हित्वदीययानित्यमहंभ्रमामि ॥ ६४ ॥ विरञ्चिसेन्द्रार्कमुखाःसुरेन्द्रामायांनजानन्तितवासुरारे ॥ मानुष्यहंकिंतववेद्मिमायांपुरोभ्रमंमेहरसानुकंपम् ॥
॥ ६५ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तस्याःस्तवंसमाकर्ण्यभगवान्माधवःप्रभुः ॥ समालोक्यजगन्नाथश्चतुर्वर्गफलप्रदः ॥ ६६ ॥ आविर्बभूवसहसासूर्य
कोटिसमप्रभः ॥ सामूर्ध्नाभूमिमालोक्यववंदेतत्पदद्वयम् ॥ ६७ ॥ नमस्तेकमलाकान्तभुक्तिमुक्तिफलप्रद ॥ हरमेज्ञानहीनायाःस्वकीयमतिविभ्रमम् ॥
॥ ६८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ भ्रमंजहीहिचार्वंगिद्रावेतौहिपतीतव ॥ एकभावेनसुश्रोणिकुरुसेवांतयोःसदा ॥ ६९ ॥ यश्चतेप्रणिधिःस्वामीमद्भक्तस्त
रुणःसुधीः ॥ भोक्तुंसुखफलंसाध्विसोभवद्द्विविधःस्वयम् ॥७०॥ अनन्तरूपिणीलक्ष्मीर्यथाक्रीडेमयासह॥तथात्वमपिसुश्रोणिभुंक्ष्वताभ्यांसुखंसदा॥७१॥
॥पद्मावत्युवाच॥ ॥एकस्याद्रौपदींदेवनप्रशंसन्तिमानवाः ॥ मग्नांलज्जाब्धिकल्लोलेमामुद्धरदयामय ॥७२॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ यदापकीर्तितःसा
ध्विबिभेषित्वंध्रुवंभुवि ॥ तदामत्पुरमागच्छताभ्यांसहवरानने ॥७३॥ विमानमागतंसद्यस्ततोभगवदाज्ञया ॥ तौसमादायवैकुण्ठंसागंतुमुपचक्रमे॥७४॥
अथसापथिगच्छन्तीभर्तृभ्यांसहजैमिने ॥ ददर्शैकंमहात्मानंरथस्थंस्त्रीसमन्वितम् ॥ ७५ ॥ धृतंकमलापत्राक्षैरतसीकुसुमप्रभैः ॥ चतुर्भुजैर्दूतगणैरासी
नैर्गरुडोपरि ॥ ७६ ॥ विष्णुदूतांस्ततस्तांस्तुविष्णुरूपान्वरांगना ॥ कोयंरथस्थःपुरुषइतिपप्रच्छसासती ॥ ७७ ॥ केवायूयंमहात्मानःपुण्डरीकनिभे
क्षणाः ॥ सर्वेपिविष्णुसदृशाःशङ्खचक्रादिपाणयः ॥ ७८ ॥ ततस्तेभगवद्दूताविष्णुतुल्यपराक्रमाः ॥ विहस्योचुर्मुहुःसर्वेपरमामोदसंयुताः ॥ ७९ ॥
॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ विष्णुदूतावयंसाध्विपुण्यात्मानमिमंजनम् ॥ समादायपदंयामउदारंलोकमुत्तमम् ॥ ८० ॥ ॥ पद्मावत्युवाच ॥ ॥ के
नपुण्यप्रभावेनगतोयमीदृशींगतिम् ॥ विष्णुदूतामहात्मानःकथ्यतामित्यहोमम ॥ ८१ ॥ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ अयंवृद्धजोनामराक्षसोलोकशो

१ नमश्च इ०पा० ।

कक्कृत् ॥ अरण्यादिनिवासीचमहाबलपराक्रमः ॥ ८२ ॥ परदारपरद्रव्यहारकोरिपुकोद्यतः ॥ गोमांसाशीनिष्ठुरोक्तिभाषीचदेवनिन्दकः ॥ ८३ ॥
यद्यत्पापरतंकर्म्मतदनेनकृतंसदा ॥ स्वप्नेपिनकृतंकर्मशुभंनचपतिव्रते ॥ ८४ ॥ अयंरथंसमारुह्यसततंकामपीडितः ॥ परस्त्रीहरणार्थायसुश्रोणिनभसि
भ्रमन् ॥ ८५ ॥ यांयांसुयौवनांनारींयत्रयत्रायमीक्षते ॥ बलाच्चालिङ्गितस्तांतुतत्रतत्रस्मरातुरः ॥ ८६ ॥ अथैकदाभीमकेशनाम्नोनरपतेःप्रियाम् ॥
ददर्शक्रीडामध्यस्थांसुंदरींनवयौवनाम् ॥ ८७ ॥ अथासौतांसमालोक्यसुवर्णकुसुमप्रभाम् ॥ इत्युवाचवचःप्रेम्णाकात्वमत्रकरोषिकिम् ॥ ८८ ॥
सैवोवाचततःकांताभीमकेशस्यभूपतेः ॥ अहंसुरतशास्त्रज्ञाकेशिनीनामभूषिता ॥ ८९ ॥ अयिसर्वगुणज्ञांमांप्रेमहृष्टांनभूपतिः ॥ स्ववंशजांदोष
हीनांपश्यतिक्षणमप्यसौ ॥ ९० ॥ स्थीयतेनित्यमत्रैवभर्त्राखंडितचर्चया ॥ मयास्वकर्मशोचंत्याविरहानलतप्तया ॥ ९१ ॥ कस्त्वंकथमिदंप्राप्तमुद्यानं
प्रतिसत्तम ॥ समायातोऽसितत्सर्वंप्रसन्नोवक्तुमर्हसि ॥ ९२ ॥ अथायमित्याहवचःपूर्णचन्द्रनिभानने ॥ मायावीराक्षसोहंत्वामालिङ्गितुमिहागतः ॥९३॥
जहीहिरुष्टभर्त्तारंसर्वदादोषदर्शिनम् ॥ तन्विमांभजसर्वतेदास्यामिसुखमुत्तमम् ॥ ९४ ॥ ततोविहस्यसाध्वीयंराक्षसेन्द्रमिमंमुदा ॥ ववंधवाहुलतया
विन्यस्यवदनेमुखम् ॥ ९५ ॥ सतामालिंग्ययुवतींविवेकोद्वेगविह्वलाम् ॥ अनयासहसुश्रोणिदिव्यमारूढवान्रथम् ॥ ९६ ॥ दंपतीभावमाश्रित्यतौ
जातावतिकौतुकम् ॥ वायुवेगरथारूढौयातौगगनवर्त्मनि ॥९७॥ अथैनामयमित्याहपश्यतन्विवरानने ॥ त्वद्भर्तृदेशादायातौगङ्गासागरसङ्गमे ॥९८॥ त
तोरथस्थनारीयमधिगङ्गाब्धिसङ्गमम् ॥ जगामपंचतांसद्यःसंदृश्यात्यंतसाध्वसैः ॥ ९९ ॥ विलप्यबहुधासाध्वींतत्रायमपिराक्षसः ॥ गतप्राणांसमालोक्य
सद्योमृत्युंजगामह ॥१००॥ वैनतेयध्वजादेशादिमौगलितकल्मषौ ॥ नयामःपुण्यकर्माणौवैकुण्ठंप्रतिसंप्रति ॥ १०१ ॥ जलेस्थलेचांतरिक्षेगङ्गासागरस
ङ्गमे ॥ देहंसंत्यज्यगच्छन्तिपापिनोहिपरांगतिम् ॥ १०२ ॥ त्रैलोक्यदुर्लभंतीर्थंगङ्गासागरसंगमे ॥ माघेतपसिशुक्लायामेकादश्यामुपोषितः ॥ १०३ ॥
तत्रशुद्धिमवाप्नोतिब्रह्महापिनसंशयः ॥ गङ्गाब्धिसङ्गमेस्नात्वाहरिंदृष्ट्वाचमाधवम् ॥ १०४ ॥ कार्तिकेयमुखंदृष्ट्वापुनर्जन्मनविद्यते ॥ कार्तिकेयोहरिःसा
क्षादित्यभेदःकृतःसदा ॥ १०५ ॥ येकार्तिकेयंपश्यंतितेसर्वेमोक्षगामिनः ॥ सर्वतीर्थाधिकंतीर्थंगङ्गाब्धिसङ्गमंशृणु ॥ १०६ ॥ जलेस्थलेचांतरिक्षेमृ
तोमोक्षमवाप्नुयात् ॥ ॥व्यासउवाच॥ ॥ इत्युक्त्वाविष्णुदूतास्तेतौसमादायजैमिने ॥ १०७ ॥ जग्मुर्विष्णुगृहंसर्वेसहसाकाशवर्त्मनि ॥ याचपद्माव
तीसाध्वीभर्तृद्वयसमन्विता ॥ १०८ ॥ गतासारूप्यतांविष्णोश्चतुर्वर्गप्रदायिनः ॥ तत्रभुक्त्वाखिलान्भोगान्दुर्लभान्द्विजसत्तम ॥ १०९ ॥ परमंज्ञा
नमासाद्ययुःसारूप्यतांहरेः ॥ सर्वतीर्थमयीगङ्गासर्वतीर्थमयोहरिः ॥ ११० ॥ गङ्गायाश्चहरेश्चैवतस्माद्भक्तिर्विधीयते ॥ गङ्गाब्धिसंगमेपूर्वंमाधवो

नामभूभुजः ॥ १११ ॥ तप्त्वातपश्चिरंतत्रसदारोमोक्षमाप्तवान् ॥ ११२ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ त्वयोक्तोमाधवःकोऽसौकिंकर्मसचकारह ॥ कथंतेपे
तपस्तन्मेसर्वंकथयसत्तम ॥ ११३ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ चरितंतस्यविप्रर्षेमाधवस्यमहात्मनः ॥ आकर्णयप्रवक्ष्यामिसमासेनमहामते ॥ ११४ ॥
॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेव्यासजैमिनिसंवादेप्रयागवर्णनंनामचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ अस्तितालध्वजा
नामनगरीत्रिदशोपमा ॥ सर्वलोकेषुविख्याताप्रकीर्णागुणिनांगणैः ॥ १ ॥ तत्रासीद्विक्रमोनामराजाशुद्धकुलोद्भवः ॥ धार्मिकःसत्यवादीचप्रजापाल
नतत्परः ॥ २ ॥ तस्यहारावतीनामवल्लभाभुविदुर्लभा ॥ आसीत्स्वकीयवदनप्रभाजितशशिप्रभा ॥ ३ ॥ तस्यसैवप्रियाराज्ञःस्त्रीगणेपिचतिष्ठति ॥
गङ्गेवसरितांभर्त्तुस्तिष्ठत्यपिसरिद्गणे ॥ ४ ॥ भूदेवदेवपरतःकालेनकियताद्विज ॥ व्यजायतसुतस्तस्यांसर्वलक्षणसंयुतः ॥ ५ ॥ शास्त्रोक्तवि
धिनातस्यसराजासर्वशास्त्रवित् ॥ माधवेतिततोनामचक्रवर्तीचकारह ॥ ६ ॥ ततोऽसौमाधवोविप्रःकालेनकियतावली ॥ सर्वविद्यासरित्पारंगतः
सद्गुणसंगतः ॥ ७ ॥ अथासौयौवराज्येनराज्येनरपतिःसुतम् ॥ सिक्तवांस्तंमहीदेवसर्वदेवगणार्चकम् ॥ ८ ॥ एकस्मिन्दिवसेविप्रचतुरंगबलै
र्वृतः ॥ जगामकौतुकेनासौमृगयायैमहद्वनम् ॥ ९ ॥ तत्रहत्वाबहून्जन्तून्मध्याह्नेसमयेततः ॥ कृतवान्नगरेगंतुमुद्यमंविपिनादसौ ॥ १० ॥
नगरंस्वकमागच्छत्ससैन्योमाधवोमुदा ॥ ददर्शयुवतीमेकांसरसिस्नानतत्पराम् ॥ ११ ॥ स्नानार्हद्रव्यवसनैर्व्यक्तीकृतकलेवराम् ॥ स्वकीयमुख
सौन्दर्य्यजितपूर्णनिशाकराम् ॥ १२ ॥ सुवर्णकुण्डलद्वन्द्वविभ्राजद्गण्डमण्डलाम् ॥ सुदीर्घकेशकैश्छन्ननितंबांचारुहासिनीम् ॥ १३ ॥ सुवर्णपद्मक
लिकांचारून्नतपयोधराम् ॥ मृगारिकृशमध्यांचवसंतेकोकिलस्वराम् ॥ १४ ॥ यूनांमनोहराराज्येकन्दर्पेणमहात्मना ॥ आरोपितापताकेवसुन्दरीसाव्य
जायत ॥ १५ ॥ तादृशींतांसमालोक्यप्रान्तरेसङ्गवर्जिते ॥ कःकामवशगोनस्यात्क्षितौप्राणान्वहन्पुमान् ॥ १६ ॥ अथविक्रमपुत्रोऽसौतामालोक्यवरान
नाम् ॥ कंदर्पबाणव्रणितहृदयश्चेतिचिंतयन् ॥ १७ ॥ एतस्याःसदृशीकापिनदृष्टाक्षितिमण्डले ॥ एतामिहसमालिङ्ग्यसफलंजन्मचेष्यते ॥ १८ ॥ श्रे
ष्ठोऽस्मिसर्वलोकानांवयस्तेजोगुणैरहम् ॥ यद्यपीन्द्रांगनेयंस्यान्नेतव्याद्यतथापिच ॥ १९ ॥ परस्त्रीहरणेयोवादोषोभवतिसांप्रतम् ॥ कोवाशक्नोतितद्द
र्त्तुंयतोराजापितामम ॥ २० ॥ इतिसंचिंत्यमनसासुदृढंतेनकामिना ॥ दूरेसंस्थाप्यसैन्यानिययौसास्नातियत्रह ॥ २१ ॥ ऐश्वर्यंचमदश्चैवकामश्चैवमही
तले ॥ त्रयएतेविवेकस्यतेजोघ्नंतिकिमद्भुतम् ॥ २२ ॥ पितास्यदुरितध्वंसीधर्मरक्षाकरोनृणाम् ॥ धिक्स्वयंकामदेवोसौमोहयत्यखिलंजगत् ॥ २३ ॥
तमायातंसमालोक्यवेगेनमहताततः ॥ एकाकिनीसारमतेभृशंचिंताकुलाभवत् ॥२४॥ एकाकिनींसमालोक्यकांतारस्थांसयौवनाम् ॥ अयंधावतिवेगेन

तन्मेमनसिवर्तते ॥२५॥ जल्पंतिमुनयःसर्वेधर्मोरक्षतिरक्षितः ॥ नचज्ञातव्यमत्रैवकिमत्रचभविष्यति ॥ २६ ॥ सहायहीनंयत्स्थानंपुरोधावतिशत्रवः ॥
श्लाघ्यंपलायनंतत्रनिवासःप्राणनाशकः ॥ २७ ॥ इत्यालोच्यवरारोहासव्यकच्छेवटंततः ॥ कृत्वापलायनेभीत्यामनश्चक्रेसरोवरात् ॥ २८ ॥
ततःसमाधवश्चापिजवेनमहताद्विज ॥ एवंतस्याःपुरोगत्वाप्रसारितकरःस्थितः ॥ २९ ॥ ॥ श्रीमाधवउवाच ॥ ॥ वराङ्गनेचारुदेहेसुयौवनच
लान्मम ॥ पलायसेमनोहृत्वाहतोस्म्यहमचेतनः ॥ ३० ॥ किंनामचंचलापांगिचार्वङ्गितवकःपतिः ॥ स्वर्गात्किंवागतासित्वंत्वत्तुल्यानास्ति
भूतले ॥ ३१ ॥ सुन्दरित्वमिहश्रेष्ठासर्वलक्षणसंयुता ॥ कथंवहसिपानीयंदासीवकमलानने ॥ ३२ ॥ पयोधरौशातकुंभौसदावहसिवक्षसि ॥ कक्षे
णजलकुम्भंचकोमलाङ्गीदमद्भुतम् ॥ ३३ ॥ दिवाकरकरात्यंतसंतप्तेपथिलोहिताः ॥ पादांगुल्यंतराभांतिजपानांकलिकाइव ॥ ३४॥ सुश्रोणि
भजमांप्रीत्यात्यजकुंभंवरानने ॥ तवदुःखावसानोऽभून्ममदर्शनमात्रतः ॥ ३५ ॥ श्रीमद्विक्रमभूभर्त्तुःपुत्रोऽहंमाधवाह्वयः ॥ सर्वभावैर्भविष्यामिवराङ्ग
स्तवसुन्दरि ॥ ३६ ॥ ममस्त्रीगणमध्येषुसुभगात्वंभविष्यसि ॥ सुपुष्पवल्लीमध्येषुद्विरेफस्येवमालती ॥ ३७ ॥ अथवाममवाक्यंत्वंगर्वाल्लंघितुमिच्छ
सि ॥ नत्यक्षामितथापित्वांयतोऽहंनृपतेःसुतः ॥ ३८ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तेनोक्तंवचनंश्रुत्वापंथानंप्रविहायसा ॥ तस्थावधोमुखीविप्रप्राहेतिचशनैः
शनैः ॥ ३९ ॥ कदापिचेत्परस्यापिनश्रृणोतिवचोमम ॥ तथापिलज्जांसंत्यज्यवक्ष्याम्येवभवाग्रतः ॥ ४० ॥ तथाह्यहंमहावीरसुबाहुक्षत्रियप्रिया ॥
नयामिदेवपूजार्थंजलंचंद्रकलाह्यहम् ॥ ४१ ॥ यद्वचोभवताप्रोक्तंनचतत्त्वत्कुलोचितम् ॥ त्वद्वंशप्रभवाःसर्वेपरस्त्रीषुनपुंसकाः ॥ ४२ ॥
अहमेकाकिनीनारीवीराणांप्रभवोभवान् ॥ बलादालिङ्गचमामत्रयशःकिंतेभविष्यति ॥ ४३ ॥ परस्त्रियंसमालिङ्ग्यक्षणमात्रसुखंभवेत् ॥ इहापकीर्तिः
शेषंचदुःखंकल्पशताधिकम् ॥ ४४ ॥ कर्मभूमिरियंशूरपुण्यमत्रविधीयताम् ॥ परस्त्रीहरणेचित्तंकदाचिन्मांकरिष्यसि ॥ ४५ ॥ लोभात्प्रवर्त्तते
कामःकामात्पापंप्रवर्त्तते ॥ पापान्मृत्युर्मृतेपिस्याद्दुस्तरेनरकेस्थितिः ॥ ४६ ॥ सर्वेपित्वद्गुणाव्यर्थंत्वज्जन्मापिचनिष्फलम् ॥ कामस्यवशतांगत्वारंतु
मिच्छेःपरस्त्रियम् ॥ ४७ ॥ मांसमूत्रपुरीषास्थिनिर्मितंमेकलेवरम् ॥ एतदेवसमालोक्यस्मरस्यवशतांगतः ॥ ४८ ॥ भूपालवंशोत्पत्तित्वात्पौरेभ्यो
नबिभेषिकिम् ॥ मस्तकोपरिगर्जंतंनेक्षसेसमवर्त्तिनम् ॥ ४९ ॥ ग्रसंतिबडिशंमत्स्यास्तेसर्वेज्ञानवर्जिताः ॥ ज्ञानीचेत्प्राप्यबडिशंभवान्कस्माद्ग्रसिष्य
सि ॥ ५० ॥ विवेकस्त्रिषुलोकेषुसंपदांपरमंपदम् ॥ अविवेकोहिलोकानामापदांपरमंपदम् ॥ ५१ ॥ तयोक्तंवचनंश्रुत्वामाधवःकाममोहितः ॥ उवाचजै
मिनेवाचंविनयावनतःपुनः ॥ ५२ ॥ तवोद्वीक्षणनाराचधाराजर्जरमानसम् ॥ प्रियेमांत्राहित्राहीतितवास्मिशरणंगतः ॥ ५३ ॥ तावत्प्रियतमानारीया

वत्तिष्ठतियौवने ॥ मृणालकोपांनलिनींहिमभृंगोनगच्छति ॥ ५४ ॥ प्रसीदहरिणीनेत्रेरक्षमांसेवकंस्वकम् ॥ त्वद्वाचंनीरसांश्रुत्वाभिनत्तिहृदयंमम ॥ ५५ ॥
॥ ॥ चन्द्रकलोवाच ॥ ॥ त्यजदुःखंमहावीरश्रृणुमद्वचनंशुभम् ॥ प्रवक्ष्यामिमनोदुःखंहंतुंयद्भवतःक्षमाम् ॥ ५६ ॥ समुद्रपारेविख्यातापुरंदरपुरो
पमा ॥ प्लक्षद्वीपेऽस्तिदीप्यंतीविख्यातासंज्ञयापुरी ॥ ५७ ॥ गुणाकराह्वयस्तत्रराजाश्रेष्ठोमहायशाः ॥ आस्तेसर्वगणैर्युक्तःप्रतापेग्निसमोवली ॥ ५८ ॥
सुशीलानामतद्भार्यासर्वलक्षणसंयुता ॥ सेवावशीकृतस्वामिहृदयासदयाजनैः ॥ ५९ ॥ सुलोचनाख्यातत्कन्यावीरतत्कुक्षिसंभवा ॥ सदूहरूपैरजयत्सक
लान्सुन्दरीगणान् ॥ ६० ॥ तस्यारूपंगुणौघंचवर्णितुंभुविकःक्षमः ॥ तद्रूपदर्शमालोक्यासृजदन्यांस्वयंविधिः ॥ ६१ ॥ अहमासंमहावीरतस्यादासीनृपा
त्मजः ॥ समागतास्मिदैवेनत्वद्देशंप्रतिसुन्दरी ॥ ६२ ॥ तत्समासुन्दरीनास्तित्वत्समोनास्तिसुन्दरः ॥ गृहाणतांविवाहेनस्वर्गभोगंयदीच्छसि ॥ ६३ ॥
जंबुकोंवलवान्सिंहोविहायांकगतामपि ॥ हस्तिनींनहिंकिंधत्तेयत्नतःप्रतिपत्तये ॥६४॥ उद्योगीपुरुषोलोकेलभतेपरमांश्रियम् ॥ उद्योगेनविनात्रूहिकिंका
र्यंभुविविद्यते ॥६५॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तस्यास्तद्वचनंश्रुत्वामाधवोमाधवार्चकः ॥ दूरीकृत्यस्मरोद्भावंतामित्याहवराननाम् ॥६६॥ ॥माधवउवाच ॥
केनचिद्विनतांकन्यांज्ञास्यामिकमलानने ॥ तन्मेकथयसुश्रोणियदितेमय्यनुग्रहः ॥६७॥ सिंधुपारप्रतीपाज्ञःकथंयास्यामिमानुपः ॥ भविष्यतितयासार्द्धं
कथंसंदर्शनंमम ॥६८॥ ॥ चन्द्रकलोवाच ॥ ॥ तस्यास्तुवामजघनेतिलकंतिलसन्निभम् ॥ अस्तितद्दर्शनेनैवज्ञास्यसित्वंसुलोचनाम् ॥६९॥ उच्चैःश्रवस
संज्ञस्यतुरगस्यमहात्मनः ॥ त्वन्मंदुरायांपुत्रोस्तिसर्वगामीहयोत्तमः ॥ ७० ॥ तमश्वश्रेष्ठमारुह्यजवेनपवनोपमम् ॥ गामिष्यसिसमुद्रांतंसुखसाध्यामही
यतः ॥ ७१ ॥ ततोभूपालपुत्रोऽसौससैन्योगृहमागतः ॥ सापिचन्द्रकलासाध्वीसुप्रीतास्वगृहंगता ॥ ७२ ॥ विचिंत्यवचनंतस्यामाधवोऽतित्वरा
न्वितः ॥ चिंताकुलितचित्तोऽसौसहसामंदुरांययौ ॥ ७३ ॥ तत्रवद्धाञ्जलिर्भूत्वाविक्रमैर्विक्रमान्वितः ॥ तुरंगमानितिप्राहगुणयुक्तान्महावलान् ॥ ७४ ॥
॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ यूयंसर्वेमहात्मानःसर्वलक्षणसंयुताः ॥ समुद्रपारेमांनेतुंकःशक्नोतितुरङ्गमः ॥ ७५ ॥ अथतेतुरगाःसर्वेश्रुत्वातद्वचनंभि
या ॥ परस्परंक्षितिमुखास्तस्थुर्नोनेतुमुद्यताः ॥ ७६ ॥ अथैकस्तुरगस्तत्रसमस्तलक्षणैर्युतः ॥ माधवस्यपुरोगत्वावाचमेतामुवाचह ॥ ७७ ॥ अहं
भवंतंनेष्यामिसिंधुपारंनसंशयः ॥ किंत्वाकर्णयदुःखानिमदीयानिनृपात्मज ॥ ७८ ॥ अन्यभुक्तावशिष्टंयत्तत्तृणंममभक्षणम् ॥ ग्रंथिकोटिप्रयुक्ताभीर
ज्जुभिर्ममवंधनम् ॥ ७९ ॥ स्वप्नेपित्रीहयोवीरनदृष्टावलिनामया ॥ अन्येषामपिभोगानांकाकथात्रनृपात्मज ॥ ८० ॥ गौरवेणविनावीरनसतांविक्रमो
भवेत् ॥ जनिष्यतिकथंवह्निर्विनाकाष्ठंघृतादिभिः ॥ ८१ ॥ अहमीदृगिमेसर्वेनानाभूषासमन्विताः ॥ नतुसिंहसमाःश्वानःसर्वाभरणभूपिताः ॥ ८२ ॥

प्रदक्षिणाकारतयासशैलद्वीपसागराः ॥ क्षणमात्रेणपृथिवींशक्नोमिभूपतेप्रभो ॥ ८३ ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ क्षमस्वदोषंसकलंमंत्तिपत्राविहितंह
य ॥ अद्यप्रभृतिमुख्योऽसिमंदुराभ्यंतरेमम ॥८४॥ परेणदत्तःसंतापःसदातिष्ठतिनोत्तमे ॥ सलिलंवह्निसंतप्तंक्षणाच्छीतलतांव्रजेत् ॥८५॥ स्वमाधुर्यैर्भ
वेदिक्षुःक्षणमपिंहितृप्तये ॥ इत्युक्त्वातंनमस्कृत्यतुरंगंनृपनंदनः ॥ ८६ ॥ ततःशुभेक्षणेतस्यपृष्ठमारुह्यवाजिनः ॥ प्रचेष्टाख्येनभृत्येनविलंघ्यजलधिंय
यौ ॥ ८७ ॥ पुरींसर्वगुणैर्युक्तांपुरंदरपुरोपमाम् ॥ जगाममाधवोभ्राजन्सौधावलिभिरुज्ज्वलाम् ॥ ८८ ॥ तत्रोपस्थांचयुवतींगंधिनींमाधवोद्विजः ॥ दृष्ट्वा
स्मितमुखोवाक्यमुवाचेतिचकोमलम् ॥ ८९ ॥ वृद्धेमातरहंपाथोंदिनमेकंतवालये ॥ स्थातुमिच्छामिकाऽऽज्ञातेधनवान्माधवाह्वयः ॥ ९० ॥ आतिथे
यीगंधिनीसातमादायातिथिंततः ॥ हर्षित्वास्वगृहंतत्रजगामात्यंतभक्तितः ॥ ९१ ॥ यथोक्तविधिनाविप्रतयातस्यार्हणाकृता ॥ माधवस्तांनिशांनिन्ये
चिंताव्याकुलमानसः ॥ ९२ ॥ अथप्रभातेविमलेगन्धिन्याःपुरतोद्विज ॥ माधवःसकलंकार्यंकथयामासभूसुरः ॥ ९३ ॥ देवीसुलोचनायाश्चतस्मिन्नेवदि
नेशुभे ॥ गन्धादिवासनंकर्मरचयामाससाचतत् ॥ ९४ ॥ श्रुत्वाधिवासनंकर्मराजपुत्र्यास्ततोद्विज ॥ शोकसागरकल्लोलनिकरोमाधवोऽभवत् ॥ ९५ ॥
यदर्थंराज्यवसतिर्मयात्यक्तातदिच्छुना ॥ यदर्थंबांधवास्त्यक्तालंघितश्चमहोदधिः ॥ ९६ ॥ अद्यैवतस्यादैवेनभविष्यत्यधिवासनम् ॥ निष्फलाःसक
लाएवयावंतोविहिताःश्रमाः ॥ ९७ ॥ किंतुलोकानजल्पंतिमाध्व्यामुग्धोगतोऽखिलम् ॥ कोऽपिभग्नोद्यमोनस्यात्प्रज्ञात्वाकार्यनिश्चयम् ॥ ९८ ॥ एत
द्विचिंत्यमनसामाधवोऽसौपुनःपुनः ॥ मालापुष्पादिकेकार्यंलिलेखप्रेमवर्णितम् ॥९९॥ कन्येमाधवनामाहंकुमारोधरणीपतेः ॥ तालध्वजाधिराजस्यविक्र
मस्यमहात्मनः॥१००॥ त्वच्चेटीतत्रकाप्यस्तिकन्येचन्द्रकलाह्वया ॥ तयातवगुणग्रामःकथितोमेपुराकिल ॥१०१॥ त्वद्गुणग्रामसंलग्नचित्तोऽहंनिम्नसाग
रम् ॥ विलङ्घ्यतुरगारूढःसमायातःपुरींतव ॥ १०२ ॥ अधुनामांवरत्वेनवृणुकन्येसुलोचने ॥ यतःसंसारमध्येऽस्मिंस्तवास्मिशरणंगतः ॥ १०३ ॥
यथागुणवतींत्वांहिनान्योजानातितत्पुमान् ॥ १०४ ॥ सरोजिनीगुणंवेत्तिभृंगएवनदर्दुरः ॥ शुभ्रस्यजलदस्यापिगगनैकस्यनोदयः ॥ १०५ ॥
तथापिनभजेदन्यंविनाचन्द्रंकुमुद्वती ॥ अथतल्लिखनंवीरोमालाकारप्रियाकरे ॥ १०६ ॥ स्वर्णांगुलीयसहितंददौसविनयोनृपः ॥ पुष्पमालांतरे
कृत्वातंलेखंसांगुलीयकम् ॥ १०७ ॥ राजपुत्रीसमीपेसागंधिनीतरसाययौ ॥ पुष्पमालांबलिंतस्यैदत्वासागंधिनीततः ॥ १०८ ॥ तस्थौब
द्धाञ्जलिर्भूत्वादूरंगत्वाभियाकियत् ॥ ततःसाराजतनयालिखितंसांगुलीयकम् ॥ १०९ ॥ विलोक्यसकलंमूलात्पपाठात्यंतपण्डिता ॥ सापितत्पृष्ठ
पत्रेतुतद्योग्यमुत्तरंद्विज ॥ ११० ॥ अलिखद्विस्मिताकन्यायद्यच्चसर्वमुच्यते ॥ राजपुत्रमहाबाहोत्वद्वाक्यमखिलंश्रुतम् ॥ १११ ॥ शृणुसत्तमवाक्यंमे

यथोचितमिदंवचः ॥ अद्याधिवासनंकर्मश्वोविवाहोममध्रुवम् ॥ ११२ ॥ पितुर्यत्संमतंकार्यंपृथिव्यांकोपिनत्यजेत् ॥ कार्यंतुदुःखसाध्येतुकार्योनातिश्र
मोजनैः ॥ ११३ ॥ कार्यंसिद्धेश्रमोनस्यादसिद्धेश्रमएवहि ॥ तथापिशृणुवक्ष्यामियेनप्राप्नोतिमांभवान् ॥ ११४ ॥ यदर्थोभवताचैवसमुद्रोपिचलं
घितः ॥ मयाप्रदक्षणीकार्योवरोविद्याधरोह्ययम् ॥ ११५ ॥ तत्पुरोऽहंगमिष्यामिनानाभरणभूषिता ॥ वामबाहूर्ध्वंकृत्वाचवीरःस्यान्ममसंमुखः ॥ ११६ ॥
येनमांशक्यतेनेतुंसमेभर्ताभविष्यति ॥ सत्यंसत्यमिदंसत्यंपत्रेस्मिल्लिखितंमया ॥ ११७ ॥ अन्यथासुदृढंकार्यंलंघितुंनहिशक्यते ॥ एतद्विलिख्यसा
कन्यातस्याएवकरेददौ ॥ ११८ ॥ सापितत्पत्रमादायगतामाधवसन्निधिम् ॥ तथायल्लिखितंपत्रेतत्पठित्वातुमाधवः ॥ ११९ ॥ भूयोपिलिखितंविप्रलिले
खात्यंतकौतुकैः ॥ त्वयायदुक्तंहेकन्येधन्येधन्यकुलोद्भवे ॥ १२० ॥ तदेवमन्मतंसर्वंकोऽपिनास्त्यत्रसंशयः ॥ ततस्तुगंधिनीभूयोगत्वातन्निकटेद्विज
॥ १२१ ॥ ददौसुलोचनायैसालिखनंसुन्दराक्षरम् ॥ अथतल्लिखनंज्ञात्वाकुमारांगीकृतंद्विज ॥ १२२ ॥ बभूवात्यन्तसंहृष्टाविस्मिताचपुनःपुनः ॥
तस्मिन्नसंशयंकार्यंयदासौस्वीकृतंददौ ॥ १२३ ॥ तदाकिंस्वयमिन्द्रोवायन्मायामाधवःपुमान् ॥ इहलोकेपरत्रास्तिस्नेहभूमिःपतिःसदा ॥ १२४ ॥
विनासंदर्शनेनापिनवरत्वेहृतोमया ॥ इतिसंचिन्त्यसासाध्वीनिःश्वस्यचपुनःपुनः ॥ १२५ ॥ स्नानव्याजाद्गतावासंगन्धिन्याश्वसहालिभिः ॥ हस्तेविधृ
त्यतांकन्यांगंधिनीसापुरंध्रिका ॥ १२६ ॥ माधवंदर्शयामासशयानंमंचकोपरि ॥ तंसमालोक्यसाकन्याकंदर्पसदृशंततः ॥ १२७ ॥ रोमांचितंसम
स्ताङ्गमुदात्तंपश्यतिक्रमात् ॥ तन्नेत्रयुगलंतस्मिन्यत्रयत्रनिमज्जति ॥ १२८ ॥ कष्टदृष्ट्याचनान्यत्रतस्मान्नामात्रगच्छति ॥ साक्षादयंवाकन्दर्पोदेवकीन
न्दनोपिवा ॥ १२९ ॥ शर्वोवाविषयाधीशःसाक्षाद्वापार्वतीपतिः ॥ रूपैरेतैर्जगन्मध्येमानुषोनहिजायते ॥ १३० ॥ अनेनस्वामिनाजन्मसफलंहरिणीदृशः ॥
मद्भक्तिवशगोभूत्वाविधातात्यंतयत्नतः ॥ १३१ ॥ यदाहंकन्यकाजातातदैनंकिंससर्जह ॥ अद्यप्रभृतिनाथोयंस्वयंनास्त्यत्रसंशयः ॥ १३२ ॥ इत्यु
क्त्वासामतिंचक्रेगंतुंनिजगृहंप्रति ॥ ॥ गन्धिन्युवाच ॥ ॥ कन्येयुक्तिरियंभद्रेत्वयापिहृदिसेव्यताम् ॥ १३३ ॥ यथासुमूर्तिःपुरुषोनतथाभाति
निन्दया ॥ उल्लासोगात्रभंगश्चमन्ददृष्टिश्चविस्मितम् ॥ १३४ ॥ सर्वाणिविष्णुचिह्नानिनिद्रायांमृगलोचने ॥ संदष्टौष्ठपुटाक्षेपात्प्रोक्तोनोत्तिष्ठ
तिध्रुवम् ॥ १३५ ॥ शनैःशनैःकरंतस्यस्वकराभ्यामदर्शयत् ॥ त्वांद्रष्टुंराजकन्यायाःसंधृत्यागमनंशृणु ॥ १३६ ॥ श्रुत्वैतत्सोपिचोत्तस्थौ ॥ ९ ॥
संभ्रमाक्रांतमानसः ॥ विनयावनतोवाक्यंमाधवश्चेत्युवाचताम् ॥ १३७ ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ कन्येमज्जन्मसफलंश्रमश्चसफलोमम ॥
त्वच्चारुवदनांभोजंसाक्षादेवमयेक्षितम् ॥ १३८ ॥ सकलैर्यौवनैःकन्येत्वंवरत्वेनमांवृणु ॥ त्वद्योगोस्तिवरोनान्योमांविनाभुविसुन्दरि ॥ १३९ ॥

॥ सुलोचनोवाच ॥ ॥ सुगतेत्वंममस्वामीभाग्येनमहताभवेः ॥ मयायद्वचनंप्रोक्तंतदेवसुदृढंखलु ॥ १४० ॥ आज्ञांकुरुमहाभागगच्छामिनिज
मंदिरम् ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ तिष्ठेतियदिवावच्मिकन्येगर्वस्तदाभवेत् ॥ १४१ ॥ गच्छेतिवचनंवक्तुंनायातिवदनान्मम ॥ स्वयंविचार्यं
चार्वंगियद्युक्तंताद्विधियताम् ॥ १४२ ॥ सत्येहवचनंतास्मिन्भविष्यसिसुतत्परा ॥ इत्युक्तातेनसाकन्याहार्षितास्वगृहंगता ॥ १४३ ॥ तत्रैवमा
धवस्तस्थौवृतोवहुपरिच्छदैः ॥ चारुविद्याधरएवंस्थितोविद्याधरोवरः ॥ १४४ ॥ तत्रस्थाश्चजनाःसर्वेस्रक्चन्दनविभूषिताः ॥ दिव्यांवरपरीधानारे
जुर्देवगणाइव ॥ १४५ ॥ क्वचिद्गीतंक्वचिन्नृत्यंक्वचित्कोलाहलध्वनिः ॥ क्वचित्केनप्रदीपालिस्तत्पुरेसमवर्तत ॥ १४६ ॥ हेषितैःसप्तिवृंदानांहस्तिनां
चैवबृंहितैः ॥ हर्षस्वनैश्चपत्रीणांपूरिताःककुभोदश ॥ १४७ ॥ नानापताकानिवहैर्धवलैर्नृपसद्मभिः ॥ समंताद्गगनंसर्वंव्याप्तंहियत्रजैमिने ॥ १४८ ॥ केऽ
पिशङ्खान्समादध्मुर्ढक्काडिंडिमझर्झरान्॥ वादयांचक्रिरेकेपिमधुकोहलकादिकम्॥१४९॥ततोयुवतयःसर्वाःसरोजकोरकस्तस्था ॥ ललितानिसुगीतानि
जगुश्चन्द्रनिभाननाः ॥ १५० ॥ परस्परंयौवनतोघर्षणच्युतमालया ॥ प्रस्वेदाम्बुगलद्वंधैर्वभौकन्येवतत्रभूः ॥ १५१ ॥ गंभारीकाष्ठरचितंपीठमारु
ह्यसुन्दरी ॥ ज्ञातिभिर्वेष्टितायातावरंस्थानंसुलोचना ॥ १५२ ॥ अत्रांतरेविक्रमपुत्रएषशय्योपरिष्टात्किललब्धनिद्रः ॥ नवेददैवेनविवाहकार्यंसुलोच
नायाश्चसुलोचनायाः ॥ १५३ ॥ विधातृमायाशतमोहितानांकदापिनस्याद्भुवनेसुखाय ॥ ततःस्वसंकेतविधिंजनोऽयंविस्मृत्यनिद्रामभजत्सुखेन॥१५४॥
वनंपरित्यज्यकृशानुभीत्याजलंप्रविष्टानलिनीसुखार्थम् ॥ संदह्यतेतत्रहिमानलेनयद्यस्यकर्मनतदन्यथास्यात् ॥ १५५ ॥ वेदादिशास्त्रमखिलंप्रपठंतु
लोकाःकुर्वंतुनामक्षितिपालसेवाम् ॥ उग्रंतपःप्रतिदिवंप्रतिसाधयंतुनश्रीस्तथापिचभजत्यंतिभाग्यहीनम् ॥ १५६ ॥ मस्तकोपरितिष्ठंतिदुःखानिचसुखा
निच ॥ अन्यकालेसमायान्तिहठादन्यानिसत्तम ॥१५७॥ निद्रावंतंसमालोक्यमाधवंदुःखभागिनम् ॥ प्रचेष्टश्चिंतयामासजानन्संकेतमेतयोः ॥ १५८ ॥
धिगस्त्वमुंराजपुत्रंदैवमायाविमोहितः ॥ विस्मृत्यनिजसंकेतंनिद्रांसंप्राप्यसेवते ॥१५९॥ असौदुःखागताकन्यावरस्यनिकटेधुना ॥ किंभवेन्नयनेताहक्संं
केतंयातिनिष्फलम् ॥१६०॥ तिष्ठत्वंवैपापकर्मन्निद्रांसंसेव्यमस्तके ॥ मयाहयंसमारुह्यनेतव्यासावराङ्गना ॥ १६१ ॥ कन्यारत्नंचरत्नंचमुदाप्राप्नोतिदु
र्लभम् ॥ तदाकिंसेवयाकार्यंमाधवस्यास्यदुर्मतेः ॥ १६२ ॥ धनार्थंक्रियतेसेवासर्वभावेनभूभुजाम् ॥ तच्चेन्मुदास्वयंप्राप्तंसेवादुःखेनकिंतदा ॥ १६३ ॥
प्रचेष्टइतिसंचिंत्यसमारुह्यतुरंगमम् ॥साराजकन्यायत्रास्तेययौतत्रनभःपथा ॥१६४॥ वरंप्रदक्षिणीकृत्यस्मरंतीसमयंस्वकम् ॥ वामहस्तंसमुद्धृत्यतस्थौ
विद्याधराग्रतः ॥ १६५ ॥ हस्तेविधृत्यतांकन्यांप्रचेष्टोऽतिजवेनसः ॥ पृष्ठेनिवेशयामाससप्तेस्तस्यमहाबलः ॥१६६ ॥ तांराजपुत्रीमादायपुरींकांचींसुशो

भनाम् ॥ तामथासौसमालोक्यप्रचेष्टोऽतित्वरान्वितः॥१६७॥ उवाचप्रवहन्पाणिंनष्टमानससाध्वसः ॥ ॥ प्रचेष्टउवाच ॥ ॥ समुद्रांतरतीरस्थांकांचींना
मपुरीमिमाम् ॥ १६८ ॥ पश्यसर्वत्रविख्यातांजनसर्वसुखप्रदाम् ॥ अत्रमाधववीरस्यतस्यविद्याधरस्यवा ॥ १६९ ॥ कस्यापिचभयंनास्तिपश्यचन्द्रनि
भानने ॥ मच्चित्तेंधनसंलग्नांकामानलशिखावलिम् ॥१७०॥ कुचकुंभकरैःसिद्धंनिर्वाणंदेहिसुंदरि ॥ त्वच्चारुमुखपद्मेऽस्मिन्मन्मुखभ्रमरोऽधुना ॥ १७१ ॥
इच्छेत्पातुंमधून्यत्रकाऽऽज्ञातेतिष्ठतिप्रिये ॥ त्वच्चारुगात्रसंस्पर्शाच्छरैस्तुदतिमांस्मरः ॥१७२॥ त्राहित्राहिप्रियेत्राहितवास्मिशरणंगतः ॥ इतिब्रुवंतंतंमूढ
मभिवीक्ष्यवरांगना ॥ १७३ ॥ शोकाग्नितप्तसर्वाङ्गीचिंतयामासचेतसा ॥ अयंमूढोदुष्टचेष्टःप्रचेष्टोनामवेधसा ॥ १७४ ॥ लिखितःकिंललाटेमेयन्मया
हाहतास्म्यहम् ॥ क्वमाताक्वचमेतातःक्वचविद्याधरोवरः ॥ १७५ ॥ अनेनाहंसमानीताधिगस्तुघटनांविधेः ॥ अलंलोकाःप्रकुर्वंतिगर्वंजगतिसर्व
दा ॥ १७६ ॥ वेत्तिच्छेतुंगर्ववृक्षंविधाताघटनासिना ॥ तथापिविपदेधैर्यंनिर्भयत्वंचतत्परम् ॥ १७७ ॥ उपायाश्चेतिचत्वारःप्रशस्यादीर्घदर्शिभिः॥
इत्यालोक्यहृदाकन्यावचोभिःकोमलाक्षरैः ॥ १७८ ॥ प्रचेष्टंप्रत्युवाचासौसर्वकार्यविचक्षणा ॥ ॥ सुलोचनोवाच ॥ ॥ दृढंकुरुमनोवीरकन्याहम
विवाहिता ॥ १७९ ॥ मांसमालिङ्ग्यमोहेनकथंयास्यसिदुर्मते ॥ शास्त्रोक्तविधिनावीरविवाहेनगृहाणमाम् ॥ १८० ॥ तवसेवांकरिष्यामिदासीव
त्कोऽत्रसंशयः ॥ त्वंमेप्राणाश्चमित्रश्चभूषणंबांधवस्तथा ॥ १८१ ॥ अनन्यगतयोनार्योभवान्नीतिमवैतिकिम् ॥ विवाहयोग्यवस्तूनिविवाहार्थंसमान
य ॥ १८२ ॥ मत्पाणिग्रहणंशीघ्रंकुरुजाड्यंगृहीतिच ॥ अंतर्दृढंबहिःश्लक्ष्णंवदरीफलवद्वचः ॥ १८३ ॥ आकर्ण्यतस्यामूढोऽसौपरमांप्रीतिमाययौ ॥
तुरंगमंचतांकन्यांसंस्थाप्यैकत्रदुर्मतिः ॥ १८४ ॥ करकंकणमादायतस्यास्तत्पुरमाययौ ॥ ततःसाचिंतयामासविधिंनूनंप्रशस्यतम् ॥ १८५ ॥ यत
आवांपरित्यज्यमूढोऽसौहार्षितोययौ॥किंकर्तव्यंक्वगंतव्यंक्वस्थातव्यंमयाधुना ॥ १८६ ॥ अतिसंकटकार्येऽस्मिन्निस्तारोमेभवेत्कथम् ॥ यदाहमत्रातिष्ठा
मिकिंवदिष्यंतितेतदा ॥ १८७ ॥ पुण्यतीर्थंसमासाद्यपरत्रजन्मकाम्यया ॥ पंचतांप्रतियास्यामिसापिश्रेयस्करीयतः ॥ १८८ ॥ मद्वियोगादयंमूढो
नविद्याधरमाधवौ ॥ जीविष्यंतित्रयोप्येतेक्षणमात्रमपिस्मरन् ॥ १८९ ॥ मयिस्थितायामेतेषांभवेज्जीवनरक्षणम् ॥ मृतायामपियास्यंतित्रयोऽप्येते
तुपंचताम् ॥ १९० ॥ मामुद्दिश्ययदाप्राणान्यक्ष्यंतितेऽत्रमेजनाः ॥ भविष्यामितदानूनमहंतद्वधभागिनी ॥ १९१ ॥ इदानींपुण्यतीर्थेषुयष्टव्योभगवान्ह
रिः ॥ तस्मिन्प्रसन्नेभद्रंमेसर्वमेवभविष्यति ॥१९२॥ प्राणेषुचविनष्टेषुसर्वमेवविनश्यति ॥ तेषुस्थितेषुसकलंस्तोकस्तोकेनसिध्यति ॥१९३॥ निशावशि
ष्टानलिनीहिमाकरेदूरीकृतेचण्डकरेणभास्वता ॥ सुगन्धपुष्पप्रकरोऽतिसुंदरीनाप्नोतिकिंभृंगवरस्यसंगमम् ॥१९४॥ हृदाविचिंत्येतिवरांगनासासतिसमा

रुह्यमहाजवंतम् ॥ तपुंतपःसागरविष्णुपत्न्योर्जगामविज्ञोत्तमसंगमाय॥१९५॥तस्मिन्क्षेत्रवरेपुण्येगङ्गासारसंगमे ॥ वसेद्राजासुषेणाख्यःसोमवंशसमुद्भवः॥
॥१९६॥गंतुंतस्यसभांराज्ञश्वेतसासाव्यचिंतयत्॥मयायुवत्याकर्तव्यंकथंभूपालदर्शनम् ॥१९७॥अधिवासनसूत्राणिसदूर्वाणिभुजेमम ॥ कन्याहंतुरगारू
ढायुवतीसंगवर्जिता ॥१९८॥ चारित्रंमामकंनूनंमनोविस्मयकारकम् ॥ आत्मानंगोपयित्वाहंयास्यामिनृपतेःसभाम् ॥ १९९ ॥ इन्द्रजालप्रभावेणसाभूत्वा
पुरुषाकृतिः ॥ प्रविवेशसभांराज्ञःसुधर्मामिवजैमिने ॥२००॥ तंसंपन्नमिवायांतंशक्तिहस्तंहयासनम् ॥ स्वयंपप्रच्छभूपालःकस्त्वंकुतइहागतः ॥२०१॥
तस्यैतद्वचनंश्रुत्वासाकन्यापुरुषाकृतिः॥ प्रणम्योवाचराजानंसुहृदंसज्जनाश्रयम् ॥२०२॥ देववीरवरोनामपुत्रोऽहंपृथिवीपतेः ॥ वर्तनायसमायातस्त्वद्रा
ज्यंप्रतिसंप्रति ॥२०३॥ यद्यत्कार्यमसाध्यंस्यात्तदेवसाधयाम्यहम् ॥ मयिस्थितेनमद्भर्त्तुःकुत्रापिस्यात्पराजयः ॥ २०४ ॥ ॥इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायो
गसारेवीरवरप्रदर्शोनामपंचमोऽध्यायः ॥५॥ छ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ तिष्ठात्रैवमहाबाहोममराज्येसुशोभने ॥ कर्तव्यातेमयावृत्तिःसंशयोनात्रविद्यते॥
॥ १ ॥ ततोवीरवरस्तस्यसन्निधौधरणीपतेः ॥ उवाससततंविप्रतत्सेवागतमानसः ॥ २ ॥ अथैकदातस्यपुरेजैमिनेसकलाःप्रजाः ॥ भीमनादोनामखड्गः
क्षोभयामाससंततम् ॥३॥ तद्वधायततोराजाप्रेषयामासतंरुषा ॥ ततोसौगंडकंहंतुंययौवीरवरोजनैः ॥४॥ ददर्शपर्वताकारंसुप्तंतंधरणीतले ॥ दंष्ट्राकराल
वदनंखड्गिनंतंसशक्तिधृक् ॥५॥ नभसिभ्रामयन्सप्तिंसचवीरवरोरुषा ॥ खड्गिनंतमितिप्राहमेघगंभीरयागिरा ॥ ६ ॥ उपार्जितास्त्वयायेयेदुरात्मन्पापपाद
पाः ॥ बभूवुःफलिनस्तेतेऋतुंप्राप्ययथाद्रुमाः॥७॥ खादिताःप्राणिनोयेयेराज्येस्मिन्पापिनात्वया ॥ यमालयेसमस्तैस्तैर्दर्शनंतेभविष्यति ॥८॥ मुंचनिद्रा
मरेदुष्टमांपश्यान्तकरंनिजम् ॥ अनयानिद्रयाकिन्तेमहानिद्राभविष्यति ॥९॥ ततःसोपिसमुत्तस्थौक्रोधसंरक्तलोचनः ॥ धूलिधूसरसर्वाङ्गस्त्यक्तनिद्रोमहाब
लः॥१०॥ भीमनादउवाच ॥ ॥ गर्वमाकुरुदुर्बुद्धेतवायुःशेषतांगतम् ॥ तत्संदर्शनमात्रेणप्राप्तःकोनुविमुच्यते ॥११॥ ज्वलदग्निशिखाश्रेणींप्रविशेच्छल
भोयथा ॥ मत्कोपानलराशौत्वंतथैवनिपतिष्यसि ॥ १२ ॥ इतिब्रुवंतंतंद्रष्टुंशक्त्यानिशितयातया ॥ सजज्वालमहाकोपात्कृत्वाहुंकारनिःस्वनम् ॥
॥ १३ ॥ सपपातमहीपृष्ठेगतायुर्गंडकस्ततः ॥ चालयन्पृथिवींसर्वांस्वनितौघपरिप्लुतः ॥ १४ ॥ खड्गिनंपतितंदृष्ट्वागङ्गाब्धिरोधसिद्विज ॥ समीपंतस्य
भूपस्यसगंतुमुपचक्रमे ॥१५॥ सगच्छन्पथिविप्रर्षेददर्शैकंमहाशयम् ॥ जाज्वल्यमानंतेजोभिर्द्वितियमिवभास्करम् ॥१६॥ विष्णुदूतगणैर्युक्तंतुलसीमा
ल्यभूषितम् ॥ दिव्याम्बरधरंदिव्यंरथारूढंस्मिताननम् ॥१७॥ पप्रच्छेतिततोभक्त्यासचवीरवरश्वतम् ॥ कस्त्वंकुतइहायातःक्वगच्छसिवदस्वनः ॥१८॥
॥पुरुषउवाच॥ ॥कन्येविधूतपुंवेशेमद्वृत्तांतंनिशामय ॥ कथयामिसमासेनश्रोतुमिच्छसिचेन्मुदा ॥१९॥ अहमासंपुराराजाचौरवंशवनानलः ॥ धर्मबुद्धि

रितिख्यातःसर्वधर्मपरायणः ॥ २० ॥ मयायज्ञाःकृताःसर्वेदानानिसकलानिच ॥ चतुर्वर्षसहस्राणिपालिताचवसुन्धरा ॥ २१ ॥ पाखण्डजनवाक्येनमया भूमिर्द्विजन्मनः ॥ लंघिताकोपमासाद्यदोषितानहिकुत्रचित् ॥ २२ ॥ मयातेनापराधेनस्वयमेवविधिस्ततः ॥ जहारतत्क्षणादेवसर्वांराजश्रियंरुपा ॥ ॥ २३ ॥ अथाहंगतसंपत्तिःशोकाग्निदग्धमानसः ॥ कियद्भिर्दिवसैःसाध्वियमराजवशंगतः ॥ २४ ॥ मांदृष्ट्वाचित्रगुप्तेनतत्कर्मप्रकटीकृतम् ॥ उक्तश्च भास्करिर्देवश्चारुहासगतिःप्रभुः ॥ २५ ॥ धर्मबुद्धिरयंराजाकृतपुण्यक्रियःसदा ॥ अस्त्यस्यदुरितंकिंचित्तन्निशामयवच्म्यहम् ॥ २६ ॥ पाखण्डैर्बोधितोयंतुजहारद्विजशासनम् ॥ तेनैवकर्मणास्थानंनरकेचास्यदुत्तरे ॥ २७ ॥ वृत्तिच्छेदःसूर्यपुत्रयस्ययेनविधीयते ॥ सततस्यवधमाप्नोतिशास्त्रेषुइतिनिश्चितम् ॥ २८ ॥ तस्मादयंपापकर्माब्रह्महापृथिवीपतिः ॥ एतस्यनिरयेस्थानंकल्पकोटिशतावधि ॥ २९ ॥ आत्मदत्तांहरेद्यस्तुपरदत्तांच मेदिनीम् ॥ सकोटिकुलसंयुक्तःप्रयातिनरकंविभो ॥ ३० ॥ योहरेच्चमहींतांवैदेवस्यब्राह्मणस्यच ॥ नतस्यनिष्कृतिर्दृष्टाकल्पकोटिशतावधि ॥ ॥ ३१ ॥ परदत्तांक्षितियस्तुरक्षितुर्यस्तुरक्षति ॥ सकोटिगुणमाप्नोतिपुण्यंदातृगुणादपि ॥ ३२ ॥ ततोऽहंशमनादेशाद्भुक्त्वावैपूतिमृत्तिकाम् ॥ कल्पयोनौप्राणिहिंसासर्वैवमयाकृता ॥ ३३ ॥ गावश्चब्राह्मणाश्चैवतथैवान्येपिजीविनः ॥ मयादुष्टेननिहताःकोटिकोटिसहस्रशः ॥ ३४ ॥ कालेनप्रेरितासाध्विमांसर्वक्षयिताश्रयम् ॥ खड्गयोनिंसमुत्पन्नंभवतीप्रजघानह ॥ ३५ ॥ गङ्गाब्धिसङ्गमंतीर्थंदुर्लभंदैवतैरपि ॥ स्थलेऽपिमृत्युमासाद्ययत्रेयंममसद्गतिः ॥ ३६ ॥ गच्छसुश्रोणिभद्रंतेभविष्यतिनसंशयः ॥ अचिरेणैवपतिनादर्शनंतेभविष्यति ॥ ३७ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ तस्यैतद्वचनंश्रुत्वासाकन्यापरमाद्भुतम् ॥ ववंदेचरणौतस्यधर्मबुद्धिर्महीपतिः ॥ ३८ ॥ ततोरथंसमारुह्यसराजात्रिदिवंययौ ॥ सोऽपिवीरवरोविप्रजगाम नृपतेःसभाम् ॥ ३९ ॥ राजाचतंमृतंश्रुत्वाखड्गिनंभीमविक्रमम् ॥ तस्यैददौविवाहेनजयंतींनिजकन्यकाम् ॥ ४० ॥ जयंतींतांसमादायसाकन्यापुरुपाकृतिः ॥ तपस्तप्तुंमनश्चक्रेगङ्गासागरसङ्गमे ॥ ४१ ॥ गङ्गाब्धिसंगमेस्नात्वाप्रभातेद्विजसत्तम ॥ गीतैर्वाद्यैश्चनृत्यैश्चयजेन्नारायणंप्रभुम् ॥ ४२ ॥ निरामिषंहविष्यंचफलाहारंद्विजोत्तम ॥ कदाचिदुपवासंसाकुरुतेचवराङ्गना ॥ ४३ ॥ एकाकिनींसमालोक्यकोग्रहीदत्रभूतले ॥ मांनीचमितिमत्वासौसमारुह्यचवाजिनम् ॥ ४४ ॥ भूयएवनिजंराज्यंसाजगामवराङ्गना ॥ माधवस्यवियोगेनतस्यविद्याधरस्यवा ॥ ४५ ॥ मृतासाराजतनयायतोऽन्यंनभजत्यपि ॥ तस्यांमृतायांभृत्योऽसौनिर्जगामयदृच्छया ॥ ४६ ॥ विलप्यबहुधातत्रप्रचेष्टोत्यंतशोकभाक् ॥ जगाममरणार्थायगङ्गासागरसङ्गमम् ॥ ४७ ॥ गङ्गाब्धिसङ्गमेस्नात्वातुलसीमृद्भिभूषितः ॥ कृताञ्जलिरितिप्राहप्रचेष्टोभीष्ममातरम् ॥ ४८ ॥ पवित्रेत्वज्जलेमातस्त्य

जाम्यत्रकलेवरम् ॥ सुलोचनामेकांतास्याद्यथातत्त्वंकरिष्यसि ॥ ४९ ॥ भूयोभूयोऽनुवंतंतमितितस्याश्चकिंकराः ॥ वध्वापाशेनतंनिन्युर्निरुक्तांतत्सभां प्रति ॥ ५० ॥ तत्रावीरवरादेशात्किंकरास्तेसुदारुणाः ॥ कारायांस्थापयामासुःप्रचेष्टमनुविह्वलम् ॥ ५१ ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुदृष्ट्वातत्कार्यमद्भुतम् ॥ हाहाकारोमहानासीत्तद्राज्येद्विजसत्तम ॥ ५२ ॥ एतच्छ्रुत्वाद्भुतंकर्मसचराजागुणाकरः ॥ आयातोऽत्यंतसंतप्तोवदतीतिद्विजोत्तम ॥ ५३ ॥ निषं गिणश्चरथिनश्चर्मिणःखड्गिनस्तथा ॥ धानुष्काश्चकौंतकाश्चकोटिकोटिसहस्रशः ॥ ५४ ॥ स्थानेस्थानेपुरेतस्मिन्राजावैशोकविह्वलः ॥ नियोजयामा सतदारक्षायैद्विजसत्तम ॥ ५५ ॥ तेनाज्ञप्तास्ततःसर्वेयोद्धारोऽमितविक्रमाः ॥ सत्वराःपतिरक्षासुतस्थुस्तस्मिन्पुरेरुषा ॥ ५६ ॥ गीतानिगायकैःसर्वैर्नृत्या निनर्तकैस्तथा ॥ वाद्यानिवादकैश्चैवतत्रत्यक्तानिसाध्वसैः ॥ ५७ ॥ ततःसराजाविप्रर्षेसमाहूयस्वमंत्रिणः ॥ किमेतदितिपप्रच्छशोकोपहतमानसः ॥ ५८ ॥ ॥ मंत्रिणऊचुः ॥ ॥ देवाद्भुतमिदंकर्मनदृष्टंनश्रुतंक्वचित् ॥ एतावतांनृणांमध्येपश्यतांक्वजगामसा ॥ ५९ ॥ कोऽपिजलपतिसालक्ष्मीःशापेनागत्यभूत ले ॥ त्वदीयंसौधमेतर्हिस्वयमंतरधीयत ॥ ६० ॥ मायामयीसारमणीमाययात्वद्गृहेस्थिता ॥ मायांस्वकीयांदर्शित्वागतेत्यन्येवदंतिवै ॥ ६१ ॥ केचिद्वदंति रमणीसर्वलक्षणसंयुता ॥ आगमिष्यतिभूयोपिभगाङ्कोमघवायतः ॥ ६२ ॥ तन्मुखंचन्द्रवन्मत्वांविचिंत्यात्मानमात्मना ॥ केचिद्वदंतिचन्द्रेणनीतासुप्रतिपत्त ये ॥ ६३ ॥ वदंतिकेऽपिसाकन्यासद्गुणादीर्घवासना ॥ भ्रान्त्याचन्द्रमसाग्रस्तापूर्णचंद्रनिभानना ॥ ६४ ॥ दिग्गजैर्नलिनीभ्रान्त्याप्रफुल्लकमलानना ॥ विषदण्डप्रहस्ताचनीरजाकलिकाकुचा ॥ ६५ ॥ केचिद्वदंतिमृष्ठासास्रष्टुमन्यांस्त्रियंनृप ॥ तद्रूपादर्शनालोक्येनीतारूपगुणास्थिता ॥ ६६ ॥ केचिद्वदं तिभूपालत्वयासर्वदिशोजिताः ॥ रूपैर्देवांगनाजेतुंगतासात्रिदिवंप्रति ॥ ६७ ॥ अथतेमंत्रिणोऽन्योन्यमालोक्यैतिमुखश्रियः ॥ स्तब्धाइवाभवन्सर्वेनि रुत्साहाःससाध्वसाः ॥ ६८ ॥ भूपःसुलोचनेपुत्रिक्वगतासिविहायमाम् ॥ इत्युक्त्वासमहीपालःपृथिव्यांमूर्च्छितोपतत् ॥ ६९ ॥ राजानंपतितं दृष्ट्वाशोकेनमहताततः ॥ जज्ञेहाहारवस्तस्मिन्नगरेद्विजसत्तम ॥ ७० ॥ तत्क्रंदनध्वनिंविप्रप्रतिश्रुत्वाचजायते ॥ उत्प्रेक्षतेतत्रलोकेक्रंदंतिककुभो दश ॥ ७१ ॥ धूलिधूसरतांगंतुनृपतिंमुक्तकेशकम् ॥ विधृत्यमंत्रिणःसर्वेतरसासौधमाययुः ॥ ७२ ॥ अथविद्याधरस्तत्रश्रीविक्रमदेवजः ॥ तस्याःपीठंसमालिङ्ग्यरुरोदकरुणस्वनैः ॥ ७३ ॥ हाप्रियेचंचलापाङ्गिसुवर्णकुसुमप्रभे ॥ शोकाब्धौपातयित्वामांक्वगतासिवरानने ॥ ७४ ॥ ममकिंदूषणंदृष्टंत्वयानिर्दोषयाप्रिये ॥ नददासिकथंभद्रेदर्शनंकमलानने ॥ ७५ ॥ नजीविष्याम्यहंभद्रेक्षणमात्रंत्वयाविना ॥ अतोमेदर्शनंदत्वाक्रिय तांप्राणरक्षणम् ॥ ७६ ॥ किंधनैःकिंजनैःकिंमेमित्रैःकिंवाधनैर्गृहैः ॥ नाप्नोमियदिभद्रेत्वांप्राणेभ्योऽपिगरीयसीम् ॥ ७७ ॥ एतच्चान्यच्चविप्रर्षेस

कृत्वाकरुणंमहत् ॥ शोकान्मृत्युंविनिश्चित्ययययौगङ्गाब्धिसङ्गमम् ॥ ७८ ॥ तत्रगङ्गाम्भसिस्नात्वासमुद्रजलमिश्रिते ॥ निवेद्यभास्करायार्घंगंगांनत्वाह
मातरम् ॥ ७९ ॥ गंङ्गेदेविजगन्मातस्त्वज्जलेविमलेतनुम् ॥ त्यजामितांयथाभूयःप्राप्नोमितत्करिष्यसि ॥ ८० ॥ इतिब्रुवंतंतंविप्रतर्त्किंकरवरास्ततः ॥
विधिंविनिन्युःसहशंकुद्धावीरवरस्यच ॥८१॥ ततोवीरवरःप्राहकस्त्वंभोःकुतआगतः॥कथमत्रतनुत्यागंकुरुषेतद्वदस्वमे॥८२॥ तद्वाक्यमेतदाकर्ण्यततो
विद्याधरोऽखिलाम्॥तांकथांकथयामासशृण्वतांविस्मयप्रदाम्॥८३॥अथत्वंमूर्खलोकानांप्रवरोसिनसंशयः॥गान्धर्वीराक्षसीवापिपन्नगीवापिकिन्नरी ८४॥
शापागतेवसाकन्यातस्मादन्तर्हितास्वयम् ॥ सादेवरूपिणीकन्यादेवानांनिलयंगता ॥८५ ॥ कथंतयासमंभूयोदर्शनंतेभविष्यति ॥ चकोरपेयंपीयूषंगग
नेरोहिणीपतेः ॥ ८६ ॥ किंशक्रुवंतितंपापावायसाबलिनोपिच ॥ यदप्राप्यंनतत्प्राप्यंप्राप्यंयत्तच्चलभ्यते ॥ ८७ ॥ जानंतितज्जनंकश्चिन्मोहंप्रतिनगच्छ
ति ॥ केनापिदीयतेकन्याकन्याकेनापिगृह्यते ॥ ८८ ॥ पूर्वजन्मनियाकन्यातांकन्यांलभतेपतिः ॥ पुत्रप्रयोजनाभार्यापुत्राःपिण्डप्रयोजनाः ॥ ८९ ॥
कुर्वंतिदारग्रहणमतएवमनीषिणः ॥ यथेहदीयतेनार्यातथानारीसमश्नुते ॥ ९० ॥ कंदत्रजन्यामप्येपभृङ्गःकुमुदिनींसहेत् ॥ सद्रूपोऽपिपतिःस्त्रीणांसं
तोषायभवेन्नहि ॥ ९१ ॥ रवौस्थितेऽपिपद्मिन्यामधूनिभ्रमरःपिबेत् ॥ नारीषुसततंचित्तंविष्णुभक्तिष्वनादरः ॥ ९२ ॥ शोकैःकैश्चित्तनुत्यागस्ति
स्त्रःपुंसांविडंबनाः ॥ दाराःपुत्रास्तथाभ्रातादेशाश्चबांधवास्तथा ॥ ९३ ॥ पुनर्लभ्याइमेसर्वेपुनर्लभ्यानचासवः ॥ नमुक्तोविपयोधर्मोनचकर्म
कृतंत्वया ॥ ९४ ॥ वर्तमानेगतेमूढभविष्यंजन्मदुर्लभम् ॥ ममभातामपिताभार्याभ्राताधनंमम ॥ ९५ ॥ निष्फलंयातिवैजन्मनृणांमम
तयातया ॥ एवंप्रबोधितःसम्यक्तेनधीरवरेणसः ॥ ९६ ॥ दौर्मनस्यंपरित्यज्यतस्थौतत्रैवजैमिने ॥ ततस्तुगन्धिनीप्रीत्याहसंतीस्वगृहंगता ॥ ९७ ॥
गत्वाचमाधवंमंचेस्वपंतंसाददर्शह ॥ ॥ गन्धिन्युवाच ॥ ॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठदुर्बुद्धेश्रमस्तेविफलोऽभवेत् ॥ ९८ ॥ विवाहकालेसाकन्यावभूवांत
र्हितास्वयम् ॥ एवंतस्यावचःश्रुत्वासमुत्तस्थौसमाधवः ॥ ९९ ॥ विललापाकुलःशोकैर्महद्भिःक्ष्मातलेलुठन् ॥ कन्यायादूषणंनास्तिनास्तिविद्याधर
स्यवा ॥ १०० ॥ ममैवदूषणंसर्वंयतोहीनस्यसंगभाक् ॥ नीचसंगेकृतेपुंसासुखंयच्छतिनोविधिः ॥ १०१ ॥ एतदेवमयाज्ञातंयतोगतिरियंमम ॥
नप्राप्नोतिसुखंकिञ्चिन्नीचसङ्गान्महानपि ॥ १०२ ॥ प्रेतसंगान्महादेवोनग्नोभग्नविभूषणः ॥ प्रविश्यनीलयंनीचःस्त्रीधनादिकमीक्षते ॥ १०३ ॥
किञ्चित्प्रसङ्गमासाद्यषड्कःसषडाननः ॥ सतांश्रुत्वागुणंनीचःसद्यएवविषीदति ॥ १०४ ॥ दोषंसंश्रोतुमाप्नोतिशतरूपोभवेत्तदा ॥ शुभमिच्छन्निजं
प्राज्ञोनीचेभ्योनहिनिश्चयेत् ॥ १०५ ॥ क्षणमेकमपिप्राज्ञोनीचेभ्योनहिनिश्चयेत् ॥ पादमेकमपिप्राज्ञोनीचैःसहनगच्छति ॥ १०६ ॥ विश्वासवच

नंनीचःसद्यएवविषीदाति ॥ दोषंसाश्रोतुमाप्नोतिश्रोतुमायातियत्नतः ॥ १०७ ॥ ततःसमयमासाद्यप्रकाशयतिचोद्धसन् ॥ मनस्येकंवचस्येकंकर्म्मे
ण्येकंयतात्मनाम् ॥ १०८ ॥ मनस्यन्यद्वचस्यन्यत्कर्म्मण्यन्यद्दुरात्मनाम् ॥ यदाकरिष्यतिकन्याविवाहंसानृपात्मजा ॥ १०९ ॥ नाभविष्यत्त
दाशोकःस्वल्पोपिहृदयेमम ॥ स्वर्गंगताचेत्साकन्यासर्वलक्षणसंयुता ॥ ११० ॥ नीतानीचेनशोकोयंहृदयेदुःसहोऽभवत् ॥ लिखितामिवसर्वत्रतां
पश्यामिवराननाम् ॥ १११ ॥ विस्मर्तुंनहिशक्नोमिजीवितानेनचात्मना ॥ नीचक्रोडगतासाध्वीनजीवष्यतिसाक्षणम् ॥ ११२ ॥ विद्याधरोऽपि
तच्छोकैर्नजीविष्यतिदारुणैः ॥ यथामातापितात्यक्तोदेशस्तत्प्राप्तयेमया ॥ ११३ ॥ तथैवसंप्रतिप्राणास्त्यक्तव्यानात्रसंशयः ॥ पुनस्तत्प्राप्तयेप्राणा
न्गंगासागरसङ्गमे ॥ ११४ ॥ त्यक्ष्यामीतिदृढंकृत्यसगंतुमुपचक्रमे ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुनारदान्मुनिसत्तमात् ॥ ११५ ॥ पादलेपंमहाबुद्धिर
भिगम्यसमाधवः ॥ ययौकियद्भिर्दिवसैर्गङ्गासागरसङ्गमम् ॥ ११६ ॥ गङ्गाब्धितोयेस्नात्वाचपूजयामासचाच्युतम् ॥ तुलसीपत्रमालाभिर्भूषितो
माधवस्तदा ॥ ११७ ॥ बद्धाञ्जलिरितिप्राहजह्नुकन्यांसरिद्वराम् ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ देवित्वत्सलिलेदेहंप्राप्तशोकस्त्यजाम्यहम् ॥ ११८ ॥
भाविजन्मनितांकन्यांमह्यंदास्यसिशोभनाम् ॥ इत्युक्त्वातांनमस्कृत्यगङ्गांत्रैलोक्यमातरम् ॥ ११९ ॥ ततस्तत्सलिलंनिम्नेप्रवेष्टुमुपचक्रमे ॥ अथ
वीरवरःपृष्ठेतंविधृत्यनृपात्मजम् ॥ १२० ॥ तत्सभांप्रतिविप्रर्षेजवेनागत्यतज्जनैः ॥ ततःसमालोक्यनृपात्मजंतंप्रीतिंसमासाद्यअनिंद्यशोभाम् ॥ १२१ ॥
कस्त्वंत्यजस्यत्रकथंशरीरंब्रूहीतितंवीरवरंजगाद ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ अहंविक्रमराजस्यपुत्रोमाधवसंज्ञकः ॥ १२२ ॥ मृगयायैवनंघोरं
ससैन्योऽगममेकदा ॥ अस्त्येकानगरोपांतेसरसीपद्मशोभना ॥ १२३ ॥ नारीमेकाकिनींरम्यामपश्यंतत्रकामुकः ॥ साचचन्द्रकलानामभामिनी
मांस्मरातुरम् ॥ १२४ ॥ सुलोचनायाःप्रस्तावंकथयामासभूतले ॥ ततस्तुरगमारूढोविलङ्घ्यसरितांपतिम् ॥ १२५ ॥ प्रचेष्टाख्येनभृत्ये
नगतस्तस्याःपुरंप्रति ॥ तस्मिन्नेवदिनेतस्याअधिवासनमुत्तमम् ॥ १२६ ॥ तथाकर्ण्यमयातत्रप्रेरितंसांगुलीयकम् ॥ ममपत्रंसमालोक्यसां
गुलीयकमुत्तमम् ॥ सापितत्पृष्ठपत्रेषुयल्लिलेखतदुच्यते ॥ १२७ ॥ श्रीत्रिविक्रमदेवस्यपुत्रोविद्याधराह्वयः ॥ पितातस्मैविवाहेनमांप्रदास्य
तिसत्तम ॥ १२८ ॥ अथाधिवासनंकर्म्मश्वोविवाहोममध्रुवम् ॥ तथाप्युपायंवक्ष्यामियेनप्राप्नोतिमांभवान् ॥ १२९ ॥ वामबाहुंसमुद्धृत्यस्थिताहंवरसंमु
खी ॥ येनमांशक्यतेनेतुंसमेभर्तानसंशयः ॥ १३० ॥ विलिख्यपत्रंसाकन्यागंधिन्यास्तत्करेद[illegible] ॥ गंधिन्याचतयादत्तंतत्पत्रंमह्यमुत्तमम् ॥ १३१ ॥

१ इति वीरवरेण पृष्टः माधवः तं वीरवरं जगादेति योजना।

तत्संकेतंप्रचेष्टेनसंश्रुत्यममसंमुखे ॥ हयमारुह्यसानीतातत्राहंनिद्रयाजितः ॥ १३२ ॥ अनयाव्यथयातत्रपुनस्तत्प्राप्तिहेतवे ॥ तदाद्यजागरंभद्रश्टणु
ष्वात्रविधानतः ॥१३३॥ इत्युक्तास्यरक्षायैनियुज्यपदगान्बहून् ॥ विहस्यांतःपुरंगत्वासाकन्यापुरुषाकृतिः ॥ १३४ ॥ ततोविधृत्यस्त्रीवेषंनानालंकार
भूपिता ॥ स्वदासींप्रेषयामासतमानेतुंनृपात्मजम् ॥ १३५ ॥ तदाज्ञयासमागत्यततोनृपतिनंदनः ॥ ईक्षांचक्रेचतांसाध्वींलक्ष्मींमूर्तिमतीमिव ॥१३६॥
साचकन्यासमुत्थायसुवर्णासनतोद्विज ॥ ववंदेचरणौतस्यपुलकांचितविग्रहा ॥ १३७ ॥ ततोगान्धर्वविधिनासराजतनयःसुधीः ॥ चक्रेविवाहेतां
कन्यांतत्रैवप्राप्तकौतुकः ॥ १३८ ॥ तत्प्रेमवारिधाराभिःसंसिक्तोनृपनंदनः ॥ तत्रैवतांनिशांनिन्येकुर्वन्केलिंतयासह ॥ १३९ ॥ अथप्रभातेविमले
सामृगीलोचनासती ॥ आदितःसर्ववृत्तांतंकथयामाससमाधवम् ॥ १४० ॥ ततःसुलोचनासाध्वीजयंतींतांनृपात्मजाम् ॥ माधवंचसमादायसुपेणस्यसभां
ययौ ॥ १४१ ॥ तांकन्यांसनृपःश्रुत्वाहर्षितोमाधवायवै ॥ सुलोचनांजयंतींचविवाहेनददौततः ॥ १४२ ॥ तस्मैतुयौतुकत्वेनसराजाधर्मतत्परः ॥ सु
प्रीतोनिजराज्यार्द्धंददौस्वर्णशतानिच ॥ १४३ ॥ ततोविचित्रमावासंनिर्मायसनृपात्मजः ॥ तस्मिन्पुण्यतमेतीर्थेचकारवसतिंद्विज ॥ १४४ ॥ तत्रांतरे
प्रचेष्टंतंकारागारनिवासिनम् ॥ सभांसमानीयततश्चिंतयामाससमाधवः ॥ १४५ ॥ अयंपापमतिःक्रूरःस्वामिविश्वासघातकः ॥ शत्रूणांप्रवरोमूढोरक्षणीयोम
यानहि ॥ १४६ ॥ पालितोऽपिमुहुर्नित्यंप्रसादधनभोजनैः ॥ शत्रुकर्मकरोत्येवसमयंप्राप्यनिर्दयः ॥ १४७ ॥ विपत्त्यांयेनहस्तेननयेत्पादरजःखलु ॥
शिरःकृंततितेनैवस्वामिनंप्राप्यसंपदम् ॥ १४८ ॥ नूनमेवप्रभुंघ्नंतिवशगानृपराजयः ॥ तप्तमप्युदकंवह्निंसद्योनिर्वाणतांनयेत् ॥ १४९ ॥ इतिसंचिंत्य
मनसातेनक्ष्मापतिसूनुना ॥ प्रचेष्टोनष्टचेष्टोऽसौनिरस्तोद्विजसत्तम ॥ १५० ॥ ताभ्यांस्त्रीभ्यांतदाविप्रसुखेनसनृपात्मजः ॥ किंचित्कालंतत्रतस्थौ
शोकव्याधिविवर्जितः ॥ १५१ ॥ तस्यांसुलोचनायांतुमाधवस्यमहात्मनः ॥ शतंपुत्राजयंत्यांचद्वेशतेजज्ञिरेसुताः ॥ १५२ ॥ माधवस्यसुतास्तेऽपिश
स्त्रशास्त्रविदोत्तमाः ॥ बभूवुःसर्वलोकानांप्रीतयेधर्मतत्पराः ॥ १५३ ॥ जन्मांतरोपार्जितयाविष्णुभक्त्याचसंगतः ॥ एकदाचिंतयामासमनसासचमाध
वः ॥ १५४ ॥ कोऽहंकस्मात्समायातःकस्यवाकेननिर्मितः ॥ भूयःक्वचगमिष्यामिकुत्रवास्थास्यतेमया ॥ १५५ ॥ विषयंभुंजतोजन्मविना
पुण्येनमेगतम् ॥ तस्माद्विघ्नार्णवेमग्नंकोऽत्रमामुद्धरिष्यति ॥ १५६ ॥ संसारेस्मिन्जनंप्राप्ययेननाराधितोहरिः ॥ आत्मघातीसविज्ञेयःसर्वधर्मब ॥ १३ ॥
हिष्कृतः ॥ १५७ ॥ भूयोभूयोभवेज्जन्मभूयोभूयोपिपंचता ॥ संसारोऽयमतःसर्वःक्लेशदोभैरवोमहान् ॥ १५८ ॥ विष्णुभक्तिंविनानस्याज्जन्ममृत्युनिवार
णम् ॥ अतोऽद्यसकलंत्यक्त्वाकरिष्याम्यर्चनंहरेः ॥ १५९ ॥ एतद्विचिन्त्यमनसाविश्वस्यचमुहुर्मुहुः ॥ विश्वकर्माणमाहूयसवाक्यमिदमब्रवीत् ॥१६०॥

॥ माधवउवाच ॥ ॥ विश्वकर्मन्महाबाहोमह्यंविष्णोःशिलामयीम् ॥ प्रतिमांदेहिनिर्माय सर्वकामफलप्रदाम् ॥ १६१ ॥ तस्यादेशात्ततोविप्र शिल्पिनाविश्वकर्मणा ॥ प्रतिमारचितातेनमहाविष्णोःशिलामयी ॥ १६२ ॥ नवीननीरदश्यामापुण्डरीकनिभेक्षणा ॥ शङ्खचक्रगदापद्मधारिणीच चतुर्भुजा ॥ १६३ ॥ लक्ष्मीसरस्वतीयुक्तावनमालाविभूषिता ॥ समस्तलक्षणैर्युक्ताभूषितासर्वभूषणैः ॥ १६४ ॥ विचित्रमण्डपेतांचसंस्थाप्यप्रतिमांह रेः ॥ सपूजांकर्तुमारेभेकामदांचक्रपाणिनीम् ॥ १६५ ॥ तस्मिन्नेवालयेविप्रघृतदीपंद्विजोत्तम ॥ दीपंप्रतिदिनंयच्छेदविच्छिन्नशिखंसच ॥ १६६ ॥ प्रातः स्नायीस्वयंभूत्वाकुर्यात्संमार्जनादिकम् ॥ मार्गशोभांचविप्रर्षेतत्रोपलेपनंपुनः ॥ १६७ ॥ स्नात्वागङ्गाब्धिसलिलेकृत्वापंचमहाध्वरान् ॥ त्रिसंध्यंपूज येद्विष्णुमुपहारैरनुत्तमैः ॥ १६८ ॥ गंधैर्धूपैश्चनैवेद्यैस्तांबूलैर्धूपदीपकैः ॥ गीतवाद्यैःप्रबंधैश्चस्तवपाठैःसुशोभनैः ॥ १६९ ॥ प्रदक्षिणैर्नमस्कारैरर्घ्यै श्चैवदक्षिणैः ॥ निरामिषैर्हविष्यैश्चफलाहारैश्चसत्तम ॥ १७० ॥ नमोनारायणायेतिजपेत्प्रणवपूर्वकम् ॥ अष्टाक्षरंमहामंत्रंसर्वकामफलप्रदम् ॥ १७१ ॥ ए वमब्दसहस्राणिमहाविष्णोःपरात्मनः ॥ चकारपरयाभक्त्यासपूजांसर्वकामदाम् ॥ १७२ ॥ तस्याभक्त्याततस्तुष्टःसर्वदेवशिरोमणिः ॥ आविर्बभूवभग वांस्तुलसीकुसुमप्रभः ॥ १७३ ॥ आविर्भूतंहरिंदृष्ट्वासदारोमाधवस्ततः ॥ शिरसाभूमिमालिङ्ग्यववंदेचरणौहरेः ॥ १७४ ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ नमस्तेदेवदेवायनमस्तेपरमात्मने ॥ परेशायसुरेशायनमस्तेज्ञानदायिने ॥ १७५ ॥ नमस्तेपरमानन्दपुरुषोत्तमकेशव ॥ नमस्तेपद्मनेत्रायकमलापतये नमः ॥ १७६ ॥ नमस्तेबहुरूपायनीरूपायनमोनमः ॥ विचिन्त्यायाविचिन्त्यायदृश्यादृश्यायवैनमः ॥ १७७ ॥ नमस्त्रैलोक्यनाथायलोकपित्रेनमोन मः ॥ नमस्तेज्ञानगम्यायनमस्तेसर्वशाखिने ॥ १७८ ॥ कंसारयेनमस्तुभ्यंनमस्तेकैटभारये ॥ मधुहन्त्रेनमस्तुभ्यंविधात्रेचनमोनमः ॥ १७९ ॥ येनत्व योद्धृतावेदामीनरूपधरेणवै ॥ गंभीरांभोनिधेरम्भोभ्यंतरात्तमहंभजे ॥ १८० ॥ येनत्वयोद्धृतापृथ्वीसशैलवनकानना ॥ कूर्मरूपधरेणेयंतस्मैतुभ्यंनमो नमः ॥ १८१ ॥ वाराहमूर्तिनायेनधरणीधरणीपते ॥ उद्धृतानिजदंतेनतस्मैतुभ्यंनमोनमः ॥ १८२ ॥ नृसिंहमूर्तिनायेनत्वयादैत्योविदारितः ॥ हि रण्यकशिपुःक्रुद्धस्तस्मैतुभ्यंनमोनमः ॥ १८३ ॥ बलियज्ञस्तथाध्वस्तोयेनवामनरूपिणा ॥ तस्मैतुभ्यंनमोदेवकश्यपादानकारिणे ॥ १८४ ॥ पितर स्तर्पितायेनत्वयाक्षत्रियशोणितैः ॥ कार्तवीर्योहतोयेनतस्मैरामायतेनमः ॥ १८५ ॥ रावणोनिहतोयेनकौशल्यासूनुनात्वया ॥ मारीचःकुंभकर्णश्चतस्मै रामायतेनमः ॥ १८६ ॥ प्रलंबोनिहतोयेनरेवतीपतिनात्वया ॥ कालिन्दीभेदिनेतुभ्यंतस्मैरामायतेनमः ॥ १८७ ॥ वेदाविर्निंदितायेनविलोक्यपशु हिंसनम् ॥ सकृपेनत्वयायेनतस्मैबुद्धायतेनमः ॥ १८८ ॥ म्लेच्छाश्चविहितायेनयुगांतेकल्किमूर्तिना ॥ सर्वलोकहितार्थायतस्मैतुभ्यंनमोनमः ॥ १८९ ॥ हरे

विष्णोर्दैत्यजिष्णोनारायणकृपामय ॥ संसारसागरेघोरेपतितंमांसमुद्धर ॥ १९० ॥ ततोहर्षान्माधवोऽसौप्रक्षाल्यचरणौहरेः ॥ भूमौनिपात्यसर्वाङ्गंजगा
दमाधवोहरिम् ॥ १९१ ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ गोविन्दपरमानन्दमुकुन्दमधुसूदन ॥ त्राहिमांपापिनंकृष्णयतस्त्वंसर्वपापहा ॥ १९२ ॥ इतिस्तो
त्रंतस्यश्रुत्वाभगवान्भक्तवत्सलः ॥ परमांप्रीतिमासाद्यतमित्याहवचःस्वयम् ॥ १९३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ वरंवरयभोवत्समाधवक्षत्रियर्षभ ॥
॥ ब्रह्मत्वंवाशिवत्वंवाशक्रत्वंवाकिमिच्छसि ॥ १९४ ॥ ॥ माधवउवाच ॥ ॥ सर्वमेवमयाप्राप्तंजगदीशनसंशयः ॥ दैवतैरप्यदृश्यंत्वांपश्यामिवरदंप्र
भुम् ॥ १९५ ॥ भुक्तिमुक्तिधनैश्वर्यंदातुंसर्वंभवान्क्षमः ॥ प्रभोनभक्तियोग्योऽस्मिभक्तिमेवप्रयच्छमे ॥ १९६ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ तवशंक्त्या
नयावत्सप्रीतोऽहंनात्रसंशयः ॥ किमस्तिवस्तुयद्दत्वातवानृण्यंभजाम्यहम् ॥ १९७ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वापरमप्रीतःप्रसार्य्य
चतुरोभुजान् ॥ तमालिङ्गितवान्विष्णुःपितापुत्रमिवद्विज ॥ १९८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ आलिङ्गनप्रभावेणतवानृण्यंगतोऽस्म्यह
म् ॥ सर्वमेवशुभंभद्रंभविष्यतिनसंशयः ॥ १९९ ॥ कामिनाप्रतिमावत्सक्रियायोगेनसर्वदा ॥ पूजितामममतेनत्वांनेष्याम्यहंतनुंप्रति ॥ २०० ॥
॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतिदत्वावरंतस्मैचतुर्भिर्दीर्घबाहुभिः ॥ भूयःप्राणैःसमालिङ्ग्यतत्रैवांतरधीयत ॥ २०१ ॥ ततस्तांप्रतिमांविष्णोःसदारो
माधवस्तदा ॥ आराधयामासभक्त्याक्रियायोगैरनुत्तमैः ॥ २०२ ॥ सभुक्त्वासकलान्भोगान्पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ गङ्गायांमृत्युमासाद्यसदारो
मोक्षमाप्तवान् ॥ २०३ ॥ पठतिहरिचरित्रैर्युक्तमध्यायमेतत्सकलदुरितराशिध्वंसिभिःसर्वभक्त्या ॥ इहजगतिसभुक्त्वासर्वभोगांस्ततोंऽतेव्रजति
भगवतःश्रीवासुदेवस्यधाम ॥ २०४ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेगंगासागरसंगममाहात्म्यवर्णनंनामषष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ छ ॥
॥ श्रीव्यासउवाच ॥ ॥ भूयएवप्रवक्ष्यामिगङ्गामाहात्म्यमुत्तमम् ॥ तच्छ्रुत्वामानवाःसर्वेसर्वान्कामानवाप्नुयुः ॥ १ ॥ येननाचरितंस्नानंगङ्गायांलो
कमातरि ॥ आलोक्यतन्मुखंसद्यःकर्त्तव्यंसूर्यदर्शनम् ॥ २ ॥ प्रभातेयःस्मरेद्भक्त्यागङ्गाइत्यक्षरद्वयम् ॥ तस्यनश्यंतिपापानितमोवदरुणोदये ॥ ३ ॥
नदृष्टायेनसरितांप्रवराजह्नुकन्यका ॥ तस्याग्राह्याणिसर्वाणिअन्नादिसलिलानिच ॥ ४ ॥ शरीराणिपरित्यज्यगङ्गास्नानंप्रकुर्वताम् ॥ गात्राण्यायान्ति
पापानिगङ्गास्नानमकुर्वताम् ॥ ५ ॥ अहोचित्रमहोचित्रमहोचित्रमिदंपुनः ॥ पतंतिनरकेमूढागङ्गानाम्निस्थितेसति ॥ ६ ॥ शिरसायोवहेद्भक्त्या
गङ्गाम्भःकणिकामपि॥समुच्यतेमहापापैर्ब्रह्महत्यादिभिर्द्विजः॥ ७ ॥ललाटेदृश्यतेयस्यगङ्गासैकतमुत्तमम्॥ सपुण्यात्माजगत्सर्वंपुनातिनात्रसंशयः॥८॥
गङ्गातीरात्समायांतंयःपश्येत्परमादरैः ॥ सोऽश्वमेधसहस्राणिफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ ९ ॥ गङ्गातीरमहंयामित्वमागच्छेतिवक्तियः ॥ तस्यविष्णुः

प्रसन्नात्मासर्वान्कामान्प्रयच्छाति ॥१०॥ गंगेतिनामसंस्मृत्ययस्तुकूपजलेपिच॥ करोतिमानवःस्नानंगङ्गास्नानफलंलभेत् ॥११॥ गङ्गाम्भःशीकरंयस्तु
संमितंसर्षपस्यच ॥ प्राप्नोतिमृत्युकालेषुसगच्छेत्परमंपदम् ॥ १२ ॥ अत्रैवशृणुविप्रर्षेइतिहासंपुरातनम् ॥ यस्यश्रवणमात्रेणगङ्गादेवीप्रसीदति ॥ १३ ॥
आसीत्त्रेतायुगेविप्रोधर्मस्वोनामधार्मिकः ॥ शांतोदांतोदयायुक्तोवेदवेदाङ्गपारगः ॥ १४ ॥ सत्यवादीक्रोधहीनोहिंसाहीनोजितेन्द्रियः ॥ सर्वभूत
हितैषीचयोगाभ्यासरतःसदा ॥ १५ ॥ संसारसागरंतर्तुंसविप्रोवैष्णवोजनः ॥ पूजयामासदेवेशंक्रियायोगेनकेशवम् ॥ १६ ॥ कदाचित्प्राप्यपुण्याहंसच
विप्रर्षभोद्विज ॥ जगामजाह्नवीतीरंमुमुक्षुःस्नानहेतवे ॥ १७ ॥ तत्रगंगांभसिस्नात्वाकृत्वाचतर्पणादिकम् ॥ गृहंगंतुंमनश्चक्रेगंगांभःकर्त्तरींवहन् ॥१८॥
तस्मिन्कालेततोविप्रवैश्योरत्नकराह्वयः ॥ कृत्वावाणिज्यमायांतंसकलैःकिंकरैर्वृतः ॥ १९ ॥ तस्यैकःकिंकरोविप्रःकालकल्पइतिस्मृतः ॥ दंडहस्तः
समायातोविहिताखिलपातकः ॥ २० ॥ अथवर्त्मश्रमश्रांतस्तस्यरत्नकरस्यच ॥ सुष्वापैकोवलीवर्दःपथिब्राह्मणसत्तम ॥ २१ ॥ पथिस्वपंतंतंदृष्ट्वाका
लकल्पोवृषंततः॥दण्डेनताडयासबाहुधात्यंतनिर्दयः ॥२२॥ तद्दण्डघातजनितक्रोधेनवृषभेनसः॥विषाणाभ्यांसुतीक्ष्णाभ्यांसमुत्थायविदारितः ॥२३॥
तच्छृङ्गद्वयनिर्भिन्नवक्षाःसगतलोचनः ॥ तत्सन्निधिंदयायुक्तोधर्मस्तुत्वरितोययौ ॥ २४ ॥ ततःकर्णात्समादायतुलसीपत्रमुत्तमम् ॥ गङ्गाम्भःशीक
रैर्दिव्यैःसिक्तोसौतेनधीमता॥२५ ॥ गतप्राणंसमालोक्यसविप्रःपरमार्थवित्॥विस्मितःस्वगृहंगंतुंमनश्चक्रेद्विजोत्तम ॥ २६ ॥अथगच्छन्पथिप्राज्ञोगङ्गाना
मानिकीर्तयन्॥यमदूतान्ददर्शाग्रेकोटिकोटिसहस्रशः॥२७॥छिन्नैकपादाःकेचिच्चकेचिच्छिन्नैकपाणयः॥केपिकेपिच्छिन्नकर्णाःकेऽप्येकनयनास्तथा २८॥
केचिच्चच्छिन्ननासाश्चच्छिन्नजिह्वाश्चकेचन॥भग्नदंताःकेऽपिकेपिकेपिदंतविवर्जिताः॥२९॥ केऽपिशोणितधाराभिर्लिप्तसर्वकलेवराः ॥ विमुक्तकैशिकाःकेऽ
पिकेपिवक्त्रविवर्जिताः॥३०॥केऽपिकेपितथानग्नाःकेपिनिर्भिन्नवक्षसः॥केऽपिजर्जरितांगाश्चमहातीक्ष्णैःशिलीमुखैः॥३१॥निषिद्धांगुलिहस्ताश्चदृढपाशैस्त
थापरे॥क्रंदंतोव्यथयाकेऽपिपलायनपरायणाः॥३२॥एवंभूतान्यमप्रेष्यान्सविलोक्यद्विजोत्तमः॥सकंपहृदयोभीत्याततःस्तब्धइवाभवत् ॥३३॥ अवलंब्य
ततोधैर्यंसविप्रोहरिभक्तिकृत्॥ इत्यपृच्छन्मधुरयाकिरातान्यमकिंकरान्॥३४॥ ॥ धर्मउवाच ॥ ॥ केयूयंविकृताकाराःपाशमुद्गरपाणयः॥ दंष्ट्राकरालवद
नाअंगारसदृशप्रभाः ॥ ३५ ॥ यूयंसर्वेमहावीरज्वलत्पावकलोचनाः ॥ कृतातथापियुष्माकमित्थंकेनापिदुर्गतिः ॥ ३६ ॥ ॥ यमदूताऊचुः॥ ॥यमदूताव
यंसर्वेयमाज्ञाहारिणःसदा ॥ सदंडोऽयंद्विजास्माकंसुमहान्कदनोदयः ॥ ३७ ॥ ॥ धर्मस्वउवाच ॥ ॥ अकस्मादागतायूयंमहाबलपराक्रमाः ॥ एतावत
इयंकेनकथंवादुर्गतिःकृता ॥ ३८ ॥ ॥ यमदूताऊचुः ॥ ॥ भयंमुंचद्विजश्रेष्ठवृत्तांतंसकलंशृणु ॥ यथास्माकमिदंदुःखंबभूवात्यंतदुःसहम् ॥३९॥

योऽसौवृषेणशृङ्गाभ्यांकालकल्पोविदारितः ॥ तंनेतुंधर्मराजेनप्रेरिताःकिंकरावयम् ॥ ४० ॥ तेनाज्ञप्तावयंसर्वेसमस्तायुधपाणयः ॥ बद्ध्वातंपापिनांश्रे
ष्ठंनेतुमिहसमागताः ॥ ४१ ॥ अथासौप्राप्तकालश्चकालकल्पोदुराशयः ॥ वृषेणहेतुभूतेनविषाणाभ्यांविदारितः ॥ ४२ ॥ सदयेनतथातत्रगङ्गापानीयसी
करैः ॥ सिक्तःपातकिनांश्रेष्ठोगङ्गानामानिजल्पता ॥ ४३ ॥ गङ्गाम्भःकणिकासेकैर्गतकल्मषमप्यमुम् ॥ बद्ध्वापाशैर्दृढंनेतुमुद्यमंप्रतिचक्रिरे ॥ ४४ ॥
नेतुंतमपिदेवेशःशरणागतपालकः ॥ स्वदूतान्प्रेषयामासमहाबलपराक्रमान् ॥ ४५ ॥ केऽपिदूताःसमागत्यततोनारायणाज्ञया ॥ सकोपाःप्राहुरित्थ
स्मान्पथिब्राह्मणसत्तम ॥ ४६ ॥ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ केभवंतोमहात्मानःकथमेनंमहाशयम् ॥ बद्ध्वानयथपाशेनयूयंवाकस्यकिंकराः ॥ ४७ ॥
विहायैनंमहात्मानंपलायध्वंयथासुखम् ॥ नचेच्छिरांसियुष्माकंछेत्स्यामश्चक्रधारया ॥ ४८ ॥ तेषामेतानिवाक्यानिगर्वितानिद्विजोत्तम ॥ संश्रुत्याच्यु
तदूतानांतेऽस्माभिरतिजल्पिताः ॥ ४९ ॥ दण्डपाणेर्वयंदूताःसर्वप्राणाधिपस्यवै ॥ नीत्वैनंपापिनांश्रेष्ठंप्रयामःशमनालयम् ॥ ५० ॥ यूयंसर्वेमहात्मान
स्तुलसीमाल्यभूषिताः ॥ स्फुटपद्मपलाशाक्षावलिनोगरुडध्वजाः ॥ ५१ ॥ दिव्यांबरधरायूयंमयूरगलसुंदराः ॥ शंखचक्रगदापद्मधारणाश्चचतुर्भु
जाः ॥ ५२ ॥ केयूयमीदृशाःसर्वेसर्वलक्षणसंयुताः ॥ इमंपातकिनांश्रेष्ठंकथंवानेतुमिच्छथ ॥ ५३ ॥ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ वयंसर्वेविष्णुदूताःपु
ण्यात्मानमिमंनरम् ॥ नेतुमत्रसमायातावैकुंठंप्रतिसंप्रति ॥ ५४ ॥ इमंश्रीभगवद्भक्तंस्वजनंगतकल्मषम् ॥ मुंचतत्शुयमप्रेष्यायदिजीवितुमिच्छथ ॥ ५५ ॥
भूयस्तेषामिदंवाक्यंश्रुत्वासर्वंगतंद्विज ॥ कोपाद्यदुक्तमस्माभिस्तदाकर्णयकथ्यते ॥ ५६ ॥ अयंपापीदुराचारोब्रह्महत्यासहस्रकृत् ॥ कृतघ्नश्चैवगोघ्नश्च
मित्रघ्नश्चदुराशयः ॥ ५७ ॥ मेरुप्रमाणहेमानिहृतानिसुबहूनिच ॥ परदाराहृतानित्यमनेनातिदुरात्मना ॥ ५८ ॥ कोटिकोटिसहस्राणिजंतूनां
विष्णुकिंकराः ॥ कृताश्चबहुधाहत्याःस्त्रीहत्याचतथैवच ॥ ५९ ॥ अयंन्यासापहरणंस्वमातृगमनंतथा ॥ गोमांसभक्षणंचैवचकारप्रतिवासरम् ॥
॥ ६० ॥ परहिंसाकृतानेनदाहश्चपरवेश्मनः ॥ सभायांपरनिंदाचविधवागर्भपातनम् ॥ ६१ ॥ गृहमायांतमतिथिंधनलोभेनसत्तम ॥ अह
नन्निशितैःखड्गैर्निशायांयवनोपमः ॥ ६२ ॥ एतान्यन्यानिपापानिमहान्त्यगणितानिच ॥ चकारनीचोमूढोऽसौनाल्पमात्रंशुभावहम् ॥ ६३ ॥ तस्मा
दयंमहापापीनीयतेयातनागृहम् ॥ ज्ञेयाहिपापिनोदंड्याधर्मराजस्यसत्तमाः ॥ ६४ ॥ यूयंवैदेवदेवस्यदूताभगवतोयदि ॥ तदाकथमिमंनेतुंपापिनांश्रे
ष्ठमिच्छथ ॥ ६५ ॥ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ भवद्भिःसत्यमेवोक्तंकोऽपिनास्त्यत्रसंशयः ॥ दण्ड्याःपातकिनःसर्वेजीविताधिपतेःसदा ॥ ६६ ॥
अयंपापविनिर्मुक्तोगङ्गाशीकरसेचनात् ॥ तस्मादेनंवयंसर्वेनेष्यामोहरिमंदिरम् ॥ ६७ ॥ तावत्तिष्ठंतिदेहेषुपातकानिशरीरिणाम् ॥ गङ्गाम्भःशीकराया

वज्रस्पृशंतिसुदुर्लभम् ॥ ६८ ॥ चंद्रैककलयासर्वैतिमिरंहन्यतेयथा ॥ गङ्गाम्भःशीकरेणापिपातकंहन्यतेतथा ॥ ६९ ॥ गंगानामानिसंस्मृत्यपापी
मुच्येतपातकात् ॥ साक्षात्तत्सलिलंदृष्ट्वामुच्यतेऽत्रकिमद्भुतम् ॥ ७० ॥ शीतमप्युदकंगाङ्गंवह्निवत्पापकानने ॥ यथाग्निवत्पन्नवनेशीतंतोयंचदाहकृ
त् ॥ ७१ ॥ तस्मादयंपुण्यकर्माद्वितीयइवकेशवः ॥ गच्छध्वंशमनप्रेष्यायदिकल्याणमिच्छत ॥ ७२ ॥ तेषांकेशवदूतानांश्रुत्वास्माभिरिदंवचः ॥
भूयएवनिरुक्तंयद्विहस्योच्चैःशृणुष्वतत् ॥ ७३ ॥ अहोचित्रमहोचित्रमयंकल्मषमंदिरः ॥ गङ्गाम्भःसेचनादेवविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ ७४ ॥ स्वहस्तो
पार्जितंकर्मशुभंवायदिवाशुभम् ॥ नाभुक्त्वामुच्यतेमर्त्यःकल्पकोटिशतैरपि ॥ ७५ ॥ यमाज्ञयानेतुमिमंवयंसर्वेसमागताः ॥ कस्यायंवचसास्मा
भिस्त्यज्यतेपापिनांवरः ॥ ७६ ॥ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ ॥ यूयंपापधियोनूनंविवेकपरिवर्जिताः ॥ युष्माभिर्जह्नुकन्यायानज्ञायंतेयतोगुणाः
॥ ७७ ॥ कार्यंवेदेनिषिद्धंयत्तत्पातकमितिस्मृतम् ॥ यद्वेदसंमतंकार्यंतदेवधर्म्यमुच्यते ॥ ७८ ॥ देवोनारायणःसाक्षात्स्वयंभूरितिशुश्रुम ॥ यथाविष्णु
स्तथागंगागंगैवसर्वपापहा ॥ ७९ ॥ अशुभंवाशुभंकर्मस्वहस्तरचितंहरिः ॥ हरौप्रसन्नेपापानिकुत्रतिष्ठंतिदेहिनाम् ॥ ८० ॥ जन्मान्तरार्जितैः
पापैर्गतायूयमिमांगतिम् ॥ अद्यापिपापकर्माणःकिमर्थंपापमिच्छथ ॥ ८१ ॥ गङ्गानिन्दाकरायूयंविष्णुनिंदाकरास्तथा ॥ अतोयुष्मान्हनिष्यामःपापि
नश्चक्रधारया ॥ ८२ ॥ इत्युक्त्वाविष्णुदूतास्तेकोपादरुणलोचनाः ॥ चक्रिरेसमरारंभमस्माभिःसहसत्तम ॥ ८३ ॥ जीवेशदूताहन्यंतामितिप्रो
चुश्चतेरुषा ॥ भूयोभूयोवदंतोऽस्मान्निजघ्नुश्चक्रधारया ॥ ८४ ॥ इत्युक्त्वाविष्णुदूतास्तेसंग्रामेत्यंतदारुणाः ॥ सर्वेशंखान्समादध्मुःसहसाहृष्टमान
साः ॥ ८५ ॥ ततोऽस्माकंसिंहनादैःपयोदस्तनितैरिव ॥ कोदंडानांचविस्तारैर्व्याप्तंविप्रजगत्रयम् ॥८६॥ अथवृक्षैःशिलाभिश्चतथापर्वतवृष्टिभिः॥
अस्माभिर्विष्णुदूतास्तेबाणैश्चविदलीकृताः ॥ ८७ ॥ ऋष्टिभिर्भिंदिपालैश्चबाणैश्चपरिघैस्तथा ॥ कुठारैश्छुरिकाभिश्चदंडैश्चशंकुभिस्तथा ॥ ८८ ॥
खड्गैश्चशक्तिभिश्चैवनिशितैश्चशिलीमुखैः ॥ गदाभिश्चक्रधाराभिर्नाराचैश्चसुभीषणैः ॥ ८९ ॥ एतैरन्यैश्चविषमैरस्त्रैस्तेविष्णुकिंकराः ॥ निजघ्नुर्बहुधाको
पाद्वज्रकल्पैर्महार्णवे ॥ ९० ॥ तदास्त्रजर्जराःसर्वेवयंभीत्यापलायिताः ॥ निपेतुःकेऽपिसंग्रामेगतप्राणाःसहस्रशः ॥ ९१ ॥ ततोऽस्मांस्तेसमालोक्य
पलायनपरायणान् ॥ मुदाकंबून्समादध्मुर्बलिनोविष्णुकिंकराः ॥ ९२ ॥ अथच्छित्त्वाद्विजश्रेष्ठकालकल्पस्यबंधनम् ॥ विमानेतंसमारोप्यजग्मुर्भ
गवतःपुरम् ॥ ९३ ॥ गङ्गाशीकरसेकस्यप्रभावेनैवसत्तम ॥ जगामहरिसालोक्यंकालकल्पोऽतिपातकी ॥ ९४ ॥ स्थित्वाकल्पशतंतत्रभुक्त्वा
भोगान्मनोहरान् ॥ ज्ञानमासाद्यतत्रैवपरमंमोक्षमाप्तवान् ॥९५॥ गङ्गाप्रभावैरस्माकमेतद्दुःखंगतंप्रभो ॥ गच्छब्राह्मणभद्रंतेसुप्रीतोनिजमंदिरम् ॥९६॥

इत्युक्त्वायमदूतास्तेययुर्यमपुरंद्विज ॥ भूयएवसधर्मस्त्वःप्रीतोगङ्गातटंययौ ॥ ९७ ॥ गंगायांस्नानमाचर्यसर्वलोकस्यमातरि ॥ वद्धाञ्ज
लिःसविप्रस्तांतुष्टावपरमेश्वरीम् ॥ ९८ ॥ ॥ धर्मस्वउवाच ॥ ॥ गंगेसमस्तजगदंवचलत्तरंगेऽनंगादिचारुतरमस्तकपुष्पमाले ॥ कंसारिचारुचर
णद्वयरेणुहन्त्रिभक्त्यानमामिदुरितक्षयकारिणींत्वाम् ॥ ९९ ॥ मातःसमस्तसुखदेप्रवरेनदीनांव्यासादिविप्रचयगीतगणेगुणाढ्ये ॥ संसारभैरवमहा
र्णवमध्यनौकेवंदेतवांघ्रियुगलंदुरितापहारि ॥ १०० ॥ यस्यास्तवांबुकणिकामपिजह्नुकन्येसौदासनामनृपतिर्द्विजकोटिहत्याम् ॥ संप्राप्यमुक्तिमगमात्रि
सुरैरलभ्यांतांत्वांनमामिशिरसावरदेप्रसीद ॥ १०१ ॥ नारायणाच्युतजनार्दनकृष्णरामगङ्गादिनामगदतोममदेविमातः ॥ संसारपातकनिवारिणिदेहपा
तस्त्वद्वारिणीहभवतुत्वदनुग्रहेण ॥ २ ॥ किंवातपोभिरखिलेश्वरिकिंजपैर्वादानैश्चकिंतुरगमेद्यमखैश्चकिंवा ॥ त्वन्नीरशीकरमवाप्यसुरैरलभ्यांमुक्तिं
व्रजंतिमनुजाअतिपापिनोऽपि ॥ ३ ॥ स्वाहात्वमेवपरमेश्वरियास्वधात्वंगीर्वाणवृंदपितृलोकसुतृप्तिहेतोः ॥ सत्वंरजस्तमइतित्रिगुणस्वरूपांसृष्टिंस्थि
तिप्रलयकारिणिनौमितांत्वाम् ॥ ४ ॥ धत्तेललाटफलकेतवसैकतंयःपुण्ड्रंचदेवितवतीरमृदासदैवम् ॥ त्वन्नामसर्वरसधामवदेच्चभक्त्यात्वत्पादरेणुर
खिलोस्तुममैवमूर्ध्नि ॥ ५ ॥ त्वद्रोधसित्रिपथगेवसतिंविधायपीत्वाचवारितवपातकनाशकारि ॥ स्मृत्वाचनामतववीचिरसंचदृष्ट्वासंसारबंधनहरेमम
जातुजन्म ॥ ६ ॥ नाकंशुभेसुमहदुल्लसितामनुष्याःकुर्वंतिभीतिरतिदुर्गमवर्त्ममत्वा ॥ व्यर्थैवसाकिलयतोऽमृतदेत्वदीयंसोपानभूतमुदकंत्रिदि
वप्रयाणे ॥ ७ ॥ पापानिरोगनिकराश्चशरीरदेहेतिष्ठंतितावदखिलेश्वरिभुक्तिदात्रि ॥ कुर्वंतियावदमलेषुतवोदकेषुस्नानंनंहित्रिपथगेसरितांप्रधाने ॥
॥ ८ ॥ यस्यास्तवाच्युतविरंचिशिवादयोपिशक्रादिदेवनिकरात्रजितुंमहिम्नाम् ॥ पारंपरेपरममोक्षपदप्रदात्रींतांत्वांवदंतितटिनीमितिकेऽपिमो
हात् ॥ ९ ॥ गङ्गेसमस्तसुखदायिनिकिंचिदेवजानातितेपशुपतिर्भगवान्महत्त्वम् ॥ यस्मादसौसुमनसांप्रवरोऽतिभक्त्याधत्तेसदैवशिरसाजगदी
श्वरींत्वाम् ॥ ११० ॥ गंगेदेविजगन्मातःप्रसीदपरमेश्वरि ॥ परिपाहिनमस्तुभ्यंरक्षमांसेवकंस्वकम् ॥ ११ ॥ परब्रह्मस्वरूपांत्वांसर्वलोकैकमातरम् ॥
शक्नोमिकिमहंस्तोतुंभ्रांतचित्तोऽत्रमोक्षदे ॥ १२ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतिस्तुताजगद्धात्रीतेनविप्रेणधीमता ॥ आविर्बभूवसहसाग
ङ्गामूर्तिमतीद्विज ॥ १३ ॥ ददर्शपुरतोगङ्गांद्विभुजांमकरासनाम् ॥ कुन्देन्दुशङ्खधवलांसर्वालङ्कारभूषिताम् ॥ १४ ॥ तांदृष्ट्वापुरतोगङ्गां
गङ्गागङ्गेतिकीर्तयन् ॥ ववंदेचरणौतस्याःशिरसालिङ्ग्यमेदिनीम् ॥ १५ ॥ मोहयंतीस्मितालोकैःसुप्रीतापरमेश्वरी ॥ तमुवाचततोवि
प्रवरंवृणिवातिजैमिने ॥ १६ ॥ ॥ धर्मस्वउवाच ॥ ॥ मातस्त्वत्सलिलस्पर्शाद्ब्रह्महापिचमोक्षभाक् ॥ मयात्वंदृश्यतेसाक्षात्साध्यंकिमपरं

मम ॥ ११७ ॥ तथाप्येकंवरंयाचेत्वन्नरिपरमेश्वरि ॥ मृत्युर्भवतुमेदेवित्वन्नामस्मरतोमम ॥ ११८ ॥ मयाकृतेनस्तोत्रेणयस्त्वांस्तौतिसदेश्वरि ॥ सोपिभुक्त्वाखिलान्कामानंतेयास्यतिसद्गतिम् ॥११९॥ ॥ गङ्गोवाच ॥ ॥ अनयाभवतोभक्त्यासंतुष्टास्मिद्विजोत्तम ॥ शीघ्रंतेकुशलंसर्वंभविष्यतिनसंशयः ॥ १२० ॥ त्वयाकृतमिदंस्तोत्रंत्रिसंध्यंयःपठेन्नरः ॥ तस्याहमपिसंतुष्टादास्यामिमुक्तिमुत्तमाम् ॥१२१॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतिदत्वावरंतस्मैसादेवीभक्तवत्सला ॥ धर्मस्वनाम्नेविप्रेन्द्रतत्रैवांतरधीयत ॥१२२॥ सचविप्रोवरंप्राप्यकृतकृत्यइवाभवत् ॥ गङ्गारोधसितत्रैवतस्थौविप्रमनोरमे ॥१२३॥ ततःकालेनमहताविमलेजाह्नवीजले ॥ सुखमृत्युंसमासाद्यजगामपदमुत्तमम् ॥१२४॥ कालकल्पोऽपिपापात्मासिक्तोगङ्गाम्बुशीकरैः ॥ प्राप्तवानुत्तमंमोक्षमन्येषांकाकथाद्विज ॥१२५॥ अनिच्छयापिगाङ्गेयंजलंस्पृष्ट्वाफलान्वितम् ॥ स्पृशतांभक्तिभावेनकिंभवेन्नहिवेद्मितत् ॥१२६॥ गङ्गासमंनास्तितीर्थंभूयोभूयोमयोच्यते ॥ यदम्बुकणिकांस्पृष्ट्वापरमंधामलभ्यते ॥ १२७ ॥ येभक्तिभावेनसरिद्वरायाःस्पृशंतियेऽभःकणिकामपीह ॥ तेयांतिनूनंपदमच्युतस्यपापैर्विमुक्ताःसकलैर्महोग्रैः ॥ १२८ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेगङ्गाशीकरमाहात्म्येसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ छ ॥

॥ व्यासउवाच ॥ ॥ पुनर्वक्ष्यामिविप्रेन्द्रगङ्गामाहात्म्यमुत्तमम् ॥ गङ्गाकथासुधापानंकुरुमुक्तियदीच्छसि ॥ १ ॥ दानंदत्तंतेनसर्वंतेनसर्वेमखाःकृताः ॥ तेनप्रपूजितोविष्णुर्येनद्भक्तिर्भीष्ममातरि ॥ २ ॥ गङ्गायांधर्मकर्माणिक्रियंतेयानिकानिच ॥ अक्षयानिभवंत्यस्यतानिसर्वाणिजैमिने ॥ ३ ॥ वहंतंजलमालोक्यगाङ्गेयानिजलानियः ॥ भक्त्यागच्छेत्समुत्थायसोऽश्वमेधसहस्रकृत् ॥ ४ ॥ गङ्गाजलेष्वागतेषुयोनोतिष्ठतिभक्तितः ॥ पशुताशाश्वतीतस्यजन्मजन्मनिजैमिने ॥ ५ ॥ गाङ्गेयंजलमासाद्ययोनगृह्णातिभक्तितः ॥ जन्मकोट्यर्जितंपुण्यंक्षणादेवतुनश्यति ॥ ६ ॥ गङ्गातीरंजिगमिषुंयस्तुवारयतेद्विज ॥ सकोटिकुलसंयुक्तोरौरवंनरकंव्रजेत् ॥७॥ मूत्रंवाथपुरीषंवागंगातीरेकरोतियः ॥ नदृष्टानिष्कृतिस्तस्यकल्पकोटिशतैरपि ॥ ८ ॥ श्लेष्माणंवापिनिष्ठीवंदूषिकांवाश्रुवामलम् ॥ गंगातीरेत्यजेद्यस्तुसनूनंनारकीभवेत् ॥ ९ ॥ उच्छिष्टंकफकंचैवगङ्गागर्भेचयस्त्यजेत् ॥ सयातिनरकंघोरंब्रह्महत्यांचविंदति ॥ १० ॥ गङ्गारोधसियःपापंकुरुतेमूढधीर्नरः ॥ तदक्षयंभवेन्नूनंनान्यतीर्थेषुशाम्यति ॥ ११ ॥ अन्यतीर्थेकृतंपापंगङ्गायांचविनश्यति ॥ गङ्गायांयत्कृतंपापंतत्कुत्रापिनशाम्यते ॥ १२ ॥ तस्मात्पापंनकर्तव्यंगङ्गायांशास्त्रकोविदैः ॥ कर्मणामनसावाचाकर्तव्योधर्मसंग्रहः ॥ १३ ॥ नतेदेशानतेशैलानचतानिवनानिच ॥ पापविध्वंसिनीयत्रनतिष्ठेत्सुरनिम्नगा ॥ १४ ॥ गङ्गातीरंपरित्यज्यमुहूर्तमपिजैमिने ॥ नचस्थातव्यमन्यत्रयदिकार्यशतान्यपि ॥१५॥ भिक्षान्नमपिभुक्त्वाचस्थातव्यंजाह्नवीतटे ॥ नचान्यत्रक्षणमपिप्राप्यभूपालतामपि ॥ १६ ॥ संत्यज्यदेहंगङ्गायांब्रह्महापि

विमुच्यते॥अन्यत्रमुक्तयेनस्यादश्वमेधसहस्रकृत् ॥१७॥ गङ्गातीरेवसन्यस्तुहरिपूजापरोभवेत्॥जन्मजन्मांतरेयेनकदाचिन्नार्चितोहरिः ॥ १८ ॥ भक्ति
र्भवतिनैतस्यगङ्गायांलोकमातरि ॥ श्रूयतांमानवाःसर्वेभूयोभूयोत्रमीम्यहम् ॥१९॥ स्नानंविधायगङ्गायांगम्यतांपरमंपदम् ॥ मृत्युकालेभजेद्यस्तुगङ्गा
गङ्गेतिमानवः ॥ २० ॥ विमुक्तःपातकैःसर्वैर्दिविदेवयुगायुतम् ॥ यस्यगङ्गाकथारम्भोमृत्युकालेभवेद्द्विज ॥ २१ ॥ सगच्छेद्विष्णुभवनंगलिताखिल
कल्मषः ॥ यस्तुस्मरतिवैप्राज्ञोमृत्युकालेद्विजोत्तम ॥ २२ ॥ गङ्गेतिमुक्तिदंनामतस्यतुष्टोभवेद्धरिः ॥ मृत्युकालेभवेद्यस्तुगङ्गामृत्पुण्ड्रमुत्तमम्॥२३॥
गङ्गास्नायिनमालोक्यत्यजेद्यस्तुकलेवरम् ॥ श्मशानेऽपिद्विजश्रेष्ठसगङ्गामरणंलभेत् ॥ २४ ॥ तिष्ठंत्यस्थीनिगङ्गायांयावत्कालंशरीरिणः ॥ तावत्कल्प
सहस्राणिविष्णुलोकेमहीयते ॥ २५ ॥ यस्यमज्जन्तिगङ्गायांभस्मास्थीनिनखानिच ॥ शिरोरुहाण्यपिप्राज्ञःसविष्णोर्भुवनंवसेत् ॥ २६ ॥ स्थितेष्वस्थि
षुगङ्गायांयत्कर्मलभतेनरः ॥ ब्रवीमितत्फलंसर्वंशृणुनान्यमनाद्विज ॥ २७ ॥ एकदाभगवाञ्छक्रोनानालंकारभूषितः ॥ क्रीडागृहंययौकामीयुवत्यापद्मगं
धया ॥ २८ ॥ पद्मगंधारसज्ञासासंप्राप्तनवयौवना ॥ नानारसप्रदानेनचकारसुरसंप्रति ॥२९॥ सपत्न्याःस्वर्णपर्यंकेतस्याःशिशुमृगीदृशः॥ प्रीतःपादतले
जिष्णुरुवासस्मरमोहितः ॥ ३० ॥ अथतस्यैस्वयंशक्रोनिर्मायस्वर्णवीटिकाम् ॥ ददातिपरमप्रीतस्तद्गुणाकृष्टमानसः ॥ ३१ ॥ एतस्मिन्नेवकालेतुपौ
लोमीवरसुन्दरी ॥ भूषणैर्भूषिता सर्वैःस्वयंतद्गृहमाययौ ॥ ३२ ॥ दृष्ट्वातथाविधंशक्रंसर्वदेवाधिपंप्रभुम् ॥ भृशंचुकोपपौलोमीप्राहेतिचसुलक्षणा ॥३३॥
॥ शच्युवाच ॥ ॥ देवकिंकुरुषेकांतत्वंसमस्तसुराधिप॥ ममदासीस्वरूपायैददासिस्वर्णवीटिकाम्॥३४॥ स्पृशंतित्रिदशाःसर्वेशिरसाचरणौतव॥त्वंकथंप
द्मगन्धायादास्याःपादतलेप्रभो॥३५॥याचितश्चसुगन्धित्वाद्भृंगःस्यानचतद्यशः॥ सुंदरीकोटिभर्त्तात्वंसमस्तरसवित्प्रभो॥३६॥ कथमेवंविधंकर्मकरोष्य
त्यंतकुत्सितम् ॥ निर्गुणेपद्मगन्धेहेदासिदूरंपरिव्रज ॥३७॥ त्वमीश्वरीचपर्यंकेशक्रःपादतलेतव ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ तयानिर्भर्त्सितासाध्वीपौलोम्यावहुधात
तः॥३८॥ उवाचपद्मगन्धासाक्रोधादितिवरांगना ॥ ॥ पद्मगंधोवाच ॥ ॥ गुणंचममदोषंचस्वयंस्वाम्येववेत्तिवै॥३९॥ केनाधिकारेणागत्यत्वंमांनिंदसिनिर्गु
णे ॥ अन्येनेत्रद्वयेनापिपश्यंतिगुणदोषकौ ॥ ४० ॥ सहस्रनेत्रैरप्येषनपश्येत्किंदुराशये ॥ यथादोषोहिलोकानांप्रचरेन्नगुणंतथा ॥ ४१ ॥ आदौकलंक
श्चन्द्रस्यदृश्यतेगुणवर्ज्जनैः ॥ अनर्थभाषिणीक्रूराकुमूर्त्तिर्गुणवर्जिता ॥ ४२ ॥ यदाहंनास्मिगुणिनीभजतुत्वांतदापतिः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥
इत्युक्त्वापद्मगंधासाक्रोधात्कोकनदेक्षणा ॥ ४३ ॥ उत्तस्थौस्वर्णपर्यङ्कात्कुर्वतीकरुणंमहत् ॥ ॥ इन्द्रउवाच ॥ ॥ प्रियेप्राणेश्वरिश्रेष्ठेमांविहायक्क
गच्छसि ॥ ४४ ॥ मयाकिमपराद्धंतेममतद्वदसुंदरि ॥ कांतेदासोऽस्म्यहंनूनंदासकर्मकरोमिते ॥ ४५ ॥ दासपत्नीभवेद्दासीवाक्यंत्वंनशृणोपिकम् ॥

समुत्थायततःशक्रस्तन्मोहाकुलमानसः ॥ ४६ ॥ अंकेनिवेशयामासभूयस्तांवरसुंदरीम् ॥ ॥ शच्युवाच ॥ ॥ क्रौंचित्वज्जीवनंधन्यंव्यर्थमज्जीव
नंध्रुवम् ॥ ४७ ॥ त्वंस्वामिसुभगानित्यंदुर्भगाहंवरांगना ॥ यावत्पुण्यक्षयंक्रौंचितत्पुण्यंयास्यतेक्षयम् ॥ ४८ ॥ क्रौंचवंशसमुत्पन्नादुःखंभूयोऽपिभोक्ष्य
सि ॥ देवेन्द्रेणसमंतावत्कुरुकेलिंयथासुखम् ॥ ४९ ॥ कियद्भिर्दिवसैःक्रौंचिनभवेत्तवनिर्गुणे ॥ अत्यद्भुतंवचस्तस्याःपद्मगन्धानिशम्यसा ॥ ५० ॥
द्वन्द्वभावंपरित्यज्यप्रणम्योवाचतांसतीम् ॥ ॥ पद्मगंधोवाच ॥ ॥ पुलोमजेवरारोहेचित्रमेतत्त्वंयोदितम् ॥ ५१ ॥ क्रौंचीकथमहंब्रूहिश्रोतुमिच्छामि
यत्नतः ॥ काहंकुत्रस्थिताचापिकथमत्रागतासती ॥ ५२ ॥ कालैःकियद्भिर्मत्पुण्यंक्षीणत्वंप्रतियास्यति ॥ ॥ शच्युवाच ॥ ॥ पद्मगन्धेपुरात्वंहि
क्रौंचीपक्षिसमुद्भवा ॥ ५३ ॥ अमेध्यमामिषंकीटान्भक्षयंतीक्षितौस्थिता ॥ न्यग्रोधतरुरेकोऽस्तिगङ्गातीरेमनोरमे ॥ ५४ ॥ तत्रनीडंविनिर्माययभवत्या
वसतिःकृता ॥ एकदाकृष्णसर्पेणतस्मिन्न्यग्रोधपादपे ॥ ५५ ॥ नीडंप्रविश्यदष्टात्वंसहसापंचतांगता ॥ क्रव्याणितवसर्वाणिससर्पोभक्षयत्क्रुधा ॥ ५६ ॥
स्थितानितत्रैवास्थीनिनिर्मांसानिवरानने॥कदाचित्पवनैर्भद्रेमहद्भिःसचपातितः॥५७॥भग्नःपपातगङ्गायांसमूलोपिवरांगने॥गङ्गायांपतितेतस्मिन्न्यग्रोधे
धरणीरुहे ॥ ५८ ॥ गङ्गाजलैःप्लावितानितान्यस्थीनितवोत्तमे ॥ यावदस्थीनिगङ्गायांतावत्तिष्ठंतितानिच ॥ ५९ ॥ तावत्त्वंस्वामिसुभगाभविष्यसिसदै
वहि ॥ इतितेकथितंसर्वंपद्मगंधेमयाधुना ॥ ६० ॥ येनपुण्यप्रभावेणशक्रोपिवशगस्तव ॥ धन्यातुजाह्नवीदेवीक्रौंचीयस्याःप्रसादतः ॥ ६१ ॥
त्वमस्पृश्यासिचाण्डालैरंकेस्वपिषिवज्रिणः ॥ तेनापमानितासाध्वीशक्रेणापिपुलोमजा ॥ ६२ ॥ परिम्लानमुखांभोजासाजगामयथागता ॥ शक्रां
कएवसातस्थौपद्मगन्धावरांगना ॥ ६३ ॥ तद्वाक्यंहृदयेतस्याजागरूकमिवस्थितम् ॥ अथैकदासुराधीशःसुप्रीतस्तद्गुणैर्द्विज ॥ ६४ ॥ वरंवरयसुश्रो
णिस्वयंतामित्युवाचह ॥ ॥ पद्मगंधोवाच ॥ त्वंसर्वदेवताधीशोनारीकोटिपतिस्तथा ॥ ६५ ॥ तथाप्यसिममाधीनःस्वामिन्किमपरैर्वरैः ॥ तथा
पित्वंवरंदित्सुर्यदानूनंसुरोत्तम ॥ ६६ ॥ कर्मणामनसावाचाप्रतिज्ञांकुरुमत्पुरः ॥ ॥ इंद्रउवाच ॥ जीवितंचधनंचैवराज्यंचैवपरिच्छदम् ॥ ६७ ॥
आज्ञापयकिमेतद्वैतुभ्यंदास्यामिसुंदरि ॥ सत्यंसत्यंपुनःसत्यंसंदेहोनात्रविद्यते ॥ ६८ ॥ यदीच्छसिमृगीनेत्रेतत्तेदास्याम्यहंध्रुवम् ॥ ॥ पद्मगं
धोवाच ॥ ॥ नूनमेवप्रसन्नोऽसियदित्वंत्रिदशेश्वर ॥ ६९ ॥ जन्ममेहस्तियोनौचभूयोदेहीतिमेवरम् ॥ ॥ इंद्रउवाच ॥ ॥ कृतप्रतिज्ञःसुश्रो
णिवरंतेऽहंददामिवै ॥ ७० ॥ किंतुदुःखानियातानिबहूनिहृदयेमम ॥ त्वामदृष्ट्वावरारोहेप्रीतिर्नप्राप्यतेक्षणम् ॥ ७१ ॥ कथंतेचिरविच्छेदंसोढुं
शक्नोमिदुःसहम् ॥ यदामय्यनुकंपास्तितवपीनपयोधरे ॥ ७२ ॥ तदाकियद्दिनंतिष्ठमयासहवराङ्गने ॥ ततोदेवाधिराजस्यवदंतीबहुसंपदम् ॥ ७३ ॥

वर्षाणामयुतंतस्थौसादेवनिलयेसती ॥ ॥ पद्मगन्धोवाच ॥ ॥ आज्ञांदेहिसुराधीशसाधितुंसुमनोरथम् ॥ ७४ ॥ व्रजाम्यहंकर्मभूमिंवंदेपादद्व
यंतव ॥ ॥ इन्द्रउवाच ॥ ॥ त्वत्प्रेमसिंधुमग्नेनमयाचन्द्रनिभानने ॥ ७५ ॥ स्थित्वाकतिदिनंपश्चाद्गमिष्यसियथासुखम् ॥ ततस्तुकौ
तुकागारेतेनसार्द्धमहर्निशम् ॥ ७६ ॥ क्रीडंतीपद्मगंधासातस्थौवर्षायुतत्रयम् ॥ सुराधीशंततःसेतितदाप्राहमुदान्विता ॥ ७७ ॥ आदेशंकुरुग
च्छामिपृथिवींप्रतिसंप्रति ॥ ॥ इन्द्रउवाच ॥ ॥ जाडयंजहीहिसुश्रोणितिष्ठात्रैवमयासह ॥ ७८ ॥ त्वांत्यक्तुंनहिशक्तोमिप्राणेभ्योपिगरीयसीम् ॥
॥ पद्मगन्धोवाच ॥ पुण्यक्षयेसुराधीशयदायास्याम्यहंभुवि ॥७९॥ तदाचिरंतेविच्छेदोभविष्यतिमयासह ॥ यद्विच्छेदेमयानाथपुनर्गंतुंभुवंप्रति ॥८०॥
इच्छाम्यहंपुनर्द्यौश्चपुण्योपार्जनहेतवे ॥ कर्मभूमिमहंगत्वायेनोपायेनवासव ॥ ८१ ॥ तत्करिष्यामिविच्छेदःकदाचित्स्यात्त्वयानमे ॥ ॥ इन्द्रउवाच॥
भद्रेत्वयायदानूनंकर्मैदंकर्तुमिच्छितम् ॥ ८२ ॥ तदागच्छपुनःशीघ्रमागमिष्यसिसुंदरि ॥ सहनेत्राद्विविगलद्बाष्पसिक्ततनुस्ततः ॥ ८३ ॥ दोर्भ्या
मालिङ्ग्यतांशक्रोगच्छेत्याहप्रियेवदन् ॥ तदादेशात्ततःसाध्वीकर्मभूमिंसमागता ॥ ८४॥ जाताचहस्तिनीयोनौभूत्वाजातिस्मराद्विज ॥ स्मरंतीनि
जवृत्तांतंसाकिथद्भिर्दिनैस्ततः ॥ ८५ ॥ जगामजाह्नवीतीरंहस्तियोनिसुसंभवा ॥ गङ्गायांस्नानमासाद्यगङ्गाकर्दमभूषिता ॥ ८६ ॥ गंगागंगेतिजल्पंती
ह्रदंनिम्नंविवेशसा ॥ तस्मिन्गंगाह्रदेगत्वाहस्तिनीपर्वताकृतिः॥८७॥ निजांजातिंस्मरंतीसाजगामपंचतांपुनः॥ तस्याःसाहसमालोक्यहस्तिनींसर्वदेवताः
॥८८॥ ववर्षुःपारिजाताद्यैःकुसुमैरुत्तमैर्मुदा ॥ तामानेतुंततःशक्रःसर्वदेवगणैर्वृतः ॥ ८९ ॥ वेगात्तच्चिरविच्छेदात्कृष्णांगींसुमनाययौ ॥ पुष्पकेतांसमा
लोक्यदिव्यदेहांसुराधिपः ॥९० ॥ कथयन्निजदुःखानिनिजावासंजगामह ॥ पुलोमजाचरंभाचप्रम्लोचाचोर्वशीतथा ॥ ९१ ॥ सुंदर्योऽन्याश्चयुवतीस्त
स्यास्त्यक्त्वामुदागताः ॥ शक्रस्यहृदयोत्साहंतन्वंतीसावरांगना ॥ ९२ ॥ पुरंदरपुरेतस्थौसुभगाप्रीतिवल्लभा ॥ यस्यास्तिष्ठंतिगङ्गायांयावदस्थी
निजैमिने ॥ ९३ ॥ कुलकोटिशतंतावत्तस्थावाससुरालये ॥ राजानोदिविराज्येषुयेयेभूतास्तपोबलात् ॥ ९४॥ तेषांतेषांन्नेहभूमिर्भवत्यमरसुंदरी ॥
गंगास्थिमज्जनादेवजैमिनेफलमीदृशम् ॥ ९५ ॥ गंगायांत्यजतोदेहंफलंवक्तुंनशक्यते ॥ मृतंशरीरंगंगायांयावदस्थीनिजैमिने ॥ ९६ ॥ कल्पकोटिशतं
तावत्तस्यावासःसुरालये ॥ मृतंशरीरंगंगायांस्रोतोभिश्चलितंद्विज ॥९७॥ दृश्यतेदेहिनस्तस्यतत्फलंशृणुजैमिने॥ स्वर्गेदेवांगनात्रस्तचारुचामरवायुभिः
॥ ९८ ॥ वीजितःस्वर्णपर्यंकेसुप्तस्तिष्ठतिकौतुकी ॥ जाह्नवीसैकतेयस्यशरीरंदृश्यतेमृतम् ॥ ९९ ॥ दिवाकरकरैस्तप्तंकुलंतस्यवदाम्यहम् ॥ सुगन्धैश्चं
दनैर्दिव्यैर्लिप्तसर्वकलेवरः ॥ १०० ॥ दिव्याङ्गनाभिःसहितोदिविक्रीडतिसर्वदा ॥ काकैर्गृध्रैश्चकंकैश्चशकुंतैर्भीष्ममातरि ॥ १०१ ॥ वपुर्विदलि

तंयस्यदृश्यतेतत्फलंशृणु ॥ दिविदिव्यांगनापीनप्रोत्तुङ्गरुचिरस्तनैः ॥ १०२ ॥ श्लिष्टवक्षाश्चपर्यंकेनिद्रातिनित्यमेवसः ॥ पिपीलिकाभिःकीटैश्चमक्षिका
भिश्चवेष्टितः ॥ १०३ ॥ गंगायांयस्यदृश्यंतेअस्थीनिपतितानिच ॥ तस्याक्षयंफलंविप्रवदतोमेनिशामय ॥ १०४ ॥ प्रणमत्रिदशव्यूहशिरोमुकुटभूष
णेः ॥ हतपादरजाःस्वर्गेसचशक्रायतेचिरम् ॥ १०५ ॥ अनिच्छयापिगङ्गायांयदेहपतनंभवेत् ॥ सविमुक्तोऽखिलैःपापैर्नरोनारायणोभवेत् ॥ १०६ ॥
यस्यांगाराश्चदृश्यंतेगङ्गायांचलिताजलैः ॥ अङ्गारसङ्ख्ययास्वर्गेतिष्ठेत्कल्पशताधिकम् ॥ १०७ ॥ सर्वेषामेवपुण्यानांकदाचित्क्षयमीक्षते ॥ गङ्गायांप
तितेदेहेभवेत्पुण्यक्षयोनहि ॥ १०८ ॥ बहुनात्रकिमुक्तेननिश्चितंकथ्यतेऽधुना ॥ गङ्गायांत्यक्तदेहस्यमहिमाज्ञायतेनहि ॥ १०९ ॥ विषमदुरितराशी
नाशिगाङ्गंनरोयःस्पृशतिभुविकदाचिद्वावुकोभक्तिभावैः ॥ जगदुदधिजलंविलंघ्यघोरंव्रजतिसपारमपारतुष्टिनावा ॥ ११० ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायो
गसारेगङ्गामाहात्म्येऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ छ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ भूयएवगुरोब्रूहिगङ्गामाहात्म्यमुत्तमम् ॥ गङ्गाकथामृतंपातुंमाधुर्यात्पुन
रिष्यते ॥ १ ॥ ॥व्यासउवाच॥ ॥ तदप्यहंब्रवीमित्वांगङ्गाभक्तोयतोभवान् ॥ तौपादौसफलौनृणांजाह्नवीतटगामिनौ ॥ २ ॥ गङ्गाकल्लोलनि
नदश्राविणौश्रवणौचतौ ॥ साजिह्वायाचजानातिस्वादुभेदंतदंभसः ॥ ३ ॥ तेनेत्रेजाह्नवीचारुतरंगदर्शनेचते ॥ तल्ललाटमितिप्रोक्तंगङ्गामृत्पुण्ड्रधारिय
त् ॥ ४ ॥ तौहस्तौजाह्नवीतीरेहरिपूजापरायणौ ॥ शरीरंसफलंतच्चविमलेजाह्नवीजले ॥ ५ ॥ पतितंतद्द्विजश्रेष्ठचतुर्वर्गफलप्रदम् ॥ स्वर्गस्थाःपित
रःसर्वेगच्छंतोजाह्नवीतटे ॥ ६ ॥ संदृश्यहृष्टाःशंसंतिवदंतइतिजैमिने ॥ तत्पुण्यंकृतमस्माभिःसद्गतिप्राप्तयेपुरा ॥ ७ ॥ भविष्यत्यक्षयंतच्चयतःपु
त्रोयमीदृशः ॥ अनेनगाङ्गैःसलिलैर्वयंसंप्रतितर्पिताः ॥ ८ ॥ यास्यामःपरमंधामदुर्लभंयत्सुरैरपि ॥ गङ्गायांयानिद्रव्याणिदास्यत्यस्माकमात्मजः ॥ ९ ॥
अस्मभ्यंतानिसर्वाणिभविष्यंत्यक्षयाणिवै॥नरकस्थाश्चपितरःसर्वेदुःखसमन्विताः॥१०॥ वदंतीतिसुतंदृष्ट्वागच्छंतंजाह्नवीतटम् ॥कृतानियानिपापानिनर
कक्लेशदानिवै ॥ ११ ॥ यास्यंतिसंक्षयंतानिपुत्रस्यापिप्रसादतः ॥ विमुक्तानरकक्लेशैर्वयंसर्वेसुदुःसहैः ॥ १२ ॥ अथपुत्रप्रसादेनयास्यामःपरमांगतिम् ॥
यात्रांविधाययोमर्त्योगृहंमोहान्निवर्तते ॥ १३ ॥ निराशाःपितरस्तस्ययांतिसर्वेयथागताः ॥ आमिषंमैथुनंचैवदोलामश्वंगजंतथा ॥ १४ ॥ उपानहं
चाततपत्रंगंगायात्रासुवर्जयेत् ॥ अध्वश्रमोद्भवंदुःखंदुष्करंनहिमन्यते॥१५॥ गृहेपद्मसुखंतत्रगङ्गास्नानेस्मरेन्नच ॥असत्यभाषणंचैवपाखंडसंगमेवच॥१६॥
द्विर्भोजनंचकलहंगंगायात्रासुवर्जयेत् ॥ परनिंदांचलोभंचगर्वंचक्रोधमत्सरौ ॥ १७ ॥ अत्यंतहास्यशोकंचगंगायात्रासुवर्जयेत् ॥ मंचसुप्तमिवात्मानं
चिंतयेद्भूमिशायिनम् ॥ १८ ॥ गंगानामसुनामानिवदेद्गच्छन्नरःपथि ॥ माहात्म्यंजाह्नवीदेव्याःसर्वपापप्रणाशनम् ॥ १९ ॥ सुखदंमोक्षदंचैवकथ
४

यन्पथिगच्छाति ॥ गङ्गेदेविजगन्मातर्देहिसंदर्शनंमम ॥ २० ॥ वचोभिःकोमलैरेभिःकुर्याच्छ्रमनिवारणम् ॥ हाकथंसदनंत्यक्तमागतंवाकथंमया ॥
॥ २१ ॥ श्रमैरितिवदेद्यस्तुसंपूर्णंतत्फलंनहि ॥ क्वपर्यङ्कःक्वमेपत्नीक्वचमेचसुहृद्गृहम् ॥ २२ ॥ स्वपामिप्रांतरेभूमौकथंवाहंसमागतः ॥ धन
धान्यादिवस्तूनांकागतिर्वागृहेमम ॥ २३ ॥ कियद्भिर्दिवसैर्भूयोगमिष्याम्यहमालयम् ॥ इतिचिंताकुलायेचपथिगच्छंतिमानवाः ॥ २४ ॥ गंगा
स्नानफलंतेपांसंपूर्णंनभवेद्द्विज ॥ गङ्गेगंतुंप्रतीतीरेयात्रेयंविहितातव ॥ २५ ॥ निर्विघ्नांसिद्धिमाप्नोमित्वत्प्रसादात्सरिद्वरे ॥ इमंमंत्रंसमुच्चार्ययात्रा
कालेविशेषतः ॥ २६ ॥ हर्षितोनिलयाद्गच्छेद्वैष्णवैःसहजैमिने ॥ नातिवेगेनगंतव्यंनतथाचशनैःशनैः ॥ २७ ॥ गङ्गायात्रासुकर्त्तव्यंनान्यत्कर्मविच
क्षणैः ॥ गंगातीरेप्रयागेतुवाणिज्यप्रमुखानिच ॥ २८ ॥ कार्याणिकुरुतेयस्तुतत्पुण्यार्द्धंविनश्यति ॥ जन्मजन्मार्जितंपापंस्वल्पंवायदिवाबहु ॥ २९ ॥
गंगादेवीप्रसादेनसर्वंमेयास्यतिक्षयम् ॥ इत्युक्त्वापरमप्रीतःप्राज्ञोगङ्गातटंव्रजेत् ॥ ३० ॥ दृष्ट्वाचमातरंगङ्गामिमंमंत्रमुदीरयेत् ॥ अद्यमेसफलंजन्मजी
वितंचसुजीवितम् ॥ ३१ ॥ साक्षाद्ब्रह्मस्वरूपांत्वामपश्यमितिचक्षुषा ॥ देवित्वद्दर्शनादेवमहापातकिनोमम ॥ ३२ ॥ विनष्टमभवत्पापंजन्मको
टिसमुद्भवम् ॥ इत्युक्त्वासकलंदेहंनिपात्यपृथिवीतले ॥ ३३ ॥ प्रणमेज्जाह्नवींदेवींभक्तिभावसमन्वितः ॥ ततःस्रोतःसमीपेचबद्धाञ्जलिरिमंपु
नः ॥ ३४ ॥ पठेन्मंत्रंभक्तिभावैःसुप्रीतोद्विजसत्तम ॥ गंगेदेविजगद्धात्रिपादाभ्यांसलिलंतव ॥ ३५ ॥ स्पृशामीत्यपराधंमेप्रसन्नाक्षंतुमर्हसि ॥ स्वर्गा
रोहणसोपानंत्वदीयमुदकंशुभे ॥ ३६ ॥ अतःस्पृशामिपादाभ्यांगंगेदेविनमोनमः ॥ ततस्तुमस्तकेधृत्वागांगेयंवारिभक्तितः ॥ ३७ ॥ स्नानार्थंप्रवि
शेत्स्रोतःप्राज्ञोगंगेतिकीर्तयन् ॥ त्वत्कर्दमैरतिस्निग्धैःसर्वपापप्रणाशनैः ॥ ३८ ॥ मयासंलिप्यतेगात्रंमातर्मेहरपातकम् ॥ गङ्गाकर्दमलिप्ताङ्गोगङ्गा
गङ्गेतिकीर्तयन् ॥ ३९ ॥ सर्वकल्मषनाशिन्यांगङ्गायांस्नानमाचरेत् ॥ भूयःपूर्वोक्तमन्त्रेणगृहीत्वामृत्तिकांततः ॥ ४० ॥ वक्ष्यमाणेनमन्त्रेणगृहीत्वामृ
त्तिकांपुनः ॥ वक्ष्यमाणेनमंत्रेणभक्तितःस्नानमाचरेत् ॥ ४१ ॥ ब्रह्मस्वरूपेहेगङ्गेस्नानमाचर्यतेमया ॥ त्वदीयेनिर्मलेतोयेयथोक्तफलदाभव ॥ ४२ ॥
ततोनिजेच्छयाविप्रगङ्गायांलोकमातरि ॥ स्नानंसमाचरेत्प्राज्ञोगङ्गानारायणंस्मरन् ॥ ४३ ॥ एवंस्नात्वातुगङ्गायांगात्रंवस्त्रेणमार्जयेत् ॥ परिधेयांब
रांबूनिगङ्गास्रोतसिनत्यजेत् ॥ ४४ ॥ नदंतधावनंकुर्याद्गङ्गागर्भेविचक्षणः ॥ कुर्याच्चेन्मोहतःपुण्यंनगङ्गास्नानजंलभेत् ॥ ४५ ॥ प्रभातेऽन्यत्रतांकृत्वादं
तकाष्ठादिकक्रियाम् ॥ रात्रिवासंपरित्यज्यगङ्गायांस्नानमाचरेत् ॥ ४६ ॥ बाह्यभूमिमगत्वायोगङ्गायांस्नानमाचरेत् ॥ गङ्गास्नानफलंसोऽपिसंपूर्णंचलभेन्न
हि ॥ ४७ ॥ स्नात्वाचगङ्गामृत्पुंड्रंस्थानेस्थानेनयेद्बुधः ॥ ततःस्थिरमनाःकुर्याद्विधिनातर्पणाधिकम् ॥ ४८ ॥ गाङ्गेयैरुदकैर्यस्तुकुरुतेपितृतर्पणम् ॥

पितरस्तस्यतृप्यंतिवर्षकोटिशतावधि ॥ ४९ ॥ गङ्गायांकुरुतेयस्तुपितृश्राद्धंद्विजोत्तम ॥ पितरस्तस्यतिष्ठंतिसंतुष्टास्त्रिदशालयम् ॥ ५० ॥ समाप्य
स्नानकर्माणिगङ्गायांसमुपोषितः ॥ दानंदेवार्चनंचैवजयोऽन्याश्चक्रियास्तथा ॥ कृतास्तुयास्तुगङ्गायांक्षयस्तासांनविद्यते ॥ ५१ ॥ समाप्यस्नानकर्मा
णिगंगायांसमुपोषितः ॥ कृतपंचमहायज्ञोगंगापूजांसमाचरेत् ॥ ५२ ॥ गंगायाःप्रतिमांदेव्याःश्रीविष्णोःप्रतिमांतथा ॥ नालिकेरोदकैर्दिव्यैःस्नापये
द्भक्तितोबुधः ॥ ५३ ॥ जाह्नवीप्रतिमाभावान्नालिकेरोदकानिवै ॥ निक्षिपेज्जाह्नवीतोयेजाह्नवींहृदिसंस्मरन् ॥ ५४ ॥ दिव्यैर्गंधैश्चदीपैश्चघृतपूर्णसमुज्ज्व
लैः ॥ धूपैःसुवासितैश्चैवनानापुष्पमनोहरैः ॥ ५५ ॥ नानाफलैःसुपक्वैश्चनैवेद्यैरुत्तमास्तथा ॥ पाद्यार्घाचमनीयैश्चतांबूलैःखादिरान्वितैः ॥ ५६ ॥ अन्यै
रप्युपहारैश्चविशिष्टैर्निजभक्तितः ॥ स्तवैर्नानाचनैवेद्यैर्गङ्गांविष्णुंचपूजयेत् ॥ ५७ ॥ ततःसंपूजितांदेवींविष्णुंचपरमेश्वरम् ॥ अंगप्रदक्षिणांकुर्याद्भक्त्या
वारत्रयंबुधः ॥ ५८ ॥ अथस्थित्वानिराहारोऽपरेहनिसरिद्वरे ॥ भोक्ष्यामिजह्नुतनयेशरणंमेभवानघे ॥ ५९ ॥ एवंसंकल्प्यमतिमान्कर्मणामनसागिरा ॥
रात्रौजागरणंकुर्याज्जितनिद्रोऽतिहर्षितः ॥६०॥ अशक्त्याचद्विजश्रेष्ठफलाहारोभवेद्धः ॥ अन्नमात्रंनभुंजीतनचकुर्याद्द्विभोजनम् ॥६१॥ प्रातर्गङ्गांचविष्णुं
चपुनरभ्यर्च्यजैमिने ॥ विप्रायदक्षिणांदद्याद्विभवस्यानुरूपतः ॥ ६२ ॥ अर्चनंजागरंचैवयत्कृतंपुरतस्तव ॥ अच्छिद्रमस्तुतत्सर्वंत्वत्प्रसादात्सरिद्व
रे ॥ ६३ ॥ इत्युक्त्वातांनमस्कृत्यकृतनित्यक्रियोद्विजः ॥ ततःसबंधुभिःसार्द्धंपारणंस्वयमाचरेत् ॥ ६४ ॥ तीर्थोपवासमेवंयःकुरुतेजाह्नवीतटे ॥
तस्यपुण्यफलंवत्सवदतोमेनिशामय ॥ ६५ ॥ जन्मांतरार्जितैःपापैर्विमुक्तोविष्णुरूपधृक् ॥ विष्णोःपुरंसमासाद्यविष्णुनासहमोदते ॥ ६६ ॥ कल्पको
टिसहस्राणिकल्पकोटिशतानिच ॥ स्थित्वाविष्णुपुरंसर्वंसुखंभुंक्तेसुदुर्लभम् ॥ ६७ ॥ ततोनारायणादेशाद्ब्रह्मलोकंसगच्छति ॥ ब्रह्मलोकेसुखंभुंक्तेदुर्ल
भंयत्सुरैरपि ॥ ६८ ॥ तावत्कालंब्रह्मलोकेस्थित्वाब्रह्मक्षयात्ततः ॥ महादेवंततोगच्छेद्रथमारुह्यशोभनम् ॥ ६९ ॥ सुखंनानाविधंतत्रभुङ्क्तेऽत्यन्तसुदुर्ल
भम् ॥ गाणपत्यमवाप्नोतिकिमन्यैर्बहुभाषितैः ॥ ७० ॥ तावत्कालंशिवपुरेस्थित्वावैपुण्यवान्नरः ॥ इन्द्रलोकंततोगच्छेद्द्वितीयइववासवः ॥ ७१ ॥
तेनपुण्यात्मनासार्द्धंवसेदेकासनेततः ॥ तत्रभुक्त्वाखिलान्कामान्कल्पकोटिशतावधि ॥७२॥ सूर्यलोकंततोगच्छेद्द्वितीयइवचन्द्रमाः ॥तत्रामृतानिभुक्त्वावै
चिरंचन्द्रस्यसन्निधौ ॥७३॥ पुनरागत्यपृथिवींचक्रवर्तीनृपोभवेत् ॥ पालयित्वाचिरंपृथ्वींजित्वावैसकलान्रिपून् ॥ ७४ ॥ आयुषोऽतेचगङ्गायांसुखंमृत्युम
वाप्नुयात् ॥ भूयःसएवमारुह्यविमानंसुमहायशाः ॥ ७५ ॥ पुरंभगवतोयातिदैवतैरपिदुर्लभम् ॥ तत्रभुक्त्वाखिलान्भोगान्मन्वंतरचतुष्टयम् ॥ ७६ ॥
परमंज्ञानमासाद्यदुर्लभंमोक्षमाप्नुयात् ॥ जाह्नवीतीरयात्रायांदैवाद्यस्यभवेत्पथि ॥ ७७ ॥ पंचतासोऽपिपरमंधामगच्छेन्नसंशयः ॥ सत्यधर्मोनामराजाधा

मिकश्चप्रियंवदः ॥ ७८ ॥ त्रेताद्वापरसंधौचबभूवक्षितिमण्डले ॥ विजयानाममहिषीतस्यभूमिपतेरभूत् ॥ ७९ ॥ सुंदरीशीलयुक्तासापतिसेवापरायणा ॥
सप्तवर्षसहस्राणिभुक्त्वावसुमतीमिमाम् ॥८०॥ कदाचित्प्राप्तकालोऽसौसदारःपंचतांगतः॥ततोयमभटैर्बद्धौदंपतीतौभयंकरौ ॥ ८१ ॥ दुःखप्रदेनमार्गेण
जग्मतुर्यममंदिरम् ॥ तौदृष्ट्वाधर्मराजोऽपिचित्रगुप्तमुवाचह ॥८२॥ एतयोःसर्वकर्माणिचित्रगुप्तविचारय ॥ तेनाज्ञप्तश्चित्रगुप्तस्तयोःकर्माणिजैमिने॥८३॥
मूलाद्विचारयामासप्राहचेतिकृताञ्जलिः ॥ ॥ चित्रगुप्तउवाच ॥ ॥ एतयोःसकलंकर्मशृणुराजन्वदाम्यहम् ॥ ८४ ॥ शुभंचाप्यशुभंकर्मयदेताभ्यां
कृतंभुवि ॥ किंचिदस्यानयोपायंवदामितदहंशृणु ॥ ८५ ॥ एकदात्रासितोव्याघ्रैःकश्चिदेकोमृगःप्रभो ॥ वनाज्जीवनरक्षार्थमागतोस्यसभांप्रति ॥ ८६ ॥
तमायांतंसमालोक्यभूयोऽयंप्राप्तकौतुकः ॥ जघनेस्वयमुत्थायखङ्गेनतरसामृगम् ॥ ८७ ॥ जघानहमृगंराजाशरणागतमप्यमुम्॥तस्मात्सदारोभूपोऽयंदंड
नीयस्त्वयाप्रभो ॥ ८८ ॥ यावंतितस्यरोमाणिसंस्थितानिकलेवरे ॥ मन्वंतरसहस्राणिमन्वंतरशतानिच ॥ ८९ ॥ कोटिकोटिकुलैर्युक्तोनारकी
स्यान्नसंशयः ॥ शरणागतरक्षांयःप्राणैरपिधनैरपि ॥ ९० ॥ कुरुतेयोनरोज्ञानीतस्यपुण्यंनिशामय ॥ सर्वपापैर्विनिर्मुक्तोब्रह्महत्यासुखैरपि ॥ ९१ ॥
आयुषोऽन्तेव्रजेन्मोक्षंयोगिनामपिदुर्लभम् ॥ यमाज्ञयाततोदूतैःसदारोऽसौमहीपतिः ॥ ९२ ॥ असिपत्रवनेघोरेस्थापितोऽत्यंतदुःखदे ॥ असितुल्या
निपत्राणियतस्तेषांचशाखिनाम् ॥९३॥ असिपत्रवनंप्राहुरतस्तद्वैमनीषिणः ॥ स्थित्वासिपत्रविपिनेयुगकोटिशतानिच ॥ ९४ ॥ सदारोनरकंभेजेव्याघ्र
भक्ष्याह्वयंततः॥ निरयंतंप्रविशतिसर्वोपद्रवसंयुतम् ॥९५॥ भवेच्चभक्ष्योव्याघ्रेणव्याघ्रभक्ष्यस्ततःस्मृतः ॥ युगकोटिसहस्राणिस्थित्वातत्रसभूपतिः॥९६॥
सदारोऽजनिपापांतेभेकयोनिंगतःक्षितौ ॥ जातिस्मरौततस्तौतुभेकीभेकौसुदुःखितौ ॥ ९७ ॥ तीरेतस्थतुरेकस्मिन्सततंकीटभोजिनौ ॥ अथैकदातेन
पथापुण्याहंप्राप्यमानवाः ॥९८॥ गच्छंतिजाह्नवीतीरंतांस्तौदहशतुर्द्विज ॥ ॥ भेकउवाच ॥ ॥ वर्षाभ्विमोहाद्यत्सर्वंपापंकर्मकृतंमया ॥ ९९ ॥
अद्यापिकर्मणातेनदुःखमावांनमुंचति ॥ त्यक्त्वाशरीरंगंगायांमुक्ताःस्युःपापिनोपिच ॥ १०० ॥ तथाप्येवंविधंदुःखमनुभूयावहेकथम् ॥ गंगायांत्यक्तु
मिच्छामिसंप्रत्येतत्कलेवरम् ॥ १०१ ॥ कायुक्तिर्ब्रूहितांकांतेतितीर्षुर्दुःखसागरम् ॥ वर्षाभ्वीतद्वचःश्रुत्वाप्राहेतिविनयान्विता ॥ १०२ ॥ ॥ वर्षा
भ्व्युवाच ॥ ॥ दुःखंनशक्यतेसोढुंस्वामिन्नेतद्द्रुतंकुरु ॥ ततस्तौदंपतीविप्रस्मृत्वागंगांशुभप्रदाम् ॥ १०३ ॥ सहसाचक्रतुर्यात्रांमरणायोपहर्षितौ ॥
अथैतौपथिगच्छंतौचिरकालंबुभुक्षितौ ॥१०४॥ अपश्यत्पापकृत्क्ष्वेडःकालसर्पोभयंकरः ॥ ॥ कालसर्पउवाच ॥ ॥ दर्दुरौपापिनौयेथाःप्राप्तकालौयुवां
ततः ॥१०५॥ अथनूनंभक्षितव्यौक्षुधितेनमयायुवाम् ॥ ततस्तावतिसंत्रस्तौदंपतीदुःखभागिनौ ॥१०६॥ इत्यूचतुर्वचोभक्त्याकालसर्पपुरोगतम्॥नास्ति

मृत्युभयंसर्पस्वल्पमप्यावयोर्हृदि ॥१०७॥ अहमासंपुराराजसत्यधर्माह्वयःक्षितौ ॥ इयंचविजयानाममहिषीसंस्थितामम ॥ १०८॥ मयादुरात्मनामोहा न्वितःशरणंगतः ॥ तेनैवकर्मणाभुक्तंचिरंदुःखंयमालये ॥ १०९ ॥ भोक्तुंस्वकर्मणःशेषंभेकयोनौस्त्रियासह ॥ सोऽहंयातोऽस्मिपापेनकृतंकर्मनमुंच ति ॥११०॥सत्यमावांजिगमिषूपरमंधामपन्नग ॥ व्रजावोजाह्नवीतीरंशरीरत्यागहेतवे ॥ १११॥ त्यजाविवेकतांसर्पनरकक्लेशदायिनीम् ॥ आवांसंस्था द्यभवतोभविष्यतिसुखंकियत् ॥ ११२॥ आवयोर्हृदयेविष्णुस्तवापिहृदयेहरिः ॥ अतएवत्वयासार्द्धंशत्रुताकाभुजंगम ॥ ११३॥ प्राणिहिंसानकर्त व्याकदापिचविचक्षणैः ॥ क्रियतेपिचतद्धिंसांविदधातिस्वयंविधिः ॥ ११४ ॥ आयुःपुत्राश्चदाराश्चसंपदश्चयशांसिच ॥ हिंसांदत्वामनुष्याणां हरेद्दुष्टोविधिःस्वयम् ॥ ११५ ॥ किंजपैःकिंतपोभिर्वाकिंदानैःकिमुचाध्वरैः ॥ हिंसेतिवर्णद्वितयंयस्यास्तिहृदयेसदा ॥ ११६ ॥ यःप्राणिहिंसको मर्त्यःसएवहरिहिंसकः ॥ सर्वप्राणिशरीरस्थोभगवान्कमलापतिः ॥ ११७ ॥ आत्मानंबहुधासृष्ट्वाभगवान्भूतभावनः ॥ संसारकौतुकागारेक्रीडे च्छिशुरिवस्वयम् ॥ ११८॥ शरीरिणःशरीरंहिनिलयःपरमात्मनः ॥ परमात्मास्वयंविष्णुरतोहिंसांविवर्जयेत् ॥ ११९ ॥ परप्राणविनाशेनचात्मतुष्टि र्विधीयते ॥ १२० ॥ क्षणंस्यादात्मनस्तुष्टिरन्यस्यप्राणसंक्षयः ॥ चरित्रमेतल्लोकानामत्यद्भुतमिवाक्षितौ ॥ १२१ ॥ आत्मतृप्तिंप्रकुर्वंतिपरं हत्वातियत्नतः ॥ धीमान्नात्मपरिज्ञानंकदाचित्कुरुतेनहि ॥ १२२ ॥ अहंविष्णुरसौविष्णुरितिचेतसिभावयेत् ॥ परदुःखेनयोदुःखीसुखीयश्च परश्रिया ॥ १२३ ॥ संसारेऽस्मिन्सविज्ञेयःसाक्षादेवहरिःस्वयम् ॥ धिगस्तुतत्सुखंनॄणांमोहवंचितचेतसाम् ॥ १२४ ॥ परहिंसाविधानेनसुखंयत्स्या द्भुजंगम ॥ सुखानिवापिदुःखानिदीयंतेयानिजंतवे ॥१२५॥ अचिरेणैवतानिस्मलभंतेभुविमानवाः ॥ तस्माद्धिंसांपरित्यज्यभुजंगमसुखीभव ॥१२६॥ त्वयिप्रसन्नेगच्छावःपारंदुःखमहोदधेः ॥ ॥ सर्पउवाच ॥ ॥ यदास्यात्परहिंसायांनूनंमेनातिपातकम् ॥ १२७ ॥ तदाकथमहोसृष्टौविधसाभक्ष्यभक्षकौ ॥ परहिंसानकर्तव्यासत्यमेतत्त्वयोदितम् ॥१२८॥ किंतुसर्वेषुभक्ष्येषुहिंसासंभाव्यतेनहि ॥ नारायणोविश्वरूपःसत्यमेतन्नसंशयः ॥ १२९ ॥ भक्ष्यभक्षकसं युक्तंस्वयमेवससर्जह ॥ सृजतिस्वयमात्मानमात्मानंरक्षतिस्वयम् ॥ १३० ॥ आत्मानंस्वयमेवात्तिसृष्टिरेवंविधाहरेः ॥ शक्तोऽहंकिंयुवांहंतुंकालरूपी स्वयंविधिः ॥ १३१ ॥ संप्रतिप्रेषयामासकार्येस्मिन्मांस्वयंहरिः ॥ युवांससर्जयोदेवोयश्चरक्षतिवांसदा ॥ १३२ ॥ कालरूपीसएवाद्यहंतिहेतुंविधाय माम् ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ततस्तेनभुजंगेनभक्षितौतौचदंपती ॥ १३३ ॥ गङ्गागंगेतिजल्पंतौमहत्याक्षुधयापथि ॥ जाह्नवीतीरयात्रायांपा देपादेजनाविमौ ॥ १३४ ॥ अश्वमेधाख्ययज्ञानांप्राप्तवंतौमहाफलम् ॥ तस्मादेनौमहात्मानौवह्नश्वमेधधारिणौ ॥ १३५ ॥ एतयोःसदृशोनास्तिशत

क्रतुरहंयतः ॥ निजाधिकारेणैवान्यमवलंब्यपुरंदरः ॥ १३६ ॥ अर्घ्यहस्तःपादचारीवृतोदेवैःसमाययौ ॥ अथरम्भोर्वशीचैवसुंदर्योऽन्याश्चहर्पिताः ॥
॥ १३७ ॥ अन्योन्यंकथयामासुर्निजयौवनगर्विताः ॥ अयंपुण्यात्मनांश्रेष्ठोरसज्ञोत्यंतसुन्दरः ॥ १३८ ॥ आयातोऽमुंकरिष्यामिस्ववशंसेवितैःस्वकैः ॥
काचित्कांचिद्वदत्येतज्जानामिसकलांकलाम् ॥ १३९ ॥ अतएवभविष्यामिकांताहमस्यभूपतेः ॥ काचित्कांचिदितिब्रूयात्तेशक्रोपिवशोमम ॥ १४० ॥
किमत्रचित्रंवशगोभूपालोऽयंभविष्यति ॥ १४१ ॥ भर्त्तामामायंचपतिर्ममायंस्वामीममायंममनाथएषः ॥ इतीवसर्वाःपरमप्रमोदैर्वदंतिनार्योखिलसद्गु
णज्ञाः ॥ १४२ ॥ उच्चावचंविप्रनिशम्यतासांजगादकाचिद्गुणिनीरसज्ञा ॥ सौदास्यकांतांनृपतिःस्वयंयांभजत्ययंकिंकलहेननार्यः ॥ १४३ ॥ सुन्दर्य्य
स्तास्ततसर्वाःसंत्यज्यकलहंद्विज ॥ आजग्मुर्हृदयोत्साहैःसर्वाभरणभूषिताः ॥ १४४ ॥ अथतंनृपतिश्रेष्ठंसदारंगतकल्मषम् ॥ पाद्याद्यैःपूजयामासुः
प्राहेतिचपुरंदरः ॥ १४५ ॥ रथेनिवेशयामासपुष्पकेस्त्रीसमन्वितम् ॥ भेरीमृदंगमधुरीडिंडिमानकनिःस्वनैः ॥ १४६ ॥ करकंकणनादैश्चकरताल
स्वनैस्तथा ॥ जयशब्दैश्चदेवानांनाकःशब्दमयोऽभवत् ॥१४७॥ देवाङ्गनाचारुहस्तश्वेतचामरमारुतैः ॥ वीजितःसरथारूढःसदारस्त्रिदिवंययौ ॥ १४८ ॥
ततःशक्रःस्वयंतस्मैसत्यधर्मायभूभुजे ॥ दत्तवान्निजासनार्द्धंशुभोवैक्षयशंकया ॥ १४९ ॥ शक्रेणसहभूपोऽसौवसन्नेकासनेसदा ॥ शक्रत्वमकरोत्स्वर्गे
केशवस्यानुकंपया ॥ १५० ॥ युगकोटिसहस्राणिदिविभुक्त्वाखिलंसुखम् ॥ रथमारुह्यवैकुंठंययौभगवदाज्ञया ॥ १५१ ॥ तत्रमन्वंतरंभुक्त्वासर्वभो
गमनोरमम् ॥ परमंज्ञानमासाद्यसदारोमोक्षमाप्तवान् ॥ १५२ ॥ जाह्नवीतीरयात्रायांशरीरंत्यजतःपथि ॥ फलमेवंविधंविप्रमयासर्वंप्रकीर्तितम् ॥१५३॥
जाह्नवीतीरगमनेमुनिभिस्तत्वदर्शिभिः ॥ नकालनियमःप्रोक्तोनारदाद्यैर्महर्षिभिः ॥ १५४ ॥ यदायदाद्विजश्रेष्ठगङ्गायांस्नानमाचरेत् ॥ तदातदाऽक्षयं
पुण्यंलभतेमानवोध्रुवम् ॥ १५५ ॥ गंगासर्वाणिपापानिनाशयंतीतिनिश्चयः ॥ कुर्यात्पुनःपुनःपापंनचगंगापुनातितम् ॥ १५६ ॥ पापबुद्धिंपरित्य
ज्यगंगायांलोकमातरि ॥ स्नानंकुरुतहेलोकायदिसद्गतिमिच्छथ ॥ १५७ ॥ यत्पुण्यगंगास्नानात्तुमानवानांभवेद्द्विज ॥ तत्पुण्यंप्राप्यतेविप्रकर्मभिःकैः
सुदुस्तरैः ॥ १५८ ॥ आसाराणांभूमिरेणोःसंख्यांकर्तुंतुशक्यते ॥ भागीरथीगुणास्तेनशक्यावक्तुंनचद्विज ॥१५९॥ विचार्यसर्वशास्त्राणित्वदीयानिम
योच्यते ॥ गंगांभसिसकृत्स्नात्वामोक्षमाप्नोतिमानवः ॥१६०॥ स्नानंकूपजलेपियस्तुकुरुतेगंगांविचिंत्यप्रभुंदेवानांसकलार्त्तशोकदुरितत्रासौघविध्वंसि
नीम् ॥ मुक्तःसोऽपिसमस्तपातकचयैर्गोविप्रहत्यादिभिर्गच्छेद्विष्णुपुरंसमस्तसुखदंगंगाप्रसादाद्द्विज ॥१६१ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेगंगा
माहात्म्येनवमोऽध्यायः॥ ९ ॥ छ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ माहात्म्यमेतद्गङ्गायास्त्वत्प्रसादाच्छ्रुतंमया ॥ इदानींश्रोतुमिच्छामिविष्णुपूजाफलंगुरो॥१॥

॥ व्यासउवाच ॥ ॥ शृणुलक्ष्मीपतेर्वत्ससपर्याफलमुत्तमम् ॥ यच्छ्रुत्वामानवाःसर्वेलभंतेज्ञानमुत्तमम् ॥२॥ विप्रद्वादशमासेषुमाघादिषुसनातनः ॥ पूजितव्योविधानैर्यैःशृणुतानिवदाम्यहम् ॥३॥ माघेमासिसमायातेसर्वमासोत्तमेशुभे ॥ आमिषंमैथुनंचैवत्याजयेद्वैष्णवोत्तमः ॥४॥ प्रातःस्नायीभवेन्नित्यंतैलान्यपिचवर्जयेत् ॥ द्विर्भोजनंपरान्नंचमाघेमासिपरित्यजेत् ॥५॥ प्रातःशुक्लांबरधरःकृतपंचमहाध्वरः ॥ सपर्यामारभेद्विष्णोःस्थिरचित्तोहिमानवः ॥६॥ ईषदुष्णजलैःशुद्धैःस्नापयेद्विष्णुमव्ययम् ॥ अतिश्लक्ष्णैश्चंदनैश्चविष्णोरङ्गानिलेपयेत् ॥७॥ पूजयेज्जगदीशस्यदेवदेवस्यचक्रिणः ॥ प्रक्षालितानिपात्राणिजलहीनानिकारयेत् ॥८॥ स्नापयित्वाजगन्नाथमीषदुष्णेनवारिणा ॥ प्रोक्षितव्यंतच्छरीरंदिव्यवस्त्रेणयत्नतः ॥ ९ ॥ सलिलैरीषदुष्णैश्चप्रस्नापयतिकेशवम् ॥ माघेमासिद्विजश्रेष्ठफलंतस्यमयोच्यते ॥१०॥ विमुक्तःपातकैःसर्वैर्जन्मजन्मांतरार्जितैः ॥ इहभुंक्तेसुखंसर्वंशेषेयातिहरेर्गृहम् ॥ ११ ॥ यत्नात्प्रक्षाल्यपात्राणिकृत्वाशुद्धानिवारिभिः ॥ यःपूजयेज्जगन्नाथंतस्यपुण्यंनिशामय ॥१२ ॥ इहभुक्त्वाखिलान्कामान्सर्वव्याधिविवर्जितः ॥ अंतेयुगसहस्राणितिष्ठेत्केशवमंदिरम् ॥ १३ ॥ प्रभातेविश्वसंध्यायांपुरतश्चक्रपाणिनः ॥ ज्वलंतंस्थापयेद्वह्निंनिर्धूमंवैष्णवोजनः ॥ १४ ॥ शीतस्यवारणार्थायसायंप्रातश्चवैष्णवः ॥ माघेविष्णवग्रतोवह्निंज्वालयेत्तत्फलंशृणु ॥ १५ ॥ इहभुक्त्वाखिलान्कामान्पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ अंतेविष्णुपुरंयातिदैवतैरपिदुर्लभम् ॥ १६ ॥ यथैवात्मातथाविष्णुःसंदेहोनात्रविद्यते ॥ स्वपंतंदेवदेवेशंपर्यंकोपरिकेशवम् ॥ १७ ॥ आत्मनःकुरुतेमर्त्योयथाशीतनिवारणम् ॥ क्षीरेणस्नापयेद्यस्तुमाघेमासिजनार्दनम् ॥ तस्मैदेवोत्तमोविष्णुःसंतुष्टोनददातिकिम् ॥ १८ ॥ तथाशीतक्षयंकुर्याद्दिव्यवस्त्रेणचक्रिणः ॥ ॥ १९ ॥ यःपूजयेत्सकृन्माघेस्नापयित्वाचतुर्भुजम् ॥ नालिकेरोदकैर्दुग्धैःफलंतस्यवदाम्यहम् ॥ २० ॥ नरकाब्धौमज्जमानान्दुस्तरेस्वेनकर्मणा ॥ उद्धृत्यकोटिपुरुषान्सयातिचक्रिणःपदम् ॥ २१ ॥ माघेमासेचशुक्लायांपंचम्यांद्विजसत्तम ॥ एकादश्यांचपंचम्यांहरिपूजाविशेषतः ॥ २२ ॥ दातव्योदेवदेवायसपद्मायमुरारये ॥ पायसोधूपसहितोमाघेमासिदिनेदिने ॥ २३ ॥ सधूपपायसंयस्तुमाघेयच्छतिचक्रिणे ॥ तस्यपुण्यफलंवच्मिशृणुवैष्णवजैमिने ॥ २४ ॥ अंतेविष्णुपुरंगत्वामन्वंतरचतुष्टयम् ॥ भुंक्तेमनोरमान्भोगान्प्रसादाच्चक्रपाणिनः ॥ २५ ॥ पुनरागत्यधरणींचक्रवर्तीनृपोभवेत् ॥ भुंक्तेचभोगंसुचिरंमृतोयातिहरेर्गृहम् ॥ २६ ॥ पंचम्यांवापिसप्तम्यामेकादश्यांचजैमिने ॥ अशक्तोवैष्णवोदद्यात्परमान्नंमुरारये ॥ २७ ॥ कृष्णपक्षाद्द्विजश्रेष्ठशुक्लपक्षेविशेषतः ॥ शुक्लपक्षेतिथिष्वेषुदद्यादन्नंमुरारये ॥ २८ ॥ एकाहमपियोमाघेविष्णवेदैत्यजिष्णवे ॥ सपूपंपायसंदद्या

१ कृष्णपञ्चम्यामित्यर्थोऽत्रबोधः । सप्तम्यामितिपाठस्तत्रपेक्षितः ।

न्नतस्यदुर्लभोहरिः ॥ २९ ॥ यत्किञ्चिद्द्विजतुष्ट्यर्थंमाघेमासिप्रदीयते ॥ तदक्षयंभवेत्पुंसःकोपिनास्त्यत्रसंशयः ॥ ३० ॥ माघेमासिकृतंकर्म
शुभंवाशुभमेववा ॥ तस्यनास्तिक्षयंविप्रमन्वंतरशतैरपि ॥ ३१ ॥ माघेचंपकपुष्पेणयोऽर्चयेत्कमलापतिम् ॥ सगच्छेत्परमंधामविमुक्तःसर्वपात
कैः ॥ ३२ ॥ यावंतिस्वर्णपुष्पाणिदीयंतेचक्रपाणये ॥ तावद्युगसहस्राणिस्थीयतेविष्णुमंदिरम् ॥ ३३ ॥ मेरुतुल्यसुवर्णानिदत्वाभवतियत्फल
म् ॥ एकेनस्वर्णपुष्पेणहरिंसंपूज्यतत्फलम् ॥ ३४ ॥ सुवर्णपुष्पंविप्रेन्द्रसर्वदाकेशवप्रियम् ॥ माघेमासिविशेषेणपवित्रंकेशवप्रियम् ॥ ३५ ॥
सुवर्णकुसुमैर्दिव्यैर्येननाराधितोहरिः ॥ रत्नैर्हीनःसुवर्णाद्यैःसभवेज्जन्मजन्मनि ॥ ३६ ॥ फलंचंपकपुष्पस्यत्रवीम्यहंविशेषतः ॥ आकर्णयद्विज
श्रेष्ठसेतिहासमनुत्तमम् ॥ ३७ ॥ सुवर्णोनामभूपालोबलवान्सर्वशास्त्रवित् ॥ आर्यावर्तेषुसर्वेषुबभूवविप्रवर्चसा ॥ ३८ ॥ राजश्रियाविद्ययाचव
यसाचसभूपतिः ॥ अतिप्रमत्तोविप्रर्षेसदापापरतोऽभवत् ॥ ३९ ॥ पाखंडमंत्रिणांवाक्यैर्विनादोषैरपिद्विज ॥ धनलोभात्तेनराज्ञादंड्यंतेसाधवो
जनाः ॥ ४० ॥ अन्यायोपार्जितंवित्तंगीतवाद्यादिभिर्वृतः ॥ समस्तंनाशयामासयज्ञदानविवर्जितः ॥ ४१ ॥ नज्ञातिपोषणंचक्रेनदेवद्विजभो
जनम् ॥ नचयाचकसंतुष्टिंसर्वदापापमोहितः ॥ ४२ ॥ नचकारातिथेःपूजांसदापापपरायणः ॥ ययौचमंदिरान्नित्यंसभूपःपापमंदिरः ॥ ४३ ॥ कृतानिते
नपापानियान्यन्यान्यविवेकिनाम् ॥ अपिवर्षशतैःशक्तःसंख्यातुंजनितानिकिम् ॥ ४४ ॥ एकदासमहीपालःकामेनपरिमोहितः ॥ जगामवेश्यानिलयं
निशीथेदुरिताशयः ॥ ४५ ॥ तमायांतंततोदृष्ट्वाभूपालमुज्ज्वलाह्वया ॥ सहसोत्थायपर्यंकेचक्रेतत्पादवंदनम् ॥ ४६ ॥ प्रक्षाल्यतत्पादयुगं
भृंगारसलिलैश्वसा ॥ मंचेनिवेशयामासदोर्भ्यामालिङ्ग्यतंनृपम् ॥ ४७ ॥ तत्प्रेमामृतधाराभिःसिक्तोऽसौपृथिवीपतिः ॥ तस्मिन्नुवासपर्यंकेतयासहकु
तूहली ॥ ४८ ॥ ततःसागणिकाप्रीत्याहसंतीनवयौवना ॥ ददौचंपकपुष्पाणांतस्मैभूमिभुजेस्वयम् ॥ ४९ ॥ पुष्पमालापुष्पमेकंतस्माद्भूपतिहस्त
तः ॥ पपातधरणीपृष्ठेगन्धव्याप्तदिगंतरम् ॥ ५० ॥ तच्च्युतंकुसुमंदृष्ट्वासराजात्यंतसंभ्रमात् ॥ नमोनारायणायेतिजगादोङ्कारपूर्वकम् ॥ ५१ ॥ नारा
यणायेतिवाक्यात्सर्वाणिपातकानिच ॥ स्वर्णपुष्पप्रदानेनतस्यनष्टानिभूभुजः ॥ ५२ ॥ ग्रामणीअथसर्वेऽपिसमागत्यातिदुर्जये ॥ तस्यामेवनिशायांतं
जघ्नुर्वेश्यागृहेस्थितम् ॥ ५३ ॥ नेतुंतमथभूपालंसर्वपातकिनांवरम् ॥ किंकरान्प्रेषयामासक्रुद्धोवैवस्वतोभृशम् ॥ ५४ ॥ तेनाज्ञप्तास्ततोदूताः
पाशमुद्गरपाणयः ॥ अतिवेगात्समायाताःक्रोधसंरक्तलोचनाः ॥ ५५ ॥ उद्यमंचक्रिरेनेतुंयमदूताःस्वमालयम् ॥ ततोनारायणप्रेष्याःशङ्ख
चक्रगदाधराः ॥ ५६ ॥ आयातागरुडारूढास्तंनेतुंपृथिवीपतिम् ॥ पाशेनियंत्रितंदृष्ट्वातंभूपंविष्णुकिंकराः ॥ ५७ ॥ जघ्नुश्चक्रैर्गदा

भिश्श्चयमदूतान्महावलाः ॥ समारोप्यरथेदिव्येशंखान्दध्मुरनुत्तमान् ॥ ५८ ॥ तथाराजारथारूढस्तुलसीमाल्यभूषितः ॥ पीतकौशेयवासाश्चस्वर्णालंका
रभूषितः ॥ ५९ ॥ स्तूयमानोमुनिगणैर्वेदवेदाङ्गपारगैः ॥ विष्णुदूतैःपरिवृतोहरेःसालोक्यमाययौ ॥ ६० ॥ अथोत्थायस्वयंविष्णुश्चतुर्भिर्दीर्घबाहुभिः ॥
तमालिंगितवान्भूपंप्रोक्तवांश्चद्विजोत्तम ॥ ६१ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ नृपतेकुशलंब्रूहिसर्वपुण्यात्मनांवर ॥ किमस्तिसाध्यंभवतस्तदाज्ञाप
यसंप्रति ॥ ६२ ॥ नमोनारायणायेतिवारैकमपियोवदेत् ॥ नित्यंतस्यानुपाल्योहंसमेभ्रातासमेपिता ॥ ६३ ॥ नारायणेतिमन्त्रामकदाचिद्यःस्मरन्न
रः ॥ साधयाम्यखिलंतस्यापितुःपुत्रइवेप्सितम् ॥ ६४ ॥ भक्तोऽसिनृपतिश्रेष्ठतस्मान्निजमनोरथम् ॥ प्रकाशयाद्युतंतातकिंतेदास्यामिचाधुना ॥
॥ ६५ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ सर्वमेवदयासिन्धोत्वयादत्तंनसंशयः ॥ पापिनापिमयाप्राप्तंतवस्थानंसुदुर्लभम् ॥ ६६ ॥ तस्यानेनतुवाक्ये
नप्रसन्नःकमलापतिः ॥ स्नेहान्निवेशयामासभूपालंतन्निशामय ॥ ६७ ॥ ततःसुवर्णालंकारैर्विश्वकर्मविनिर्मितैः ॥ चकारमण्डलंतस्यस्वय
मेवदयामया ॥ ६८ ॥ अथनानाविधैर्भक्ष्यैर्दिव्यैरपिसुदुर्लभैः ॥ तोषितःसमहीपालोविष्णुनातिसहिष्णुना ॥ ६९ ॥ एवंप्रतिदिनंतस्थौसराजावि
ष्णुमंदिरम् ॥ मन्वन्तरसहस्राणिनववर्षशतानिच ॥ ७० ॥ प्रजानांपालनंचक्रेसराजाधर्मतत्परः ॥ पूजयामाससततंभक्त्यापरमयाहरिः ॥ ७१ ॥
चारुचंपकपुष्पैश्चनैवेद्यैर्विविधैश्चसः ॥ आयुःशेषेसभूपालोमरणंजाह्नवीजले ॥ ७२ ॥ समासाद्ययौमोक्षंप्रसादाच्चक्रपाणिनः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥
विप्रचंपकपुष्पस्यप्रभावोऽयंप्रकीर्तितः ॥ ७३ ॥ चंपकैर्हरिमभ्यर्च्यमुक्ताःस्युःपापिनोजनाः ॥ स्फुटचंपकपुष्पेणपूजितोभगवान्हरिः ॥ ७४ ॥
अचिरेणैवविप्रर्षेददातिपरमंपदम् ॥ येयजंतिपरात्मानमिच्छयावाप्यनिच्छया ॥ ७५ ॥ तेऽपियांतिपरंधामविमुक्ताःसर्वपातकैः ॥ ७६ ॥ हरौप्रस
न्नेदुरितीनकोपियतःसराजाकृतपातकोपि ॥ जगाममोक्षंकृपयासुरारेर्विश्वार्णवंनिम्नमिमंवितीर्य ॥ ७७ ॥ दिव्यैःसुगन्धैःकनकप्रसूनैर्नारायणंपद्मदलायता
क्षम् ॥ भक्त्यायजेद्यःपरमादरेणमर्त्योव्रजेत्तत्तुविहायपापम् ॥ ७८ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेचंपकपुष्पमहिमानामदशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ छ ॥
॥ व्यासउवाच ॥ ॥ जैमिनेविधिनायेनपूजितव्योहरिःसदा ॥ तमहंवच्मिविप्रर्षेशृणुवत्ससमाहितः ॥ १ ॥ कल्यउत्थायपर्यंकाद्गृहीत्वापात्रमंभसा
म् ॥ बहिर्देशंव्रजेत्प्राज्ञःशीर्षमाच्छाद्यवाससा ॥ २ ॥ तत्रोदीच्यांदिशिमौनीयज्ञसूत्राणिकर्णयोः ॥ कृत्वोपविष्टःप्राज्ञस्तुमलमूत्रंविसर्जयेत् ॥ ३ ॥
देवतायतनेमार्गेगोष्ठेषुचत्वरेषुच ॥ रथ्यायांकृष्टभूमौचदर्भमूलेतथांगणे ॥ ४ ॥ तटिनीपुलिनेचैत्यवृक्षमूलेतथावने ॥ तडागवापीगर्भेषुमलमूत्रंचन
त्यजेत् ॥ ५ ॥ रविंचंद्रमसंचैवद्विजान्गाश्चदिशोदश ॥ मलमूत्रंत्यजेद्यावत्तावत्प्राज्ञोनपश्यति ॥ ६ ॥ खनितांमूषिकाद्यैश्चविलाभ्यंतरवार्तिनीम् ॥

फालकृष्टांमृदंचैवनगृह्णीयाच्छौचहेतवे ॥ ७ ॥ जलाज्जलंसमानीयशौचंकुर्याद्विचक्षणः ॥ पादंजलेषुवैदत्वानशौचंकुरुतेबुधः ॥ ८ ॥ दक्षिणाभिमुखो
रात्रौकुर्यात्प्राज्ञोवहिःक्रियाम् ॥ शिरःप्रावृत्यवस्त्रेणततःशौचंसमाचरेत् ॥ ९ ॥ मृत्तिकैकाप्रदातव्यालिंगेतिस्रस्तुवैगुदे ॥ सप्तसव्येकरेप्राज्ञैर्हस्तयोरु
भयोर्दश ॥ १० ॥ पादयोःषट्प्रदातव्यामृत्तिकाचविचक्षणैः ॥ कृतशौचक्रियःप्राज्ञःकुर्याद्दंतस्यधावनम् ॥ ११ ॥ जिह्वापामार्जनंचैवदशना
च्छादनादिभिः ॥ दक्षिणाभिमुखोभूत्वापश्चिमाभिमुखस्तथा ॥ १२ ॥ नदंतधावनंकुर्यात्कुर्याचेन्नारकीभवेत् ॥ मध्यमानामिकाभ्यांचवृद्धांगुष्ठे
नचाद्विज ॥१३॥ दंतस्यधावनंकुर्यान्नतर्जन्याकदाचन ॥ अश्वत्थवटवृक्षाणांधात्र्याकैथिकयाबुधः ॥ १४ ॥ नदंतधावनंकुर्यात्तथेंद्रस्यसुरस्यच ॥ नित्यं
क्रियाफलंतस्यसर्वमेवविनश्यति ॥ १५ ॥ यःस्नानसमयेकुर्याज्जैमिनेदंतधावनम् ॥ निराशाःपितरोयांतितस्यदेवाःसुरर्षयः ॥ १६ ॥ दंतस्यधावनं
कुर्याद्योमध्याह्नापराह्णयोः ॥ तस्यपूजांनगृह्णंतिदेवताःपितरोजलम् ॥ १७ ॥ स्नानकालेपुष्करिण्यांयःकुर्याद्दंतधावनम् ॥ ततोज्ञेयःसचांडालोयावद्गंगां
नपश्यति ॥१८॥ भगवत्युदितेसूर्येयःकुर्याद्दंतधावनम् ॥ तद्दंतकाष्ठंपितरोभुक्त्वागच्छंतिदुःखिनः ॥१९॥ उपवासदिनेविप्रपितृश्राद्धदिनेतथा ॥ नत
त्फलमवाप्नोतिदंतधावनकृन्नरः ॥२०॥ प्रभातेमार्जयेद्दंतान्वाससारसनांतथा ॥ कुर्याद्वादशविप्रेंद्रकल्लोलानिजलैर्बुधः॥२१॥ उपवासेपितृश्राद्धेविधिनाऽने
नजैमिने ॥ दंतधावनकृन्मर्त्यःसंपूर्णंलभतेफलम् ॥२२॥ अनेनविधिनाकृत्वादीर्घदर्शीवहिःक्रियाम् ॥ ततोनिजगृहंगत्वारात्रिवस्त्रंपरित्यजेत् ॥२३॥ त
तोदेवगृहद्वारेचोपविष्टोबुधःशुचिः ॥ स्मरेन्नारायणंदेवमनंतंपरमेश्वरम् ॥२४ ॥ रामश्यामतनोविष्णोनारायणदयामय ॥ जनार्दनजगद्धामपापंमेहरकेश
व ॥२५॥ पीतांबरधरानंतपद्मनाभजगन्मय ॥ वामनप्रणतस्येशविभोत्वंशरणंभव ॥२६॥ दामोदरयदुश्रेष्ठश्रीकृष्णकरुणार्णव ॥ कमलेक्षणदेवेंद्रवासुदे
वकृपांकुरु ॥२७॥ गरुडध्वजगोविंदविश्वंभरगदाधर ॥ शंखपाणेचक्रपाणेपद्महस्तहरापदः ॥२८॥ लक्ष्मीविलासवैकुंठहृषीकेशसुरोत्तम ॥ पुरुषोत्तमकं
सारेकैटभारेभयंहर ॥२९॥ श्रीपतेश्रीधरविभोश्रीदश्रीकरमाधव ॥ परंब्रह्मपरंधामशरणंमेभवाव्यय॥३०॥ इत्थंकृत्वाद्विजश्रेष्ठश्रीविष्णुस्मरणंबुधः ॥बद्धां
जलिरितिब्रूतेप्रविश्यनिलयंगतः॥३१॥ ईश्वरश्रीपतेकृष्णदेवकीनंदनप्रभो ॥ निद्रांमुंचजगन्नाथप्रभातसमयोऽभवत् ॥३२॥ अथोस्थितमिवप्राज्ञःपर्यंकेदे
वकीसुतम् ॥ निद्रांत्यक्त्वासलक्ष्मीकंचिंतयेन्निजचेतसा ॥३३॥ ततःकृतच्छदंदिव्यंपात्रंचजलपूरितम् ॥ मुखप्रक्षालनार्थायदद्यात्कृष्णायवैष्णवः॥३४॥ ॥ २३ ॥
ईश्वरंवर्तनार्थायसेवंतेसेवकायथा ॥ तथैवमतिमंतोपिसेवंतेपरमेश्वरम् ॥ ३५ ॥ यस्तुसेवकरूपेणसेवतेजगदीश्वरम् ॥ अचिरेणैवविप्रर्षेतस्यासिध्यतिवां
छितम् ॥ ३६ ॥ यथेश्वरस्यसभयाःसेवांकुर्वंतिचेटकाः ॥ प्राज्ञास्तथैवसेवंतेसर्वदैवहरिंप्रभुम् ॥ ३७ ॥ निजेच्छयानयाविष्णुंनिर्भयःपूजयेन्नरः ॥

कुसेवकः सएवास्तितदानहिभवेद्विज ॥ ३८ ॥ अतएवद्विजश्रेष्ठत्वरयाकमलापतेः ॥ कर्त्तव्यासर्वदासेवापुंसाकैवल्यमिच्छुना ॥ ३९ ॥ निर्माल्यं
रात्रिवस्त्रंचगंधंपर्युषितंतथा ॥ हरेरुत्तारयेदंगात्प्रभातेवैष्णवोजनः ॥ ४० ॥ ततोदेवालयेतस्मिन्स्वयमेवहिमार्जयेत् ॥ कुर्याच्छनैःशनैःप्राज्ञःसंमार्ज
न्यापरिष्क्रियाम् ॥ ४१ ॥ यावंतोनिलयात्तस्माद्गच्छंतिरेणवोबहिः ॥ तावन्मन्वंतरशतंतिष्ठेद्विष्णुगृहेनरः ॥४२ ॥ यस्तुसंमार्जनंकुर्याद्ब्रह्महापिहरेर्गृहे॥
सोपियातिपरंधामकिमन्यैर्बहुभाषितैः ॥ ४३ ॥ तथोपलेपनंकुर्यादूर्णकैर्गोमयैर्द्विज ॥ तस्मिन्विष्णुगृहेप्राज्ञःस्मरेन्नारायणंप्रभुम् ॥ ४४ ॥ यस्तूपलेपनं
कुर्यात्केशवस्यचमंदिरे ॥ तस्यपुण्यमहंवच्मिसंक्षेपाच्छृणुजैमिने ॥ ४५ ॥ रजांसितत्रयावंतिविनश्यंतिद्विजोत्तम ॥ तावत्कल्पसहस्राणितिष्ठेद्विष्णु
गृहेसुखी ॥ ४६ ॥ संमार्जनंविष्णुगृहेजनःकृत्वोपलेपनम् ॥ लभतेपरमंधामकिंपूजाफलवित्प्रभोः ॥ ४७ ॥ देवराजविरोधेननशक्नोतियदास्वयम् ॥
तदाविष्णुगृहेचापिधर्मपत्नींनियोजयेत्॥४८॥अथवातनयंभक्तंसुचरित्रंतथात्मनः॥भ्रातरंभगिनींवापिदेवागारेनियोजयेत्॥४९॥हरेःसपर्यावस्तूनिसप्तधा
शुद्धवारिभिः॥ प्रक्षालयेत्रिधावापिस्वयमेवातियत्नतः॥५०॥अम्लेनताम्रपात्राणिकांस्यपात्राणिभस्मना॥वह्निनालोहपात्राणिशुध्यंतिनात्रसंशयः॥५१॥
धनाढ्योलोहपात्रस्थैर्यःस्नापयतिवारिभिः ॥ नारायणंजगन्नाथंतस्यतुष्टोनकेशवः ॥ ५२ ॥ अज्ञानाद्यापिचेत्तर्हिगंगास्नानेनशुद्ध्यति ॥ संपदिब्राह्मण
श्रेष्ठकर्त्तव्योनियमःसदा ॥ ५३ ॥ विपत्त्यांनियमोनास्तिशास्त्रेष्वितिविनिश्चयः ॥ यत्नात्प्रक्षालितःशङ्खोयदाभूमिंस्पृशेत्पुनः ॥ ५४ ॥ तदा
सशङ्खोविप्रेंद्रशतधौतेनशुध्यति ॥ इत्थंप्रक्षाल्ययत्नेनपूजाद्रव्याणिचक्रिणः ॥ ५५ ॥ गृहीत्वास्नानवस्तूनिस्नानार्थंसरसींव्रजेत् ॥ अकृत्वास्नान
कर्माणिगृहमायातियःपुनः ॥ ५६ ॥ तस्मिन्दिनेपितृगणस्तस्यनाप्नोतितर्पणम् ॥ स्नानार्थंभोजनार्थंवागच्छतोविघ्नकृद्भवेत् ॥ ५७ ॥ यस्तु
मोहाद्द्विजश्रेष्ठसनूनंनारकीभवेत् ॥ स्नानार्थंसरसींगत्वामलमूत्रंकरोतियः ॥ ५८ ॥ पितरस्तस्यविण्मूत्रभोजिनःस्युर्नसंशयः ॥ ततःकृत्वाविधाने
नस्नानंचतर्पणादिकम् ॥ ५९ ॥ स्वकीयंगृहमागच्छेत्स्मरेन्नारायणंबुधः ॥ ततश्चप्रांगणेविप्रप्रक्षाल्यचरणद्वयम् ॥ ६० ॥ प्रविशेद्देवतागारंशु
चिर्ब्राह्मणसत्तमः ॥ अप्रक्षालितपादोयःप्रविशेन्निलयंजनः ॥ ६१ ॥ संवत्सरकृतंपुण्यंतस्यनश्यतितत्क्षणात् ॥ स्नानंकृत्वासमागत्यप्रांगणेषुविच
क्षणः ॥ ६२ ॥ तस्मात्प्रक्षाल्यचरणौप्रविशेद्देवतागृहम् ॥ उपविश्यपादयुग्मंबुधःसव्येनपाणिना ॥ ६३ ॥ यत्नात्प्रक्षालयेद्विप्रतथापाणिद्वयं
पुनः ॥ पादेनपादंविप्रेंद्रतथादक्षिणपाणिना ॥ ६४ ॥ यश्चप्रक्षालयेन्मूढस्तंलक्ष्मीस्त्यजतिध्रुवम् ॥ अथोपविष्टोमतिमान्केशवार्चनमारभेत् ॥६५॥
अनन्यमानसोभूत्वासर्वकामफलप्रदम् ॥ मृगचर्मासनेशुद्धेव्याघ्रचर्मासनेऽपिवा ॥ ६६ ॥ वस्त्रासनेकेवलेचतथाकुशमयासने ॥ पुष्पासनेचोपवि

ष्टः पूजयेत्कमलापतिम् ॥ ६७ ॥ काष्ठासनेद्विजोविद्वान्नकुर्य्याद्विष्णुपूजनम् ॥ विष्णुनात्वंधृतापृथ्विसर्वेंलोकास्त्वयाधृताः ॥ ६८ ॥ अतःसर्वंस
हेदेहिवस्तुंमेस्थानमुत्तमम् ॥ इत्युक्त्वासनमास्तीर्यवसेन्नारायणार्चकः ॥ ६९ ॥ दक्षिणाभिमुखोभूत्वानकुर्याद्विष्णुपूजनम् ॥ शङ्खेकृत्वातुपानी
यंमंत्रपूतंसुवासितम् ॥ ७० ॥ स्नापयेत्कमलाकांतंकमलासहितंप्रभुम् ॥ शङ्खेनस्नापयेद्यस्तुभगवंतंजनार्दनम् ॥ ७१ ॥ तत्फलंतस्यवक्ष्या
मिशृणुविप्रेंद्रजैमिने ॥ विप्रगोस्त्रीभ्रूणहत्यासुरापानादिपातकैः ॥ ७२ ॥ विमुक्तोयातिवैकुंठंभुंक्तेहिसकलंसुखम् ॥ यदिहृष्टाद्धृषीकेशंपूजयेन्मान
वोद्विज ॥ ७३ ॥ लभतेतत्तदेवाशुप्रसादात्कमलापतेः ॥ शंखाभावेतुविप्रेंद्रसुगंधितोयकंबुधः ॥ ७४ ॥ कृत्वाचतुलसींपात्रेस्नापयेत्केशवंबु
धः ॥ ततोदेवंस्नापयित्वासंस्थाप्यचवरासने ॥ ७५ ॥ सुगन्धैश्चंदनैस्तस्यकुर्यात्सर्वांगलेपनम् ॥ तुलसीकाष्ठपंकेचचक्रिणोदेहपालनम् ॥७६॥
यःकरोतिजनस्तस्यप्रसन्नःसततंहरिः ॥ तुलसीपत्रमालेयंनिजगन्धसुखप्रदा ॥ ७७ ॥ दीयतेतेजगन्नाथसुप्रीतोभवसर्वदा ॥ मंत्रेणानेनविप्रेंद्रतुल
सीपत्रमालया ॥ ७८ ॥ अलंकृतोमहाविष्णुःप्रसन्नोनददातिकिम् ॥ ततस्तुवैदिकैर्मंत्रैःकर्तव्यंस्वस्तिवाचनम् ॥ ७९ ॥ दिग्बंधनंचकर्तव्यंमंत्रैः
पौराणिकैर्बुधैः ॥ कृष्णोरक्षतुपूर्वस्यामाग्नेय्यांदेवकीसुतः ॥ ८० ॥ याम्यांरक्षतुदैत्यारिर्नैर्ऋत्यांमधुसूदनः ॥ विदिक्षुरक्षतुश्रीमानूर्ध्वंचश्रीधरःप्रभुः ॥
॥ ८१ ॥ अधोरक्षतुविश्वात्माकूर्ममूर्तिःकृपामयः ॥ येविघ्नकारकाःसर्वेपूजाकालेभवंतिह ॥ ८२ ॥ दूरंगच्छंतुतेसर्वेहरिनामास्त्रताडिताः ॥ इत्थं
दिग्बंधनंकृत्वाततःप्रह्वःकृतांजलिः ॥ ८३ ॥ वक्ष्यमाणेनमंत्रेणसंकल्पंकुरुतेदृढम् ॥ मयारब्धामिमांपूजांदेवदेवजनार्दन ॥ ८४ ॥ सिद्धिंप्रापय
निर्विघ्नांप्रसीदपरमेश्वर ॥ ततस्तुकृतसंकल्पोवैष्णवःसर्वतत्त्ववित् ॥ ८५ ॥ अंगन्यासादिकंकृत्वाध्यायेन्नारायणंहृदा ॥ नवीनमेघसंकाशंपुंडरी
कनिभेक्षणम् ॥ ८६ ॥ पीतांबरधरंदेवंस्मितचारुतराननम् ॥ कदंबपुष्पमालाभिर्भूषितंसुमहाभुजम् ॥ ८७ ॥ बर्हिबर्हश्रेणिबद्धशिखंडधृतकुं
डलम् ॥ वंशीमधुरनादेनमोहयंतंदिशोदश ॥ ८८ ॥ आवृतंगोपनारीभिश्चारुवृंदावनेस्थितम् ॥ एवंसंचिंत्यदेवेशंगोविंदंसर्वकामदम् ॥ ८९ ॥
ततश्चावाहनंकुर्याद्भक्तिभावेनवैष्णवः ॥ आवाहितायकृष्णायचतुर्वर्गप्रदायिने ॥ ९० ॥ पाद्यार्घ्याचमनीयानितत्रदद्याद्विचक्षणः ॥ कोमलैस्तु
लसीपत्रैरम्यैर्वाकुसुमैर्बुधः ॥ ९१ ॥ पूजयेत्सर्वदेवेशंश्रीकृष्णंदेवकीसुतम् ॥ नमोमत्स्यायकूर्मायवराहायनमोनमः ॥ ९२ ॥ नमोऽस्तुहरयेतुभ्यं
वामनायनमोनमः ॥ नमोरामायरामायरामायबलिनेनमः ॥ ९३ ॥ नमोबुद्धायशुद्धायसकृपायनमोनमः ॥ नमोस्तुकल्किनेतुभ्यंनमस्तेबहुमूर्त्तये॥
॥ ९४ ॥ नारायणायकृष्णायगोविंदायचशार्ङ्गिणे ॥ दामोदरायदेवायदेवदेवायतेनमः ॥ ९५ ॥ हृषीकेशायशांतायव्योमपादायवैनमः ॥ नमोस्तुपद्मा ॥२४॥

पतयेनमस्तेपद्मचक्षुषे ॥ ९६ ॥ अनंतायनमस्तुभ्यंगदाहस्तायवैनमः ॥ तार्क्ष्यध्वजायवैतुभ्यंनमस्तेचक्रपाणये ॥ ९७ ॥ पद्महस्तायवैतुभ्यमच्युता
यनमोनमः ॥ नमोदैत्यारयेतुभ्यंसर्वकामप्रदायिने ॥ ९८ ॥ माधवायसुरेशायविष्णवेपरमात्मने ॥ किरीटिनेकुण्डलिनेनमोऽस्तुहरयेसदा ॥ ९९ ॥
नमोभगवतेतुभ्यंवाहनंगरुडाह्वयम् ॥ ॐनमोगरुडायेतिमंत्रेणैवविचक्षणः ॥ १०० ॥ नमःशंखायचक्रायगदायैचनमोनमः ॥ नमःपद्मायखड्गायनं
दकायनमोनमः ॥ १०१ ॥ इतिसंपूज्यदेवेशंसदारंचसवाहनम् ॥ सायुधंचततोमंत्रंजपेदष्टाक्षरंबुधः ॥ १०२ ॥ निजभक्त्याततोजप्त्वामं
त्रमष्टाक्षरंबुधः ॥ गोविंदायततोदद्यान्नानानैवेद्यमुत्तमम् ॥ १०३ ॥ धूपंदीपंचतांबूलंदेवदेवायविष्णवे ॥ अन्यान्यप्युपहाराणिप्रदद्याद्वैष्णवो
जनः ॥ १०४ ॥ यस्तुधूपंद्विजश्रेष्ठचंदनागरुवासितम् ॥ दद्यान्मुरारयेतस्यद्रुतंसिध्यतिवांछितम् ॥ १०५ ॥ धूपंयच्छतियोविप्रहरयेघृतवा
सितम् ॥ सगच्छेद्विष्णुभवनंविमुक्तःपापकोटिभिः ॥ १०६ ॥ नारायणाययोधूपंदद्याद्गुग्गुलुवासितम् ॥ सयातिपरमंधामदुर्लभंयत्सुरैरपि ॥ १०७ ॥
घृतेनदीपंयोदद्यात्तिलतैलेनवापुनः ॥ निमेषात्सकलंतस्यपापंहरतिकेशवः ॥ १०८ ॥ कर्पूरवासितंयस्तुतांबूलंचक्रपाणये ॥ दद्यात्तस्यद्विजश्रेष्ठमुक्ति
र्भवतिजैमिने ॥ १०९ ॥ यस्तुयच्छतितांबूलंखदिरेणसमन्वितम् ॥ इहभुक्त्वाखिलान्भोगानंतेयातिहरेःपदम् ॥ ११० ॥ षष्ठीमधुरिकायुक्तंतथाजाति
फलादिभिः ॥ तांबूलंहरयेदत्वास्वर्गमाप्नोतिमानवः ॥ १११ ॥ शङ्खंकृत्वातुपानीयंकुर्याद्विष्णुप्रदक्षिणाम् ॥ वक्ष्यमाणेनमंत्रेणजैमिनेवैष्णवोजनः ॥
॥ ११२ ॥ जनार्दनजगद्वंधोशरणागतपालक ॥ त्वद्दासदासदासत्वंदासस्यदेहिमेप्रभो ॥ ११३ ॥ मंत्रेणानेनयःकुर्यान्नारायणप्रदक्षिणाम् ॥ तस्यपुण्य
फलंवच्मिसंक्षेपाच्छृणुजैमिने ॥११४॥ ब्रह्महत्यादिपापानियानियानिमहांतिच ॥ तानितानिप्रणश्यंतिप्रदक्षिणपदेपदे ॥ ११५ ॥ यावत्पादंनरोभक्त्या
गच्छेद्विष्णुप्रदक्षिणे ॥ तावत्कल्पसहस्राणिविष्णुनासहमोदते ॥ ११६ ॥ हरिप्रदक्षिणेयावत्पदंगच्छेच्छनैःशनैः ॥ पदेपदेऽश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिमान
वः ॥ ११७ ॥ प्रदक्षिणीकृत्यसर्वंसंसारेयत्फलंभवेत् ॥ हरिंप्रदक्षिणीकृत्यतस्मात्कोटिगुणंफलम् ॥ ११८ ॥ अंगंप्रदक्षिणीकृत्ययस्तुनारायणाग्रतः ॥
सोऽपितत्फलमाप्नोतिकिमन्यैर्बहुभाषितैः ॥ ११९ ॥ नलंघयेत्सोमसूत्रंधीमाञ्शंभुप्रदक्षिणे ॥ लंघयित्वायदाविप्रसापूजानिष्फलाभवेत् ॥ १२० ॥ प्र
दक्षिणाकारतयावारैकंयोहरिंव्रजेत् ॥ जन्मजन्मनिविप्रेंद्रसार्वभौमोभवेद्ध्रुवम् ॥ १२१ ॥ यस्तुवारद्वयंविप्रकुर्याद्विष्णुप्रदक्षिणाम् ॥ ऐंद्रंपदमवाप्नोतित्रि
दिनेनात्रसंशयः ॥ १२२ ॥ विष्णुप्रदक्षिणंयस्तुकुर्याद्वारद्वयंजनः ॥ विमुक्तःसकलैःपापैःप्रविशेन्माधवींतनुम् ॥ १२३ ॥ भ्रामयेत्सोदकंशङ्खंकेशवोप
रिजैमिने ॥ अंतेदेवालयंगत्वासभवेत्सुरवंदितः ॥ १२४ ॥ प्रणमेद्दंडवद्भूमौसप्तधायस्तुकेशवम् ॥ पातकंतच्छरीरस्थंभस्मीभवतितत्क्षणात् ॥ १२५॥

शिरस्यंजलिमाधायप्रणमेद्योजनार्दनम् ॥ तस्मैलक्ष्मीपतिर्विष्णुर्ददातिपरमंपदम् ॥ १२६ ॥ भूमौनिपात्यसर्वांगंहरिंप्रणमतांनृणाम् ॥ पुण्यप्रभावंविप्र
पैवंदतोमेनिशामय ॥ १२७ ॥ यावद्धूरेणुभिर्नृणांभूषितंस्यात्कलेवरम् ॥ तावत्कल्पसहस्राणितिष्ठंतिहरिसंनिधौ ॥ १२८ ॥ ततःकेशवनर्माल्यंवैष्ण
वेभ्यःप्रदीयते ॥ वैष्णवांस्तान्प्रवक्ष्यामिशृणुसत्तमजैमिने ॥ १२९ ॥ शुकःसूतस्तथाव्यासोनारदःकपिलोमुनिः प्रह्लादश्चांबरीषश्चतथाक्रूरोद्धवावपि
॥ १३० ॥ विभीषणोहनूमांश्चतथैवान्येऽपिवैष्णवाः ॥ निर्माल्यंवासुदेवस्यगृह्णंतुसर्वकामदम् ॥ १३१ ॥ इत्युक्त्वाविष्णुनिर्माल्यंनिक्षिपेद्भुविवैष्णवः ॥
ततस्तुहरिनिर्माल्यंस्वयंगृह्णातिभक्तितः ॥ १३२ ॥ मस्तकेदृश्यतेयस्यहरिनिर्माल्यमुत्तमम् ॥ सविज्ञयोद्विजश्रेष्ठसाक्षादेवहरिःस्वयम् ॥ १३३ ॥ दु
र्लभंविष्णुनैवेद्यंनिर्माल्यंपापनाशनम् ॥ गृह्णंतित्रिदशाःसर्वेमनुष्याणांचकाकथा ॥ १३४ ॥ जैमिनेतुलसीपत्रंयस्तुजिघ्रतिवैष्णवः ॥ तस्यदेहांतरस्थं
हिसर्वपापंविनश्यति ॥ १३५ ॥ तुलसीपत्रगंधस्तुप्रविशेद्यस्यनासिकाम् ॥ आपदस्तच्छरीरस्थाःसद्योगच्छंतिसंक्षयम् ॥ १३६ ॥ तुलसीछदनघ्राण
माघ्राययोभिनंदति ॥ तस्यालयेभवेन्नित्यमानंदोद्विजसत्तम ॥ १३७ ॥ स्तवैःस्तुत्वाजगन्नाथंकमलाप्रियमच्युतम् ॥ कृतांजलिस्ततःप्राज्ञइमंमंत्रमुदी
रयेत् ॥ १३८ ॥ नारायणजगद्रूपगच्छधामजगत्पते ॥ गच्छदेवनिजस्थानंप्रसन्नोभवसर्वदा ॥ १३९ ॥ येयंस्वशक्त्यादेवेंद्रतवपूजाकृतामया ॥ अ
च्छिद्रास्तुजगन्नाथत्वत्प्रसादाज्जगन्मय ॥ १४० ॥ ततःपादोदकंप्राज्ञोमहाविष्णोःपरात्मनः ॥ समस्तपातकध्वंसिगृह्णीयाद्भक्तिभावतः ॥ १४१ ॥ क
णमात्रंवहेद्यस्तुविष्णोःपादोदकंशुभम् ॥ सस्नातःसर्वतीर्थेषुजैमिनेसत्यमुच्यते ॥ १४२ ॥ स्पृशेत्पादोदकंविष्णोर्गंगास्नानफलंभवेत् ॥ गांगेयंसलिलं
विप्रविष्णुपादोदकंयतः ॥ १४३ ॥ अकालमरणंनास्तिनास्तिव्याधिभयंतथा ॥ यःस्पृशेत्पादसलिलंकेशवस्यमहात्मनः ॥ १४४ ॥ पापव्याधिविना
शार्थंविष्णुपादोदकौषधम् ॥ पापिनोपिनरास्तेचपिबंतुप्रतिवासरम् ॥ १४५ ॥ विष्णुपादोदकंविप्रयःपिबेद्वैष्णवोजनः ॥ पातकंतच्छरीरस्थं
क्षणादेवतुनश्यति ॥ १४६ ॥ यथौषधेनदेहस्थंहन्यतेदेहिनोभृशम् ॥ तथैवपातकंसर्वंविष्णुपादोदकेनच ॥ १४७ ॥ विष्णुपादोदकंशुद्धंतुलसी
पत्रसंयुतम् ॥ योवहेच्छिरसाविप्रतस्यपुण्यंवदाम्यहम् ॥ १४८ ॥ ब्रह्महत्यादिभिःपापैर्विमुक्तोविष्णुरूपधृक् ॥ अंतेविष्णुपुरंगत्वाविष्णुना
सहमोदते ॥ १४९ ॥ मेरुप्रमाणहेमानिदत्वाभवतियत्फलम् ॥ विष्णुपादोदकंस्पृष्ट्वातद्भवेदधिकंफलम् ॥ १५० ॥ अश्वकोटिप्रदानेनतत्फलं
प्राप्यतेजनैः ॥ सप्तद्वीपांमहींदत्वाद्विजेभ्योयत्फलंलभेत् ॥ १५१ ॥ तत्फलंलभतेमर्त्यो विष्णुपादोदकंस्पृशन् ॥ अश्वमेधसहस्राणिकृत्वाभव
तियत्फलम् ॥ १५२ ॥ विष्णुपादोदकंस्पृष्ट्वातद्भवेदधिकंफलम् ॥ दीर्घिकाशतदानेनयत्पुण्यंपरिकीर्तितम् ॥ १५३ ॥ तस्मादप्यधिकंपुण्यं

लभेत्पादोदकंस्पृशन् ॥ बहुनात्रकिमुक्तेनसंक्षेपादुच्यतेमया ॥ १५४ ॥ विष्णुपादोदकस्पर्शान्मुक्तोभवतिमानवः ॥ भूयोभूयोपिविप्रेंद्रसुदृढं
कथ्यतेमया ॥ १५५ ॥ पुनर्नलभतेजन्मस्पृशन्पादोदकंहरेः ॥ विष्णुनैवेद्यशेषंयःसर्वपापविनाशनम् ॥ १५६ ॥ योऽश्नातिभक्तिभावेनसग
च्छेत्परमंपदम् ॥ दुर्लभंविष्णुनैवेद्यंभुंजतेद्विजसत्तम ॥ १५७ ॥ देहंत्यजतिपापानिब्रह्महत्यामुखान्यपि ॥ भुंजतोहरिनैवेद्यंदासीववशगाभवेत् ॥
॥ १५८ ॥ मुक्तिभूमिःसुरश्रेष्ठदेवतैरपिदुर्लभा ॥ संपूज्यकमलाकांतंकिंचिन्नैवेद्यमत्यजन् ॥ १५९ ॥ अचिरेणैवतंविष्णुर्नयतिस्वांतनुंप्रति ॥ नैवेद्य
स्यमहाविष्णोर्गुणंकिंकथयाम्यहम् ॥ १६० ॥ यद्भुंजतःकेशवोऽपिस्यादधीनोद्विजप्रभो ॥ अनेनविधिनाविप्रप्रतिमासेजनार्दनम् ॥ १६१ ॥ विधिहीना
मपिश्रेष्ठांपूजांश्रीकमलापतेः ॥ यःकुर्याद्भक्तिभावेनसोऽपिस्यात्केशवप्रियः ॥ १६२ ॥ विधिज्ञोविधिनाविष्णुमभ्यर्च्ययत्फलंलभेत् ॥ यथोक्तविधिना
विप्रनैवेद्यैर्बहुभिःप्रभो ॥ १६३ ॥ पूजितोऽपिनतुष्टःस्याद्यदिभक्तिर्नतिष्ठति ॥ यस्यवैयावतीभक्तिर्देवदेवेजनार्दने ॥ १६४ ॥ तावदेवफलावाप्तिस्तस्य
नास्त्यत्रसंशयः ॥ अभक्त्यायाहरेःपूजाक्रियतेभुविमानवैः ॥ १६५ ॥ सापूजाब्राह्मणश्रेष्ठपूजाकालेभवेत्किल ॥ ज्ञानमूलंहरेर्भक्तिर्भक्तिमूलंजगत्पतेः॥
॥ १६६ ॥ पूजामोक्षद्रुमोत्पत्तौमूलमाराधनंहरेः ॥ अल्पमात्रमपिप्राज्ञश्रद्धयाकुरुतेहियत् ॥ १६७ ॥ तदक्षयंभवेत्सर्वंश्रद्धायुक्ताखिलाक्रिया ॥ भ
क्त्यायःपूजयेद्विष्णुंवारिमात्रमपिद्विज ॥ १६८ ॥ संस्थानंलभतेविष्णोर्यतोभक्तवशोहरिः ॥ १६९ ॥ असारमेतद्भुवनंसमस्तंसारंहरेःपूजनमेवविप्र ॥
तस्मान्मनुष्योनिजमंगलैषीभक्त्यायजेत्कृष्णमनंतमूर्तिम् ॥ १७० ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेहरिपूजाविधिर्नामएकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥
॥ व्यासउवाच ॥ ॥ फाल्गुनेब्राह्मणश्रेष्ठश्रीकृष्णंसुरवंदितम् ॥ पूजयेद्भक्तिभावेनप्रत्यहंवैष्णवोजनः ॥ १ ॥ फाल्गुनेस्नापयेद्यस्तुसर्पिषादेवकीसुत
म् ॥ फलंतस्यप्रवक्ष्यामियतःसम्यङ्निशामय ॥ २ ॥ सर्वयज्ञफलंप्राप्यसर्वदानफलंतथा ॥ अंतेयातिहरेःस्थानंसर्वपापविवर्जितः ॥ ३ ॥ युगकोटि
सहस्राणिभुक्त्वाभोगंहरेर्गृहे ॥ तत्रैवमोक्षमाप्नोतिसंप्राप्यज्ञानमुत्तमम् ॥ ४ ॥ यस्तुयच्छतिकृष्णायशिशिरेगोपमूर्तये ॥ तिलानांमोदकंदिव्यंसग
च्छेद्धरिमंदिरम् ॥ ५ ॥ योदुग्धलड्डुकान्दद्यात्केशवायमहात्मने ॥ सपिबेदमृतंस्वर्गेमन्वंतरशतावधि ॥६॥ हरयेललितंखंडंयस्तुयच्छतिजैमिने ॥ तस्य
विष्णुःप्रसन्नात्माछिनत्तिभवबंधनम् ॥ ७ ॥ विचित्रंफलितंदिव्यंदद्याद्भगवतेद्विज ॥ अंतेशक्रपुरंगत्वासभवेत्सुरवंदितः ॥८॥ निर्मलांशर्करांयच्छेद्यस्तु
कृष्णायभक्तिमान् ॥ सकिंनलभतेविप्रवासुदेवप्रसादतः ॥ ९ ॥ सुपक्वंफाल्गुनेमासिमधुरंबदरीफलम् ॥ यस्तुयच्छतिकृष्णायफलंतस्यनिशामय ॥
॥ १० ॥ इहभुङ्क्तेसुखंसर्वंपुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ अंतेहरेर्गृहंयातिरथमारुह्यशोभनम् ॥ ११ ॥ नदद्याद्गुडसंयुक्तंहरयेबदरीफलम् ॥ अज्ञानाद्ब्राह्मण

श्रेष्ठदद्याच्चेन्नारकीभवेत् ॥ १२ ॥ फाल्गुनेमासियोदद्याद्धरयेदाडिमीफलम् ॥ सुपक्वंतत्फलंविप्रवदतोमेनिशामय ॥ १३ ॥ तत्रयावंतिवीजानितिष्टं

तिदाडिमीफले ॥ तावन्मन्वंतरंविष्णोर्गृहेतिष्ठतिभाग्यवान् ॥ १४॥ फाल्गुनेमासियोदद्याद्धरयेगुडपिष्टकम् ॥ सविज्ञेयोद्विजश्रेष्ठवाजिमेधसहस्रकृत् ॥

॥ १५ ॥ चैत्रेमासिद्विजश्रेष्ठमधुनामधुसूदनम् ॥ स्नापयेल्लभतेमर्त्यस्तद्विष्णोःपरमंपदम् ॥ १६ ॥ मधुनास्नापयेद्यस्तुनारायणमनामयम् ॥ नचर्चा

क्रियतेतस्यकदाचिद्रविसूनुना ॥ १७ ॥ चैत्रेकिंशुकपुष्पेणयोऽर्चयेत्कमलापतिम् ॥ तन्नामचित्रगुप्तेनपंजिकायांनलिख्यते ॥ १८ ॥ चैत्रकेजग
तामीशंकृष्णंतिलकपुष्पकैः ॥ पूजतोनास्तिवैजन्मपुनरस्मिन्महीतले ॥ १९ ॥ कृष्णवंजुलपुष्पेणसर्वदेवशिरोमणिम् ॥ पूजयन्मनुजोविप्रलभतेनाप
दंक्वचित् ॥ २० ॥ वासंतीभिःसुगंधीभिर्वसंतेयस्तुपूजयेत् ॥ भगवंतंप्रसन्नात्मासदेवैरपिपूज्यते ॥२१॥ तथाकिसलयैर्दिव्यैरखण्डैर्योर्चयेद्धरिम् ॥ तंवं
दतेसमुत्थायस्वयंपीठासनोपिच ॥ २२ धात्रीपत्रैर्नवैर्यस्तुकोमलैर्हरिमर्चयेत् ॥ अचिरेणैवलभतेसकलंवांछितंजनः ॥ २३ ॥ शांडिल्याखंडपत्रैश्च
धत्तूरैश्चार्कपुष्पकैः ॥ योऽर्चयेद्विष्णुमीशंचससंसाराब्धिपारगः ॥ २४ ॥ योदद्याद्विष्णवेविप्रकदलीफलमुत्तमम् ॥ शक्राद्यास्त्रिदशाःसर्वेवंदंतेतमह
र्निशम् ॥ २५ ॥ योदद्याच्चैत्रकेमासिभक्त्यागोपालरूपिणे ॥ गोधूमपिष्टकंविप्रसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ २६ ॥ आयातेमाधवेमासिपवित्रेमाधव
प्रिये ॥ आमिषंमैथुनंतैलंविष्णुभक्तःपरित्यजेत् ॥ २७ ॥ प्रातःसमाचरेत्स्नानंमाधवेमासिवैष्णवः ॥ परित्यजेत्परान्नंचनकुर्याच्चद्विभोजनम् ॥ २८ ॥
प्रभातेपूजयेद्विष्णुंपूर्वोक्तविधिनाद्विज ॥ वैशाखेस्नापयेद्विष्णुंपुष्पवासितवारिणा ॥ २९ ॥ स्नापयेच्छीततोयेषुसंध्यापर्यंतमच्युतम् ॥ त्रिसंध्यंपूजयेद्भ
क्त्यानैवेद्यैर्विविधैःप्रभुम् ॥ ३० ॥ वैशाखेदमनस्रग्भिर्लक्ष्मीपतिरलंकृतः ॥ नकिंददातिविप्रर्षेप्रसन्नःपरमेश्वरः ॥ ३१ ॥ वैशाखेमासियोदद्याद्यवान्नंच
कृपाणये ॥ तस्यपुण्यानिसंख्यातुंकःसमर्थोऽस्तिपंडितः ॥ ३२ ॥ यत्किंचिन्माधवेमासिमाधवप्रीतिहेतवे ॥ दीयतेमाधवायैवतत्सर्वमक्षयंभवेत्॥३३॥
यदन्यत्सुकृतंकर्मक्रियतेमासिमाधवे ॥ माधवप्रीतयेविप्रक्षयस्तस्यनविद्यते ॥ ३४ ॥ वैशाखेमासियःकुर्यात्प्रपांमाधवतुष्टये ॥ दिनेदिनेऽश्वमेधस्यफ
लमाप्नोतिमानवः ॥ ३५ ॥ वैशाखोदुर्लभोमासःसर्वकर्मफलप्रदः ॥ पूजितव्योहरिस्तत्रहित्वाकर्मशतान्यपि ॥ ३६ ॥ एकाहमपियःपूजांवैशाखे
कुरुतेहरेः ॥ पक्षंहरिंपूजित्वायत्फलंलभतेसतत् ॥ ३७ ॥ वैशाखेमासियोनित्यंविष्णुमश्वत्थरूपिणम् ॥ चतुर्वर्गफलप्राप्तिहेतवेवैष्णवोजनः ॥
॥ ३८ ॥ गण्डूषमात्रतोयेनकुर्याद्योऽश्वत्थसेवनम् ॥ सोऽपियातिपरंस्थानंविमुक्तःकोटिपातकैः ॥ ३९ ॥ अश्वत्थमूलंविप्रर्षेयोवध्नातिशिला
दिभिः ॥ अश्वत्थरूपीभगवान्किंकितस्मैनयच्छति ॥ ४० ॥ अश्वत्थद्रुममालोक्यप्रणामंकुरुतेयदि ॥ सोऽपियातिपरंस्थानमायुर्वृद्धिर्नसंशयः ॥४१॥

यदश्वत्थतलेविप्रधर्मकर्मकरोतियः ॥ न्यूनातिरिक्ततानस्यात्तस्मिन्कर्मणिजैमिने ॥ ४२ ॥ तत्रतीर्थानिसर्वाणित्रिस्रोतादीनिजैमिने ॥ यत्राश्वत्थतरु
स्तिष्ठेदेकोपिशाखिनांवरः ॥ ४३ ॥ अश्वत्थंपूजयेद्यस्तुसएवविष्णुपूजकः ॥ अश्वत्थमूर्तिर्भगवान्स्वयमेवयतोद्विज ॥ ४४ ॥ अवज्ञानाद्विजश्रे
ष्ठयोऽश्वत्थंहंतिमूढधीः ॥ संसारेनास्तितत्कर्मयत्कृत्वासचशुद्ध्यति ॥ ४५ ॥ अश्वत्थोवृक्षराजोऽयंहरिमूर्तिःप्रकीर्तितः ॥ तस्मादश्वत्थहं
तृणांत्राताकोपिनविद्यते ॥ ४६ ॥ अश्वत्थंपश्यतोविप्रस्पृशतःपरतस्तथा ॥ देहस्थंपातकंसर्वंहरेत्प्रणमतोहरिः ॥ ४७ ॥ विलोक्याश्वत्थहंतारंयः
शक्तोननिवारयेत् ॥ तन्नेत्रयुग्मंवडिशैर्यमेनोत्पाट्यतेस्वयम् ॥ ४८ ॥ अश्वत्थच्छेदनंमूढोमाकुर्वीतिवदेन्नयः ॥ तस्यजिह्वांछुरिकयास्वयंकृंततिप्रेत
राट् ॥ ४९ ॥ अश्वत्थशाखामेकांयःस्वल्पामपिनिहंतिवै ॥ सकोटिब्रह्महत्यानांफलमाप्नोतिमानवः ॥ ५० ॥ यत्पापंब्रह्महत्यायांगुरुस्त्रीगमनेनच ॥
सुरापानेतथास्तेयेन्यासापहरणेऽपिच ॥ ५१ ॥ यत्पापंभ्रूणहत्यायांगोहत्यायांद्विजोत्तम ॥ स्त्रीहत्यायांचयत्पापंपरस्त्रीगमनेतथा ॥ ५२ ॥ शरणागत
हत्यायांहत्यायांसुहृदस्तथा ॥ विश्वासवाक्याकथनेपतिहिंसाविधौचयत् ॥ ५३ ॥ यत्पापंपरनिंदायांहरिवासरभोजने ॥ अश्वत्थच्छेदनाद्घोरंतत्पा
पंप्राप्यतेजनैः ॥ ५४ ॥ विष्णुमूर्त्तेर्जनोमोहादश्वत्थस्यनिहंतियः ॥ तत्तुल्यःपातकीकोपिनश्रुतःक्षितिमंडले ॥ ५५ ॥ वदाम्यश्वत्थमाहात्म्यंसर्वपा
पविनाशनम् ॥ सेतिहासंद्विजश्रेष्ठशृणुवत्ससमाहितः ॥ ५६ ॥ पूर्वंधनंजयोनामब्राह्मणोहरिभक्तिकृत् ॥ आसीत्त्रेतायुगेविप्रसर्वप्राणिहितेरतः ॥ ५७ ॥
ज्ञातिपूजारतोनित्यंदीपदानेरतःसदा ॥ सत्यवादीजितक्रोधोहिंसादंभविवर्जितः ॥ ५८ ॥ मुमुक्षुःसद्विजश्रेष्ठसर्वदापरमेश्वरम् ॥ पूजयामासपरयाभ
क्त्यानारायणंप्रभुम् ॥ ५९ ॥ तस्यभक्तिंततोज्ञात्वामहतींसुदृढांप्रभुः ॥ जहारसकलंवित्तंहेतुमात्रेणकेनचित् ॥६०॥ तथापिसद्विजश्रेष्ठःकेशवस्यमहा
त्मनः॥ पूजामनुदिनेचक्रेभक्त्यापरमयासुधीः॥६१॥ दुःखेनोपार्जितंवित्तंविनष्टंसकलंद्विज ॥ दृष्ट्वापितेनविप्रेणदुःखेनाचिंत्यचेतसा ॥६२॥ भक्षणेवर्जनंच
क्रेसविप्रःपरमार्थवित्॥ महाविष्णुसपर्यायांदृढंबद्ध्वामनोनिजम्॥६३॥ भूयोपितस्यविप्रस्यभक्तिंज्ञात्वाजनार्दनः॥ चकारबंधुविच्छेदंसुदृढःशमदस्ततः ६४
बांधवास्तस्यविप्रस्यविष्णुमायाविमोहिताः॥ हिंसामारेभिरेकर्तुंसर्वदैवद्विजोत्तम ॥६५॥ ततोविप्रोहिनिर्वृत्तोनिर्वंधैःपुरुषोत्तमम्॥ पूजयामाससततंप्रीतः
प्रचुरभक्तितः ॥ ६६ ॥ परिकल्प्यचभूदेवोधनंकेशवपूजने ॥ माधवंचजगन्नाथंसबंधुशुचमत्यजत् ॥ ६७ ॥ भूयएवमहाविष्णुःकौतुकीतस्यजैमिने ॥
जहारसानुकंपोऽपिपुत्रानपिदिनेदिने ॥ ६८ ॥ तथापिसद्विजश्रेष्ठःकेशवंक्लेशनाशनम् ॥ पूर्वंद्विगुणयाभक्त्यानित्यंविष्णुमपूजयत् ॥ ६९ ॥ तस्यप
त्नीततोविप्रदुःखशोकातिदुःखिता ॥ पितृगेहंगताविष्णोर्मायया परिमोहिता ॥ ७० ॥ अथैकाकीसभूदेवोविष्णुभक्तिपरायणः ॥ विपदंचिंतयामासनकदा

पिसुचेतसा ॥ ७१ ॥ एकदासद्द्विजश्रेष्ठविष्णुभक्तिमतांवरः ॥ स्कंधेपरशुमादायकाष्ठार्थंविपिनेययौ ॥ ७२ ॥ वनात्काष्ठंसमादायनित्यमेवचसद्द्विजः ॥
हिमागमेवस्त्रहीनःकुरुतेशीतवारणम् ॥ ७३ ॥ कदाचिद्विपिनंगंतुंनाशक्नोद्द्विजसत्तमः ॥ जघानप्रांगणस्थस्यशाखामश्वत्थशाखिनः ॥ ७४ ॥ अत्रांतरे
महाविष्णुस्तस्मादश्वत्थपादपात् ॥ निश्चक्रामसुरश्रेष्ठोव्यथाव्यथितमानसः ॥ ७५ ॥ ददर्शविष्णुंपुरतःसविप्रश्चतुर्भुजंपद्मदलायताक्षम् ॥ पीतां
बरंकुंडलिनंसुकेशंदधानमब्जादिनिजायुधानि ॥ ७६ ॥ परिस्रवद्भिस्तररक्तधारासंध्यासुशोणीकृतनव्यमेघम् ॥ विभावसुंचैवसुखंपरेशंसंदृश्यतेदेवगणै
रदृश्यम् ॥ हर्षाश्रुधारारुचिराक्षियुग्मस्तुष्टावविप्रोमृदुलैर्वचोभिः ॥ ७७ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ हरेसुरारेजगदेकनाथगोविंददामोदरमाधवेति ॥
लक्ष्मीपतेकेशवकेशिशत्रोनारायणानंतविभोप्रसीद ॥ ७८ ॥ तवावतारंकिमहंब्रवीमित्वयाविनानास्तिभुवीहकोऽपि ॥ किंवागुणव्यात्तसमस्तलोकंकिं
वादयांमित्रपरैकतुल्याम् ॥७९॥ दत्वास्वीयांकस्यचिदीशविष्णोभक्तिंहरस्यच्युतदेहसंस्थाम् ॥ श्रियंसमादायमुदंप्रदास्येभक्तिःप्रदत्तामहतःसुधन्या ॥
॥८०॥ मन्येमहात्मानमनंतमूर्तेपापात्मनांश्रेष्ठमिवानिशंयत् ॥ तदर्थमेवांघ्रियुगंत्वदीयंनपातकीपश्यतिदैवचिंत्यम् ॥ ८१ ॥ यद्यप्यहंदुःखवतांवरिष्ठोम
न्येतथापीन्द्रमिवाद्यविष्णो ॥ आत्मानमात्माजगतांभवंतंसाक्षात्समीक्षेयतदीक्षणाभ्याम् ॥ ८२ ॥ पूजांतवाल्पामपिवेद्मिनाहंद्रव्यंकदापिनददामितुभ्यम् ॥
तथापिचाग्रेममर्मूर्तिमांस्त्वंदृष्टोसिमेकेशवएकपूज्यः ॥ ८३ ॥ दत्तस्त्वयायंममभक्तिवृक्षोधर्मार्थकामत्रयएवसोयम् ॥ त्वद्दर्शनांभोमयवृष्टिसिक्तःप्रभोद्य
कैवल्यफलंदधार ॥ ८४ ॥ मूर्धामदीयोऽखिललोकमूर्धाश्रेष्ठोभवेत्केशवविश्वमूर्ते ॥ त्वत्पादपाथोजयुगेमनोमेसंयातिवैसंप्रतिदेवदेव ॥ ८५ ॥
॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्थंस्तुत्वाजगन्नाथंनारायणमनामयम् ॥ कृतांजलिःपुनःप्राहभक्त्यातमितिसद्द्विजः ॥ ८६ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥
देवदेवजगन्नाथलोकानुग्रहकारक ॥ कशाप्रहरणैरेतद्गात्रंतेरुधिरोक्षितम् ॥ ८७ ॥ सर्वेषामेवदैत्यानांयुधिवंशास्त्वयाहताः ॥ त्वांहंतुंकःक्षमःपृथ्व्यांप्रभोऽ
द्भुतमिदंमहत् ॥ ८८ ॥ ॥ भगवानुवाच ॥ ॥ वत्ससत्यमिदंप्रोक्तंत्वयानास्त्यत्रसंशयः ॥ दानवोराक्षसोवापिमांहंतुंकोपिनक्षमः ॥ ८९ ॥ अश्व
त्थमूर्तिरेवाहंकुठारेणहतस्त्वया ॥ अतोऽजनिशरीरेमेरक्तपातोऽधुनाद्विज ॥ ९० ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तस्यवाक्यमिदंश्रुत्वासविप्रोभयविह्वलः ॥
निनिंदस्वयमात्मानमात्मनावहुधाद्विजः ॥९१॥ धिगस्तुतत्वतोभाग्यंसर्वपातकिनांवरम् ॥ त्रैलोक्याधिपतेर्दाताहृदयेमहतींव्यथाम् ॥९२॥सर्वपापहरो
विष्णुःसमयाव्याधितःकृतः ॥ एततपापंमयापारंकर्तुंनैकेनशक्यते ॥ ९३ ॥ यस्मिंस्तुष्टेपापिनोपिभवंतिसुरवंदिताः ॥ मद्दत्तयासव्यथयाव्यथितोहाहतोऽ
स्म्यहम् ॥ ९४ ॥ प्रसादयंतियंदेवाब्रह्माद्याअतिभक्तितः ॥ अहोमयापापवतातस्यदत्ताहृदिव्यथा ॥ ९५ ॥ किंतपोभिर्जपैःकिंवाकिंगृहैर्जीवनैश्रमे ॥

धर्मार्थकाममोक्षाणांदातैकोऽयंव्यथातुरः ॥ ९६ ॥ इत्युक्त्वासद्विजश्रेष्ठतमेवपरशुंनिजे ॥ दातुंकंठेमनश्चक्रेविष्णुप्रीणनहेतवे ॥ ९७ ॥ तस्यभक्तिदृढां
ज्ञात्वादयालुःकमलापतिः ॥ तद्धस्तात्ततपरंनिन्येजवेनभक्तवत्सलः ॥ ९८ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ कथंत्वमेवकुरुषेवत्सकर्मातिदारुणम् ॥ आ
त्महत्याकृतांपुंसांतुष्टोस्मिनकदाप्यहम् ॥ ९९ ॥ तवभक्त्यातितुष्टोऽस्मिभीतिंमाकुरुसत्तम ॥ वरंवरयविप्रेन्द्रयत्तेमनसिवर्तते ॥ १०० ॥ ॥ ब्राह्मणउ
वाच॥ ॥ मयाव्यथाप्रदत्तेयंमहतीपरमेश्वर ॥ मातिष्ठतुशरीरेतेयाचेवरमिमंप्रभो ॥ १०१ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ अज्ञानाद्भवतावत्सकर्मेदंविहितंद्वि
ज ॥ अतोऽपराधोनैतव्योमहानापिनतेयथा ॥ १०२ ॥ नित्यंतवानुपाल्योऽस्मिभक्तश्रेष्ठोयतोभवान् ॥ भवदीयानहंमन्येदोषान्वत्सदिनेदिने ॥ १०३ ॥
तथापिममभक्तिस्तेववृधेमहतीसदा ॥ तस्माद्वत्सतवानृण्यंगंतुमिच्छामिसंप्रति ॥ १०४ ॥ विहायसकलांभीतिंवरंवृणुममाग्रतः ॥ ॥ ब्राह्मणउवा
च ॥ त्वयिसर्वेसुरश्रेष्ठममजन्मनिजन्मनि ॥ १०५ ॥ तिष्ठतांसुदृढाभक्तिर्हरेकिमपरैर्वरैः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ श्रुत्वावाक्यमिदंतस्यकेशवप्रणयोदि
तम् ॥ १०६ ॥ निजकण्ठस्थितांमालांप्रीतस्तस्मैददौततः ॥ समालिङ्गयततोविप्रंपितापुत्रमिवप्रभुः ॥ १०७ ॥ चतुर्भिर्बाहुभिर्दीर्घैरुवाचमृदुलंवचः॥
॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ मद्भक्तोऽसियदाविप्रतथातेमत्प्रसादतः ॥ १०८ ॥ अचिरेणैवसकलंभद्रंविप्रभविष्यति ॥ अश्वत्थरूपंमांनित्यंक्रियायोगे
नसत्तम ॥ १०९ ॥ समाराधयसर्वंतेसाधयिष्यामिवांछितम् ॥ इत्युक्त्वातंद्विजश्रेष्ठंभूयोऽप्यालिङ्गयकेशवः ॥ ११० ॥ अभवत्सहसादृश्यस्तत्रैवक
रुणालयः ॥ विष्णोःकंठस्रजंप्राप्यसविप्रोवैष्णवोत्तमः ॥ १०१ ॥ कृतकृत्यमिवात्मानंमत्वातस्थौनिजेगृहे ॥ ततःकुबेरोविप्रर्षेतस्यविप्रस्यसद्मनि ॥
॥ ११२ ॥ स्वयंववर्षवित्तानिबहूनिकेशवाज्ञया ॥ प्रासादोरचितस्तस्यशिल्पिनाविश्वकर्मणा ॥ ११३ ॥ नारायणाज्ञयातत्रवैजयंतइवोत्तमः ॥ दासदा
सीसमायुक्तोनानावस्तुविभूषितः॥ ११४ ॥गजाश्वकोटिसंकीर्णंविबभौतस्यमन्दिरम् ॥बभूवुःसंगतास्तस्यनष्टाअपिचबांधवाः॥ ११५ ॥ कृतावज्ञाचतत्पत्नी
स्वयंतद्गृहमाययौ ॥ मृतपुत्रापितत्पत्नीकेशवस्यानुकंपया ॥ ११६ ॥ स्थिरप्रजाभवद्विप्रस्वामिभक्तिपरायणा ॥ चिरंभुक्त्वाखिलान्भोगान्पुत्रपौत्रसम
न्वितः ॥ ११७ ॥ आयुर्षोऽतेययौमोक्षंसदारोविप्रसत्तमः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ साक्षादेवस्वयंविष्णुरश्वत्थोवृक्षसत्तमः ॥ ११८ ॥ तद्भक्तिंकुर्वतां
पुंसांविद्यतेनाशुभंक्वचित् ॥ अश्वत्थंसेवतेयस्तुविष्णुंध्यात्वानरोत्तम ॥ ११९ ॥ तस्यप्रसन्नोभगवान्ददातिपरमंपदम् ॥ १२० ॥ इति श्रीपद्मपुराणे
क्रियायोगसारेअश्वत्थमाहात्म्येद्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ज्येष्ठेमासिद्विजश्रेष्ठभगवंतंजनार्दनम् ॥ पूजयेद्भक्तिभावेनजलैः
संस्नाप्यशीतलैः ॥ १ ॥ उद्वर्तनंचदातव्यंसुगन्ध्यामलकंतथा ॥ तैलंसुगंधंहरयेग्रीष्मकालेदिनेदिने ॥ २ ॥ सुवासितेशीतलेचमन्दिरेतिमनोरमे ॥ प्रत्य

हंकमलाकांतंस्थापयेज्जनमंडपे ॥ ३ ॥ नरौद्रदेशेविप्रेन्द्रसधूमेइंधनालये ॥ नसूतिकागृहेचैवस्थापयेत्कमलापतिम् ॥ ४ ॥ चामरैर्वीजितःश्वेतैःसुदीर्घैः
कमलापतिम् ॥ ज्येष्ठेमासिद्विजश्रेष्ठसुप्रीतःकिंनयच्छति ॥ ५ ॥ मयूरपुच्छव्यजनैर्निदाघेवीजितोहरिः ॥ ददात्यभिमतंसर्वमाचिरेणैवसत्तम ॥ ६ ॥
तालवृंतकवातेनपवित्रांबरवायुना ॥ येग्रीष्मेवीज्यतेविष्णुस्तेसर्वेस्वर्गगामिनः ॥ ७ ॥ योगात्रलेपनंकुर्यात्सुगन्धीयैश्चकर्दमैः ॥ ग्रीष्मेहरिंचंदनैश्चसविशे
न्माधवींतनुम् ॥ ८ ॥ उष्मागमेद्विजश्रेष्ठसमुक्तोनात्रसंशयः ॥ प्रफुल्लकुसुमोद्यानेतुलसीकाननेतथा ॥ ९ ॥ संध्यायांस्थापयेद्विष्णुंदेशेधीरसमीरणे ॥
स्रग्भिःपाटलपुष्पाणांयेनविष्णुरलंकृतः ॥ १० ॥ ज्येष्ठेमासिसविज्ञेयोअश्वमेधसहस्रकृत् ॥ यस्तुमुक्तावलिंदद्याद्ग्रीष्मेवैश्रीपतेर्जनः ॥ ११ ॥ भूपालत्वंह
रिस्तस्मैयच्छेज्जन्मनिजन्मनि ॥ यस्तुमण्डयतिग्रीष्मेश्रीकृष्णंमणिमालया ॥ १२ ॥ तस्यपुण्यफलंविप्रवदतोमेनिशामय ॥ यावद्ब्रह्मासृजत्येतज्जैमिने
सकलंजगत् ॥१३॥ तिष्ठेद्विष्णुपुरेतावन्मणिमालाविभूषितः ॥ सुवर्णाभरणैर्यस्तुरजताभरणैस्तथा ॥१४॥कृष्णंमंडयतिग्रीष्मेसोऽपितत्फलमाप्नुयात् ॥
विचित्रंयस्तुपर्यंकंसगंडूकंप्रयच्छति ॥ १५ ॥ हरयेदेवदेवायनसदुःखीकदाचन ॥ ग्रीष्मकालेनदेयानिगुरूणिवसनानिच ॥ १६ ॥ हरयेब्राह्मणश्रेष्ठदे
यंतन्वंशुकंशुचि ॥ यस्त्वच्युतफलैर्दिव्यैःसुगंधैःपूजयेद्धरिम् ॥ १७ ॥ अंतेशक्रपुरंगत्वासपिवेदमृतंमुदा ॥ प्रियालानांफलैर्दिव्यैर्योर्चयेत्कमलाप
तिम् ॥ १८ ॥ सोऽपितत्फलमाप्नोतिकिमन्यैर्बहुभाषितैः ॥ निदाघेहरयेयस्तुयवागूमतिशीतलाम् ॥ १९ ॥ नानाव्यंजनसंयुक्तांश्रद्धयावैष्णवो
जनः ॥ आषाढेमासिविप्रेन्द्रदेवदेवंजगद्गुरुम् ॥ २० ॥ दधिभिःस्नापयित्वाचपूजयेद्भक्तितोबुधः ॥ मातुःपयोधरपयःपुनस्तेननपीयते ॥ २१ ॥
घनागमेघनश्यामंकदंबकुसुमैर्हरिम् ॥ आराधयतिविप्रर्षेपराङ्गतिमवाप्नुयात् ॥ २२ ॥ कदम्बपुष्पमालाभिर्मण्डपंज्वलनोपमम् ॥ यस्त
स्यब्राह्मणश्रेष्ठवाजिमेधफलंभवेत् ॥ २३ ॥ सुगन्धैःकेतकीपुष्पैःपूजितःकमलापतिः ॥ सर्वंदुःखंहरत्येवमानवानांद्विजोत्तम ॥ २४ ॥ पनसा
नांफलैर्दिव्यैःसुपक्वैर्घृतमिश्रितैः॥पूजितोभगवान्विष्णुर्दद्यादैश्वर्यमुत्तमम् ॥ २५ ॥ आषाढेमासिदध्यन्नंहरयेप्रतिवासरम् ॥ श्रद्धयावैष्णवोदद्यान्मुक्तिमि
च्छन्द्विजोत्तम ॥ २६ ॥ कृष्णायनवनीतंयोददातिवैष्णवोजनः ॥ विशुद्धःसकलैःपापैर्ब्रह्मलोकंसगच्छति ॥ २७ ॥ शेफालिकाप्रसूनैश्चयूथिकाकुसु
मैस्तथा ॥ योऽर्चयेत्परमात्मानंसगच्छेत्परमंपदम् ॥ २८ ॥ प्रफुल्लमालतीपुष्पैःसुगन्धैर्योऽर्चयेद्धरिम् ॥ तत्पुण्येनास्यतत्पुण्यंयेननोभविताद्विज ॥ ॥ २८ ॥
॥ २९ ॥ कंदपुष्पैश्चबकुलैर्जगद्वंधुंजनार्दनम् ॥ अर्चयन्सकलंकामंप्राप्नोतिभुविमानवः ॥ ३० ॥ महामहाप्रसूनैश्चतथाकुरुवकैर्हरिम् ॥ प्रफुल्लैःपूज
येद्यस्तुतस्यतुष्टःसदाहरिः ॥ ३१ ॥ सैरीयकैश्चयोविष्णुंप्रसूपुष्पैश्चयोऽर्चयेत् ॥ करवीरप्रसूनैश्चसयातिहरिसन्निधिम् ॥ ३२ ॥ श्रावणेचैवयोदद्याल्ला

वेंदसुहृद्भवेत् ॥ धनवान्वहुपुत्रश्चकुटुंवानांचपोषकः ॥ ९३ ॥ नास्तिपद्मसमंपुष्पंजैमिनेसत्यमुच्यते ॥ येनसंपूज्यगोविन्दंपापात्मापिचमोक्षभा
क् ॥ ९४ ॥ पद्मपुष्पस्यमाहात्म्यंविशेषादुच्यतेमया ॥ सेतिहासंद्विजश्रेष्ठसावधानंनिशामय ॥ ९५ ॥ आसीदेकःप्रजानामब्राह्मणःसर्वशास्त्रवित् ॥ ह
रिपादांवुजेयस्यमनोभृङ्गःसदास्थितिः ॥ ९६ ॥ देवानांब्राह्मणानांचगुरूणांचैवसर्वदा ॥ कृतापूजाद्विजश्रेष्ठकार्याकार्यशतान्यपि ॥ ९७ ॥ परद्रव्यंवि
षंचैवपरस्त्रीषुस्वमातृवत् ॥ कृतंतेनैवयच्चैवंतथामित्रेचशात्रवे ॥ ९८ ॥ आयांतमतिथिंदृष्ट्वासविप्रःपरमार्थवित् ॥ भृशंमानंनचाप्नोतियाचकंचद्विजो
त्तमम् ॥ ९९ ॥ सर्वयज्ञाःकृतास्तेनव्रतानिसकलानिच ॥ संसारसागरंघोरमपारंचतितीर्षुणा ॥ १०० ॥ एकदासद्विजश्रेष्ठोहरिभक्तिपरायणः ॥ स्वमृ
त्युंचनिजांजातिंचिंतयामासचेतसा ॥ १०१ ॥ अहंपूर्वंस्थितःकोवाकिंवाकर्मकृतंपुरा ॥ कथंवाजन्मसंप्राप्तंगमिष्यामिक्वपुनः ॥ १०२ ॥
इतिसंचिंत्यविप्रोऽसौनिःश्वस्यचपुनःपुनः ॥ विज्ञातुंपूर्ववृत्तांतंशिवक्षेत्रंजगामह ॥ १०३ ॥ तत्रवद्धाञ्जलिर्विप्रोभक्त्यापरमयायुतः ॥ तुष्टाव
शंकरंदेवंवाचामधुरयाशिवम् ॥ १०४ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ नमस्तुभ्यंमहादेवनमस्तेपरमेश्वर ॥ नमस्तेशंकरेशाननमस्तेवरद
प्रभो ॥ १०५ ॥ नमस्तेज्ञानरूपायनमस्तेज्ञानदायिने ॥ नमस्तेसर्वभूतानांहृदम्बुजनिवासिने ॥ १०६ ॥ जगत्स्रष्ट्रेनमस्तुभ्यंजगत्पित्रेनमो
नमः ॥ नमःसंहारकर्त्रेचपशूनांपतयेनमः ॥ १०७ ॥ नमस्तेवह्निनेत्रायनमस्तेवह्निचक्षुषे ॥ नमस्तेचन्द्रनेत्रायसूर्यनेत्रायवैनमः ॥ १०८ ॥
नमस्तेभस्मभूषायनमस्तेकृत्तिवाससे ॥ नमोऽस्थिमालिनेतुभ्यंनीलकंठायवैनमः ॥ १०९ ॥ नमस्तेपंचवक्त्रायनमस्तेशूलपाणिने ॥ कन्दर्पदर्प
विध्वंसकारिणेभीममूर्तये ॥ ११० ॥ नमस्तेदेवदेवायनमस्तेत्रिपुरारये ॥ पार्वतीपतयेतुभ्यंनमस्तेभीममूर्तये ॥ १११ ॥ वाणभक्त्यातिसंतुष्टमा
नसायनमोस्तुते ॥ वहुरूपायवैतुभ्यंविश्वरूपायवैनमः ॥ ११२ ॥ गङ्गाधरायवैतुभ्यंदक्षयज्ञविनाशिने ॥ प्रेतानांपतयेतुभ्यंनमस्तुभ्यंपिनाकिने
॥ ११३ ॥ ईशानायनमस्तुभ्यंमनीषायनमोनमः ॥ तुभ्यंनमोस्तुदृश्यायअदृश्यायनमोनमः ॥ नमश्चिन्त्यायवैतुभ्यमचिन्त्यायनमोनमः॥११४॥
ब्रह्मात्वमेवत्रिदशैकनाथस्त्वमेवविष्णुस्तपनस्त्वमेव ॥ त्वमेवसोमःसकलार्त्तिहारीनमोनमस्तेपरमेश्वराय ॥ ११५ ॥ तस्यस्तवंसमाकर्ण्यशंकरो
लोकशंकरः ॥ आविर्वभूवसहसाप्रसन्नःपरमेश्वरः ॥ ११६ ॥ आविर्भूतंसमालोक्यसर्वदेवनमस्कृतम् ॥ ववंदेचरणौतस्यसविप्रोत्यंतभक्तिमान् ॥ ११७॥
भूयोऽपिसद्विजश्रेष्ठोहर्षनिर्भरमानसः ॥ कृताञ्जलिर्महादेवंतुष्टाववरदंप्रभुम् ॥११८॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ यंनपश्यंतिदेवेशंदेवाअपिसवासवाः ॥
पश्यामितमहंसाक्षान्महाभाग्यमिदंमम ॥ ११९ ॥ ध्यानावस्थितचित्तेनयोदृश्यःपरमेश्वरः ॥ पश्यामितमहंसाक्षान्साध्यंकिमपरंमम ॥ १२० ॥ त्व

न्नामस्मरणादेवमहापातकिनोऽपिच ॥ गच्छंतिपरमंस्थानंसमीक्षेतमहंप्रभुम् ॥ १२१ ॥ कृतार्थोंऽस्मिकृतार्थोंऽस्मिकृतार्थोंऽस्मिचभाग्यवान् ॥ नमस्तु
भ्यंनमस्तुभ्यंप्रसीदपरमेश्वर॥१२२॥ ॥ महादेवउवाच ॥ ॥ भवतोऽनेनवाक्येनतुष्टोऽस्मिद्विजसत्तम ॥ वरंवृणुमहाभागवरंदित्सुरहंखलु ॥१२३ ॥
॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ भवंतंपरमात्मानमदृश्यंदैवतैरपि ॥ साक्षात्पश्याम्यहंनाथकिंकार्यमपरैर्वरैः ॥ १२४ ॥ तथापित्वंमहादेववरंदित्सुःकृपाम
यः ॥ पृच्छामियदहंकिंचित्तद्ब्रूहिपरमेश्वर ॥ १२५ ॥ कोहंतस्थौपुरादेवकिंवाकार्यंकृतंपुरा ॥ संसारसागरेनाथपतितोऽस्मिकथंप्रभो ॥१२६॥ कर्मणा
प्राप्यतेदेहोदेहीपापेनलिप्यते ॥ पुनःपापप्रभावेणप्राप्यतेविषमागतिः ॥ १२७ ॥ प्रभावैःकर्मणांकेषांजन्मप्राप्तमिदंमया ॥ नानादुःखप्रदंनाथप्रसन्नोब्रूहिशं
कर ॥ १२८ ॥ पापमूलमिदंजन्मजन्मदुःखस्यकारणम् ॥ ज्ञातुमिच्छाम्यहंतस्मात्पूर्ववृत्तांतमात्मनः ॥ १२९ ॥ स्थितोऽहंजननीकुक्षौजठरानलता
पितः ॥ मूत्रविष्ठाप्रकीर्णेचविपाकेनचकर्मणाम् ॥१३० गर्भवाससमंदुःखंसंसारेनहिमन्यते ॥ कथंमयानुभूतंतत्प्रभोभक्तार्तिनाशन ॥ १३१ ॥ संसा
रेऽस्मिन्महाघोरेनानादुःखसमन्विते ॥ असारेमाययाविष्णोर्मोहितेपातकाश्रये ॥ १३२ ॥ दुस्तरेबंधुहीनेचकामक्रोधादिसंयुते ॥ शोकरोगप्रदेचैवजन्म
मृत्युप्रदेतथा ॥ १३३ ॥ अपारेजगतामीशपतितोऽस्मिकथंशिव ॥ एतत्सर्वंविभोब्रूहियदितेमय्यनुग्रहः ॥ १३४ ॥ ॥ महादेवउवाच ॥ यद्यप्येतद्द्वि
जश्रेष्ठगुह्याद्गुह्यतरंमहत् ॥ अप्रकाश्यंतथापित्वांभक्तंप्रतिवदाम्यहम् ॥ १३५ ॥ पुरात्वंब्राह्मणश्रेष्ठशवरान्वयसंभवः ॥ दण्डपाणिरितिख्यातःस्थितः
सल्लोकदुःखदः ॥ १३६ ॥ परलोकभयंत्यक्त्वाविवेकैःपरिवर्जितः ॥ दस्युवृत्तिंप्रपन्नार्तिंपरमक्लेशदायिनीम् ॥१३७॥ दस्युवृत्तिगतंदृष्ट्वाभवंतमतिनिर्द
यम् ॥ अपरेभ्रातरःसर्वेबभूवुस्तेचदस्यवः ॥ १३८ ॥ तेषांनामानिविप्रेन्द्रभ्रातॄणांनिगदाम्यहम् ॥ यैःसार्द्धंभवतापूर्वंभ्रातृभिर्दस्युताकृता ॥ १३९ ॥
दंडीदंडायुधश्चैवदत्तवान्दत्तभूस्तथा ॥ सुदंडोदंडकेतुश्चभ्रातरःषट्प्रकीर्तिताः ॥ १४० ॥ तैर्भ्रातृभिर्महाघोरैर्दयाभिःपरिवर्जितः ॥ दंडेनभवतानित्यं
सर्वेव्यग्रीकृताजनाः ॥ १४१ ॥ धनलोभेनभवतादुष्टैस्तैर्भ्रातृभिःसह ॥ अरण्येप्रांतरेविप्रहताःशतसहस्रशः ॥ १४२ ॥ हत्वाचसायकैस्तीक्ष्णै
र्वनस्थेनत्वयासदा ॥ गवांक्रव्याणिभुक्त्वाचमदिराभिःसहद्विज ॥ १४३ ॥ ततोयानविधिंसर्वंवणिजस्त्वद्भयात्तथा ॥ तत्यजुर्विपिनेतस्मिन्ननर्थः
पतितःसदा ॥ १४४ ॥ यस्यवित्तंनतद्वित्तंगृहंयस्यनतद्गृहम् ॥ यस्यभार्यानतद्भार्यात्वयिदस्युत्वमागते ॥ १४५ ॥ एवंस्वभ्रातृभिस्तैस्तुतस्मि
न्नेवमहावने ॥ गतोवर्त्मश्रमश्रांतःस्नानार्थंसरसींप्रति ॥ १४६ ॥ तत्रस्नानंसमाचर्यक्षुधितेनद्विजोत्तम ॥ भक्षितानिमृणालानिभ्रातृभिस्तैर्जला
निच ॥ १४७ ॥ अथत्वयाद्विजश्रेष्ठकौतुकात्तत्रसत्तम ॥ भुक्तानिपद्मपुष्पाणिप्रफुल्लानिबहूनिच ॥ १४८ ॥ तस्मिन्नेवततःकालेब्राह्मणोविपिनेचरः ॥

॥ ३० ॥

जान्घृतसमन्वितान् ॥ हरयेतस्यविप्रर्षेगृहेश्रीःसर्वतोमुखी ॥३३॥ भाद्रेमासिद्विजश्रेष्ठनारायणमनामयम् ॥ श्रद्धयापूजयेत्प्राज्ञश्चतुर्वर्गप्रदायकम् ॥३४॥
निर्मितेनूतनागारेसर्वोपद्रववर्जिते ॥ स्थापयेत्पुण्डरीकाक्षंभगवंतंजनार्दनम् ॥३५॥ दंशैश्चमशकैश्चापिप्रकीर्णेमक्षिकादिभिः ॥ हरिंपुरातनागारेस्थाप
येन्नहिमानवः ॥ ३६ ॥ सकर्दमेपतद्वारेगलद्भित्तौगृहेतथा ॥ हरिंनस्थापयेत्प्राज्ञोवर्षासुपरमेश्वरम् ॥ ३७ ॥ विष्ण्वालयेद्विजश्रेष्ठप्रकुर्याद्यस्तुमानवः ॥
चन्द्रातपंविचित्रंचचन्द्रलोकंसगच्छति ॥ ३८ ॥ रात्रौनानाविधैर्धूपैर्मन्दिरेजगतीपतेः ॥ दंशाश्चमशकाश्चैवपूजाकालेनिवारयेत् ॥ ३९ ॥ मंसारिकाभिः
प्रावृत्यमंचशायिनमच्युतम् ॥ प्रावृषिस्थापयेद्विष्णुंनिशायांदिव्यमंदिरे ॥ ४० ॥ कह्लारपत्रैर्देवेशंसुगंधैर्नूतनस्तथा ॥ मुमुक्षुःपूजयेन्मर्त्योभाद्रेमासि
दिनेदिने ॥ ४१ ॥ नभाद्रेकेतकीपुष्पैःपूजितव्योजनार्दनः ॥ यतोभाद्रपदेमासिकेतकीस्यात्सुरासमा ॥ ४२ ॥ पक्वैस्तालफलैर्दिव्यैर्योऽर्चयेद्यदुनंदनम् ॥
गर्भवासमहादुःखंसभूयोलभतेनच ॥ ४३ ॥ संयुक्तंघृतदुग्धाभ्यांपक्वतालंमुरारये ॥ योदद्याच्छ्रद्धयामर्त्यःसगच्छेन्मन्दिरंहरेः ॥ ४४ ॥ भाद्रेमासि
द्विजश्रेष्ठहरयेतालपिष्टकम् ॥ सघृतंवैष्णवोदद्यात्केवलप्रीतिहेतवे ॥ ४५ ॥ मासिभाद्रपदेविप्रनकुर्याच्छाकभक्षणम् ॥ नरात्रौभोजनंकुर्यान्मुमुक्षुर्वै
ष्णवोजनः ॥ ४६ ॥ आश्विनेमासिविप्रेन्द्रकेशवंक्लेशनाशनम् ॥ यत्तोयंदीयतेविप्रपूर्वाह्णेहरयेजनैः ॥ ४७ ॥ पीयूषमिवतत्तोयंगृह्णातिकमलापतिः ॥ म
ध्याह्नेदीयतेयच्चतत्तोयंचक्रपाणये ॥ ४८ ॥ तत्तोयमिववेत्तव्यंतद्गृह्णातिद्विजोत्तम ॥ अपराह्णेचयत्तोयंगोविन्दायप्रदीयते ॥ ४९ ॥ तत्तोयंरक्ततुल्यंस्या
न्नगृह्णातिततोहरिः ॥ अतएवद्विजश्रेष्ठपूर्वाह्णेहरिमर्चयेत् ॥ ५० ॥ समस्तंलभतेकामंकेशवस्यानुकंपया ॥ एकवस्त्रेणविप्रेन्द्रनकुर्यात्पूजनंहरेः ॥५१॥
कुर्याद्वापितथापूजांनगृह्णातिचकेशवः ॥ अधौतेनचवस्त्रेणयःपूजांकुरुतेहरेः ॥ ५२ ॥ विफलासाचपूजास्यान्नचविष्णुःप्रसीदति ॥ यैस्त्ववद्धशिखैःपू
जाक्रियतेचक्रिणोजनैः ॥ ५३ ॥ पूजाफलंनाप्नुवंतिबलिग्राह्याचसाभवेत् ॥ असंस्कृतगृहेपूजाक्रियतेजगतीपतेः ॥ ५४ ॥ सापूजाब्राह्मणश्रेष्ठबलिग्राह्या
भवेत्खलु ॥ स्नानंदेवार्चनंचैवदानंचपितृपूजनम् ॥ ५५ ॥ तिलकेनविनाविप्रकुरुतेनविचक्षणः ॥ तिलकान्यगृहीत्वायत्पुण्यकर्मविधीयते ॥ ५६ ॥
भस्मीभवतितत्सर्वंकर्ताचनारकीभवेत् ॥ शङ्खचक्रगदापद्मैरङ्कितंयस्यदृश्यते ॥ ५७ ॥ शरीरंब्राह्मणश्रेष्ठविज्ञेयःसोऽच्युतःस्वयम् ॥ योलिखेद
क्षिणेबाहौशङ्खपद्मेचवैष्णवः ॥ ५८ ॥ सव्येचक्रंगदांचैवसविष्णुर्नात्रसंशयः ॥ पङ्कजंदक्षिणेबाहौशङ्खस्योपरियोलिखेत् ॥ ५९ ॥ पातकंसकलंतस्य
क्षणादेवतुनश्यति ॥ चक्रोपरिगदांयस्तुलिखेत्सव्येभुजेद्विज ॥ ६० ॥ तंवंदंतेद्विजश्रेष्ठशक्राद्याअपिनिर्जराः ॥ मुरारिपादयुग्मंचस्वललाटेलिखेद्बु
धः ॥ ६१ ॥ पापात्मापिचतंदृष्ट्वामुक्तोभवतिपातकात् ॥ अष्टाक्षरंमहामंत्रंमत्स्यंकूर्मंचयोहृदि ॥ ६२ ॥ लिखेत्सवैष्णवश्रेष्ठःपुनातिभुवनत्रयम् ॥

कृष्णायुधांकितंयस्यशरीरंस्याद्दिनेदिने ॥ ६३ ॥ तस्यकृष्णोजगन्नाथोददातिपरमंपदम् ॥ कृष्णायुधांकिततनुर्यत्कर्मकुरुतेनरः ॥ ६४ ॥ शुभंवा
प्यशुभंवापितत्सर्वमक्षयंभवेत् ॥ दानवाराक्षसाश्चैवभूतवेतालकास्तथा ॥ ६५ ॥ पिशाचाःपन्नगाश्चापियक्षविद्याधरास्तथा ॥ किन्नरागुह्यकाश्चैवग्रहाबा
लग्रहास्तथा॥६६॥ कूष्माण्डाश्चैवडाकिन्यस्तथान्येविघ्नकारकाः ॥ सर्वेभीत्यापलायंतेदृष्ट्वाकृष्णायुधाङ्कितम् ॥ ६७॥ द्वीपाश्चद्वीपिनश्चैवतथान्येवनवा
सिनः॥ दृष्ट्वैवप्रपलायंतेभयात्कृष्णायुधांकितम्॥६८॥ कामलाद्यामहारोगादेहदेहावपातिनः॥कृष्णायुधांकिततनुंभक्त्यापश्यतियोजनः॥६९॥कृष्णदर्श
नतुल्यस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ त्रिपत्रीकृतदूर्वाभिरश्विनेयोऽर्चयेद्धरिम् ॥ ७० ॥ दूर्वावत्संततिस्तस्यअविच्छिन्नाप्रवर्तते ॥ आश्विनेमासियोदद्याद्धरये
कर्कटीफलम् ॥ ७१ ॥ शोकोनजायतेतस्यकदाचिद्धृदयेद्विज ॥कार्तिकेचसमायातेसर्वमासोत्तमेशुभे ॥ ७२ ॥ दामोदरंदेवदेवंभक्त्याप्राज्ञःप्रपूजयेत् ॥
कार्तिकेमासिविप्रेन्द्रविष्णुप्रीणनहेतवे ॥ ७३ ॥ यथोक्तविधिनाप्राज्ञःप्रातःस्नानंसमाचरेत् ॥ आमिषंमैथुनंचैवकार्तिकेमासियस्त्यजेत् ॥ ७४ ॥ जन्मा
न्तरार्जितैःपापैर्मुक्तोयातिपराङ्गतिम् ॥ तुलाराशिगतेसूर्येप्रातःस्नानंद्विजोत्तम ॥ ७५ ॥ हविष्यंब्रह्मचर्यंचमहापातकनाशनम् ॥ आमिषंमैथुनंचैवका
र्तिकेमासिसेवते ॥ ७६ ॥ जन्मजन्मनिविप्रेन्द्रसभवेद्ग्रामशूकरः ॥ द्विभोजनंपरान्नंचतैलंचवैष्णवोजनः ॥ ७७ ॥ आयातेकार्तिकेमासियत्नादपिपरित्य
जेत् ॥ दामोदरायनभसिदीपंयस्तुप्रयच्छति ॥ ७८ ॥ फलंतस्यप्रवक्ष्यामिसमासेनशृणुद्विज ॥ ब्रह्महत्यादिभिःपापैर्विमुक्तःक्लेशदायकैः ॥ ७९ ॥ दा
मोदरपुरंगत्वातिष्ठेत्कोटियुगावधि ॥ दीपंज्वलंतंनभसित्रिदशावासवादयः ॥ ८० ॥ विलोक्यहर्षिताःसर्वेवदंतीतिपरस्परम् ॥ असौपुण्यात्मनांश्रेष्ठःके
शवार्चनतत्परः ॥ ८१ ॥ प्रदीपंकार्तिकेमासियतोयच्छतिचक्रिणे ॥ कार्तिकेमासिविप्रेन्द्रतस्यतुष्टःसदाहरिः ॥ ८२ ॥ दद्यादक्षयदीपंयःकार्तिकेहरि
मंदिरे ॥ दिनेदिनेऽश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ ८३ ॥ तुलसीदललक्षैर्यःकार्तिकेपूजयेद्धरिम् ॥ लक्षैकवाजिमेधस्यमानवोलभतेफलम् ॥ ८४ ॥ बि
ल्वस्यदललक्षेणयोऽर्चयेद्विष्णुमव्ययम् ॥ परमंमोक्षमाप्नोतिप्रसादाज्जगतीपते ॥ ८५ ॥ यत्किञ्चित्कार्तिकेमासिविष्णुमुद्दिश्यदीयते ॥ तदक्षयंभवे
त्सर्वंसत्यमेतन्मयोच्यते ॥ ८६ ॥ घृताक्तंसुरपत्रंयःकार्तिकेमासिवैष्णवे ॥ दद्याद्दिनेदिनेविप्रतस्यविष्णोःपुरेस्थितिः ॥ ८७ ॥ प्रफुल्लपद्मपत्रेणसिते
नाप्यसितेनवा ॥ योऽर्चयेत्कमलाकांतंतस्यकिंभुविदुर्लभम् ॥८८॥ द्विजाग्र्यःकार्तिकेमासिहरयेयेनपङ्कजम् ॥ नदत्तंतेनकिंविप्रविष्णवेदैत्यजिष्णवे ॥ ॥ २९ ॥
॥ ८९ ॥ एकमेवांबुजंहृत्वाददातिकैटभारये ॥ तस्मैकिंभगवान्विष्णुर्नददातिश्रियःपतिः ॥ ९० ॥ कमलैःकार्तिकेमासियेननाराधितोहरिः ॥ जन्मज
न्मनितद्गेहेकमलानहितिष्ठति ॥ ९१ ॥ पद्मबीजाननियोदद्यात्केशवायमहात्मने ॥ सजायतेविप्रकुलेशुद्धेचप्रतिजन्मनि ॥९२॥ ब्राह्मणस्यकुलेजातश्चतु

सर्ववेदाइतिख्यातस्तत्रस्नानार्थमागतः ॥१४९॥ तत्रस्नात्वासधर्मात्माभगवंतंजनार्दनम्॥यष्टुंत्वामकमंभोजंययाचेविनयान्वितः॥१५०॥ अथत्वयाचवि
प्रेन्द्रपद्ममेकंसुनिर्मलम् ॥ दत्तंपरमयाभक्त्यापूजार्थंकमलापतेः ॥ १५१ ॥ त्वयादत्तेनपद्मेनसचप्रीतोद्विजोत्तमः ॥ पूजयामासतत्रैवविष्णुंसक
लकारकम् ॥ १५२ ॥ विष्णुपूजापरंदृष्ट्वातंविप्रंसर्ववेदसम् ॥ त्वमपिप्रहसन्विष्णुंननन्थचसुकामदम् ॥ १५३ ॥ अथाभ्यर्च्यपरात्मानंचतुर्वर्ग
फलप्रदम् ॥ यथोक्तविधिनाविप्रसजगामयथागतः ॥ १५४ ॥ तेनाम्बुजप्रदानेनप्रणामेनचसत्तम ॥ विष्णुपूजादर्शनेननष्टंतेसर्वपातकम्
॥ १५५ ॥ ततःकियद्भिर्दिवसैस्तस्मिन्नेवमहावने ॥ संप्राप्तकालःपंचत्वंगतोऽसित्वंद्विजोत्तम ॥ १५६ ॥ तेनैवकर्मणातुष्टोभगवान्करुणालयः ॥
ददौतुभ्यंपरंस्थानंदेवैरपिसुदुर्लभम् ॥ १५७ ॥ मन्वंतरसहस्राणिमन्वंतरशतानिच ॥ भुक्तंनानासुखंतत्रकृपयाकमलापतेः ॥ १५८ ॥
ततःकर्मावसानेतुकर्मभूमिमिमांद्विज ॥ आगत्यतैःपुण्यफलैर्जातोऽसिद्विजसंततौ ॥ १५९ ॥ ब्राह्मणस्यकुलेशुद्धेजन्मसंप्राप्यसत्तम ॥ सर्वगुणा
श्रयालब्धाहरिभक्तिरचंचला ॥ १६० ॥ आराधतोमहाविष्णुःक्रियायोगैस्त्वयाप्रभुः ॥ तुभ्यंदास्यतिविज्ञानंज्ञानान्मुक्तोभविष्यति ॥ १६१ ॥ गच्छ
ब्राह्मणभद्रंतेसुप्रीतोनिजमंदिरम् ॥ मद्दर्शनंत्वयाप्राप्तंमुक्तोऽसिभवबंधनात् ॥ १६२ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वांतर्दधेविप्रतत्रैवजगदीश्वरः ॥
कृतार्थोब्राह्मणःसोपिजगामभवनंस्वकम् ॥ १६३ ॥ अथसत्रिदिनंविष्णुंपद्मपुष्पैर्मनोरमैः ॥ यत्नादाराधयामासस्तुत्यर्थंपरमेश्वरम् ॥ १६४ ॥
विष्णुंसमाराध्यचिरंप्रसुप्तःपद्मप्रसूनैर्विचित्रैःसुपुष्पैः ॥ ज्ञानंसमासाद्यजगाममोक्षंप्रसादतःश्रीगरुडध्वजस्य ॥ १६५ ॥ अनिच्छयापिकमलंयच्छतःफल
मीदृशम् ॥ विष्णवेयच्छतोभक्त्यानजानेकिंभवेदिति ॥ १६६॥ सत्यंसत्यंपुनःसत्यंसत्यमेवमयोच्यते ॥ कमलैर्हरिमभ्यर्च्यप्राप्यतेपरमंपदम् ॥ १६७ ॥
एकमेवारविंदंयःप्रददातिमुरारये ॥ तस्यनास्तिपुनर्जन्मसंसारेषुभयावहे ॥ १६८ ॥ नारायणंयेचप्रफुल्लवारिजैर्दयामयंकामदमर्चयंति ॥ एकाह
मप्युत्कटपापयुक्तास्तेयांतिमुक्तिंप्रतिपापिनोपि ॥ १६९ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेत्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥
मार्गशीर्षेद्विजश्रेष्ठमहालक्ष्म्यासमन्वितम् ॥ पूजयेदव्ययंविष्णुंभक्तिभावेनवैष्णवः ॥ १ ॥ म्लेच्छदेशेचविप्रेंद्रतथैवपतितालये ॥ दुर्गंधैश्चपरिव्याप्तेस्था
नेविष्णुंनपूजयेत् ॥ २ ॥ पाखंडानांसमीपेचमहापातकिनांतथा ॥ असत्यभाषिणांचैवनकुर्याद्विष्णुपूजनम् ॥ ३ ॥ क्रंदतांसन्निधौचापिकलहानपि
कुर्वताम् ॥ तथोपहसतांस्थानेनकुर्यात्पूजनंहरेः ॥ ४ ॥ प्रतिग्रहरतानांचस्थानेविष्णुंनपूजयेत् ॥ कृपणानांगृहेचैवपरवित्ताभिलाषिणाम् ॥ ५ ॥
तथाकपटवृत्तीनांनकुर्याद्विष्णुपूजनम् ॥ नारायणार्चनेविप्रपरंभक्तिपरायणः ॥ ६ ॥ अन्यचित्तंपरित्यज्यहरिध्यानपरोभवेत् ॥ हाहाकारंचनिश्वासंवि

स्मयंसद्विजोत्तम ॥ ७ ॥ पाखंडजनसंभाषंनकुर्याद्धरिपूजनम् ॥ अनन्यमानसोभूत्वादेवदेवंजगद्गुरुम् ॥ ८ ॥ भस्मन्यपिचयत्पुष्पंदीयतेलभतेहरौ ॥
चिंतागमशतश्रांतःशिलाचक्रेष्वपिद्विज ॥ ९ ॥ पुष्पंददातियन्मर्त्योनलभेदथतत्प्रभुः ॥ अनन्यमानसोभूत्वाभक्त्याविष्णुंयजेद्बुधः ॥ १० ॥ भ्रांत
चित्तेनयत्कर्मक्रियतेतच्चनिष्फलम् ॥ सर्वंकर्ममनोधीनंमनोधीनंजगत्रयम् ॥ ११ ॥ तस्मान्मनोदृढीकृत्यपूजयेत्कमलापतिम् ॥ पूजान्यत्रमनोन्यत्र
भवेद्यस्यद्विजोत्तम ॥ १२ ॥ नचतस्यफलेत्कार्यंकल्पकोटिशतैरपि ॥ यत्नाद्विहितशौचोपिविष्णुपूजापरोपिच ॥ १३ ॥ मनःशुद्धिविहीनश्चेच्चां
डालइवगम्यते ॥ अभक्त्यायत्तपस्तप्तंसुचिरंविधिनाद्विज ॥ १४ ॥ भवेन्निरर्थकंसर्वंकेवलंकायशोधनम् ॥ मेरुप्रमाणकंस्वर्णंब्राह्मणायकुटुंबिने ॥ १५ ॥
दत्तमभ्यर्थनाशायअभक्त्याश्रेयसेपिच ॥ तस्मादेकमनाभूत्वाभक्तिश्रद्धासमन्वितः ॥ १६ ॥ सवास्तुकादिशाकंचदद्यात्सदसिवैष्णवे ॥ नारंगस्यफलं
दिव्यंसुपक्वंयस्तुयच्छति ॥१७॥ केशवायद्विजश्रेष्ठसोऽस्माभिरभिपूज्यते ॥ यत्नेननूतनंवस्तुप्रियंभगवतोहरेः ॥१८॥ तदेवाग्रयणेमासिभक्त्यादद्यान्मु
रारये ॥ पौषेमासिसमायातेश्रीकृष्णंवरदंप्रभुम् ॥ १९ ॥ देवभिक्षुरसैर्दिव्यैःस्नापयेद्वैष्णवोजनः ॥ यःस्नापयतिविप्रेन्द्रविष्णुमिक्षुरसैःप्रभुम् ॥ २० ॥
इहभुक्तेसुखंसर्वंमृतोयातीक्षुसागरम् ॥ योदद्यादिक्षुनैवेद्यंदेवदेवायविष्णवे ॥ २१ ॥ सोऽपितत्फलमाप्नोतिकिमन्यैर्बहुभाषितैः ॥ सुदुग्धपृथुकंपौषेदधि
भिर्वासमन्वितम् ॥ २२ ॥ दत्वामुरारयेमर्त्यःसर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ सर्वैःपुरातनंवस्त्रंदूरीकृत्यमुरारये ॥ २३ ॥ शीतस्यवारणार्थायदद्याद्वस्त्रंचनूतन
म् ॥ पौषसंक्रमणेविप्रसलक्ष्मीकायविष्णवे ॥२४॥ दद्यान्मुमुक्षुर्मनुजोदशवर्णंचपीठकम् ॥ यस्तुशङ्खध्वनिंकुर्यात्संपूज्यकमलापतिम् ॥२५॥ तस्यपुण्य
फलंवच्मिशृणुवत्ससमाहितः ॥ अगम्यागमनाद्यैश्चविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ २६ ॥ अंतेविष्णुपुरंगत्वाविष्णुनासहमोदते ॥ वैनतेयांकितांघण्टांयस्तुवाद
यतेहरेः ॥ २७ ॥ पूजाकालेद्विजश्रेष्ठतस्यपुण्यंवदाम्यहम् ॥ अभक्ष्यभक्षणाद्यैश्चविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ २८ ॥ प्रयातिमंदिरंविष्णोरथमारुह्यशोभ
नम् ॥ तत्रभुक्त्वाखिलान्कामान्कल्पकोटिशतावधि ॥ २९ ॥ पुनरागत्यधरणींचतुर्वेदीद्विजोत्तमः ॥ तत्रभुक्त्वाखिलान्कामान्कल्पकोटिशतावधि ॥
॥ ३० ॥ पुनर्विष्णुपुरंगत्वामोक्षंप्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥ वीणांवादयतेयस्तुपूजाकालेजगत्पतेः ॥ ३१ ॥ पंडितानामग्रणीःस्यात्समर्त्यःप्रतिजन्मनि ॥ मृदं
गवाद्यकृद्यस्तुपूजायांकैटभद्विषः ॥ ३२ ॥ तस्यप्रसन्नोभगवान्ददात्यभिमतंफलम् ॥ डमरुंडिंडिमंचैवझर्झरींमधुरींतथा ॥ ३३ ॥ पटहंदुंदुभिंचैवका ॥ ३१ ॥
हलंसिंधुवारकम् ॥ कांस्यंचकरतालंचवेणुंवादयतेतुयः ॥ ३४ ॥ पूजाकालेमहाविष्णोस्तस्यपुण्यंनिशामय ॥ स्तेयाद्यैःपातकैर्मुक्तोमंदिरंयातिच
क्रिणः ॥ ३५ ॥ परमंज्ञानमासाद्यतत्रैवपरिमुच्यते ॥ कलशब्दंचयःकुर्यात्पूजाकालेजगद्गुरोः ॥ ३६ ॥ मुखवाद्यंचविप्रेन्द्रतस्यपुण्यंमयोच्यते ॥ कोटि

कोटिकुलैर्युक्तःप्रयातिमन्दिरंहरेः ॥३७॥ ज्ञानमासाद्यतत्रैवमोक्षमक्षय्यमाप्नुयात्॥ विष्णोरायतनेयस्तुभक्तियुक्तःप्रनृत्यति ॥ ३८ ॥ सयातिब्राह्मणश्रेष्ठत
द्विष्णोःपरमंपदम् ॥ यस्तुगायतिगीतानिभक्त्यानारायणाग्रतः ॥ ३९ ॥ सनृपत्वमवाप्नोतिगन्धर्वाणांपुरेषुच ॥ स्तौतिस्तोत्रैर्जगन्नाथंभक्त्याचवैष्णवोज
नः ॥४०॥ तस्यप्रसन्नोभगवान्सर्वान्कामान्प्रयच्छति ॥ मासेमासेहरिंयस्तुविधिनानेनपूजयेत् ॥ ४१ ॥ अचिरेणैवविप्रर्षेप्रसादयतिसोऽच्युतः ॥ ४२ ॥
जगदुदधिमिमंयेतर्तुमिच्छंतिमर्त्याःप्रचुरतरगभीरंसर्वदुःखप्रदंच ॥ परमपुरुषपादांभोजयुग्मंमनोज्ञंत्रिदशनिवहसेव्यंतेचसर्वेयजंतु ॥ ४३ ॥ इति
श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेभगवत्पूजामाहात्म्यंनामचतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ नारायणस्यमाहात्म्यंपुनर्व
च्मिशृणुद्विज ॥ यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुक्तोभवतिमानवः ॥ १॥ विष्णवंशभूतंसकलंजगदेतद्द्विजोत्तम ॥ तस्माद्विष्णुमयंधीराःपश्यंतिपरमार्थिनः ॥ २ ॥
ब्रह्मशंकररुद्राद्याविष्णवंशाःसकलाःसुराः ॥ तस्मात्समस्तदेवार्चाविष्णुमेकंप्रपद्यते ॥ ३ ॥ स्मरतांविष्णुनामानिसर्वपापहराणिच ॥ येनकेनाप्युपा
येनविद्यतेनाशुभंक्वचित् ॥ ४ ॥ सर्वमेवद्विजश्रेष्ठकर्मणापापमुच्यते ॥ अनपायिइदंविष्णोःस्मरणंपापनाशनम् ॥ ५ ॥ स्वपन्भुञ्जन्वदंस्तिष्ठ
न्नुत्तिष्ठंश्चव्रजंस्तथा ॥ स्मरेदविरतंविष्णुंमुमुक्षुर्वैष्णवोजनः ॥ ६ ॥ उत्तुंगैर्मुनिभिःसर्वैःस्मरणेकमलापतेः ॥ नकालनियमःप्रोक्तःसर्वदुःखविनाशनः ॥७॥
नामप्रभावंविप्रर्षेकेशवस्यमहात्मनः ॥ ब्रवीम्यहंसमासेनसेतिहासंनिशामय ॥ ८ ॥ आसीत्सपरशुर्नामपूर्वंकृतयुगेशुचिः ॥ वैश्योवैश्यकुलश्रेष्ठःसमस्त
गुणपारगः ॥ ९ ॥ सवैश्योदैवयोगेनप्रथमेवयसिद्विज ॥ जगामवशतांमृत्योःकासश्वासगदार्दितः ॥ १० ॥ जीवंतीनामतत्पत्नीसुमध्यानवयौवना ॥ मृ
तेभर्तरितातस्यजगामनिलयंयतः ॥ ११ ॥ साजीवंतीद्विजश्रेष्ठनवयौवनगर्विता ॥ गतिंचकारजारेषुश्लाघ्यमानापिबांधवैः ॥ १२ ॥ व्रतस्यनियमंवापि
गृहव्यापारमेवच ॥ जारानुरक्तचित्तासातत्याज्यनवयौवना ॥१३॥ अंधीकृतासाकामेनसुश्रोणीपीवरस्तनी ॥ धर्ममार्गंद्विजश्रेष्ठनकदाचिददर्शह ॥१४॥
दुःशीलांचैवतांदृष्ट्वाततपिताधर्मतत्परः ॥ अपकीर्तिभयाद्भीरुरित्याहात्यंतकोपवान् ॥ १५ ॥ दुष्टेपापिनिमद्वंशेसर्वदोषविवर्जिते ॥ आसाद्यजन्मकि
मितिक्रियतेपातकंत्वया ॥ १६ ॥ यदितेपातकेचित्तंह्यदितुंनैवएहिवै ॥ अभद्रेगच्छसदनाज्जहीहिममंदिरम् ॥ १७ ॥ तातेनेतिनिरुक्तासाक्रोधारु
णितलोचना ॥ पितुर्गेहंपरित्यज्यसाजगामयथासुखम् ॥ १८ ॥ अथसास्वेच्छयानारीभ्रमंतीजारकांक्षया ॥ वेश्यावृत्तिंसमाश्रित्यतस्थौलज्जाविव
र्जिता ॥ १९ ॥ पुलिंदःशवरोवापिचाण्डालोवापितद्गृहम् ॥ आयातितस्यास्तेनापिमुदाक्रीडतिसाऽसती ॥ २० ॥ परलोकभयंविप्रकदाचिदपिचे
तसा ॥ नचिंतयामासचसावारनारीयथाक्रमात् ॥ २१ ॥ कदाचिद्ब्राह्मणश्रेष्ठकश्चिद्व्याधस्तदालये ॥ शुकशावंसमादायविक्रयार्थंसमाययौ ॥ २२ ॥सा

पिवाराङ्गनातंचशुकशावकमुत्तमम् ॥ जगृहेपरमप्रीत्याधनैःसंपूज्यलुब्धकम् ॥ २३ ॥ तद्योग्याहारदानेनवारस्त्रीनित्यमेवसा ॥ शुकस्यपोषणंचक्रेतस्य
जातकुतूहला ॥ २४ ॥ वारांगनानपत्यासातमेवशुकशावकम् ॥ मत्वापुत्रमिवात्मानंचक्रेतत्प्रतिपालनम् ॥ २५ ॥ सोपिपक्षीद्विजश्रेष्ठनित्यमेवतदाज्ञया ॥
ज्ञातिवच्चित्तवात्सल्यव्यवहारंकरोतिच ॥ २६ ॥ ततोऽसौलुब्धभावश्चशुकोगणिकयातदा ॥ रामेतिसततंनामपाठ्यतेसुंदराक्षरम् ॥ २७ ॥ रामनामपरं
ब्रह्मसर्वदेवाधिकंमहत् ॥ समस्तपातकध्वंसिसशुकस्तुसदापठन् ॥ २८ ॥ रामोच्चारणमात्रेणतयोश्चशुकवेश्ययोः ॥ विनष्टमभवत्पापंसर्वमेवसुदारुणम् ॥ २९ ॥
कदाचिद्वारमुख्यासाशुकोपिचद्विजोत्तम ॥ उभावपिचपंचत्वमेककालेगतौततः ॥ ३० ॥ समानेतुंततस्तौतुविहिताखिलपातकौ ॥ किंकरान्प्रेषयामासचंडा
द्यान्धर्मराट्ततः ॥ ३१ ॥ ततस्तेकिंकराःसर्वेचंडाद्याअतिवेगिनः ॥ यमाज्ञयासमायाताःपाशमुद्गरपाणयः ॥ ३२ ॥ आनेतुंतौसमायाताःसर्वेविष्णुपराक्रमाः ॥
पाशबद्धौतुतौदृष्ट्वापतितौविष्णुकिंकराः ॥ ३३ ॥ ऊचुर्वाक्यमिदंक्रुद्धायमदूतान्सुरासदान् ॥ ३४ ॥ विष्णुदूताऊचुः ॥ अहोचित्रमिदंवाक्यंयमदूतामुखाच्छ्रु
तम् ॥ ३५ ॥ भक्तावपिहरेरेतौदंडयौभास्करसूनुना ॥ अहोचरित्रंदुष्टानांकदाचिदपिनोत्तमम् ॥ ३६ ॥ यत्नादपियतोहिंसांकुर्वंतिसततंसताम् ॥ दुष्टानां
कृतपापानांचरित्रमिदमद्भुतम् ॥ ३७ ॥ निष्पापमपिपश्यन्तिपुण्यात्मानोऽखिलंजगत् ॥ पापिनस्तुनपश्यन्तिकृतपापमिवाखिलम् ॥ ३८ ॥ श्रुत्वा
पुण्यात्मनांपुण्यमभितृप्यंतिधर्मिणः ॥ तृप्यंतिपातकंश्रुत्वापापिनांपापिनोजनाः ॥ ३९ ॥ पापचर्चांसमाकर्ण्ययथातृप्यंतिपापिनः ॥ नतृप्यन्तियथा
प्राप्यस्वर्णभारशतान्यपि ॥ ४० ॥ अहोबलवतीमायामहाविष्णोर्महात्मनः ॥ आत्मपीडाकरमपिपापंकुर्वंतितेद्विज ॥ ४१ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥
इत्युक्त्वाविष्णुदूतास्तेविष्णुभक्तिपरायणाः ॥ छिन्नवंतस्तयोर्विप्रबंधनंचक्रधारया ॥ ४२ ॥ ततस्तुशमनप्रेष्याःक्रुद्धास्तेवह्निसंन्निभाः ॥ ववर्षुःसहसा
तत्रज्वलदंगारसंचयान् ॥ ४३ ॥ ॥ दंडउवाच ॥ ॥ विहितंचमयाप्येवंशुकंवेश्यांचपापिनीम् ॥ नेतुंयूयंसमायाताइत्यद्भुतमिवाभवत् ॥ ४४ ॥
नूनमेतौयदानेतुंयूयमिच्छतसत्तमाः ॥ तदाकुरुतसंग्राममस्माभिःसहसंप्रति ॥ ४५ ॥ इत्युक्त्वारामदूतास्तेबलिनोविधृतायुधाः ॥ सिंहनादैर्दिशःसर्वेपू
रयामासुरुद्धताः ॥ ४६ ॥ विष्णुदूतामहात्मानःसुप्रतीकादयस्तथा ॥ शङ्खनादैःसुलालैश्चक्रुःशब्दमयंजगत् ॥ ४७ ॥ याम्यैस्ततोमहाद्भूतैर्धनु
र्मुक्तैःशिलीमुखैः ॥ छादिताविष्णुदूतास्तेसंग्रामेऽत्यंतदारुणे ॥ ४८ ॥ शूलान्यध्यक्षिपुःकेचिच्छक्तिंकेचिन्महार्णवे ॥ केचिच्छरसहस्राणिकेचिच्चक्राणिते
रुषा ॥ ४९ ॥ तैर्मुक्तानिमहास्त्राणिविष्णुदूतामहामराः ॥ बाणान्विचूर्णयामासुर्गदाप्रहरणादिभिः ॥ ५० ॥ ततोभागवतैरेतैर्याम्यानांचक्रधारया ॥ केषां
चिच्चरणाश्छिन्नाःकेषांचिद्बाहवस्तथा ॥ ५१ ॥ केचिद्द्विच्छिन्नशिरसःकेचिन्निर्भिन्नवक्षसः ॥ अत्यद्भुतक्षताःकेचिद्व्यास्याःपेतुर्गतासवः ॥ ५२ ॥ छिन्ने

कचरणाःकेचित्केचिंच्छिन्नैकपाणयः ॥ संत्यज्यसहसायाम्याःसंग्रामाच्चप्रदुद्रुवुः ॥ ५३ ॥ तानालोक्यततोदूतान्पलायनपरायणान् ॥ प्रविवेशरुषाचं
डःसंग्रामंधृतमुद्गरः ॥ ५४ ॥ यमदूतगणश्रेष्ठश्चंडोऽत्यंतप्रतापवान् ॥ ताडयामासशतशोमुद्गरैर्विष्णुकिङ्करान् ॥ ५५ ॥ अथभागवतादूतानिशितायुध
वर्षणैः॥ववर्षुस्तरसाक्रुद्धास्तंचंडंचंडविक्रमम् ॥ ५६ ॥ मुद्गरेणततश्चण्डोविष्णुदूतान्पृथक्पृथक् ॥ ताडयामासविगलद्रक्तसंसिक्तविग्रहः ॥ ५७ ॥ चंडेन
ताडितास्तेनदूताभगवतोयुधि ॥ त्यक्तसत्वाःपृष्ठभागंसुप्रकाशस्यवैययुः ॥ ५८ ॥ सुप्रकाशस्ततःक्रुद्धोजपापुष्पनिभेक्षणः ॥ प्रविवेशरणे
युद्धंगदापाणिर्महाबलः ॥ ५९ ॥ ताडयामाससंक्रुद्धोविष्णुतुल्यपराक्रमः ॥ मुद्गराच्चंडहस्ताच्चप्रेक्ष्यजनभयप्रदात् ॥ ६० ॥ समुत्तस्थौमहाभीष्मः
सधूमःपूतिगन्धवान् ॥ समुद्गरेणचंडेनताडितस्तस्यवेगिना ॥ ६१ ॥ स्फुलिंगावर्षणंसद्योमुमोचात्यंतभीतिदम् ॥ ततःक्रुद्धेनचंडोसौतेनै
वमुद्गरेणच ॥ ६२ ॥ ताडयामासविप्रर्षेसुप्रकाशंमहाबलम् ॥ सुप्रकाशस्ततोविप्रव्यथांविस्मृत्यकोपवान् ॥ ६३ ॥ गदयाताडयामासचंडंशमन
किंकरम् ॥ तेनप्रताडितश्चंडस्तत्ररक्तपरिप्लुतः ॥ ६४ ॥ पपातमूर्च्छितोभूमौबालार्कइवजैमिने ॥ याम्यदूतास्ततस्तेचचंडमादायमूर्च्छितम् ॥
॥ ६५ ॥ हाहाकारंप्रकुर्वंतोयुद्धाद्भीताःप्रदुद्रुवुः ॥ विष्णुदूतास्ततोविप्रसर्वेचातिप्रहर्षिताः ॥ ६६ ॥ अथशंखान्समादध्मुर्जैमिनेद्विजसत्तम ॥
यमदूतास्ततस्तेचशोणितौघपरिप्लुताः ॥६७॥ यमस्यसन्निधिंजग्मुःक्रंदंतोभयविह्वलाः ॥ ६८ ॥ ॥ यमदूताऊचुः ॥ ॥ सूर्यपुत्रमहाबाहोतवाज्ञाका
रिणोवयम् ॥ तथापिविष्णुदूतैर्नःकृतादुर्गतिरीदृशी ॥ ६९ ॥ महापातकिनांश्रेष्ठौप्रभोयद्यपितौखलु ॥ शमनामप्रभावेणगतौनारायणालयम् ॥
॥ ७० ॥ भवतादंडनीयायेदुरात्मानःकृतैनसः ॥ तेऽपिविष्णुपुरंयांतिप्रभुत्वंतवकिंतदा ॥ ७१ ॥ नास्माकंविष्णुदूतैस्तैःकृतःपरिभवस्त्वयम् ॥
तवैवकेवलंनाथयतोवैकिंकरावयम् ॥७२॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ दूताःस्मरंतौतौरामरामनामाक्षरद्वयम् ॥ तदानमेदंडनीयौतयोर्नारायणःप्रभुः ॥ ७३ ॥
संसारेनास्तितत्पापंयद्रामस्मरणैरपि ॥ नयातिसंक्षयंसद्योदृढंशृणुतकिंकराः ॥७४॥ येमानवाःप्रतिदिनंमधुसूदनस्यनामानिघोरदुरितौघविनाशनानि ॥
भक्त्यास्मरंतिविबुधप्रवरार्चितस्यतेपापिनोपिहिभटाममनैवदंड्याः ॥ ॥ ७५ ॥ गोविन्दकेशवहरेजगदीशविष्णोनारायणप्रणतवत्सलमाधवेति ॥ भक्त्या
वदंतिपुरुषाःसततंक्षितौयेदंड्यानतेममभटाअतिपापिनोपि ॥ ७६ ॥ भक्तार्तिनाशनसुरेश्वरदीनबंधोलक्ष्मीपतेसकलपापविनाशकारिन् ॥ एतद्वदंत
सततंभुवियेमनुष्यास्तेपापिनोपिनभटाःममदंडनीयाः॥७७॥ दामोदरेश्वरमुखामरवृन्दसेव्यश्रीवासुदेवपुरुषोत्तममाधवेति ॥ येषांवदंतिवदनेषुसदैवशब्दा
दूतानमाम्यहमपिप्रतिवासरंतान् ॥ ७८ ॥ नारायणस्यजगदेकपतेर्मुरारेश्चर्चासुचित्तमतिहार्दिनृणांचयेषाम् ॥ तेषामहंचसततंसुभटाह्यधीनोयेतेप्रफुल्ल

कमलेक्षणरूपभाजः ॥ ७९ ॥ येविष्णुपूजनरताहरिभक्तभक्ताएकादशीव्रतरताःकपटैर्विहीनाः ॥ येविष्णुपादसलिलंशिरसावहंतितेपापिनोपिनभटाममदं
डनीयाः ॥ ८० ॥ येभुञ्जतेभगवतोमधुसूदनस्यनैवेद्यशेषमखिलौघविनाशकारि ॥ येकर्णयोश्चशिरसिच्छदनंतुलस्यानित्यंवहंतिचभटाःप्रणमाम्यहंता
न् ॥ ८१ ॥ येकृष्णपादकमलार्चनतत्पराश्चयेब्राह्मणार्चनरतागुणसेविनश्च ॥ येदीनलोकहृदयातिसुखप्रदाश्चतेषामहंसततमेवभटाअधीनः ॥ ८२ ॥
येसत्यवाक्यकथनेषुसदानुरक्तालोकप्रियाश्चशरणागतलोकपालाः ॥ पश्यंतियेचसततंविषवत्परस्वंतेमानवाममभटानहिदंडनीयाः ॥ ८३ ॥ येचान्नदान
निरताःसलिलप्रदाश्चभूमिप्रदानिखिललोकहितैषिणश्च ॥ येवृत्तिहीनजनतृप्तिकराःप्रशांतादूतानतेखलुकदापिचदंडनीयाः ॥ ८४ ॥ येज्ञातिपोषणरताः
प्रियवादिनश्चयेदम्भकोपमदमत्सरहीनचित्ताः ॥ येपापदृष्टिरहिताविजितेंद्रियाश्चतेषामहंनविदधामिकदापिचर्चाम् ॥ ८५ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ एवं
प्रबोधितास्तेनयमेनयमकिंकराः ॥ ज्ञातवंतोजगद्भर्तुःप्रभावमतुलंहरेः ॥ ८६ ॥ विष्णोर्नामानिविप्रेन्द्रसर्वदेवाधिकानिवै ॥ तेषांमध्येतुतत्त्वज्ञाराम
नामवरंस्मृतम् ॥ ८७ ॥ रामेत्यक्षरयुग्मंहिसर्वमंत्राधिकंद्विज ॥ यदुच्चारणमात्रेणपापीयातिपराङ्गतिम् ॥ ८८ ॥ रामनामप्रभावंहिसर्वदेवप्रपूजनम् ॥
महेशएवजानातिनान्योजानातिजैमिने ॥ ८९ ॥ विष्णोर्नामसहस्राणांपठनाल्लभतेफलम् ॥ तत्फलंलभतेमर्त्योरामनामस्मरन्नपि ॥ ९० ॥ अहोचित्रं
मनुष्याणांचरित्रमिदमुच्यते ॥ रामेतिमुक्तिदंनामनस्मरंतिदुराशयाः ॥ ९१ ॥ वक्तुंश्रमोनचाल्पोपिश्रोतुमत्यंतसुन्दरम् ॥ तथापिरामरामेतिनवदं
तिदुराशयाः ॥ ९२ ॥ अत्यंतदुःखलभ्यापिमुक्तिर्जगतिमानवैः ॥ लभ्यतेरामनाम्नैवकर्मास्तिकिमतःपरम् ॥ ९३ ॥ तावत्तिष्ठंतिपापानिदेहेषुदेहिनां
वर ॥ रामरामेतियावद्वैनस्मरंतिसुखप्रदम् ॥ ९४ ॥ श्राद्धेचतर्पणेचैवबलिदानेतथोत्सवे ॥ यज्ञेदानेव्रतेचैवदेवताराधनेऽपिच ॥ ९५ ॥ अन्येष्वपिच
कार्येषुवैदिकेषुविचक्षणः ॥ स्मरेद्यस्तत्फलप्रेप्सूरामरामेतिभक्तितः ॥९६॥ नमोरामायेतिविप्रेन्द्रमन्त्रमोङ्कारपूर्वकम् ॥ षडक्षरंजपेद्यस्तुसायुज्यंप्राप्यते
हरेः ॥ ९७ ॥ षडक्षरेणमंत्रेणहरिपूजनकृन्नरः ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिप्रसादाच्चक्रपाणिनः ॥ ९८ ॥ मृत्युकालेद्विजश्रेष्ठरामरामेतियःस्मरेत् ॥ सपा
पिष्ठोपिपरमंमोक्षमाप्नोतिमानवः ॥ ९९ ॥ रामेतिनामयात्रायांयेस्मरंतिमनीषिणः ॥ सर्वसिद्धिर्भवेत्तेषांयात्रायांनात्रसंशयः ॥ १०० ॥ अरण्येप्रांतरेवा
पिस्मशानेयोभयानके ॥ रामनामस्मरेत्तस्यविघ्नंतेनापदोद्विज॥१०१॥ राजद्वारेतथादुर्गेविदेशेदस्युसंमुखे ॥ दुःस्वप्नदर्शनेचैवग्रहपीडासुजैमिने॥१०२॥
औत्पातिकेभयेचैववातरोगभयेतथा ॥ रामनामस्मरन्मर्त्योलभतेनाशुभंक्वचित्॥१०३॥रामनामद्विजश्रेष्ठसर्वाशुभनिवारणम्॥कामदंमोक्षदंचैवस्मर्तव्यं
सततंबुधैः॥१०४॥रामनामेतिविप्रर्षेयस्मिन्नस्मर्यतेक्षणे॥क्षणःसएवव्यर्थःस्यात्सत्यमेवमयोच्यते॥१०५॥स्मरंतोहरिनामानिनावसीदंतिमानवाः १०६॥

जन्मकोटिदुरितक्षयमिच्छुःसंपदंचलभतेभुविमर्त्यः ॥ विष्णुनामसततंभुविभक्त्यामोक्षदातिमधुरंस्मरतिस्म ॥ १०७ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायो
गसारेपंचदशोऽध्यायः ॥१५॥ ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ भूयएवद्विजश्रेष्ठमहाविष्णोःपरात्मनः ॥ ब्रवीमिशृणुमाहात्म्यंसर्वदुःखविनाशनम् ॥ १ ॥
ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्याःशूद्राश्चान्येन्त्यजास्तथा ॥ हरिभक्तिप्रपन्नायेतेकृतार्थानसंशयः ॥ २ ॥ हरेरभक्तोविप्रोऽपिविज्ञेयःश्वपचाधिकः ॥ हरिभक्तःश्व
पाकोऽपिविज्ञेयोब्राह्मणाधिकः ॥ ३ ॥ सकथंब्राह्मणोयस्तुहरिभक्तिविवर्जितः ॥ सकथंश्वपचोयस्तुभगवद्भक्तिमानसः ॥ ४ ॥ अव्याजेनयदाविष्णुःश्व
पाकेनापिपूज्यते ॥ तदापश्येत्तमप्येवंचतुर्वेदद्विजाधिकम् ॥ ५ ॥ पुरासीच्चक्रिकोनामशवरोलोककर्षकृत् ॥ सुजातिवृत्तिहीनश्चयुगेद्वापरसंज्ञके ॥ ६ ॥
विप्रवादीजितक्रोधःपरहिंसाविवर्जितः ॥ दयालुर्दम्भहीनश्चपितृमातृपरायणः ॥ ७ ॥ नकृतोवैष्णवोलापोमोक्षशास्त्रंनचश्रुतम् ॥ तथापिजातातच्चित्तेह
रिभक्तिरचञ्चला ॥८॥ हरेकेशवगोविन्दवासुदेवजनार्दन ॥ इत्यादीनिस्मरन्नित्यंसचनामानिचक्रिणः ॥ ९ ॥ वन्यंफलंचयत्किञ्चित्प्राप्नोतिद्विजसत्तम ॥
आदौददातितद्भक्त्येनिजेश्वरवंशजः ॥ १० ॥ तन्माधुर्यंततोज्ञात्वावक्त्रान्निष्कास्यतत्पुनः ॥ ददातिहरयेभक्त्यासुप्रीतःप्रतिवासरम् ॥ ११ ॥ उच्छिष्टंवा
प्यनुच्छिष्टंद्वयमेवनवेत्तिसः ॥ निजजातिस्वभावोहिसततंमूर्ध्निवर्तते ॥ १२ ॥ कदाचित्सद्विजश्रेष्ठकाननाभ्यंतरेभ्रमन् ॥ फलमेकंप्राप्यपक्वंप्रियालस्ये
तिशाखिनः ॥ १३ ॥ अथासौहर्षितस्तस्यफलमप्राप्यचक्रिकः ॥ ससंरंभेणज्ञात्वावैनिजवक्त्रांतरेददौ ॥ १४ ॥ सददौतत्फलंयावन्निजवक्त्रांतरेद्विज ॥
प्रविवेशगलंतावत्तत्फलंशृणुजैमिने ॥ १५ ॥ तावत्सव्येनहस्तेनगलरन्ध्रंबबंधसः ॥ यत्नाद्विधृत्यसव्येनपाणिनासकलंद्विज ॥ १६ ॥ चक्रिकश्चिन्तया
मासहरिभक्तिपरायणः ॥ फलमेतद्ददातस्मैनददामिसुरारये ॥१७॥ नजातःकोऽपिसंसारेतदाहमिवपातकी ॥ हरिंसंचिंत्यबहुधासचकारमतिंततः ॥१८॥
तथापितत्फलंतस्यननिष्क्रांतंगलाद्द्विज ॥ हरेरेकांतभक्तोऽसौछित्त्वापरशुनागलम् ॥ १९ ॥ आनीयतत्फलंपक्वंददौदेवायविष्णवे ॥ तत्सन्निधिंसमाया
तस्तमेवहृदिचिंतयन् ॥२०॥ रुधिरोक्षितसर्वाङ्गःपतितःक्षितिमण्डले ॥ तंदृष्ट्वाभगवान्विष्णुर्गतासुंव्यथितोऽभवत् ॥ २१ ॥ एतस्यंसदृशोभक्तोममको
ऽपिनविद्यते ॥ यतोनिजगलंछित्त्वाममसंतोषणंकृतम् ॥ २२ ॥ यथाभक्तिमतानेनसात्विकंकर्मवैकृतम् ॥ यद्दत्वानृण्यमाप्नोतितथावस्तुकिमस्तिमे ॥
॥ २३ ॥ धन्योऽयमतिधन्योऽयंधन्योयंनात्रसंशयः ॥ प्राणानपिपरित्यज्यममसंतोषणंकृतम् ॥ २४ ॥ ब्रह्मत्वंवाशिवत्वंवाचक्रित्वंवापिदीयते ॥ तदा
प्यानृण्यमेतस्यभक्तस्यनहिगम्यते ॥ २५ ॥ इत्युक्त्वात्यंतसंतुष्टोभगवान्गरुडध्वजः ॥ स्वहस्तकमलेनास्यततोमस्तकमस्पृशत् ॥ २६ ॥ तद्धस्तक
मलस्पर्शाच्छबरोऽसौगतव्यथः ॥ समुत्तस्थौमहासत्वोनारायणपरायणः ॥ २७ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ततोऽस्यभक्तश्रेष्ठस्यनिजवस्त्रेणकेशवः ॥

पुत्रस्येवपितागात्ररजःप्रोक्षितवान्द्विज ॥ २८ ॥ चक्रिकस्तंसमालोक्यमूर्तिमंतंजनार्दनम् ॥ वाचामधुरयाऽस्तौषीत्प्रह्वमस्तःकृताञ्जलिः ॥ २९ ॥
॥ ॥ चक्रिकउवाच ॥ ॥ गोविन्दकेशवहरेजगदीशविष्णोजानामियद्यपिनतेस्तुतियोगवाक्यम् ॥ स्तोतुंतथापिरसनाममवांछतित्वांस्वामिन्प्रसीद
हरदोपमिमंप्रवृद्धम् ॥ ३० ॥ त्यक्त्वाभवंतमखिलेश्वरचक्रपाणेअन्यंयजंतिमनुजाजगतीहयेवै ॥ मूढास्तएवदुरितप्रकरैकधामसानुग्रहस्त्वमसिमय्यपि
देवयस्मात् ॥ ३१ ॥ जानातिदेवभवतोभवनैकनाथभक्त्यैवयद्यपिनृणांभवबंधहर्त्रीम् ॥ एकांतपापशवरान्वयलब्धजन्माविष्णोस्तथापिभगवान्मयिसु
प्रसन्नः ॥ ३२ ॥ यस्यप्रभोतवमनोज्ञकरारविंदस्पर्शंचतुर्मुखमुखाअपिदेववृन्दाः ॥ नप्राप्नुवंतिविदितस्यमयाद्यलब्धंतंवत्तोनकोऽपिसदयोनिजसेवके
षु ॥ ३३ ॥ येनत्वयाभगवतात्रिदशाद्यवैरीकंसासुरोनिमिषुतःकृतसर्वपापः ॥ सेन्द्रामरप्रकरमर्त्यहितायपूर्वंतस्मैनमःपरममंगलदायतुभ्यम् ॥ ३४ ॥
येनत्वयातिवलिनामयलार्जुनौतौदेवोत्तमेननिहतौवसुदेवजेन ॥ दुष्टश्वकालयवनोधुधिधेनुकश्चतस्मैनमोऽस्तुनवमेघनिभायतुभ्यम् ॥ ३५॥ श्रीकृष्णदा
मोदरभोह्यनंतयेनत्वयामरपतेरचलाविभूतिः ॥ पूर्वंकृताभगवतापरमेश्वरेणतस्मैनमोऽस्तुयदुवंशपरायतुभ्यम् ॥ ३६ ॥ पारिजातोहृतोयेनविजितोऽखं
डलस्त्वया ॥ लीलाजितमहेशायतस्मैतुभ्यंनमोनमः ॥ ३७ ॥ कृत्वावृकोदरंहेतुंजरासंधोनिपातितः ॥ वाणासुरस्यनिहतावाहवोयेत्वयाहताः ॥ ३८॥
शिशुपालोहतोयेनतस्मैनित्यंनमोनमः ॥ भूमेरपहृतोभारस्त्वयायेनमहात्मना ॥ ३९ ॥ क्षत्रियान्मायायाहत्वातस्मैनित्यंनमोनमः ॥ ॥ व्यास
उवाच ॥ ॥ इतितेनस्तुतोविष्णुश्चक्रिकेनमहात्मना ॥ ४० ॥ उवाचपरमप्रीतोदरंवृण्वितिजैमिने ॥ ॥ चक्रिकउवाच ॥ ॥ परंब्रह्मपरंधामपरमा
त्मन्कृपामय ॥ ४१ ॥ पश्यामित्वामहंसाक्षाद्वरैःकिमपरैर्द्विज ॥ नध्याताभवतोमूर्तिःपूजाचनकृतातव ॥४२॥ नैवेद्यैर्दिव्यपुष्पैश्चदिव्यधूपैःप्रदीपकैः ॥
नतेस्मृतानिनामानिकदाचिद्भवतोमया ॥ ४३ ॥ त्वत्पादसलिलंस्वामिन्विधृतंनहिमूर्द्धनि ॥ नभुक्तंतवनैवेद्यंत्वद्व्रतंनमयाकृतम् ॥ ४४ ॥ तथाप्यहम्
पश्यंत्वांकिंकरोम्यपरैर्वरैः ॥ शवरान्वयजन्मास्मिसर्वधर्मवहिष्कृतः ॥ ४५ ॥ तथापिपादपद्मंतेदैवतैरपिदुर्लभम् ॥ तदेवाद्यमयाप्राप्तंवरैः
किमपरैर्मम ॥ ४६ ॥ तथापिकमलाकांतवरदित्सुर्यदाभवान् ॥ त्वयितिष्ठतुमेचित्तंनमज्जेत्त्वदनुग्रहात् ॥ ४७ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥
वचनामृतवर्षेणत्वदर्थिनमहाशय ॥ संप्राप्यमहतींतुष्टिंमयासेवकपापिना ॥ ४८ ॥ यदिदंवत्समेदत्तंत्वयाकमलमुत्तमम् ॥ अनेनात्यंततुष्टोऽस्मि
भक्तिगृह्णामिहर्षितः ॥ ४९ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुर्भक्तिग्राहीदयामयः ॥ तमालिंगितवान्भक्तंचतुर्भिर्दीर्घबाहुभिः ॥ ॥ ३४ ॥
॥ ५० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ तुष्टोऽस्मिभवतोभक्त्यावत्सचक्रिकसत्तम ॥ यदिदंवत्समेदत्तंक्षिप्रंभवतिनिश्चितम् ॥ ५१ ॥ भूयो

पितंमहाभक्तमालिङ्ग्यपरमेश्वरः ॥ तत्रैवांतर्दधेविप्रविश्वात्माविश्वपालकः ॥ ५२ ॥ सचक्रिकोऽतिसंतुष्टोहरिभक्तिपरायणः ॥ पुत्रदारादिकंत्य क्त्वाजगामद्वारकांपुरीम् ॥ ५३ ॥ तत्रचैवंसमासाद्यकृपयाकमलापतेः ॥ आयुषोऽन्तेययौमोक्षंदेवानामपिदुर्लभम् ॥ ५४ ॥ तस्माद्भक्तवशोदेवोभक्ति मात्रेणतुष्यति ॥ नचस्तोत्रैर्नवित्तैश्चनतपोभिर्जपेनच ॥ ५५ ॥ फलंयद्यपिचोच्छिष्टंदत्तंतेनद्विजोत्तम ॥ तथापितुष्टवान्विष्णुर्ज्ञात्वाभक्तिमचञ्चलाम् ॥ ॥ ५६ ॥ तस्मान्नारायणोदेवःसंसारेस्मिन्मुमुक्षुभिः ॥ ५७ ॥ येयजंतिदृढयाकिलभक्त्यावासुदेवचरणांबुजयुग्मम् ॥ वासवादिविबुधप्रवरेज्यंतेत्रजन्तिम नुजाःकिलमोक्षम् ॥ ५८ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेषोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ छ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ पुनरेवगुरोब्रूहिमाहात्म्यं कमलापतेः ॥ हरेःकथामृतंपीत्वातृप्तिर्वैकस्यजायते ॥ १ ॥ ॥ श्रीव्यासउवाच ॥ ॥ त्वत्तुल्यःकोपिसंसारेसुकृतीनहिविद्यते ॥ यतःकेशवमाहात्म्यं श्रोतुमिच्छसिभक्तितः ॥ २ ॥ नारायणकथारम्यापुनात्येवंजगत्त्रयम् ॥ श्रोतारंपृच्छकंचैववक्तारंचद्विजोत्तम ॥ ३ ॥ शृणुलक्ष्मीपतेर्वत्समाहात्म्यंपाप नाशनम् ॥ कथयामिसमासेनचतुर्वर्गफलप्रदम् ॥ ४ ॥ भक्त्यापरमयाविष्णुमेकाहमपियोऽर्चयेत् ॥ जन्मकोटिकृतंपापंसद्यस्तस्यहरेद्धरिः ॥ ५ ॥ पुण्यात्मासकथंमर्त्योयेननाराधितोहरिः ॥ सकथंपातकीयस्यभक्तिर्नारायणेप्रभौ ॥ ६ ॥ अस्तिसर्वपुरश्रेष्ठंपुरुषोत्तमसंज्ञकम् ॥ पुरंसर्वगुणैर्युक्तंसर्वदेव गणाश्रयम् ॥ ७ ॥ सर्वेषामेवतीर्थानांवरिष्ठंतन्निगद्यते ॥ यतस्तस्मिन्पुरेरम्येसाक्षाद्वसतिकेशवः ॥ ८ ॥ तत्रभद्रतनुर्नामपूर्वमेकोऽभवद्द्विजः ॥ सुन्दरः प्रियवादीचपवित्रकुलसंभवः ॥ ९ ॥ संप्राप्तयौवनोविप्रःसुंदरःकाममोहितः ॥ परलोकभयंत्यक्त्वावारस्त्रीनिरतोऽभवत् ॥ १० ॥ नवेदाध्ययनंचक्रेपुरा णानिचसर्वशः ॥ तत्याजोत्तमसंज्ञांचपाखंडजनसङ्गमात् ॥ ११ ॥ अयाज्यदानग्राहीचपरद्रव्यापहारकः ॥ अभवद्धर्मनिन्दीचसविप्रःप्रापतत्परः ॥ १२ ॥ तत्याजब्राह्मणाचारंतथैवसत्यभावनम् ॥ गुरूणामतिथीनांचपूजनंब्राह्मणाधमः ॥ १३ ॥ यद्यत्पापतरंकर्मतत्तदेवविधीयते ॥ नचपुण्यतमंकर्मकदाचित्तेन जैमिने ॥ १४ ॥ एकदाकृतपापोऽसौलोकलज्जाभयान्वितः ॥ श्राद्धंचकारविप्रोवैश्राद्धभक्तिविवर्जितः ॥ १५ ॥ वारनारीमितिप्राहगतःसनिशि तद्गृहम् ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ एतद्विशालजघनेपितृश्राद्धदिनंमम ॥ १६ ॥ आयातस्त्वद्गुणैर्बद्धस्तथापिनिलयंतव ॥ पश्यरात्रिमिमांकांतेसर्वलो कभयावहाम् ॥ १७ ॥ स्रवदंबुदसंघातंपरिव्याप्तंनभःस्थलात् ॥ नवांबुलुप्तमार्गायांत्वद्गुणाकृष्टमानसः ॥ १८ ॥ अस्यामपिविभावर्यांतवाहंगृहमा गतः ॥ मेघविद्युत्प्रदीपेनकामेनार्थोपदेशिना ॥ १९ ॥ त्वद्गुणाध्यानविश्वासआगतोऽहंनिशिप्रिये ॥ त्वामदृष्ट्वाक्षणमपिप्रीतिर्मेनहिजायते ॥ २० ॥ अ पिदुःखेनहेतन्वित्वांद्रष्टुमहमागतः ॥ तीर्थतोयाभिषेकेनकांतेकिंमेप्रयोजनम् ॥ २१ ॥ त्वत्प्रेमतीर्थतोयेनसिक्तःप्रातोऽस्म्यहंदेवि ॥ परत्रसुखदांसेवामा

राध्यममकिंफलम् ॥ २२ ॥ जीवतैवमयास्वर्गःप्राप्यतेत्वत्प्रसादतः ॥ अपकीर्तिभयात्कांतेश्राद्धकर्मकृतंगृहे ॥ २३ ॥ अस्मिञ्छ्राद्धेममश्रद्धास्वल्पापिनाहिगम्यते ॥ त्वंमेजपस्तपस्त्वंमेत्वंमेनीतिश्चसुन्दरि ॥ २४ ॥ त्वामेकामेवसंसारेसर्वभावेनसुन्दरि ॥ प्रपन्नोसिसदाहंतेआज्ञापयकरोमिकिम् ॥ २५ ॥ ॥ सुमध्यमोवाच ॥ ॥ त्वयापुत्रेणतातस्तुपुत्रहीनइवाभवत् ॥ पितृश्राद्धदिनेपित्वंमैथुनंकर्त्तुमिच्छसि ॥ २६ ॥ दुर्मतेमैथुनंयस्तुकुरुतेपितृवासरे ॥ रेतोभोजिनएवस्युःपितरस्तस्यसोपिच ॥२७॥ कुरुतेमैथुनंमूढोमोहात्पितृदिनेयदि ॥ तच्छ्राद्धंराक्षसग्राह्यंभवेन्नात्स्यत्रसंशयः ॥ २८ ॥ मय्यद्धागदितंयत्तेयथास्नेहेनमानसम् ॥ तथायदिभवेद्विष्णौतदाप्राप्नोतिकिंनहि ॥ २९ ॥ यमदंडांतरस्थायिजीवितंचशरीरिणाम् ॥ तथापिपातकंमूढकुरुषेनिर्भयःसदा ॥ ३० ॥ जलबुद्बुदवन्मूढःक्षणविध्वंसिजीवितम् ॥ किमर्थंशाश्वतधियाकुरुषेच्छुरितंसदा ॥ ३१ ॥ ललाटेलिखितंयस्यमृत्युरित्यक्षरद्वयम् ॥ सकथंकुरुतेपापंसमस्तक्लेशदायकम् ॥ ३२ ॥ अहोमायामहाविष्णोरेकाबलवतीक्षितौ ॥ यतःपापंप्रकुर्वाणःसततंहर्षितोद्विज ॥ ३३ ॥ स्थानंपापायमेदेहिनिजदेहेदुराश्रये ॥ दहत्याश्रममेधोहिवीतिहोत्रइवज्वलन् ॥ ३४ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ दैवप्रेरितपापाच्चतयेत्युक्तंसुवेश्यया ॥ मनसाचिंतयामासब्राह्मणःकृतपातकः ॥ ३५ ॥ धिग्धिङ्मांचमहापापंमूढंपातकिनांवरम् ॥ वेश्यायाएवतज्ज्ञानंतन्मेनास्तिदुरात्मनः ॥ ३६ ॥ ब्राह्मणस्यकुलेशुद्धेजन्मसंप्राप्यवैमया ॥ आत्मघातकरंपापंनित्यमेवकृतंमहत् ॥ ३७ ॥ जातोयदाध्रुवोमृत्युर्मृतेस्वामीयदायमः ॥ अविवेकतयापापंकथंतर्हिकरोम्यहम् ॥३८॥ जपस्तपस्तथाहोमोवेदाध्ययनमेवच ॥ विप्राचारोऽतिथेःपूजागुरुभक्तिर्द्विजार्चनम् ॥३९॥ पितृयज्ञादिकंकर्मपूजाचकमलापतेः ॥ मयानचक्रेकस्माद्वैभविष्यत्युत्तमागतिः ॥४०॥ मार्कंडेयंमहात्मानंसर्वधर्मविदांवरम् ॥ तुष्टावसद्विजोवाचाप्रणम्यभुविदण्डवत् ॥४१॥ ब्राह्मणउवाच ॥ नमस्तुभ्यंद्विजश्रेष्ठदीर्घजीवनमोऽस्तुते ॥ नारायणस्वरूपायनमस्तुभ्यंमहात्मने ॥ ४२ ॥ नमोमृकण्डपुत्रायसर्वलोकहितैषिणे ॥ ज्ञानार्णवायवैतुभ्यंनिर्विकारायवैनमः ॥ ४३ ॥ स्तुतस्तेनेतिविप्रेणमार्कंडेयोमहातपाः ॥ उवाचपरमप्रीतःसर्वशास्त्रार्थपारगः ॥ ४४ ॥ ॥ मार्कंडेयउवाच ॥ ॥ तवभक्त्यातितुष्टोऽस्मिमहाभागवरंवृणु ॥ तवाभिलषितंसद्यःसाधयिष्यामिनान्यथा ॥ ४५ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ अहंपापात्मनांश्रेष्ठोद्विजाचारविवर्जितः ॥ परहिंसान्वितोनित्यंपरस्त्रीनिरतःसदा ॥४६॥ मयामूढेनविप्रेन्द्रसदापापंकृतंमहत् ॥ नामुत्रापिकृतंपुण्यंकदाचिदपिसादरम् ॥ ४७ ॥ संसारसागरेघोरेदुःखदेऽत्यंतभैरवे ॥ कथंभवतिनिस्तारोमहापातकिनोमम ॥ ४८ ॥ ॥ मार्कंडेयउवाच ॥ ॥ कृतपापोऽपिविप्रेन्द्रत्वंहिपुण्यात्मनांवरः ॥ यतोबुद्धिरियंजातात्वयिसंसारदुर्लभा ॥ ४९ ॥ पुण्यात्मनांपुण्यदृष्टिर्वर्धतेप्रतिवासरम् ॥ पापात्मनांपापदृष्टिर्वर्द्धतेतुदिनेदिने ॥ ५० ॥ पापात्मना

पिभवतापापदृष्टिर्निवार्यते ॥ अतस्तुभ्यंजगन्नाथःप्रसन्नइवलक्ष्यते ॥ ५१ ॥ पापंकृत्वापियोमर्त्यःपापाद्भूयोनिवर्तते ॥ तमुत्तरंनरंप्राहुःपूर्वजन्मा
चिंताच्युतम् ॥ ५२ ॥ निजभक्तंमहाविष्णुर्दृष्ट्वापापरतंप्रभुः ॥ ददातिविपुलांबुद्धिंयथाभवतिसद्गतिः ॥ ५३ ॥ अतस्त्वंब्राह्मणश्रेष्ठंप्रतिजन्माच्युता
र्चकः ॥ अचिरेणैवभद्रंतेभविष्यतिनसंशयः ॥ ५४ ॥ यद्यत्पृष्टंत्वयाविप्रमत्तःश्रोष्यसितंनहि ॥ यतोनित्यक्रियाकालोममसंप्रतिवर्तते ॥ ५५ ॥ दां
तोनामद्विजःकश्चिदस्तिसर्वार्थतत्त्ववित् ॥ कथयिष्यतितत्सर्वंसचतस्याश्रमंव्रज ॥ ५६ ॥ तेनोपदिष्टोऽसौविप्रोमार्कंडेयेनधीमता ॥ दांताश्रमंययौ
क्षिप्रंपवित्रमतिसुन्दरम् ॥ ५७ ॥ अश्वत्थैश्चंपकैश्चैवबकुलैःप्रियकैस्तथा ॥ अन्यैश्चपुष्पितैर्वृक्षैःशोभितंसुमनोहरम् ॥ ५८ ॥ प्रफुल्लकुसुमामोदपरिव्याप्त
दिगंतरम् ॥ गुञ्जद्भ्रमरसंघातंफलशब्दातिशब्दितम् ॥ ५९ ॥ मन्दंमन्दंवहद्वायुशीतलंचैववारिच ॥ शतश्चापदसंकीर्णंशिष्योपशिष्यसंकुलम् ॥६०॥
तस्याश्रमंततोविप्रःप्रविश्यातिमनोहरम् ॥ ददर्शदांतंतत्त्वज्ञंसर्वशिष्यगणैर्वृतम् ॥ ६१ ॥ स्तुत्वातंब्राह्मणश्रेष्ठदांतंनारायणात्मकम् ॥ ववंदेचरणौत
स्यशिरसासद्विजोत्तमः ॥ ६२ ॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ कस्त्वंभद्रसमायातःकिमस्त्यत्रप्रयोजनम् ॥ ब्रूहितत्त्वंतुमांस्तौषिहेतुनाकेनसांप्रत
म् ॥ ६३ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ ब्राह्मणोऽहंमहाभागब्राह्मणाचारवर्जितः ॥ नाम्नाभद्रतनुःख्यातोविहिताखिलपातकः ॥ ६४ ॥ संसारपाप
विच्छेदःकथंमेपापिनोभवेत् ॥ एतन्मेकथयब्रह्मन्यतस्त्वंसर्वतत्त्ववित् ॥ ६५ ॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ शृणुविप्रपरंगुह्यंतवस्नेहान्मयोच्यते ॥ येनसं
सारपाशस्यविच्छेदोभवतेनृणाम् ॥ ६६ ॥ त्यजपाखंडसंसर्गंसंगंभजसतांसदा ॥ कामंक्रोधंचमोहंचलोभंचदर्पमत्सरौ ॥ ६७ ॥ असत्यंपरहिंसां
चत्यजयत्नादपिद्विज ॥ स्मरन्नामानिसततंमहाविष्णोर्महात्मनः॥६८॥संमार्जनंद्विजश्रेष्ठतथोपलेपनंपुनः ॥ मार्गशोभांचदीपंचकेशवायतनेकुरु ॥६९॥
कुरुब्राह्मणसेवांचज्ञातिसेवांचसर्वदा ॥ कुर्वन्नतोयदानंचनित्यंपंचमहाध्वरान् ॥ ७० ॥ कथांशृणुहरेर्मंत्रंजपत्वंद्वादशाक्षरम् ॥ कर्माण्येतानिसर्वाणिकु
र्वंतस्तवसत्तम ॥ ७१ ॥ भविष्यत्युत्तमंज्ञानंज्ञानान्मोक्षमवाप्स्यसि ॥ ७२ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ यान्येतानित्वयाब्रह्मन्प्रोक्तानिशुभदानिवै ॥ ते
षांविवरणंब्रूहिकिंमोहोदंभमत्सरौ ॥ ७३ ॥ किमसत्यंचकाहिंसादयाशांतिर्दमश्चकः ॥ समदृष्टिश्चकाप्रोक्ताकापूजाकमलापतेः ॥७४॥ अहोरात्रश्चकःप्रो
क्तःकिंविष्णुस्मरणंतथा ॥ केवापंचमहायज्ञाःकोमंत्रोद्वादशाक्षरः ॥ ७५ ॥ एषांविवरणंसर्वंब्रूहिब्राह्मणसत्तम ॥ तथातवप्रसादेनप्राप्नोमिपरमंपदम्
॥ ७६ ॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ येवेदसंमतंकार्यंत्यक्त्वान्यत्कर्मकुर्वते ॥ निजाचारविहीनायेपाखंडास्तेप्रकीर्तिताः ॥ ७७ ॥ निजाचारग्राहिणोयेकुर्वते
वेदसंमतम् ॥ पापाभिलापरहिताःसज्जनास्तेप्रकीर्तिताः ॥ ७८ ॥ योऽभिलाषःसदास्त्रीषुविभवोपार्जनादिषु ॥ वर्त्ततेब्राह्मणश्रेष्ठसकामइति

कथ्यते ॥७९॥ समाकर्ण्यात्मनोनिन्दांयस्तापोहृदिजायते ॥ सक्रोधइतिविज्ञेयःसर्वधर्मविघातकः ॥८०॥ परवित्तादिकंहष्ट्वानेतुंयोहृदिजायते ॥ अभि
लाषोद्विजश्रेष्ठसलोभइतिकीर्तितः॥८१॥ममपातामपितामपेयंगृहिणीगृहम्॥एतदन्यन्ममत्वंहिसमोहइतिकीर्तितः॥८२॥अहंमहात्माधनवान्नतुल्यःको
ऽपिभूतले ॥ इदंयज्जायतेचित्तेमदःप्रोक्तःसकोविदैः ॥८३॥ निंदंतिमांसदालोकाधिगस्तुममजीवनम् ॥ इत्यात्मानंवदेद्यस्तुधिक्कारःसचमत्सरः ॥ ८४ ॥
यथार्थकथनंयच्चसर्वलोकसुखप्रदम् ॥ तत्सत्यमितिविज्ञेयमसत्यंतद्विपर्ययम् ॥ ८५ ॥ ऐश्वर्यंदारपुत्राद्यायान्त्यमुष्यकदाक्षयम् ॥ इतियाजायते
चित्तेसाहिंसापरिकीर्तिता ॥८६॥ यत्नादपिपरक्लेशंहर्तुंयद्धृदिजायते ॥ इच्छाभूमिर्द्विजश्रेष्ठसादयापरिकीर्तिता ॥८७॥यातुष्टिर्जायतेचित्तेशान्तिःसागद्य
तेबुधैः ॥ कुत्सितात्कर्मणोऽन्यत्रयच्चित्ताविनिवारणम् ॥ ८८ ॥ संकीर्तितोदमःप्राज्ञैःसंमतस्तत्वदर्शिभिः ॥ दुःखेसुखेचविप्रेन्द्रयातुष्टिर्वं
र्तसेसदा ॥८९॥ तथाशत्रौचमित्रेचसमदृष्टिर्हिंसास्मृता ॥ नैवेद्यगंधपुष्पाद्यैःश्रद्धयापुरुषोहरेः ॥९०॥ योऽर्चनंकुरुतेविप्रसापूजापरिकीर्तिता ॥ मध्याह्ने
चैवरात्रौचलंघनंयद्विधीयते ॥ ९१॥ तद्विज्ञेयमहोरात्रंपूर्वापरदिनाशनम् ॥ आत्मनःकेशवस्यापिद्वयोरापेचसत्तम ॥ ९२ ॥ यदेकीकरणंतच्चविष्णुस्म
रणमुच्यते ॥ ब्रह्मयज्ञोनृयज्ञश्चदेवयज्ञश्चसत्तम ॥ ९३ ॥ पितृयज्ञोभूतयज्ञःपंचयज्ञाःप्रकीर्तिताः ॥ नमोभगवतेवासुदेवायोङ्कारपूर्वकम् ॥ ९४ ॥ म
हामंत्रमिमंप्राहुस्तत्वज्ञाद्वादशाक्षरम् ॥ इतितेकथितंसर्वंपृष्टंब्राह्मणसत्तम ॥९५॥ यज्ज्ञात्वामानवाःसर्वेलभंतेज्ञानमुत्तमम् ॥ ततःप्रा[illegible]नंविप्रनाम्नामष्टो
त्तरंशतम् ॥ ९६ ॥ पठित्वाकमलाभर्तुर्दुर्लभंमोक्षमाप्स्यसि ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ ब्रूहिलक्ष्मीपतेर्विष्णोर्नाम्नामष्टोत्तरंशतम् ॥ ९७ ॥ ॥
दांतउवाच ॥ ॥ शृणुविप्रप्रवक्ष्यामिनाम्नामष्टोत्तरंशतम् ॥ सहस्रनामचाकृष्यसारंविष्णोःपरात्मनः ॥९८॥ अष्टोत्तरशतंनाम्नांमहापातकनाशनम् ॥
पठितव्यंयथाध्यात्वाशृणुध्यानंमयोच्यते ॥ ९९ ॥ अतसीकुसुमाकारंप्रफुल्लकमलेक्षणम् ॥ गवांचरणधूलीभिर्भूषिताखिलविग्रहम् ॥ १०० ॥ गोपुच्छ
वालपाशेनमंडितोत्तममस्तकम् ॥ वंशीध्वनिपरिन्यस्तरुचिरौष्ठपुटंप्रभुम् ॥ १०१ ॥ गोगोष्ठवासिभिःस्निग्धैःशिशुभिःपरिवारितम् ॥ पीतांबरंस्मरसु
खंध्यात्येकृष्णास्यमुत्तमम् ॥ १०२ ॥ ॐ नमोऽस्यकृष्णाष्टोत्तरशतनाम्नांवेदव्यासऋषिरनुष्टुप्छंदः ॥ श्रीकृष्णोदेवताश्रीकृष्णप्रीत्यर्थेजपेविनियोगः
॥ १०३ ॥ नमःकृष्णःकेशवश्चकेशिशत्रुःसनातनः ॥ कंसारिर्धेनुकारिश्चशिशुपालरिपुःप्रभुः ॥ १०४ ॥ देवकीनन्दनःशौरिःपुण्डरीकनिभेक्षणः ॥
दामोदरोजगन्नाथोजगत्कर्ताजगन्मयः ॥ १०५ ॥ नारायणोबलिध्वंसीवामनोदितिनन्दनः ॥ विष्णुर्यदुकुलश्रेष्ठोवासुदेवोवसुप्रदः ॥ १०६ ॥ अनंतः

कैटभारिश्चमल्लांजिन्नरकांतकः ॥ अच्युतःश्रीधरःश्रीमाञ्छ्रीपतिःपुरुषोत्तमः ॥१०७॥ गोविन्दोवनमालीचहृषीकेशोऽखिलार्तिहा ॥ नृसिंहोदैत्यशत्रुश्चम
त्स्यदेवोजगन्मयः ॥१०८॥ भूमिधारीमहाकूर्मोवराहःपृथिवीपतिः ॥ वैकुण्ठःपीतवासाश्चचक्रपाणिर्गदाधरः ॥१०९॥शंखभृत्पद्मपाणिश्चनन्दकीगरुडध्व
जः ॥ चतुर्भुजोमहासत्वोमहाबुद्धिर्महाभुजः ॥११०॥ महोत्सवोमहातेजामहाबाहुप्रियःप्रभुः ॥ विष्वक्सेनश्च शार्ङ्गीचपद्मनाभोजनार्दनः ॥१११॥तुलसी
वल्लभोऽपारःपरेशःपरमेश्वरः ॥ परमक्लेशहारीचपरत्रसुखदःपरः॥११२॥हृदयस्थोंऽबरस्थोयोमोहदोमोहनाशनः ॥ समस्तपातकध्वंसीमहाबलबलांतकः
॥११३॥ रुक्मिणीरमणोरुक्मिप्रतिज्ञाखण्डनोमहान् ॥दामबद्धःक्लेशहारीगोवर्द्धनधरोहरिः ॥ ११४॥ पूतनारिर्मुष्टिकारिर्यमलार्जुनभञ्जनः ॥ उपेन्द्रो
विश्वमूर्तिश्चव्योमपादःसनातनः ॥११५॥ परमात्मापरब्रह्मप्रणतार्तिविनाशनः ॥ त्रिविक्रमोमहामायोयोगविद्विष्टरश्रवाः ॥ ११६ ॥ श्रीनिधिःश्रीनिवास
श्चयज्ञभोक्तासुखप्रदः ॥ यज्ञेश्वरोरावणारिःप्रलंबघ्नोऽक्षयोऽव्ययः ॥ ११७ ॥ सहस्रनाम्नांचैतत्तेनाम्नामष्टोत्तरंशतम् ॥ विष्णुप्रीतिकरंसर्वंसर्वपापविनाशन
म् ॥११८॥ दुःस्वप्ननाशनंचैवग्रहपीडाविनाशनम् ॥ सर्वरोगक्षयकरंपरमैश्वर्यदंतथा ॥११९॥ सर्वोपद्रवविध्वंसिसर्वकर्मफलप्रदम् ॥ मयाप्रोक्तंद्विजश्रे
ष्ठवैष्णवप्रीतिहेतवे ॥१२०॥ त्रिसंध्यंयःपठेन्नित्यंभक्तितःपुरतोहरेः ॥ शतमष्टोत्तरशतंनाम्नांतुष्टःसदाहरिः ॥ १२१ ॥ श्राद्धेचयःपठेदेतद्भक्तिमान्वैष्णवो
जनः ॥ संतुष्टाःपितरस्तस्यप्रयांतिपरमंपदम् ॥ १२२ ॥ यज्ञकालेपठेद्यस्तुदेवताराधनेतथा ॥ दानकालेचयात्रायांसवैतत्फलमाप्नुयात् ॥ १२३ ॥
अपुत्रोलभतेपुत्रंधनार्थीलभतेधनम् ॥ विद्यार्थीलभतेविद्यांस्तवस्यास्यप्रकीर्तनात् ॥ १२४ ॥ येपठंतिहरेर्भक्त्यानाम्नामष्टोत्तरंशतम् ॥ नाशु
भंविद्यतेतेषांकदाचिदपिभूतले ॥१२५॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥गच्छब्राह्मणभद्रंतेप्रोक्तेनविधिनामया॥ समाराध्यहरिंभक्त्यापरमंक्षेममाप्स्यसि॥१२६॥
एवंप्रबोधितस्तेनदांतेनपरमार्थिना ॥ तस्मिन्क्षेत्रवरेपुण्येहरिपूजापरोभवत् ॥ १२७ ॥ नित्यंतुभक्त्याविप्रोऽसौपंचाहानिचजैमिने ॥ दांतप्रोक्तेन
विधिनाचकारहरिपूजनम् ॥१२८॥ ज्ञात्वाभक्तिंहरिस्तस्यसुदृढांकरुणामयः ॥ आविर्बभूवसहसाकोटिसूर्यइवांशुमान् ॥ १२९ ॥ तंदृष्ट्वाजगतामीशं
कमलाप्रियमच्युतम् ॥ ववंदेशिरसाविप्रस्तत्पादकमलद्वये ॥ १३० ॥ अथासौब्राह्मणश्रेष्ठोहर्षनिर्भरमानसः ॥ कृताञ्जलिर्जगन्नाथमस्तौषी
त्कमलापतिम् ॥ १३१ ॥ दृष्टिंहरेदुरितगामपिमेकृपालांभक्तिंनिजांप्रतिविभोशुभदामनैषीः ॥ तस्मादहंविहितविस्तरपातकोऽपिग्राम्यस्त्वयाकारि
पुमानिवाद्य॥१३२॥रुष्टेत्वयित्रिदशवंदितपादयुग्मेदृष्टिःप्रयातिदुरितंखलुमानवस्य॥ तुष्टेचयातिसुकृतंप्रतिसैवदृष्टिर्ज्ञातंमयैवपरमेश्वरकेवलंच ॥१३३॥
त्वांवच्मिनाथभवतःस्मरणंप्रभावंयस्माद्व्रजामिनिखिलार्जितपातकोपि ॥ स्थानंजगामपरमंत्रिदशैकलभ्यमारुह्यशुद्धकनकच्छुरितंविमानम् ॥ १३४ ॥

त्वत्पादपद्मसलिलस्यसदागुणाढ्योव्याधःसवेत्तिकनिकःकृतसर्वपापः ॥ त्वद्वेश्ममार्जनफलंजगदेकनाथयज्ञध्वजःक्षितिपतिःसुरवंदितश्च ॥ १३५ ॥ वे
श्मोपलेपनफलंभवतोमुरारेसृष्टिस्थितिप्रलयकारणईश्वरस्यं ॥ जानातिपन्नगरिपुध्वजयज्ञमालीभ्राताचतस्यकृतपापभयःसुमाली ॥ ३६ ॥ हरिंप्र
दक्षिणीकृत्यभवंतंयत्फलंभवेत् ॥ धर्मएवसजानातिनान्यःकश्चिज्जगत्त्रये ॥ ३७ ॥ तवचित्तंदयांनाथगदितुंभुविकःक्षमः ॥ त्वांविद्धापिशरैर्व्याधो
जगामपरमंपदम् ॥ ३८ ॥ निंदित्वापिजगन्नाथभवंतंत्रिदशेश्वरम् ॥ शिशुपालोययौमोक्षंतवभक्तस्यकाकथा ॥ ३९ ॥ ब्रह्मरूपेणयेनासौत्वया
सृष्टमिदंजगत् ॥ त्वयितास्मिन्महाविष्णोरमतांमममानसम् ॥ १४० ॥ सर्वोविष्णोत्वयानेनक्रियतेजगतःक्षयः ॥ रुद्ररूपेणसंसारेतस्मैतुभ्यंनमोस्तु
मे ॥ ४१ ॥ यस्मादल्पतमंनास्तियस्मान्नास्तिमहत्तमम् ॥ येनव्याप्तंजगत्सर्वंत्वयातस्मैनमोस्तुते ॥ ४२ ॥ नेत्राभ्यांयस्यदेवस्यसूर्योऽजनिदिवा
करः ॥ मुखादग्निश्चजायेततवतस्मैनमोस्तुते ॥ ४३ ॥ यस्यश्रोत्राद्वायवोपिजाताःप्राणाश्चकेशव ॥ तवतस्मैसुरश्रेष्ठनमोऽस्तुममसर्वदा ॥ ४४ ॥
लक्ष्मीर्यस्यसदाक्रोडेश्यामाङ्गस्यसुनिर्वृता ॥ सौदामिनीवमेघस्यतवतस्मैनमोऽस्तुते ॥ ४५ ॥ गंतुंमहिम्नांसीमानंब्रह्माद्याअपिनिर्जराः ॥ नशक्नु
वंतिवैयस्यतवतस्मैनमोऽस्तुते ॥ ४६ ॥ धर्माणांस्थापनार्थायविनाशायचपापिनाम् ॥ युगेयुगेयःप्रभवेत्तस्मैतुभ्यंनमोस्तुमे ॥ ४७ ॥ मायया
मोहितंयेनजगदेतन्महात्मना ॥ क्षिणोतिमाययाशंभुर्यस्तस्मैतेनमोस्तुमे ॥ ४८ ॥ भक्तिमात्रेणयस्तुष्टोनधनैर्नस्तवैस्तथा ॥ नदानैर्नतपोभिश्चतस्मै
तुभ्यंनमोस्तुमे ॥ ४९ ॥ गवांचब्राह्मणानांचसाधूनांचहितंतथा ॥ कृपांचकुरुतेयस्तुतस्मैतुभ्यंनमोस्तुमे ॥ १५० ॥ अनाथानांचबंधूनांयोगिनांदुः
खिनांतथा ॥ दुःखंहरतियोदेवस्तस्मैतुभ्यंनमोस्तुमे ॥ ५१ ॥ मनुष्येषुचदेवेषुगजेषुसकलेषुच ॥ वर्ततेयःसमत्वेनतस्मैतुभ्यंनमोस्तुमे ॥ ५२ ॥
यस्मिंस्तुष्टेपर्वतोपिसद्यएवतृणायते ॥ शैलीयतेतृणंरुष्टेतस्मैतुभ्यंनमोस्तुमे ॥ ५३ ॥ पुण्यानांचयथापुण्येनिजेपुत्रेयथापितुः ॥ यथापत्यौसतीनांच
ततथात्वयिममास्तुवै ॥ ५४ ॥ यूनांचित्तंयथास्त्रीषुलुब्धानांचयथाधने ॥ क्षुधितानांयथाचान्नेतथात्वयिममास्तुवै ॥ ५५ ॥ घर्मार्तानांयथाचन्द्रेशी
तार्तानांरवाविति ॥ तृषार्तानांयथातोयेतथात्वयिममास्तुवै ॥ ५६ ॥ यन्मयाबुद्धिहीनेनगुरुस्त्रीगमनंकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥
॥ ५७ ॥ अवध्यानांवधोयस्तुमायामोहवताकृतः ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ ५८ ॥ अपेयपानंचमयाविहितंपरमेश्वर ॥ तत्पातकंक्षयंयातु
भवंतंपश्यतोमम ॥ ५९ ॥ अप्सुयोनौतथातोयेयद्रेतःसेचनंकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १६० ॥ भ्रूणहत्याकृतायाचरेतसांसेचनंभ्रुवि ॥
तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ ६१ ॥ विश्वासघातकंयच्चअज्ञात्वामाययाकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ ६२ ॥ असत्यवचनं

यच्चमयाप्रोक्तंक्षणेक्षणे ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम॥१६३॥सतांनिंदाकृतायाचपरहिंसाचसर्वदा ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम॥१६४॥
श्लेष्माचकफकंचैवयद्वक्रेचमयाकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१६५॥ वनस्पतिगतेसोमेयत्कृतंतरुघातनम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातु
भवंतंपश्यतोमम ॥१६६॥ पथिदेवालयेगोष्ठेमूलमंत्रंचयत्कृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१६७॥ अभक्तिर्वितातायाचपितुर्मातुश्चकेशव ॥
तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१६८॥ स्नानार्थंभोजनार्थंचगच्छन्यस्तुनिवारितः ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १६९॥ एकादश्यां
सुरश्रेष्ठयन्मयाभोजनंकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७०॥ अतिथिर्गृहमागच्छन्पूजितोनमयाप्रभो ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतो
मम ॥१७१॥ द्वादश्यांचदशम्यांचकृतंयच्चाद्विभोजनम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७२॥ निवारणंकृतंयच्चपानार्थंधावतीगवाम् ॥ तत्पा
तकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७३॥ असमाप्यपरित्यक्तंव्रतमारभ्ययन्मया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७४॥ कूटसाक्ष्यंनिरुक्तंयन्मित्र
वात्सल्यतोमया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम॥१७५॥ऋतुकालाभिगमनंनिजपत्न्यांकृतंनयत् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम॥१७६॥
असंस्कृतेगृहेयच्चभोजनंविहितंमया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७७॥ ग्रामयाचकवृत्तिश्चयामयानृहरेकृता ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंप
श्यतोमम ॥१७८॥ दण्ड्यमानेमयाभूपेप्रभुत्वंयत्कृतंप्रभो ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१७९॥ पौराणिककथामध्येयोविघ्नोविहितोमया ॥
तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १८० ॥ आदरेणमयायाचपरपाककथाश्रुता ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १८१ ॥ अश्वत्थ
च्छेदनंयच्चधात्र्याश्चच्छेदनंकृतम् ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १८२ ॥ दधिदुग्धघृतानांचविक्रयोयःकृतोमया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंप
श्यतोमम ॥१८३॥ आशांदत्वापरेभ्यश्चकृतासानिष्फलामया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १८४ ॥ द्विजाश्चयाचकाश्चैवकोपदृष्ट्यामयेक्षि
ताः ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥१८५॥ जीवनोपायदातारःकोपान्निर्भर्त्सितामया ॥ तत्पातकंक्षयंयातुभवंतंपश्यतोमम ॥ १८६ ॥ बहुना
त्रकिमुक्तेनबहुजन्मार्जितानिच ॥ क्षयंगतानिपापानिभवंतंपश्यतोमम॥१८७॥ कृतार्थोऽस्मिकृतार्थोऽस्मिकृतार्थोऽस्मिनसंशयः ॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यं
नमस्तुभ्यंजगत्पते ॥ १८८॥ इत्युक्त्वासौद्विजोभक्त्यापुलकांचितविग्रहः ॥ पपातजैमिनेविष्णोश्चारुपादांबुजद्वये ॥ १८९ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
उत्तिष्ठोत्तिष्ठतेविप्रतुष्टोऽस्मितवभक्तितः ॥ किंतेऽभिलषितंब्रूहितत्तेदास्याम्यहंध्रुवम् ॥१९०॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ परमेश्वरगोविन्ददयालोपर
माच्युत ॥ यत्संप्रतिमयाप्राप्तंतत्केनभुविलभ्यते ॥१९१॥ तथाप्येकंवरंयाचेमुरारेतवसन्निधौ ॥ जन्मजन्मनिमेभक्तिस्त्वय्यस्तुसुदृढाप्रभो॥१९२॥मया

कृतमिदंस्तोत्रंयःपठेद्भक्तितोनरः ॥ तस्याभिलषितंसर्वंप्रसन्नस्त्वंप्रदास्यसि ॥१९३॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ दत्तोऽयंतेवरःकोऽपिविप्रनास्त्यत्रसंशयः ॥
किंतुत्वयासहप्राज्ञसख्यंकर्तुंमयेष्यते ॥ १९४ ॥ नमेसेवकयोग्यास्तेभवानहमिहाद्विज ॥ अतःसख्यंप्रविवृतंत्वयासहमयाधुना ॥ १९५ ॥ ॥ व्यास
उवाच ॥ ॥ ततोनारायणोदेवोदयालुर्भक्तवत्सलः ॥ चकारजैमिनेसख्यंतेनपुण्यात्मनासह ॥१९६॥ निजकण्ठगतांमालांददौतस्मैमुदाहरिः ॥ सोऽपि
विप्रोददौभक्त्याहरेस्तुलसिकास्रजम् ॥१९७॥ प्रसार्यचतुरोबाहूंस्तमालिंगितवान्हरिः ॥ सविप्रोऽपिमुदाविष्णुंतमालिंगितवान्प्रभुः ॥१९८॥ इत्थंकृत्वाह
रिःसख्यंतेनाग्रजन्मनासह ॥ भक्तिग्राहीदयालुःसतत्रैवांतरधीयत॥१९९॥ ततःप्रातिदिनंतत्रक्षेत्रेचपुरुषोत्तमे ॥ आरेभेकंदुकक्रीडांहरिस्तेनाग्रजन्मना॥
॥२००॥ कदाचिद्दुर्बलंदृष्ट्वातंविप्रंकरुणामयः ॥ उवाचवाचंविप्रर्षेंमित्रवात्सल्यतोहरिः ॥२०१॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ सखेकथंदुर्बलस्त्वंहृतंकेनधनं
तव ॥ हृदिकावाचतेचिन्तासखेतद्वक्तुमर्हसि ॥ २०२ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ त्वत्प्रीतयेजगन्नाथनित्यमेवमयातपः ॥ क्रियतेतेनमे
गात्रंयातिदुर्बलतांप्रभो ॥ २०३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ यथात्वयिप्रसन्नोऽस्मिकस्मिंश्चनतथासखे ॥ कायक्लेशंपुनःकस्मात्करो
षिद्विजसत्तम ॥ २०४ ॥ दुर्बलंत्वांसमालोक्यहृदिमेजायतेव्यथा ॥ कायक्लेशमतःसर्वंजहीहिद्विजसत्तम ॥ २०५ ॥ निजोत्तरीयै
र्निजवस्त्रभूषणैःसुचारुचामीकरकुड्मलाभ्याम् ॥ स्वहस्तराजद्वलयैश्चविप्रःस्वयंसुरेशेनचमंडितोऽसौ ॥ २०६ ॥ किरीटमानीयनिजाल्ललाटा
त्पादाच्चपादांगदयुग्ममीशः ॥ सुवर्णहारंनिजकंठदेशात्तस्मैददौविप्रवरायकृष्णः ॥ २०७ ॥ तैर्भूषणैःश्रीहरिणाप्रदत्तैर्विभूषितोऽयंसुकृतीद्विजन्मा ॥
क्रीडेत्सदाकंदुककेलिवेत्ताकृष्णेनकृष्णांबुजसुंदरेण ॥ २०८ ॥ तमेकदाभूषणभूषिताङ्गंतांबूलरागारुचिरोष्ठयुग्मम् ॥ दिव्यांबरंचारुतरोत्तरीयंस्मे
राननंतत्रददर्शदांतः ॥२०९॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ भद्रभद्रतनोऽद्यापिपापद्र्धिंनमुंचासि ॥ दृष्ट्वापिभवतःकार्यंनिंदितंसकलैर्जनैः ॥२१०॥ शिष्यः
कृतस्त्वंयस्मान्मेसर्वंभेवहिभूषणम् ॥ अहंयुश्चापिदुःशीलोनिर्दयःपापतत्परः ॥ २११ ॥ गुरुकीर्तिविनाशीचपंचैतेशिष्यपांसुलाः ॥ अभक्तोवहुभाषी
चतथाचंचलमानसः ॥२१२॥ परोक्षगुरुनिंदाकृत्प्रोक्ताःशिष्याधमाइमे ॥ चरित्रमुत्तमंज्ञात्वाशिष्यःकार्योविचक्षणैः ॥ २१३ ॥ यतोदुर्जनगाविद्यागुरू
णांचापिदुःखदा ॥ कीर्तिदास्तैश्चयाविद्यानिरुक्तास्तत्त्वदर्शिभिः ॥ २१४ ॥ तावैदुर्जनगाःसद्योगुरोर्घ्नंतियशस्तरुम् ॥ पापेभ्यःपुण्यकर्माणिनरोचंतेकदा
पिच ॥ २१५ ॥ नरोचतेमक्षिकाभ्यःसुगन्धिचंदनंयथा ॥ यथामिष्टान्नपानेननहितृप्यंतिगर्दभा ॥ २१६ ॥ दुर्जनानहितृप्यंतियथाधर्मस्यचिंतया ॥ ॥ ३८ ॥
अपकीर्तिभयाल्लक्ष्मीर्धर्मश्चसर्वकामदः ॥ २१७ ॥ कदाचिन्नभजेद्दुष्टंभजेद्गागच्छतिक्षयम् ॥ प्रतिजन्मनियाविद्याभाग्येनलभतेपरा ॥ २१८ ॥

कदाचिल्लभतेवापितदात्वंतरतेविधिः ॥ २१९ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ सत्यंब्रवीषिविप्रर्षेनास्मिशास्त्रविशारदः ॥ मयाशिष्येणतेक्वापिनापकीर्तिर्भविष्यति ॥ २२० ॥ त्वत्प्रसादाद्द्विजश्रेष्ठसर्वाभिलषितंमम ॥ सिद्धिंप्रतिगतंयस्मात्त्वमेकोभुविदुर्लभः ॥ २२१ ॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ किंतेऽभिलषितंविप्रसिद्धिंप्रतिगतंवद ॥ अचिरेणैवतपसांकथमुद्यापनंकृतम् ॥ २२२ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ स्वल्पश्रमैरपिप्राप्तंमयासंदर्शनंहरेः ॥ यस्याज्ञयागुरोत्यक्तंमयानित्यक्रियादिकम् ॥ २२३ ॥ निजोत्तरीयंवस्त्रंचसुवर्णकलशद्वयम् ॥ स्वहस्तवलयंचापिस्वललाटकिरीटकम् ॥ २२४ ॥ निजपादतुलाकोटिंनिजमुक्तावलींददौ ॥ तथामेभगवान्विष्णुःसुप्रीतोद्विजसत्तम ॥ २२५ ॥ मयासहसकृत्वास्तेसख्यंसेवकदुःखहा ॥ करोमिकंदुकाक्रीडांगुरोतेनसहानिशम् ॥ २२६ ॥ एतन्मेवचनंश्रुत्वागच्छामिनाद्दियद्यपि ॥ प्रतीत्याचमयाप्रोक्तंतथापितवसन्निधौ ॥ २२७ ॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ सप्तवर्षसहस्राणिभक्त्यापरमयामया ॥ आराधितोऽपिमेविष्णुर्दर्शनंनददौविभुः ॥ २२८ ॥ अहोविष्णुंसमाराध्यपंचाहान्येवसत्तम ॥ त्वयासंदर्शनंप्राप्तंदैवतैरपिदुर्लभम् ॥ २२९ ॥ धन्योऽसित्वंकृतार्थोऽसिसाक्षाद्देवस्त्वमुच्यते ॥ यतस्त्वयासहस्वामीप्रेम्णासख्यंचकारह ॥ २३० ॥ यदामयितवस्नेहोविद्यतेद्विजसत्तम ॥ कथंकथयमेविप्रदुर्लभंविष्णुदर्शनम् ॥ २३१ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्युक्तोगुरुणाविप्रोविपिनेनिजमाश्रमम् ॥ जगामविस्मितोधीमान्विष्णुभक्तिपरायणः ॥ २३२ ॥ अथान्यस्मिन्दिनेगत्वाकंदुकक्रीडनंकृतम् ॥ उवाचेतिजगन्नाथंदयालुंविनयान्वितः ॥ २३३ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ गुरुर्हिममदेवेंद्रतवदर्शनमिच्छति ॥ काज्ञातेतिष्ठतोब्रूहिदयालोकमलापते ॥ २३४ ॥ एकांतभक्तोविप्रोसौतवपद्मनिभेक्षण ॥ अतस्तस्मैसुरश्रेष्ठदर्शनंदातुमर्हसि ॥ २३५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ अनेकजन्मविप्रेन्द्रभक्त्यापरमयात्वया ॥ पूजितोऽहमतोदत्तंदर्शनंतेमयाधुना ॥ २३६ ॥ कतिचिद्दिवसांतेनमामभ्यर्च्योद्विजःसच ॥ मांद्रष्टुमिच्छतिप्राज्ञस्त्वदृश्यंदैवतैरपि ॥ २३७ ॥ ममसोपिमहाभक्तोमत्सपर्यापरायणः ॥ ममसंदर्शनंतस्मात्कदाचिद्द्विजलप्स्यति ॥ २३८ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतितस्यवचःश्रुत्वासविप्रःकमलापतिम् ॥ इत्युवाचपुनर्भक्त्याकेशवंक्लेशनाशनम् ॥ २३९ ॥ ॥ ॥ भद्रतनुरुवाच ॥ ॥ अनुग्रहोस्तितेदेवेशयदामयिजगत्पते ॥ तदामेसंमुखेदेहिदर्शनंभक्तवत्सल ॥२४०॥ अयाचतगुरुर्दैवतवदर्शनदक्षिणाम् ॥ अहोमेगुरवेदत्वादर्शनंपाहिमांप्रभो ॥२४१॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ यदानूनंत्वयोत्सृष्टामत्संदर्शनदक्षिणा ॥ तदागुरुंसमानीयदर्शनंममकारय ॥२४२॥ इत्याज्ञप्तस्ततस्तेनगुरोराश्रममुत्तमम् ॥ ययौभद्रतनुःप्रीत्यापुनःस्वगुरुरागतः ॥ २४३ ॥ तस्मिन्विप्रेसमायातेदान्तेदातृवरेहरिः ॥ आत्मानंदर्शयामाससर्वलक्षणसंयुतम् ॥ २४४ ॥ ततोहरिंसमालोक्यसविप्रोहरिभक्तिकृत् ॥ बद्धाञ्जलिस्तमस्तौषीद्धर्षबाष्पविलोचनः ॥ २४५ ॥

॥ ॥ दांतउवाच ॥ ॥ दयालोकमलाकांतशरणागतपालक ॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंनमोनमः ॥ २४६ ॥ अद्यमेसफलंजन्मअद्यमेसफलंत
पः ॥ अद्यमेसफलंसर्वंप्राप्तंत्वद्दर्शनंमया ॥२४७॥ पूर्वमालोचितंयद्यद्वचनंश्रीपतेप्रभो ॥ सिंधुकोटिगभीरस्यप्रसृतंपुरतस्तव ॥२४८॥ स्तोत्रंतन्नास्ति
संसारेवागीशस्यजगत्पतेः ॥ येनस्तोत्रेणतेप्रीतिंजनयिष्यामिचेतसि ॥ २४९ ॥ रक्षरक्षप्रभोरक्षमांप्रसीदजगत्पते ॥ त्वद्दासदासदासानांदासत्वेनापिमां
वृणु ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ततःप्रहस्यदेवेशोभक्तिग्राहीदयामयः ॥ करारविंदंतन्मूर्ध्निदत्वाप्राहेतिजैमिने ॥ २५० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥
मद्भक्तोऽसिद्विजश्रेष्ठप्राप्तंमद्दर्शनंत्वया ॥ मत्प्रसादेनभद्रंतेसर्वमेवभविष्यति ॥ २५१ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तमालिङ्ग्यततोदांतंप्रेम्णाभद्रतनुंचत
म् ॥ तत्रैवांतर्दधेविप्रसहसापरमेश्वरः ॥ २५२ ॥ तस्मिन्क्षेत्रवरेपुण्येदुर्लभेपुरुषोत्तमे ॥ क्रियायोगैर्हरिन्दृष्ट्वादांतोधामपरंययौ ॥ २५३ ॥ सोऽपिभद्रतनु
र्विप्रोहरिभक्तिपरायणः ॥ आयुषोंतेययौमोक्षंदेवानामपिदुर्लभम् ॥ २५४ ॥ एकाहमपियोभक्त्यापूजयेत्परमेश्वरम् ॥ बहुजन्मकृतंपापंप्रीतिःसंवर्द्धतेह
रौ ॥ २५५ ॥ अद्यापित्रिदशाःसर्वेब्रह्माद्याअपिजैमिने ॥ प्रभावंनहिजानंतिहरिभक्तस्यभूतले ॥ २५६ ॥ कर्मभूमिरियंविप्रस्वर्गादपिचदुर्लभा ॥ यत्रवि
ष्णुंसमभ्यर्च्यमर्त्याःस्युःसुरवंदिताः॥२५७॥शक्राद्यास्त्रिदशाःसर्वेसुपुण्यक्षयभीरवः॥अन्योन्यमपिजल्पंतोऽनिशंचद्विजसत्तम॥२५८॥भूयएवगमिष्यामः
कर्मभूमिंकदावयम् ॥ कदातत्रकरिष्यामःपूजांश्रीकमलापतेः ॥ २५९॥ अतिधन्याइमेलोकाअस्मत्तोपिमहत्तराः ॥ दुर्लभेभारतेवर्षेपूजयंतिहरिंप्रभु
म् ॥२६०॥ अहोभारतवर्षस्यकःशक्तोगुणभाषणे ॥ यत्राराध्यहरिंपूर्वंवयंदेवत्वमागताः ॥२६१॥ इत्थंदेवगणाःसर्वेवासवाद्याद्विजोत्तम ॥ नित्यंभारतभू
भागंप्रशंसंतिशुभप्रदम्॥२६२॥तत्रजन्मसमासाद्ययेननाराधितोहरिः ॥ तत्तुल्यःकोऽपिसंसारेकोऽपिदृष्टःश्रुतोनच ॥२६३॥सत्यंसत्यंपुनरपिगद्यतेसत्यमे
वतत्॥विश्वात्मानंसकृदपिमानवायेऽर्चयंतिच ॥२६४॥ अप्यश्रांतंद्विजसुदृढयाकर्मभूमौचभक्त्या ॥मुक्ताःपापैःसुकररचितैर्यांतिकैवल्यमाशु ॥ २६५ ॥
इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेपुरुषोत्तमक्षेत्रेभद्रतनुवरप्रदानंनामसप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ तीर्थश्रेष्ठमितिप्रो
क्तंयत्त्वयापुरुषोत्तमम् ॥ तन्माहात्म्यंगुरोब्रूहियदितेमय्यनुग्रहः ॥ १ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ पुरुषोत्तमस्यमाहात्म्यंसमासेनशृणुद्विज ॥ सम्यग्वक्तुंजग
त्यस्मिन्कःशक्तोविष्णुनाविना ॥ २ ॥ लवणांभोनिधेस्तीरंपुरुषोत्तमसंज्ञितम् ॥ पुरंतद्ब्राह्मणश्रेष्ठस्वर्गादपिचदुर्लभम् ॥ ३ ॥ स्वयमास्तिपुरेतस्मि
न्यतःश्रीपुरुषोत्तमः ॥ पुरुषोत्तममित्युक्तंतस्मात्तन्नामकोविदैः ॥ ४ ॥ क्षेत्रंतद्दुर्लभंविप्रसमंताद्दशयोजनम् ॥ तत्रस्थदेहिनोदेवैर्दृश्यंतेचचतुर्भु

१ नश्यतीत्यध्याहार्यम् ।

जाः ॥ ५ ॥ प्रविशन्वैतुतत्क्षेत्रंसर्वेस्युर्विष्णुमूर्तयः ॥ तस्माद्विचारणातत्रनकर्त्तव्याविचक्षणैः ॥ ६ ॥ चाण्डालेनापिसंस्पृष्टंग्राह्यंतत्रान्नमग्रजैः ॥
साक्षाद्विष्णुर्यतस्तत्रचाण्डालोद्विजसत्तम ॥७॥ तत्रान्नपाचिकालक्ष्मीःस्वयंभोक्ताजनार्द्दनः ॥ तस्मात्तत्रौदनंविप्रदेवतैरपिदुर्ल्लभम् ॥ ८ ॥ हरिभुक्ताव
शिष्टंयत्पवित्रंभुविदुर्ल्लभम् ॥ अन्नंयेभुञ्जतेलोकास्तेषांमुक्तिर्नदुर्ल्लभा ॥ ९ ॥ ब्रह्माद्यास्त्रिदशाःसर्वेतदन्नमतिदुर्ल्लभम् ॥ भुञ्जतेनित्यमागत्यमानु
षाणांचकाकथा ॥ १० ॥ नयस्यरमतेचित्तंतस्मिन्नन्नेसुदुर्ल्लभे ॥ तमेवविष्णुद्वेष्टारंप्राहुःसर्वमहर्षयः ॥ ११ ॥ पवित्रंभुविसर्वत्रयथागङ्गाजलंद्विज ॥
तथापवित्रंसर्वत्रतदन्नंपापनाशनम् ॥ १२ ॥ तदन्नंकोमलंदिव्यंयद्यपिद्विजसत्तम ॥ क्रकचस्योदरप्रायंतथाप्यघविदारणे ॥ १३ ॥ पूर्वार्जिता
निपापानिक्षयंयास्यंतियस्यवै ॥ भक्तिःप्रवर्ततेयस्यतस्मिन्नन्नेसुदुर्ल्लभे ॥ १४ ॥ बहुजन्मार्जितंपुण्यंयस्ययास्यतिसंक्षयम् ॥ तस्मिन्नन्नेद्विजश्रे
ष्ठतस्यभक्तिर्नजायते ॥ १५ ॥ इन्द्रद्युम्नस्यसरसिमार्कंडेयह्रदेतथा ॥ रोहिण्यांचसमुद्रेचश्वेतगङ्गाजलेषुच ॥ १६ ॥ स्नानंयेकुर्वतेमर्त्याभ
क्तिभावसमन्विताः ॥ तेषांनविद्यतेजन्मपुनरस्मिन्महीतले ॥ १७ ॥ लवणांभोनिधेस्तोयैःपितरस्तर्पिताद्विज ॥ सर्वदुःखविनिर्मुक्तात्रजंतिहरिमंदि
रम् ॥ १८ ॥ तीर्थराजःसमुद्रोऽसौकीर्तितस्तत्वदर्शिभिः ॥ तस्मात्तत्रकृतंकर्मसर्वमेवाक्षयंभवेत् ॥ १९ ॥ पित्रर्चनंतथादानंभगवच्चरणार्चन
म् ॥ जपयज्ञंतथान्यच्चतस्मिन्क्षेत्रेमनोरमे ॥ २० ॥ यत्कर्मकुरुतेमर्त्योविष्णुप्रीणनहेतवे ॥ सर्वमेवाक्षयंतच्चभवेन्नास्त्यत्रसंशयः ॥ २१ ॥ बलभद्रंसुभद्रां
चकृष्णंचकमलेक्षणम् ॥ येमानवाःप्रपश्यंतितेषांकिंचिन्नदुर्ल्लभम् ॥ २२ ॥ अदृष्ट्वाश्रीजगन्नाथंसुभद्रांचबलंतथा ॥ मोक्षंनलभतेमर्त्यःकुर्वन्पुण्यशतान्य
पि ॥ २३ ॥ तत्रवेत्रप्रहारेणशरीरंयस्यलोहितम् ॥ तंवंदंतेद्विजश्रेष्ठदेवाःशक्रादयोऽखिलाः ॥ २४ ॥ स्थित्वांतरिक्षेशक्राद्याःसर्वदेवगणाद्विज ॥ विमान
चारिणोऽन्योन्यंप्रवदंतीतिहर्षिताः ॥ २५ ॥ कदामानुष्यमस्मभ्यंदास्यतेकमलापतिः ॥ मनुष्यइवगच्छामस्तदाद्रष्टुंहरिंप्रभुम् ॥ २६ ॥ कदावेत्रप्रहारे
णक्षेत्रेश्रीपुरुषोत्तमे ॥ भविष्यंत्यस्मदीयानिलोहितानिवपूंषिच ॥ २७ ॥ वासवाद्याःसुराःसर्वेतस्मिन्क्षेत्रेवरप्रदे ॥ सदावेत्रप्रहारांश्चवांछंतिद्विजसत्त
म ॥ २८ ॥ तत्राक्षयवटंयेतुभक्त्यापश्यंतिमानवाः ॥ कोटिजन्मार्जितैःपापैर्मुक्तायांतिपरांगतिम् ॥ २९ ॥ सुभद्रांबलभद्रंचजगन्नाथमनामयम् ॥
श्वेतंमाधवदेवेशंमार्कंडेयह्रदंतथा ॥ ३० ॥ ज्यामेश्वरंहनूमंतंतत्राक्षय्यंवटंद्विज ॥ पश्यंतिभक्त्यायेमर्त्यास्तेषांमुक्तिर्हिशाश्वती ॥ ३१ ॥ दो
लायमानंगोविन्दंफाल्गुनेमासितत्रये ॥ पश्यंतिमानवाभक्त्यातेषांपुण्यंनिशामय ॥ ३२ ॥ विमुक्ताःसकलैःपापैरंतेयांतिहरेर्गृहम् ॥ ज्ञानंसंप्राप्यत
त्रैवमोक्षंयांतिसुदुर्ल्लभम् ॥ ३३ ॥ चैत्रेकेमासिवारुण्यांयोजगन्नाथमीक्षते ॥ समृतःप्रविशेद्देहंजगन्नाथस्यजैमिने ॥ ३४ ॥ वैशाखेचैवशुक्लायामेका

दृश्यांजगत्पतिम् ॥ तृतीयायांचयःपश्येन्मुक्तएवसमानवः ॥ ३५ ॥ प्रविशेद्यस्तुमनुजोमहास्नानंजगत्पतेः ॥ तस्यसिद्ध्यंतिविप्रर्षेसर्वएवमनोरथाः ॥
॥ ३६ ॥ ब्रह्माद्यास्त्रिदशाःसर्वेस्थित्वाकाशेजगत्पतेः ॥ महास्नानंप्रपश्यंतिभक्तिभावसमन्विताः ॥ ३७ ॥ महाज्येष्ठ्यांचविप्रर्षेजगन्नाथमनामयम् ॥
आलोक्यलभतेमर्त्योविष्णोस्तत्परमंपदम् ॥ ३८ ॥ गुंडिकामण्डपंयांतमाषाढेकमलापतिम् ॥ बलभद्रंचयःपश्येत्समुक्तोनात्रसंशयः ॥ ३९ ॥ यः
पश्यतिजगन्नाथंरथस्थंकमलेक्षणम् ॥ तस्यनास्तिपुनर्जन्मसंसारेसर्वदुःखदे ॥ ४० ॥ रथारूढांसुभद्रांचभक्त्यापश्यंतिमानवाः ॥ छिनत्तिभगवांस्तस्य
दुःखदंभवबंधनम् ॥ ४१ ॥ अपुत्रामृतपुत्राचयासुभद्रांप्रपश्यति ॥ बह्वपत्याजीववत्सासानारीभवतिद्विज ॥ ४२ ॥ दुर्भगाकाकवंध्यावासुभद्रांया
प्रपश्यति ॥ सास्वामिसुभगानारीबह्वपत्याभवेत्खलु ॥ ४३ ॥ गुंडिकामंडपस्थंचकृष्णंपश्यतियःपुमान् ॥ बलभद्रंसुभद्रांचसयातिपरमंपदम् ॥ ४४॥
रोगीदुःखीचयःपश्येद्गुण्डिकामंडपेहरिम् ॥ रोगाच्छोकाच्चसहसाजैमिनेसप्रमुच्यते ॥ ४५ ॥ यस्त्वपुत्रोजगन्नाथंगुंडिकामण्डपेस्थितम् ॥ पश्येत्सचद्वि
जश्रेष्ठपुत्रंप्राप्नोतिवैष्णवम् ॥ ४६ ॥ विद्यार्थीलभतेविद्यांधनार्थीलभतेधनम् ॥ दारार्थीलभतेदारान्मोक्षार्थीमोक्षमाप्नुयात् ॥ ४७ ॥ भ्रष्टराज्योनृपोय
स्तुहरिंपश्यतिभक्तितः ॥ गुंडिकामंडपेविप्रनिजराज्यंलभेतसः ॥ ४८ ॥ शत्रुभिर्वर्जितोयस्तुगुंडिकामंडपेहरिम् ॥ भक्त्यापश्यतिविप्रर्षेतस्यनश्यं
तिशत्रवः ॥ ४९ ॥ गुंडिकामंडपेपश्येद्योराजपीडितोभृशम् ॥ ससद्यएवराजानंस्वकीयंवशमानयेत् ॥ ५० ॥ सर्वासामेवयात्राणांगुंडिकाप्रवराम
ता ॥ तस्मात्सामानवैःकार्यात्यक्त्वाकार्यशतान्यपि ॥ ५१ ॥ शयनेचतथोत्थानेतस्मिन्क्षेत्रेमनोरमे ॥ हरिंपश्यतियोमर्त्यःसदेवैरपिपूज्यते ॥ ५२ ॥
पुरुषोत्तममाहात्म्यंवक्तुंशक्नोतिकःक्षितौ ॥ यस्यप्रवेशमात्रेणनरोनारायणोभवेत् ॥ ५३ ॥ बहुनात्रकिमुक्तेनसंक्षेपादुच्यतेमया ॥ सर्वेषामेवतीर्था
नांवरिष्ठंपुरुषोत्तमम् ॥ ५४ ॥ संसारसिन्धुमतिनिम्नमिमंतितीर्षुःक्लेशप्रदंविषमपापगणाश्रयंयः ॥ क्षेत्रेसमस्तसुखदेपुरुषोत्तमाख्येपश्येदमुंसुरवरंपुरुषो
त्तमंच ॥ ५५॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेपुरुषोत्तममाहात्म्यंनामअष्टादशोऽध्यायः॥१८॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥नारायणप्रपन्नायेनराभ
क्तिसमन्विताः॥ कदाचिदशुभंतेषांविद्यतेनद्विजोत्तम ॥१॥ पुनरेवप्रवक्ष्यामिमाहात्म्यंकमलापतेः॥यच्छ्रुत्वामानवाःसर्वेलभंतेपरमंपदम्॥२॥ वासुदेवस्य
माहात्म्यंश्रुत्वातृप्यंतिवैष्णवाः॥ पाखण्डानहितृप्यंतिनरकेक्लेशभागिनः॥ ३ ॥ पाखण्डानांसमीपेतुविष्णुमाहात्म्यमुत्तमम्॥ नवक्तव्यंद्विजश्रेष्ठवक्तव्यंवै ॥ ४० ॥
ष्णवाग्रतः॥ ४ ॥ पूर्वत्रेतायुगेविप्रउर्वांशुर्नामजैमिने ॥ आसीत्पापरतोनित्यंधर्मनिंदापरायणः ॥ ५ ॥ ब्रह्मस्वहारीविप्रेन्द्रपरस्त्रीगमनोद्यतः॥ गोमांसाशी
सुरापीचवेश्याविभ्रमलोलुपः ॥ ६॥ शरणागतहंताचपरनिंदाकरःसदा ॥ विश्वासघातीमित्रघ्नोज्ञातिपीडाकरस्तथा ॥ ७ ॥ असत्यभाषीक्रूरश्चपाखं

डजनसङ्गभाक् ॥ वृत्तिच्छेदीद्विजातीनांन्यासापहारकस्तथा ॥ ८ ॥ तादृशंतंसमालोक्यदुष्टंपापपरायणम् ॥ आजग्मुर्ज्ञातयःसर्वेक्रुद्धास्तस्यनिजंगृहम् ॥ ९ ॥ ॥ ज्ञातयऊचुः ॥ ॥ प्रतिष्ठोपार्जितापूर्वैरस्माकंविमलेकुले ॥ साप्रतिष्ठात्वयामूढविनाशंप्रतिनीयते ॥ १० ॥ धर्ममार्गंपरित्यज्यकुरुषेपातकंसदा ॥ मद्वंशकीर्तिहननंजातोऽसिज्ञातिदुःखदः ॥ ११ ॥ अतिविस्मयदासृष्टिर्विधातुर्मन्यतेत्वयि ॥ यस्मिन्सिधौशशीजातस्तत्रक्ष्वेडोद्भवोऽपिच ॥ १२ ॥ अहोशक्तिःकुपुत्राणांसंख्यातुंनचशक्यते ॥ अनेकैःपुरुषैःकीर्तिंसंचितांहंतितत्क्षणात् ॥ १३ ॥ जातेपुत्रोत्तमेवंशःश्रेष्ठःस्यादधमोऽपिच ॥ पुत्रेधमेतुश्रेष्ठोपिवंशोगच्छतिहीनताम् ॥ १४ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाज्ञातयस्तेचतंसर्वेपापिनांवरम् ॥ अपकीर्तिभयात्क्रुद्धास्तत्यजुःसहसाद्विज ॥ १५ ॥ ज्ञातिभिःसपरित्यक्तोजनैःसर्वैश्चधिक्कृतः ॥ प्रपेदेदस्युतांदुःखीविभ्रष्टाखिलवैभवः ॥ १६ ॥ तंदस्युकर्मकुर्वंतंनिर्दयंपरहिंसकम् ॥ धृत्वाजनपदाःसर्वेभूपालायन्यवेदयन् ॥ १७ ॥ तेनभूमिभुजातस्यपितृस्नेहाद्द्विजोत्तम ॥ नहतोसौदुराचारोनिजदेशाद्बहिष्कृतः ॥ १८ ॥ ततोसौवनमाश्रित्यदस्युभिःसहनिर्दयः ॥ पांथस्वहरणार्थायतस्थौवहुभिरुद्धतैः ॥ १९ ॥ कदाचित्तटिनीतीरंदस्युभिःसहजैमिने ॥ वनपर्यटनेश्रांतोजगामस्नानहेतवे ॥ २० ॥ तस्यांतटिन्यांभगवत्परिचर्यापरायणान् ॥ असौददर्शदुष्टात्माब्राह्मणाकृतिनोबहून् ॥ २१ ॥ अथतेब्राह्मणाःसर्वेसमाराध्यजनार्दनम् ॥ अन्योन्यंकथयामासुर्विहिताअतिकौतुकात् ॥ २२ ॥ अद्यचंपकपुष्पाणिमयात्यक्तानितानिवै ॥ कश्चिद्वदतितांबूलंमयादत्तंमुरारये ॥ २३ ॥ नखादितव्यंतांबूलंकदाचिदपिजन्मनि ॥ मयाद्यहरयेदत्तंकदलीफलमुत्तमम् ॥ २४ ॥ जन्मजन्मानिचमयाभक्ष्यंचकदलीफलम् ॥ कोपिवक्तिमयादत्तंहरयेदाडिमीफलम् ॥ २५ ॥ कोऽपिवक्तिमयादत्तंरसालफलमुत्तमम् ॥ अन्योऽन्यमेतद्वदतांतेषांश्रुत्वावचांसिच ॥ २६ ॥ उर्वीशुश्चिन्तयामासकिंप्रदास्यामिविष्णवे ॥ संसारेयानिवस्तूनिभक्ष्याणिसंतितान्यहम् ॥ २७ ॥ नहिशक्नोमिसंत्यक्तुंकिंदास्यामिमुरारये ॥ नित्यंवनांतरस्थोऽहंचौरोराजभयाकुलः ॥ २८ ॥ शकटारोहणेनास्तिह्यधिकारःकदापिमे ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वादस्युनातेनभूयोभूयोद्विजोत्तम ॥ २९ ॥ शकटंहरयेदत्तंचतुर्वर्गप्रदायिने ॥ अथतेब्राह्मणाःसर्वेजग्मुर्विप्रयथागताः ॥ ३० ॥ सोऽपिदस्युर्दस्युभिश्चजगामनिजमाश्रयम् ॥ एकदागुडकंडोलंतेनैवखलुवर्त्मना ॥ ३१ ॥ गृहीत्वापथिकःकश्चित्काकीमंडलमागतः ॥ ततोऽसौसहसादस्युर्निर्भयःपरहिंसकः ॥ ३२ ॥ जहारगुडकंडोलमध्वनीनस्यतस्यच ॥ अथतेदस्यवश्चक्रुर्गुडकंडोलभंजनम् ॥ ३३ ॥ उर्वीशुश्चापतद्भागेशकटंगुडनिर्मितम् ॥ उर्वीशुःशकटंगौडंसमासाद्यद्विजोत्तम ॥ ३४ ॥ मनसाचिंतयामासवचःस्मरणपूर्वकम् ॥ अनोमयापुरादत्तंस्वयमेवमुरारये ॥ ३५ ॥ तस्मादनोनमेग्राह्यंकदाचिदिहजन्मनि ॥ विचिन्त्येतिहृदादातुंतदनोगुडनिर्मितम् ॥ ३६ ॥

दत्तंविप्रायकस्मैचिन्माधवप्रीतिहेतवे ॥ तांभक्तिंतस्यविज्ञायमहापातकिनोद्विज ॥ ३७ ॥ जहारसकलंपापंसद्यःप्रीतोजनार्दनः ॥ तस्मिन्नेवदिनेवि
प्रप्रविश्यचमहावनम् ॥ ३८ ॥ हतःपौरजनैःसर्वैरथक्रुद्धैःसउर्वीशुः ॥ भगवानथतंनेतुंविमानंस्वर्णनिर्मितम् ॥ ३९ ॥ दूतांश्चप्रेषयामासनानाभरण
भूषितान् ॥ अथतेभगवद्दूतास्तमुर्वीशुंगतैनसम् ॥ ४० ॥ समारोप्यविमानेतंसद्योजग्मुःपुरंहरेः ॥ ततोऽसौहरिसान्निध्यंप्राप्यपुण्यात्मनांवरः ॥ ४१ ॥
पुनर्मन्वंतरशतंस्थित्वाकेशवसन्निधिम् ॥ परंमंज्ञानंमासाद्यसविवेशतनुंहरेः ॥ ४२ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ येनकेनाप्युपायेनहरिभक्तिकरोनरः ॥
संसारजलधेःपारंराजहंसइवव्रजन् ॥ ४३ ॥ क्षणमेवहरेर्भक्तिर्वर्ततेयस्यचेतसि ॥ तत्पदंपरमंयातिसपापात्मापिगच्छति ॥ ४४ ॥ एकमप्युत्तमंवस्तु
दत्वासौतन्मुरारये ॥ स्वयमेवहिभोक्तव्यंपश्चात्पापोपशांतये ॥ ४५ ॥ यद्वस्तुहरयेदत्तंतच्चदद्याद्द्विजातये ॥ किंचिच्छेषंनभोक्तव्यंतस्यावश्यंस्वयं
वुधैः ॥ ४६ ॥ वस्तूनिब्राह्मणश्रेष्ठमिष्टानियानिकानिच ॥ अदत्वाविष्णवेतानिनभोक्तव्यानिवैष्णवैः ॥ ४७ ॥ विष्णुनैवेद्यमाहात्म्यंसर्वपापप्रणाश
नम् ॥ सेतिहासंपुनर्वच्मिशृणुविप्रसमाहितः ॥ ४८ ॥ आसीत्सर्वजनिर्नामब्राह्मणःशुद्धवंशजः ॥ शांतोदांतोदयायुक्तोगुरुब्राह्मणपूजकः ॥ ४९ ॥ हरेः
पूजापरश्चैवहरिस्मरणतत्परः ॥ प्रपन्नक्लेशविध्वंसीसत्यवादीजितेन्द्रियः ॥ ५० ॥ प्रातःस्नायीनिजाचारग्राहीहिंसाविवर्जितः ॥ एकादशीव्रतरतो
ज्ञातिपूजापरायणः ॥ ५१ ॥ कदाचित्सद्विजश्रेष्ठःस्वप्नेपश्यच्चकेशवम् ॥ श्यामंविरजपद्माक्षंस्मेरास्यंपीतवाससम् ॥ ५२ ॥ स्वर्णकुण्डलमञ्जीरकिरीटो
ज्ज्वलविग्रहम् ॥ कौस्तुभोद्भासितोरस्कंवनमालाविभूषितम् ॥ ५३ ॥ चतुर्बाहुंशङ्खचक्रगदापद्मधरंप्रभुम् ॥ समस्तैर्लक्षणैर्युक्तंस्वर्ण
यज्ञोपवीतिनम् ॥ ५४ ॥ संप्राप्यदर्शनंस्वप्नेसविप्रोजगतीपतेः ॥ कृताञ्जलिस्तमस्तौषीद्रोमांचिततनुर्मुदा ॥ ५५ ॥ तुभ्यंनमोऽस्तुजगतःसकल
स्यभर्त्रेसच्छोकशोकभयरोगविनाशनाय ॥ नारायणायकमलाहृदयप्रियायधर्मार्थकामपरमामृतदायतुभ्यम् ॥ ५६ ॥ पापानिचैवसकलानिमया
कृतानिमत्तेनमोहवशगेनसदामुरारे ॥ तस्माद्बिभेमिजगदंबुनिधेर्गभीरान्मामुद्धरस्वनिजभक्तितरींप्रदाय ॥ ५७ ॥ जानामियद्यपिहरेदुरितंमनुष्यो
व्यामोहमाशुचलभेमुविकैटभारे ॥ पापंतथापिचमुदासततंकरोमितस्मान्नकोऽप्यहमिवास्तिजनोविमूढः ॥ ५८ ॥ पुण्यद्रुमःसुखफलंसहसैवधत्ते
किंवेद्मिनेतिनृहरेकृतपातकोहम् ॥ पुष्पद्रुमार्पणविधौनममास्तिवित्तंनाथप्रसीदभगवन्किमहंकरोमि ॥ ५९ ॥ त्वत्पादपद्मयुगलंपरमामृतस्यस्था
नंविहायममचित्तमधुव्रतोऽयम् ॥ नारीमुखंव्रजतिदेवमृतिप्रदंयच्छलेष्मप्रकीर्णमनिशंकमलभ्रमेण ॥ ६० ॥ पाणिःप्रदानरहितोऽनृतभाषिवक्त्रंकर्णौ
चपापश्रवणायसदैवदक्षौ ॥ दोषानिमान्ममहरेहरसेवकस्ययस्मात्तुनाथशरणागतदोषहंता ॥ ६१ ॥ संसारघोरजलधौनृहरेकदाचित्त्वद्भक्तिनौ

रिहमयासुदृढाचलब्धा ॥ तत्रापिदैववशगोऽहमहेदुरात्मावर्तैंतएवसततंममदुःखकालः ॥ ६२ ॥ संसारपारगमनायलसत्पथोऽस्तिकिंसर्वदुःखर
हितःसदयःप्रसन्नः ॥ अंधीकृतस्यममभोहमहत्तमिस्रैर्दृष्टिस्त्वयीहनकदापिचयातिविष्णो ॥ ६३ ॥ पापात्मनोऽपिममचित्तमिदंमुरारेन
ष्टंविनष्टजनकष्टविनाष्टिकारि ॥ यस्त्वांसमस्तसुरवंदितपादपद्मस्वप्नेपिकेशिमथनाद्यविभोसमीक्षे ॥ ६४ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतितेनस्तु
तोदेवोभगवान्कमलापतिः ॥ उवाचवाक्यंवाक्यज्ञःसंसारार्णवतारकः ॥ ६५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ भक्तिभिस्तवविप्रेंद्रतुष्टोहंनित्यमेव
च ॥ तस्मात्तवाचिरेणैवसर्वंभद्रंभविष्यति ॥ ६६ ॥ पापिनोपितवोद्धारोमयापूर्वंकृतोद्विज ॥ अधुनाममभक्तोऽसिनविपत्तिर्भविष्यति ॥ ६७ ॥
॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ कोऽहंतस्थौपुराविष्णोकिंवापापंमयाकृतम् ॥ पापिनोऽपिममोद्धारःकथंपूर्वंत्वयाकृतः ॥ ६८ ॥ संसारेऽस्मिन्कथंजातोज
नितोऽहंकथंत्वया ॥ एतत्सर्वंविभोब्रूहियतस्त्वंसदयःसदा ॥ ६९ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ अप्रकाश्यमिदंगुह्यंयद्यपिद्विजसत्तम ॥ तथापि
तववात्सल्यान्निगदामिनिशामय ॥ ७० ॥ पुरात्वंब्राह्मणश्रेष्ठपक्षिवंशसमुद्भवः ॥ भूतोऽसिभूमिभागेषुनिजकर्मविपाकतः ॥ ७१ ॥ क्षुधयातृषया
वापिसततंव्याकुलोभवान् ॥ बभ्रामभक्षयन्कीटान्निर्झरोष्णोदकंतथा ॥७२॥ नानादुःखंसदाभुंजन्पक्षियोनौसमुद्भवः ॥ चतुर्वर्षसहस्राणिस्थितोऽसित्वंपुरा
क्षितौ ॥७३॥ एकदाकुलभद्राख्योब्राह्मणःसर्वतत्ववित् ॥ पूजयामासमांभक्त्यानैवेद्याद्यैर्नदीतटे ॥७४॥ समभ्यर्च्यसविप्रेंद्रोममनैवेद्यतंदुलम् ॥ ययौतत्रैवनि
क्षिप्यभूयएवनिजंगृहम् ॥ ७५ ॥ ततोवृक्षात्समागत्यक्षुधिनापक्षिणात्वया ॥ ममनैवेद्यसंबंधिभक्षितंसर्वतंदुलम् ॥ ७६ ॥ भुक्त्वैवसद्योमुक्तोऽसिपात
कैरतिदारुणैः ॥ कदाचित्प्राप्तकालस्त्वंकालधर्मंगतोद्विज ॥ ७७ ॥ त्वामानेतुंमयादूताःप्रेषिताःसर्वथानिजाः ॥ ततोरथेसमारोप्यभवंतंनष्टकल्मष
म् ॥ ७८ ॥ सद्योदूतगणाःसर्वेसमायाताःपरंपदम् ॥ युगकोटिसहस्राणिस्थितोऽसिममसन्निधौ ॥ ७९ ॥ भुंजन्सुखानिसर्वाणिदुर्लभानिसुरैरपि ॥ ततो
यातोऽसिविप्रेन्द्रविशुद्धेब्राह्मणान्वये ॥ ८० ॥ तत्रापिमयिभक्तिस्तेजातातिसुदृढापुनः ॥ क्रियायोगेनमांनित्यंसमाराध्यद्विजोत्तम ॥ ८१ ॥ आयु
षोंतेमत्प्रसादान्मामकंपदमाप्स्यसि ॥ यदातुष्टोऽस्म्यहंविप्रसपापात्मापिभुक्तिभाक् ॥ ८२ ॥ कदाचिद्यस्यरुष्टोस्मिपुण्यात्मापिचपापभाक् ॥ तस्मा
द्ब्राह्मणभद्रंतेभक्तोऽसिममसुव्रत ॥ ८३ ॥ दास्यामितेपरंस्थानंयदलभ्यंसुरैरपि ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ त्वत्प्रसादाच्छ्रुतंनाथपूर्ववृत्तांतमात्म
नः ॥ ८४ ॥ इदानींश्रोतुमिच्छामियत्किञ्चिद्ब्रूहितत्प्रभो ॥ कस्यतुष्टोऽसिदेवेन्द्रकस्यरुष्टोऽसिवाप्रभो ॥ ८५ ॥ महत्याकृपयासर्वमेतन्मेवक्तुमर्हसि ॥
॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ कर्मणायेनविप्रेन्द्रतुष्टिर्मेहृदिजायते ॥ ८६ ॥ क्रोधश्चतत्समस्तंचकथयामिसमासतः ॥ योदयावान्द्विजश्रेष्ठसर्वभूतेषु

सर्वदा ॥ ८७ ॥ अहंकारविहीनश्चतस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ कर्मकुर्यान्मदर्थंयोधर्मभक्तिसमन्वितः ॥ ८८ ॥ ब्रूतेमदर्थंयःशांततस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥
मिष्टंवस्तुसमासाद्यदत्वामेयश्चमानवः ॥ ८९ ॥ मानापमानेसदृशस्तस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ सर्वभूतशरीरस्थंयोमांजानातिमानवः ॥ ९० ॥ परहिंसा
विहीनोयस्तस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ कर्माणिकुरुतेयस्तुसुविचार्यपुनःपुनः ॥ ९१ ॥ गोब्राह्मणहितैपीयस्तस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ स्वयंनिरुक्तंवचनं
यत्नाद्यःपरिपालयेत् ॥ ९२ ॥ प्रपन्नंयातियत्नाद्यस्तस्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ ददात्यनुपकारिभ्योदानानिद्विजसत्तम ॥ ९३ ॥ मयिचित्तंसदायस्यत
स्यतुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ कर्मणायेनतुष्टोऽस्मिनिरुक्तंतत्समासतः ॥ ९४ ॥ रुष्टोऽस्मिकर्मणायेनविप्रवच्मिशृणुष्वतम् ॥ परहिंसारतोयस्तुनिर्दयःसर्वजं
तुषु ॥ ९५ ॥ अहंयुःसर्वदाक्रुद्धःसमांनयतिशत्रुताम् ॥ असत्यभाषीक्रूरश्चपरनिंदापरस्तुयः ॥ ९६ ॥ कविवर्तनविध्वंसीसमांनयतिशत्रुताम् ॥
अदृष्टदोषौपितरौस्त्रींभ्रातृभगिनीतथा ॥ ९७ ॥ मोहात्त्यजतियोमूढःसमांनयतिशत्रुताम् ॥ पितृभिर्भर्त्सनंयस्तुकुरुतेमूढधीर्नरः ॥ ९८ ॥
गुर्ववज्ञाकरोविप्रसमांनयतिशत्रुताम् ॥ आरामच्छेदिनोयेचजलाशयविलायिनः ॥ ९९ ॥ ग्रामनाशकरायेचतेमांनयंतिशत्रुताम् ॥ परस्त्रियं
समालोक्यविषादंयान्तियेजनाः ॥ १०० ॥ शृण्वंतिपापचर्चांचतेषांरुष्टोस्म्यहंसदा ॥ द्विषंतिनाथंयेमूढाअनाथस्वंहरंतिये ॥ १०१ ॥
विश्वासघातिनोयेचतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ येचगोवीर्यहंतारोवृषलीपतयश्चये ॥ १०२ ॥ अश्वत्थघातिनोयेचतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशा
नांमध्येयेभेदकारिणः ॥ १०३ ॥ परदारातिरक्तायेतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ एकादश्यांभुंजतेयेलोभात्पापधियोनराः ॥ १०४ ॥ वेदनिंदाकरायेचतेषां
रुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ पापबुद्धिरतायेचमित्रद्रोहरतास्तथा ॥१०५॥ धात्रीतरुंचयेघ्नंतितेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ दिवसेमैथुनंयेचकुर्वंतेकाममोहिताः॥१०६॥
रजस्वलास्त्रियांचैवतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ येचादृष्टार्तवांनारींमोहाद्गच्छंतिसत्तम ॥ १०७ ॥ व्रतस्थांचसदाजाल्मास्तेमांनयंतिशत्रुताम् ॥ अमावास्या
तिथौयेचकुर्वंतेनिशिभोजनम् ॥ १०८ ॥ भोजनद्वयमेवार्कतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ आमिषंमैथुनंतैलममावास्यादिनेद्विजाः ॥ १०९ ॥ नयेत्यजंतिविप्रे
न्द्रतेषांरुष्टोऽस्म्यहंसदा ॥ बहुनात्रकिमुक्तेनसंक्षेपात्तेवदाम्यहम ॥ ११० ॥ निंदंतिवैष्णवान्येचतेषांरुष्टोस्म्यहंसदा ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इत्यु
क्त्वाभगवान्विष्णुरदृश्यःसहसाभवत्॥१११॥सचविप्रःसमुत्तस्थौत्यक्तनिद्रस्तुमंचतः ॥ केशवोक्तेनवाक्येनसविप्रोहरिभक्तिकृत्॥११२॥संत्यज्यसकलं
कार्यंक्रियायोगरतोऽभवत्॥नारायणस्यनैवेद्यंभुंजतोपिफलंत्विदम्॥११३॥हरिपूजाकृतांपुंसांनजानेकिंभवेदिति॥समासेनब्रवीमित्वांशृणुसत्तमजैमिने ॥
॥ ११४ ॥ सकृत्कृत्वाहरेःपूजांप्राप्यतेपरमंपदम् ॥ मानुष्यंदुर्लभंलोकेपूजातत्रापिचक्रिणः ॥ ११५ ॥ भक्तिस्तत्रापिविप्रेन्द्रदुर्लभापरिकीर्तिता ॥

॥११६॥ संसाराब्धिंसर्वदुःखप्रपूर्णंततुंवांछायस्यचित्तोस्तिपुंसः ॥ भक्त्यानित्यंवासुदेवस्यपूजांकुर्यादार्यःकर्मणांसोखिलानाम् ॥ ११७ ॥ ॥ इति श्रीपद्म
पुराणेक्रियायोगसारेएकोनविंशतितमोऽध्यायः ॥ १९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ विष्णुपूजाफलंविप्रसंक्षेपात्कथितंमया ॥ इदानींव
च्मिदानानिनिशामयसमाहितः ॥ १ ॥ दानंतपोद्वयोर्मध्येदानमेकंपरंस्मृतम् ॥ तपसापापमित्युक्तंनपापोदानकर्मणि ॥ २ ॥ तपःकृतयुगेश्रे
ष्ठंत्रेतायांध्यानमेवच ॥ सपर्याद्वापरेश्रेष्ठादानंश्रेष्ठंकलौयुगे ॥ ३ ॥ तस्मात्कलियुगेदानंप्रीतयेकमलापतेः ॥ कर्तव्यंसततंप्राज्ञैरिच्छद्भिःपरमंपदम् ॥
॥ ४ ॥ कलयाकलयाचन्द्रकलासंवर्द्धतेतथा ॥ दानस्यसागतिःप्रोक्तातपसश्चमनीषिभिः ॥ ५ ॥ पलादपिद्विजश्रेष्ठकर्तव्योवित्तसंग्रहः ॥ संचितं
तुधनंप्राज्ञोदानकर्मणिसंक्षिपेत् ॥ ६ ॥ धनेस्थितोपियोमर्त्योनाश्नातिनददातियः ॥ दरिद्रःसचविज्ञेयोदानभोगविवर्जितः॥ ७ ॥ वित्तंकेनसहाया
तियातितेनतुकोद्विज ॥ आयातिततपुरादत्तमिहपंचत्वमागते ॥ ८ ॥ दत्वादत्वासदादानंमानवायेदरिद्रति ॥ नतेदरिद्राविज्ञेयाःपरलोकेमहेश्वराः
॥ ९ ॥ धनंरक्षंतिकार्पण्याद्येतेज्ञेयाःसुदुःखिताः ॥ अंतेत्यक्त्वाचतत्सर्वंनिराशायांतिजैमिने ॥ १० ॥ परलोकेद्विजश्रेष्ठःसाधुसद्बलवर्जितः ॥
निर्द्धनेबंधुहीनेचनादत्तमुपतिष्ठते ॥ ११ ॥ स्तोकंस्तोकंचविप्रेन्द्रभक्तिश्रद्धासमन्वितः ॥ नित्यंदेयानिदानानिवैष्णवैर्निजभक्तितः ॥ १२ ॥
सर्वेषामेवदानानामन्नदानंद्विजोत्तम ॥ जलदानंचतत्वज्ञैरतिश्रेष्ठंप्रकीर्तितम् ॥ १३ ॥ विनान्नेननतिष्ठंतिप्राणादेहेषुदेहिनाम् ॥ अन्नदःप्राणदोज्ञेयःप्राण
दःसकलप्रदः ॥ १४ ॥ तस्मात्समस्तदानानामन्नदोलभतेफलम् ॥ अन्नदानसमंदानंजलदानंचजैमिने ॥ १५ ॥ विनातोयेननान्नंस्यादतस्तोयंप्रदी
यते ॥ क्षुधातृषापिविप्रेन्द्रद्वेतुल्येतुप्रकीर्तिते ॥ १६ ॥ तस्माद्दत्वाचतोयंचश्रेष्ठंप्रोक्तंमनीषिभिः ॥ जीवनंजीवनंनृणांजीवनंनचजीवनम् ॥ १७ ॥ अ
तोजीवनरक्षार्थंजीवनंप्राज्ञउत्सृजेत् ॥ अन्नंतोयंचविप्रेन्द्रदत्तंयेनमहीतले ॥ १८ ॥ तेनसर्वाणिदानानिकृतानिनात्रसंशयः ॥ अन्नदानस्यमाहात्म्यंजल
दानस्यवैशृणु ॥ १९ ॥ बभूवहास्तिनपुरेकुवेरइववित्तवान् ॥ तस्मिन्नेवपुरेवेश्यावभूवसुरसुंदरी ॥ २० ॥ ख्यातारतिविदग्धेतिसर्वलक्षणसंयुता ॥ तत्र
क्षेमंकरीनामब्राह्मणीश्रेष्ठवंशजा॥२१॥समस्तगुणसम्पन्नाविधवासीद्विजात्मजा ॥ साब्राह्मणीद्विजश्रेष्ठजारानुरक्तमानसा ॥२२॥ निषिद्धंकर्मकुर्वतीत्यक्त्वा
यात्यविवेकताम्॥तयासंनिहिताविप्रवेश्यापिब्राह्मणीचसा॥२३॥चकारसख्यंस्नेहेनवेश्यावृत्तिमुपेत्यसा॥सावेश्याब्राह्मणीचापिद्वेऽप्येकत्रदिनेदिने ॥२४॥
पापानिचक्रतुःप्रीत्याअसंख्यातानिजैमिने ॥ ततोरतिविदग्धासावृद्धभावमुपागता ॥ २५ ॥ ब्राह्मणीचापिविप्रेन्द्रदुःशीलात्यंतपापिनी ॥ कदाचिद्वारमु
ख्यासाजरंतींतांनिजांसखीम् ॥ २६ ॥ प्राहेतिविस्मिताविप्रवचनंविनयान्विता ॥ ॥ रतिविदग्धोवाच ॥ ॥ सखित्वयासहानेकंदारुणंपातकंकृ

तम् ॥ २७ ॥ अद्यापिपातकेह्यष्टिर्महतीवर्ततेमम ॥ सौन्दर्यंचबलंचैवसर्वंमेजरयाहृतम् ॥ २८ ॥ इत्थमस्वास्थ्यक्लान्नित्यमाशांत्यक्तुंनशक्यते ॥
स्थावरंसुमहत्प्रातंकृतपातकयामया ॥ २९ ॥ समागतमिवैतर्हिसमीक्ष्यमरणंगतम् ॥ उपार्जितेनपापेनयानिवित्तानिवैमया ॥ ३० ॥ रक्षिष्यंत्यन
पत्यायांमृतायांमयितानिकिं ॥ तस्मात्सर्वाणिवित्तानिअन्यायोपार्जितानिच ॥ ३१ ॥ दातुमिच्छामिविप्रेभ्योयदित्वंमन्यसेसखि ॥ ॥ ब्राह्मण्यु
वाच ॥ ॥ मयायावन्तिवित्तानिपश्येतिसंचितानिच ॥ ३२ ॥ असत्पात्रेषुदत्तानितानिसर्वाणिनित्यशः ॥ तस्मादहंधनैर्हीनाकिंदास्यामिद्वि
जातये ॥ ३३ ॥ अस्तिचेद्यदिवित्तंतेदानमाशुतदाकुरु ॥ तस्याएवंवचःश्रुत्वासावेश्यात्यंतहर्षिता ॥ ३४ ॥ वित्तेनसकलेनैवअन्नदानंचकारह ॥
हरिशर्माचविप्रेन्द्रोधनवानातिभक्तितः ॥ ३५ ॥ पूजयामाससततंभगवंतंजनार्दनम् ॥ जितेन्द्रियोजितक्रोधोहिंसादम्भविवर्जितः ॥ ३६ ॥ प्रीतये
कमलाभर्तुःसतेपेसुमहत्तपः ॥ गंधपुष्पैश्चबलिभिर्घृतधूपैःप्रदीपकैः ॥ ३७ ॥ पूजयामासदेवेशंनित्यमेवजनार्दनम् ॥ धनवानपिविप्रोऽसौवित्तस्यक्ष
यशंकितः ॥ ३८ ॥ पिपीलिकामूषिकाश्चतथान्येपिचजंतवः ॥ कृपणस्यद्विजश्रेष्ठगृहेनित्यंबुभुक्षिताः ॥ ३९ ॥ उपार्जितंधनंसर्वंस्वयमेवदिनेदिने ॥
बुभुजेब्राह्मणश्रेष्ठदानकर्मविवर्जितः ॥ ४० ॥ सुहृदांब्राह्मणानांचबांधवानांकदापिसः ॥ चकारनचसंभाषामर्थप्रार्थनशंकया ॥ ४१ ॥ विगणय्य
स्ववित्तानिसुबहूनिनिजालये ॥ मत्वाश्रेष्ठमिवात्मानंमोदतेसौद्विजोत्तम ॥ ४२ ॥ कदाचित्प्राप्तकालोसौब्राह्मणोऽत्यंतवित्तवान् ॥ गणिकाब्राह्मणीसाचए
ककालेमृताद्विज ॥ ४३ ॥ अथदूताःसमायातास्तान्नेतुमतिभीषणाः ॥ धर्मराजस्यदेवस्यपाशमुद्गरपाणयः ॥ ४४ ॥ तेचचण्डादयोदूतास्तान्समादा
यजैमिने ॥ ययुर्धर्मपुरंसद्योदुर्गमेनपथाततः ॥ ४५ ॥ ॥ चण्डउवाच ॥ ॥ आनीतोहरिशर्माचवेश्याचब्राह्मणीचसा ॥ तवाज्ञयाजीवितेशपश्यैता
न्पुरतःस्थितान् ॥ ४६ ॥ तान्समालोक्यजीवेशःप्रहस्यद्विजसत्तम ॥ चित्रगुप्तमितिप्राहसर्वकार्यविचक्षणम् ॥ ४७ ॥ ॥ यमउवाच ॥ एतेषांसर्व
कार्याणिशुभदान्यशुभानिच ॥ मूलाद्विचारयप्राज्ञचित्रगुप्तमहामते ॥ ४८ ॥ यमादेशात्ततस्तेषांचित्रगुप्तोविचक्षणः ॥ सर्वंविचारयामासशुभकर्माशु
भंतथा ॥ ४९ ॥ ॥ चित्रगुप्तउवाच ॥ ॥ देवाकर्णयवक्ष्यामिपुण्यंचपातकंतथा ॥ इयंवेश्याब्राह्मणिचहरिशर्माचकारयत् ॥ ५० ॥ एपार
तिविदग्धाख्यागणिकातिदुराशया ॥ चकारयानिपापानिवक्तुंतानिनशक्यते ॥ ५१ ॥ अन्यायोपार्जितैर्वित्तैरखिलैरेवसूर्यज ॥ अन्नदानंचकारेयंग
णिकागतयौवना ॥ ५२ ॥ अन्नदानप्रभावेणयातनागृहवासदैः ॥ त्यक्तेयंपातकैःसर्वैःकोटिजन्मार्जितैरपि ॥ ५३ ॥ अन्नदानंमहा
राजयेकुर्वंतिजनाःक्षितौ ॥ तेपापिनोऽपिगच्छंतितद्विष्णोःपरमंपदम् ॥ ५४ ॥ यावन्त्यन्नानियच्छंतिमानवाःक्षितिमण्डले ॥ तावंत्योब्रह्महत्याश्चतस्यन

ह्यत्रसंशयः ॥ ५५ ॥ अन्नानियच्छतांत्यक्त्वाशरीराणिचपातकम् ॥ गृह्णतामेवपात्राणिसहसायातिसूर्यज ॥ ५६ ॥ तस्मात्पापिनामन्नानिनगृह्णंतिवि
चक्षणाः ॥ मोहाद्गृह्णंतियेमूढास्तएवपापभागिनः ॥ ५७ ॥ शुभकर्माशुभंवापिवेश्यायाःकथितंप्रभो ॥ ब्राह्मण्याःशृणुकर्माणिशुभानिचाशुभानिच ॥
॥ ५८ ॥ इयंक्षेमंकरीनामब्राह्मणीशुद्धवंशजा ॥ भद्रकीर्तिप्रियासर्वंचकारदुरितंप्रभो ॥ ५९ ॥ त्यक्त्वानिजाश्रमाचारंनिजयौवनगर्विता ॥ बभूवात्यंतपा
पिष्ठाजारसंगमलोलुपा ॥ ६० ॥ कदाचिच्छैशवेराजन्खेलंतीशिशुभिःसह ॥ रथ्यायांखननंचक्रेचतुष्कोणसमन्वितम् ॥ ६१ ॥ तस्मिन्नेवदिनेमेघउदका
निववर्षच ॥ पूरितंतज्जलैःखातंतयाविनिर्मितंप्रभो ॥ ६२ ॥ ततोमध्याह्नसमयेगौरेकस्तृषितोनृप ॥ अपिवत्तत्रपानीयंतापितस्तपनातपैः ॥ ६३ ॥ तेनै
वसर्वपापानिविनिष्टानिमहांतिवै ॥ तस्याःसूर्यसुतप्राज्ञजलदानप्रभावतः ॥ ६४ ॥ विमुक्ताःसकलैःपापैर्व्रजेन्नारायणालयम् ॥ कृतपापाहिदेवेशब्राह्मणीयंदु
राशया ॥ ६५ ॥ विमुक्तासकलैःपापैर्जलदानप्रभावतः ॥ अयंविप्रोमहाभक्तोदेवदेवस्यचक्रिणः ॥ ६६ ॥ ततोऽस्योपरिजीवेशप्रभुरेकोऽच्युतःस्मृतः ॥
॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ चित्रगुप्तस्यतद्वाक्यंसमाकर्ण्यसदंडभृत् ॥ ६७ ॥ तांवेश्यांब्राह्मणींचापिववंदेब्राह्मणंचतम् ॥ दिव्यैःसुवर्णालंकारैर्वस्त्रैर्नाना
विधैस्तथा ॥ ६८ ॥ तेषांपूजांयमःश्रुत्वाकुटुंबिनांचजैमिने ॥ उवाचप्रहसन्वाक्यंसुप्रीतोमृदुलाक्षरम् ॥ ६९ ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ यूयंसर्वे
महात्मानोविनष्टाखिलपातकाः ॥ समस्तसुखदंस्थानंगच्छतश्रीपतेःप्रभोः ॥ ७० ॥ तानारोप्यततोदिव्येयमःकांचननिर्मिते ॥ राजहंसयुतेस्थानेप्रे
षयामासचक्रिणः ॥ ७१ ॥ ततोदिव्यरथारूढाःसर्वाभरणभूषिताः ॥ पुरंभगवतोजग्मुस्तेसर्वेगतपातकाः ॥ ७२ ॥ गणिकाब्राह्मणीसाचविनष्टा
खिलकल्मषा ॥ सान्निध्यंप्राप्यदेवस्यतस्थौविप्रचिरंसुखम् ॥ ७३ ॥ हरिशर्माणमालोक्यसमायांतंजनार्दनः ॥ ददौवरासनंतस्मैस्नेहात्कनकनिर्मितम् ॥
॥ ७४ ॥ पाद्यार्घ्याचमनीयैश्चतमभ्यर्च्यद्विजोत्तमम् ॥ वरासनोपविष्टंचपप्रच्छेतिमुदाहरिः ॥ ७५ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ द्विजन्मन्कुशलंब्रूहि
मद्भक्तप्रवरोसियत् ॥ चिरंमेमंदिरंतिष्ठसर्वोपद्रववर्जिते ॥ ७६ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ त्वांस्मृत्वापीक्षितोदेवलभतेकुशलंप्रभो ॥ त्वत्सान्निध्यंमया
प्राप्तंकुशलंकिमतःपरम् ॥ ७७ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ एतस्यवचनंश्रुत्वाभगवान्प्रणयोदितम् ॥ दत्तवान्निजसारूप्यंप्रीतस्तस्मैद्विजन्मने ॥ ७८ ॥
ददौतस्मैसुखंसर्वंदुर्लभंकमलापतिः ॥ आहारमात्रंनददौतत्कार्पण्यंस्मरन्प्रभुः ॥ ७९ ॥ दिनद्वयांतरेविप्रोनिराहारःक्षुधाकुलः ॥ प्रोवाचविष्णुंदेवेशंविन
यावनतःस्थितः ॥ ८० ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ प्रभोप्राप्तंतवस्थानमनेकतपसांफलैः ॥ अत्रापिक्षुधयानित्यंविफलोऽस्मिकथंप्रभो ॥ ८१ ॥ देवकन्या
गणैर्दिव्यैःसंप्राप्तनवयौवनैः ॥ श्वेतचामरवातेनमंचेष्वपिनिवीजितः ॥ ८२ ॥ सुगंधानांप्रसूनानांमहास्रग्भिरलंकृतः ॥ चंदनैर्लिप्तसर्वांगोराजश्रेष्ठइवप्रभो ॥

॥८३॥ चार्वङ्गीभिःकामिनीभिर्नित्यंमत्पुरतःप्रभो ॥ गीतेननृत्यतेचापिनारायणतवाज्ञया ॥ ८४ ॥ वासवाद्याःसुराःसर्वैरजांसिममपादयोः ॥ शिरःकि
रीटशोभीनिनित्यमेववहंतिवै ॥ ८५ ॥ देवदेवर्षयश्चापिमुनयश्चजगत्पते ॥ स्तुवंतिमांस्तवैर्नित्यंकिंकराइवसर्वदा ॥ ८६ ॥ चतुर्बाहुरहंश्यामः
शङ्खचक्रगदाब्जभृत् ॥ प्रफुल्लपुण्डरीकाक्षःपीतवासाःसुकुण्डलः ॥ ८७ ॥ स्वर्णयज्ञोपवीतीचकिरीटीकुण्डलीतथा ॥ दृश्येत्वमिवदेवाद्यैर्द्वि
तीयोगरुडध्वजः ॥ ८८ ॥ सुखान्येतानिदत्तानिदुर्लभानित्वयाप्रभो ॥ ददासिकथमाहारंनमह्यंपरमेश्वर ॥ ८९ ॥ क्षुधाग्निनाचसु
महच्छरीरंममदह्यते ॥ यथैवज्वलितोवृक्षःकोटरस्थेनवह्निना ॥ ९० ॥ सुखमेतत्त्वयादत्तंहरेमह्यंनरोचते ॥ प्रज्वलज्जठराग्नौतुविह्वलाङ्गायके
शव ॥ ९१ ॥ कर्मणामनसावाचात्वांविनाजगदीश्वरम् ॥ नपूजितोमयाकश्चिद्देवदेवगणार्चितः ॥ ९२ ॥ स्वप्नेनापिजगन्नाथतस्यभक्तिःकृतानहि ॥
आहारंकेनदोषेणददासिनहिमेप्रभो ॥ ९३ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ अथासौभगवान्विष्णुःकौतुकीसमुवाचतम् ॥ गच्छब्राह्मणभद्रंतेब्रह्माणं
प्रतिसत्वरम् ॥ ९४ ॥ इतिश्रुत्वावचोविप्रःशीघ्रंब्रह्माणमाययौ ॥ ब्रह्मातंप्रतिप्रोवाचकार्पण्यंतस्यदर्शयन् ॥ ९५ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ दुःखा
दुपार्जितंकर्मदीयतेयन्नभूसुरे ॥ स्वयंनभुंजतेतच्चनष्टमेवनसंशयः ॥ ९६ ॥ कारणंतवदुःखस्यसर्वमेवमयोदितम् ॥ गच्छब्राह्मणभद्रंतेनिःसंदेहोय
मागतः ॥ ९७ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ निजकर्मविपाकोयंत्वत्प्रसादाच्छ्रुतोऽखिलः ॥ इदानींब्रूहिदानानिकानिदेयानिमानवैः ॥ ९८ ॥ ॥ ब्र
ह्मोवाच ॥ ॥ बहूनिसंतिदानानितानिवक्तुंनशक्यते ॥ संक्षेपात्कथ्यतेविप्रनिशामयसमाहितः ॥ ९९ ॥ भूमिदानंद्विजश्रेष्ठसर्वदानोत्तमोत्तमम् ॥ कृतंपु
ण्यात्मनायेनसज्ञेयःसर्वदानकृत् ॥ १०० ॥ गोचर्ममात्रंभूमिंयोददातिद्विजसत्तम ॥ सगच्छेत्परमंस्थानंविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ १०१ ॥ भूमिंसस्य
समेतांयोदरिद्रायद्विजातये ॥ ददातिब्राह्मणश्रेष्ठतस्यपुण्यंनिशामय ॥ १०२ ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तोनारायणपुरंव्रजेत् ॥ तत्रभुंक्तेसुखंसर्वंयावदिंद्राश्चतु
र्दश ॥ १०३ ॥ भूयोभूमिंसमासाद्यसार्वभौमोनृपोभवेत् ॥ चिरंभुक्त्वामहींक्लिस्नानंनरोनारायणोभवेत् ॥ १०४ ॥ यस्माद्भूमिर्द्विजैर्ग्राह्यात्यक्त्वादान
शतान्यपि ॥ भूमिदोभूमिनेताचद्वावपिस्वर्गगामिनौ ॥१०५॥ मंदबुद्धिर्द्विजोयस्तुभूमिदानंपरित्यजेत् ॥ प्रतिजन्मनिविप्रेन्द्रसभवेदतिदुःखितः ॥१०६॥
अन्येभ्योऽपिसमादायभूमिदानंयआचरेत् ॥ तस्यविष्णुरतिप्रीतोददातिपरमंपदम् ॥१०७॥ ग्रामंयच्छतियोविप्रदरिद्रायद्विजातये ॥ दापयत्यपिवातस्य
पुण्यंवापिनिशामय ॥ १०८ ॥ यावंतोरेणवोभूमौयावंतोवृष्टिबिंदवः ॥ मन्वंतराणितावंतिविष्णुलोकेवसेत्सुधीः ॥ १०९ ॥ धेनुंपयस्विनींयस्तुसवत्सां
यच्छतिद्विज ॥ तस्यब्रवीम्यहंपुण्यमाकर्णयमहात्मनः ॥ ११० ॥ सप्तद्वीपांमहींदत्वासससस्यांयत्फलंलभेत् ॥ तत्फलंलभतेमर्त्योधेनुंयच्छन्द्विजात

ये ॥ १११ ॥ ददातिवृषभंयस्तुब्राह्मणायकुटुंविने ॥ विमुक्तःपातकैरुद्रैरुद्रलोकंसगच्छति ॥ ११२ ॥ तस्ययावंतिरोमाणिशरीरेवृषभस्यच ॥ ताव
त्कल्पसहस्राणिरुद्रेणसहमोदते ॥ ११३ ॥ यस्तुवेदविदेधेनुंदद्यादुभयतोमुखीम् ॥ नतस्यपुनरावृत्तीरुद्रलोकात्कदाचन ॥ ११४ ॥ वृषंतिलसमायुक्तं
कृष्णंयस्तुप्रयच्छति ॥ सरुद्रभवनेतिष्ठेद्द्विजेन्द्रतिलसंख्यया ॥ ११५ ॥ तिलप्रमाणमपिचस्वर्णंदद्याद्द्विजातये ॥ सयातिविष्णुभवनंकुलकोटिसमन्वि
तः ॥ ११६ ॥ योभक्त्यारजतंयच्छेद्दरिद्रायद्विजातये ॥ चंद्रलोकंसमासाद्यसुधापानंकरोतिसः ॥ ११७ ॥ हीरकंमौक्तिकंचापिप्रवालंचमणिंतथा ॥
योददातिद्विजश्रेष्ठशक्रलोकंसगच्छति ॥ ११८ ॥ अश्वदानंद्विजश्रेष्ठयःकरोतिमहाशयः ॥ गन्धर्वराजराजत्वंसप्राप्नोतिनसंशयः ॥ ११९ ॥ ददातिवा
रणंयस्तुयुवानंदोपवर्जितम् ॥ देवराज्येविभागीसभवेदिन्द्रइवद्विज ॥ १२० ॥ नरदोलांचयोदद्याद्ब्राह्मणायसदक्षिणाम् ॥ सोऽपीन्द्रपदमासाद्यवसेत्क
ल्पचतुष्टयम् ॥ १२१ ॥ शालिग्रामशिलादानंयोददातिद्विजातये ॥ तस्यपुण्यंप्रवक्ष्यामिसमासेनशृणुद्विज ॥ १२२ ॥ सप्तद्वीपांमहींदत्वासशैलव
नकाननाम् ॥ यत्फलंतल्लभतेशालग्रामशिलाप्रदः ॥ १२३ ॥ तुलापुरुषदानेनयत्फलंप्राप्यतेनरैः ॥ शालग्रामशिलांयच्छंस्तस्मात्कोटिगुणंलभे
त् ॥ १२४ शालग्रामशिलायेनप्रदत्ताद्विजसत्तम ॥ नूनंतेनप्रदत्तानिभुवनानिचतुर्दश ॥ १२५ ॥ तुलापुरुषदानंयःप्रकरोतिनरोत्तम ॥ दिविदि
व्यांवरधरश्चिरंसचमहीपतिः ॥ १२६ ॥ जननीजठरेभूयस्तस्यजन्मनाविद्यते ॥ ददातियस्तुवैकन्यांसालंकारांनरोत्तमः ॥ १२७ ॥ सगच्छेद्विष्णुभ
वनंपुनरावृत्तिवर्जितः ॥ यःकन्याविक्रयंमूढोमोहात्प्रकुरुतेनरः ॥ १२८ ॥ सगच्छेन्नरकंघोरंपुरीषह्रदसंज्ञकम् ॥ विक्रीतायाश्चकन्यायायःपुत्रोजायते
द्विज ॥ १२९ ॥ सचांडालइवज्ञेयःसर्वधर्मवहिष्कृतः ॥ कन्याविक्रयिणःपुंसोमुखंपश्येन्नशास्त्रवित् ॥१३०॥ पश्येदज्ञानतोवापिकुर्याद्भास्करदर्शनम् ॥
यत्किंचित्क्रियतेकर्मकन्याविक्रयिणःपुरः ॥ १३१ ॥ शुभंतत्सकलंकर्मगच्छेद्विफलतांद्विज ॥ कन्याविक्रयिणोनास्तिनरकान्निष्कृतिःपुनः ॥ १३२ ॥
कन्यादानकृतोनास्तिस्वर्गादागमनंपुनः ॥ वहुनात्रकिमुक्तेनसंक्षेपेणब्रवीमिते ॥ १३३ ॥ हीरकक्षितिकन्यानांफलंस्याच्चशताधिकम् ॥ उपानहंचातपत्रं
यस्तुयच्छतिभूतले ॥ १३४ ॥ शृणुतस्यतुवैपुण्यंसंक्षेपेणब्रवीमिते ॥ इहवर्षशतंजीवेत्सर्वसंपत्समन्वितः ॥ १३५ ॥ मृतःशक्रपुरंप्राप्यशतकल्प
चतुष्टयम् ॥ ददातिनूतनंवस्त्रंसयातिपरमांगतिम् ॥ १३६ ॥ वस्त्रंपुरातनंयच्छेद्धेनुंचरजतींतथा ॥ कन्यांरजस्वलांयस्तुससदानरकंव्रजेत् ॥ १३७ ॥
फलदोमानवोविप्रगच्छतित्रिदशालयम् ॥ भुंक्तेकल्पसहस्राणिफलंतत्रामृतोपमम् ॥ १३८ ॥ शाकप्रदोयातिविप्रशंभोर्भगवतःपदम् ॥ तत्रकल्पद्वयं
भुंक्तेपायसंदुर्लभंसुरैः ॥ १३९ ॥ दुग्धदोदधिदश्चैवघृतदस्तक्रदस्तथा ॥ प्राप्नोतिवैसुधापानंपुरोभगवतोहरेः ॥ १४० ॥ पुष्पदोमनुजोविप्रगन्धद

श्वसुरालयम् ॥ तिष्ठेद्युगसहस्राणिपुष्पगन्धविभूषितः ॥ १४१ ॥ शय्यादानंद्विजश्रेष्ठयःकरोतिद्विजोत्तम ॥ सब्रह्मलोकमागत्यपर्यंकशयनश्चिरम् ॥
॥ १४२ ॥ दीपदःपीठदश्चैवसर्वपापविवर्जितः ॥ दिव्यसिंहासनस्थश्चजलदीपावलीवृतः ॥१४३॥ तांबूलदोनरोराजन्भुविभुंक्तेखिलंशुभम् ॥ दिविदेवा
ङ्गनाक्रोडेसुप्तस्तांबूलमत्तिवै॥१४४॥विद्यादानंद्विजश्रेष्ठयःकरोतिनरोत्तम॥संप्राप्यसंनिधिंविष्णोस्तिष्ठेद्युगशतद्वयम् ॥१४५॥ ततोज्ञानंसमासाद्यतत्रैव
द्विजसत्तम ॥ प्राप्नोतिदुर्लभंमोक्षंप्रसादात्कमलापतेः ॥ १४६ ॥ अनाथंब्राह्मणंयस्तुपाठयत्यतिदुःखितम् ॥ सयातिविष्णुभवनंपुनरावृत्तिदु
र्लभम् ॥ १४७ ॥ कुलीनोऽपिद्विजश्रेष्ठोनभातिविद्ययाविना ॥ तस्माद्विजंपाठयंतःप्रयांतिपरमंपदम् ॥ १४८ ॥ भुविप्रत्यक्षदेवोऽपिब्राह्मणोदेवताश्रयः॥
सर्ववर्णगुरुर्नैवविद्याहीनोविराजते ॥ १४९ ॥ संसारेयानिदानानिसंतिहेमादिकानिच ॥ तानितेनप्रदत्तानिब्राह्मणोयेनपाठितः ॥ १५० ॥ कुर्यात्पुस्त
कदानंयोनरोभक्तिसमन्वितः ॥ तस्यपुण्यंद्विजश्रेष्ठसंक्षेपात्तेवदाम्यहम् ॥ १५१ ॥ तत्राक्षराणियावंतिपत्रेपत्रेचपुस्तके ॥ प्रत्यक्षरेलभेत्पुण्यंकपिलाको
टिदानजम् ॥ १५२ ॥ यावद्दिनंपुस्तकंतत्प्रपठंतिद्विजातयः ॥ तावन्मन्वंतरंतिष्ठेद्वैकुंठेपुस्तकप्रदः ॥ १५३ ॥ एवमादीन्यनेकानिसंतिदानानिभूसुर ॥
सम्यग्वक्तुंजगत्यस्मिन्कःशक्तोद्विशतैरपि ॥ १५४ ॥ ब्रह्महत्यादिपापानिक्रियंतेयानिमानवैः ॥ हन्यंतेतानिपापानितस्माद्दानंसमाचरेत् ॥ १५५ ॥ आ
त्मपुण्येनयद्दानंदीयतेचात्रिभिर्जनैः ॥ यावद्द्रव्यंफलंतस्मात्तस्यदानस्यलभ्यते ॥१५६॥ प्रीतयेकमलाभर्तुर्यद्दानंदीयतेजनैः ॥ तस्यकोटिगुणंपुण्यंलभ
तेनात्रसंशयः ॥ १५७ ॥ तस्मान्नारायणप्रीतिहेतवेमतिमान्नरः ॥ दानंसमाचरेद्विप्रभक्तिकर्मसमन्वितः ॥ १५८ ॥ तपसोऽपिपरंदानंनिरुक्तंतत्वदर्शि
भिः ॥ अतोयत्नादपिप्राज्ञोदानकर्मसमाचरेत् ॥ १५९ ॥ दानंतपोद्वेअपियःप्रकरोतिनरोत्तमः ॥ तस्यतुल्योजगत्यस्मिन्विद्यतेनहिभूसुर ॥ १६० ॥
इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेसर्वदानमाहात्म्यंनामविंशोऽध्यायः ॥ २० ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ब्रह्मणोवचनंश्रुत्वाहरिशर्माद्विजोत्तमः ॥
भूयोऽपितंनमस्कृत्यभक्त्याप्राहेतिजैमिने ॥ १ ॥ ॥ हरिशर्मोवाच ॥ ॥ प्रोक्तानियानिदानानिसुबहूनित्वयाप्रभो ॥ कस्मैदेयानिदानानितन्मे
गदितुमर्हसि ॥२॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ सर्वेषामेववर्णानांब्राह्मणःपरमोगुरुः ॥ तस्मैदेयानिदानानिभक्तिश्रद्धासमन्वितैः ॥३॥ सर्वदेवाश्रयोविप्रःप्रत्य
क्षस्त्रिदशोभुवि ॥ सतारयतिदातारंदुस्तरेविश्वसागरे ॥ ४ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ सर्ववर्णगुरुर्विप्रस्त्वयाप्रोक्तःसुरोत्तम ॥ तेषांमध्येतुकःश्रेष्ठःकस्मै
दानंप्रदीयते ॥५॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ सर्वेपिब्राह्मणाःश्रेष्ठाःपूजनीयाःसदैवहि ॥ स्तेयादिदोषतप्तायेब्राह्मणाब्राह्मणोत्तम ॥६॥ अस्माकंद्वेषिणस्तेचपरे
भ्योनकदाचन ॥ अनाचाराद्विजाःपूज्यानचशूद्राजितेन्द्रियाः ॥ अभक्ष्यभक्षकागावोलोकानांमातरःस्मृताः ॥ ७ ॥ माहात्म्यंभूमिदेवानांविशेषा

दुच्यतेमया ॥ तवस्नेहाद्विजश्रेष्ठनिशामयसमाहितः ॥ ८ ॥ क्षत्रियाणांचवैश्यानांशूद्राणांगुरवोद्विजाः ॥ अन्योन्यंगुरवोविप्राःपूजनीयाश्चभूसुराः ॥ ९ ॥
ब्राह्मणंपूजयेद्यस्तुविष्णुबुद्ध्यानरोत्तम ॥ आयुःपुत्रश्चकीर्तिश्चसंपत्तिस्तस्यवर्द्धते ॥ १० ॥ संचिनोतिद्विजंयस्तुमूढधीर्मानवोभुवि ॥ सुदर्शनेनतच्छी
र्षंहंतुमिच्छतिकेशवः ॥ ११ ॥ पुष्पहस्तंपयोहस्तंदेवहस्तंचजैमिने ॥ ननमेद्ब्राह्मणंप्राज्ञस्तैलाभ्यंगितविग्रहम् ॥ १२ ॥ जलस्थंदेववेश्मस्थंध्यानम
जितचेतसम् ॥ देवपूजांप्रकुर्वंतंननमेद्ब्राह्मणंबुधः ॥ १३ ॥ बहिष्क्रियांप्रकुर्वंतंभुंजानंचद्विजोत्तम ॥ तथासामानिगायंतंननमेद्ब्राह्मणंबुधः ॥ १४ ॥ ब्राह्म
णायत्रतिष्ठंतिबहवोद्विजसत्तम ॥ प्रत्येकंतुनमस्कारस्तत्रकार्योनधीमता ॥ १५ ॥ कृताभिवादनंविप्रंभक्त्यायोनाभिवादयेत् ॥ सचाण्डालसमोज्ञेयोना
भिवाद्यःकदाचन ॥ १६ ॥ कृतप्रणामंतनयंनमेतांपितरौनच ॥ कृतप्रणामाःसर्वेऽपिनमस्कार्याद्विजैर्द्विजाः॥१७॥ कृतदोषान्द्विजान्गाश्चनद्विषन्तिविचक्ष
णाः॥द्विषंतिवापिमोहेनतेषांरुष्टःसदाहरिः॥१८॥ याचकान्ब्राह्मणान्यस्तुकोपदृष्ट्याप्रपश्यति ॥ सूचीप्ररोपणंतस्यनेत्रयोःकुरुतेयमः ॥१९॥ विप्रनिर्भर्त्स
नंमूढायेनवक्रेणकुर्वते ॥ तस्मिन्वक्रेयमस्तप्तंलोहदंडंददातिवै ॥२०॥ ब्राह्मणोयद्गृहेभुंक्तेतद्गृहेकेशवःस्वयम् ॥ देवताःसकलायेचपितरश्चसुरर्षयः॥२१॥
विप्रपादोदकंयस्तुकणमात्रंवहेद्बुधः॥ देहस्थंपातकंतस्यसर्वमेवाशुनश्यति॥२२॥कोटिब्रह्माण्डमध्येषुसंतितीर्थानियानिवै॥ तीर्थानितानिसर्वाणिविप्रपादे
तुदक्षिणे ॥ २३ ॥ विप्रपादोदकैर्नित्यंसिक्तंस्याद्यस्यमस्तकम् ॥ सस्नातःसर्वतीर्थेषुसर्वयज्ञेषुदीक्षितः ॥२४॥ सर्वपापानिघोराणिब्रह्महत्यादिकानिच॥
सद्यस्तस्यविनश्यंतिविप्रपादांबुधारणात् ॥२५॥ क्षयाद्याव्याधयःसर्वाःपरमक्लेशदायिकाः ॥ गच्छंतिविलयंसद्योविप्रपादांबुधारणात् ॥ २६ ॥ पित्रर्थेया
नितोयानिदीयंतेविप्रपादयोः ॥ तैस्तृप्ताःपितरःस्वर्गेतिष्ठंत्याचंद्रतारकम्॥२७॥ प्रक्षाल्यविप्रचरणौदूर्वाभिर्योऽर्चयेद्बुधः॥तेनार्चितोजगत्स्वामीविष्णुःसर्व
सुरोत्तमः ॥ २८ ॥ विप्राणांपादनिर्माल्यंयोमर्त्यःशिरसावहेत् ॥ सत्यंसत्यमहंवच्मितस्यमुक्तिर्हिशाश्वती ॥२९॥ विप्रंप्रदक्षिणीकृत्यवंदतेयोनरोत्तमः॥
प्रदक्षिणीकृतातेनसप्तद्वीपावसुन्धरा ॥ ३० ॥ योदद्यात्फलतांबूलंविप्राणांपादसेचनात् ॥ रोगीरोगात्प्रमुच्येतपापीमुच्यतपातकात् ॥३१॥ मुच्यतेबन्ध
नाद्बद्धोविप्राणांपादसेचने ॥ अनपत्याश्चयानार्योमृतापत्याश्चयाःस्त्रियः ॥३२॥ बह्वपत्याजीववत्साविप्रपादस्यसेचनात् ॥माहात्म्यंशृणुविप्रेन्द्रसर्वपापप्र
णाशनम् ॥३३॥ द्विजांघ्रिसेचनस्याहंसमासेनब्रवीमिते ॥ पूर्वंभद्रक्रियोनामपवित्रकुलसंभवः॥३४॥बभूवब्राह्मणोविष्णोःपरिचर्यापरायणः ॥ वेदवित्सद
यःशांतःपितृभक्तिपरायणः ॥३५॥ अतिथीनांकृतापूजाज्ञातिपूजाकरस्तथा ॥ एकदासद्विजश्रेष्ठस्तैलाभ्यंगितविग्रहः ॥ ३६ ॥ जगामसरसींस्नातुंगृही
तस्नानवस्त्रकः ॥ कृतस्नानःसविप्रेन्द्रोविधिनातर्पणादिकम् ॥ ३७ ॥ चकारसर्वशास्त्रज्ञःसर्वलोकहितेरतः ॥ समाप्यस्नानकर्माणिहरिनामानिकीर्त

यन् ॥ ३८ ॥ आजगामस्वकेगेहेहरिपूजापरोऽभवत् ॥ पादौप्रक्षालयामासपानीयैरतिशीतलैः ॥ ३९ ॥ प्रक्षालितांघ्रिहस्तोऽसौब्राह्मणोब्राह्मणार्चकः ॥ स्थापयामाससर्वाणिस्नानोपकरणानिच ॥ ४० ॥ द्वारदेशेद्विजश्रेष्ठनिदाघतपनातपैः ॥ तापितोभषकः[1]कश्चिदग्निकल्पैःसमागतः ॥ ४१ ॥ विप्रपादोदकेतस्मिन्प्रसुप्तोत्यंतशीतले ॥ विप्रपादोदकस्पर्शाद्भषकोत्यंतपातकी ॥ ४२ ॥ विमुक्तःपातकैःसर्वैःकोटिजन्मकृतैरपि ॥ सम्सुप्तोमन्दिरद्वारिभषकोविकलस्तृषा ॥४३॥ पानीयंयाचयामासताडितोद्विजकिंकरैः॥ जगामपंचतांसद्यस्तत्रैवभषकोद्विजः ॥ ४४ ॥ द्विजाङ्घ्रिसेचनस्पर्शाद्भषकोवीतकल्मषः ॥ तमालोक्यमहात्मानंमूर्तिमंतमिवेश्वरम् ॥४५॥ विनयावनतःप्राहब्राह्मणोऽसौतपोधनः॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ कस्त्वंब्रूहिमहाभागकेनदुःखीतुकर्मणा ॥ भषकस्यकुलेजातोनानादुःखसमाकुले ॥४६॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ वचनंतस्यविप्रर्षेःसमाकर्ण्यमहायशाः ॥ कथयामासवृत्तांतंमूलतःसर्वमात्मनः॥४७॥ अहमासंसर्वभौमःशङ्खनामामहाबलः ॥ चतुर्वर्षसहस्राणिमहींकृत्स्नामपालयम् ॥ ४८ ॥ मयाज्ञयाकृताःसर्वेजिताश्चरिपवोयुधि ॥ दत्तानिसर्वदानानिपालिताज्ञातयोनिजाः ॥ ४९ ॥ एकदाहंमहाभागंसंधितःस्मरसायकैः ॥ बलाज्जनवधूंकांचिज्जहारभृशसुंदरीम् ॥ ५० ॥ तेनपापप्रभावेणममश्रीःसंशयंगता ॥ ततस्समस्तैर्लोकैश्चनिरस्तोऽहंमहाबलः ॥ ५१ ॥ ततस्तुभ्रष्टराज्योऽहंकाननाभ्यंतरेस्थितः ॥ क्षुधातृषापरिश्रांतःकदाचित्पंचतांगतः ॥ ५२ ॥ अंतकस्यपुरंगत्वादुःखंभुक्तंमयाचिरम् ॥ तदाकर्णयविप्रेन्द्रशृण्वतांचित्तदुःखदम् ॥ ५३ ॥ संतप्तलोहशस्त्रायांतप्ताताम्रमयींमहीम् ॥ संरंभेप्रज्वलद्वह्निशिखाततिसुभीषणाम् ॥ ५४ ॥ ततस्तुशमनादेशाल्लोहस्तंभंसुभीषणम् ॥ ज्वलतावह्निनातप्तंसमालिङ्ग्यास्थितोऽस्म्यहम् ॥ ५५ ॥ शीतेक्षुरांबुधाराभिःसिक्तोहंयमकिङ्करैः ॥ दुःखमन्यच्चसुमहद्भुक्तंतत्रयमालये ॥ ५६ ॥ ततोनरकशेषेचजन्मासाद्यमुहुर्मुहुः ॥ पापयोनौमयादुःखमनुभूतंचिरंमहत् ॥ ॥ ५७ ॥ त्वत्पादजलसंसर्गान्मुक्तोऽहंपापरज्जुना ॥ गच्छामिपरमंधामदुर्लभंयोगिनामपि ॥ ५८ ॥ त्वंमेगुरुर्द्विजश्रेष्ठनमस्तेऽस्तुमहात्मने ॥ त्वत्प्रसादाद्विमुक्तोऽहंपापैर्यामिपुरंहरेः ॥ ५९ ॥ ॥ भद्रक्रियउवाच ॥ ॥ पूर्वजन्मकथाराजन्मनुष्योनकदाचन ॥ अतस्तुतनयंत्यक्त्वासर्वदानीतिमाचरेत् ॥ ६० ॥ नीतिग्राहीनृपोयस्तुविपत्तिर्नास्तितस्यवै ॥ चिरंभुनक्तिपृथिवींकंटकैःपरिवर्जिताम् ॥ ६१ ॥ यस्मैनरोचतेनीतिर्भूपालायदुरात्मने ॥ भ्रष्टश्रीरचिरेणापिसभवेन्नात्रसंशयः ॥ ६२ ॥ आयुर्बलंयशोमित्रंविजयंसुखमिच्छता ॥ मंत्रिणःपंडिताराज्ञानियोज्याःसर्वदैवहि ॥ ६३ ॥ अवज्ञायमहीभर्तुस्त्यजंतेसादरंबुधाः ॥ सभायांबुधहीनायांनीतिर्बलवतीनहि ॥ ६४ ॥ ततोनीतौविनष्टायांसहसाधरणीपतेः ॥ राजश्रियोविनश्यंतिसकोशबलवा

१ भषकः श्वा ।

हनाः ॥ ६५ ॥ ब्राह्मणान्गणकांश्चैववैद्यांश्चबांधवांस्तथा ॥ नृपाःकल्याणमिच्छंतिनद्विषंतिकदाचन ॥ ६६ ॥ गतश्रीर्गणकद्वेष्टावैद्यद्वेष्टायुवर्जितः ॥ ज्ञातिद्वेष्टानिष्कुलःस्याद्द्विजद्वेष्टाखिलार्तिभाक् ॥ ६७ ॥ राजानःपितरःप्रोक्ताःपुत्राजानपदास्तथा ॥ ततोभूपाःपालयंतिप्रजाःपुत्रमिवौरसान् ॥ ६८ ॥ पौरलोकेतथाकुर्याद्यथास्नेहोनिजात्मजे ॥ प्रजापीडाकरायेचभूपालाअतिपापिनः ॥ ६९ ॥ शिरःस्थाविपदस्तेषांविज्ञेयादीर्घदर्शिभिः ॥ विवेकिनोमहीपालाःपालयंतियथाप्रजाः ॥ ७० ॥ तथातानपिदेवेशःपालयत्यनिशंहरिः ॥ प्रजानांपालनंदंडंद्वेपिराज्ञेशुभावहे ॥ ७१ ॥ द्वाभ्यांविवर्जिताभूपास्तेविज्ञेयानृपाधमाः॥दुष्टानांशासनंचैवशिष्टानांप्रतिपालनम्॥७२॥प्रकुर्वंतोमहीपालाश्चिरंनंदंतिभूतले॥न्यायेनोपार्जितंवित्तंयत्नाद्रक्षेन्महीपतिः॥७३॥ दुर्वृत्तोहिमहीपालोविपत्तौनहिविस्तरेत्॥नृपाःकल्याणमिच्छंतोनिजराज्यंशुभाशुभम् ॥७४॥ पश्यंतिनित्यंविप्रेन्द्रसत्वराश्चारचक्षुषा ॥ परचक्रभयंयावन्नायातिचिंतयेद्भयम् ॥ ७५ ॥ आगतेतुभयेभूपआचरेन्निर्भयोपिच ॥ ज्ञातौवापिचमित्रेवापुत्रेवापिचमंत्रिणि ॥ ७६ ॥ कुर्यान्मुखेनगांभीर्यंमनसाप्रेमकेवलम् ॥ मंत्रिणोज्ञातयःपुत्राःप्रजाश्चभ्रातरस्तथा ॥ ७७ ॥ गांभीर्यहीनंभूपालंमन्यंतेनहिभूपवत् ॥ तिष्ठंतिप्रथमंदूरेणसंतिपुरतस्तथा ॥ ७८ ॥ लोकाश्रयंनहीच्छन्तित्यक्तगांभीर्यंभूपतेः ॥ एकश्चमंत्रीराजावैचिरंराज्यत्वमिच्छता ॥ ७९ ॥ कर्तव्यःसकलेराज्येवृद्धयेनहिभूसुर ॥ अत्यंतवुद्धिवृत्तीनांभृत्यानांसपदंहरेत् ॥ ८० ॥ तस्मात्संसदिभूपालोभृत्यमन्यंनियोजयेत् ॥ मूर्खस्त्रीविजितोराजागीतवाद्यरतःसदा ॥ ८१ ॥ तुरंगवाहनैर्हीनःसहसाविपदंव्रजेत् ॥ आचारग्रहणंसत्यंस्ववाक्यप्रतिपालनम् ॥ ८२ ॥ गांभीर्यंचेतिभूपानांलक्षणानिद्विजोत्तम ॥ सकथंनृपतिर्यस्तुप्रतापेनविवर्जितः ॥ ८३ ॥ सकथंनृपतिर्येनाऽनिर्जितापरमेदिनी ॥ जितायांपरमेदिन्यांयावत्पादंव्रजेन्नृपः ॥ ८४ ॥ प्रतिपादेश्वमेधस्यफलंप्राप्नोतिचाक्षयम् ॥ परभूमिजयाकांक्षीहतोनृपतिभिर्युधि ॥ ८५ ॥ तदागच्छेत्परंस्थानंविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ युधिप्राप्तजयोराजाप्राप्नोतिपरमंपदम् ॥ ८६ ॥ संग्रामेप्राप्तमृत्युर्वादिवीन्द्रसंपदंलभेत् ॥ त्यक्तशस्त्रंत्यक्तसत्वंपलायनपरायणम् ॥ ८७ ॥ योद्धारंयदियोहंतिसभूपोयात्यधोगतिम् ॥ पलायनपरोयुद्धेतद्धंताचद्विजोत्तम ॥ ८८ ॥ तावुभावपितिष्ठेतांनरकेऽत्यंतदुःसहे ॥ युद्धेचेत्साहसवान्योद्धातद्धंताचद्विजोत्तम ॥ ८९ ॥ तिष्ठेतांतावपिस्वर्गेयावच्चन्द्रदिवाकरौ ॥ वहुनात्रकिमुक्तेनसंक्षेपादुच्यतेमया ॥ ९० ॥ प्रजापालनकृद्राजाकदाचिन्नावसीदति ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ इतिब्रुवतिभूपालेतस्मिन्गलितकल्मषे ॥ ९१ ॥ पुष्पवृष्टिरभूत्तस्मिन्महतीगगनाद्द्विज ॥ अथदूताःसमायाताःकेशवस्यमहात्मनः ॥ ९२ ॥ राजहंसयुतंदिव्यंरथमादायसुन्दरम् ॥ रथंसतंसमारुह्यदिव्यंकनकनिर्मितम् ॥ ९३ ॥ जगामविष्णुभवनंसराजागतकल्मषः ॥ विप्रपादोदकस्यैतन्माहात्म्यंतेप्रकीर्तितम् ॥ ९४ ॥

तच्छ्रुत्वाभक्तिभावेननरोनिर्वाणमाप्नुयात् ॥ इतितेकथितंसर्वंश्रोतुंयद्वांछितंत्वया ॥ ९५ ॥ गच्छब्राह्मणभद्रंतेचक्रिणोनिलयंप्रति ॥ ॥ हरिशर्मोवाच ॥
क्षुधानलेनमहताशरीरंममदह्यते ॥ ९६ ॥ केनोपायेनभगवन्क्षुधाशांतिर्भवेन्मम ॥ एतन्मेवददेवेशभक्तस्त्वंभक्तवत्सलः ॥ ९७ ॥
प्राप्नोमिसुमहद्दुःखंनित्यंदग्धक्षुधानलैः ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ यच्छरीरंत्वयापुष्टंसततंभोजनैःकृतम् ॥ ९८ ॥ भुंक्ष्वतस्यशरीरस्यमांसानि
द्विजसत्तम ॥ आत्मतृप्तिंप्रकुर्वन्तिभोजनेनपरस्यये ॥ मांसानिस्वशरीराणांभुंजतेतेपरत्रहि ॥ ९९ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ब्रह्मणोवचनंश्रुत्वा
निष्ठुरंद्विजसत्तमः ॥ पुनस्तुष्टावतंदेवंवचनैःकोमलाक्षरैः ॥ १०० ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ प्रसीददेवदेवेशशरणागतपालक ॥ क्षमस्वसकलंदोषंसुरश्रे
ष्ठनमोऽस्तुते ॥ १०१ ॥ मलमूलप्रकीर्णानिवपूंषिवहतांनृणाम् ॥ सर्वएवप्रभोदोषाःसंतिकेचिद्गुणानच ॥ १०२ ॥ कृतंमयामोहवतादूषणंक्षंतुमर्हसि ॥
शरणापन्नलोकानांसद्भिर्दोषोनचेक्ष्यते ॥ १०३ ॥ आत्मदेहस्यमांसानिभोक्तुंब्रह्मन्नशक्यते ॥ देहिनांवदयद्योग्यंसंतुष्टिर्जायतेयतः ॥ १०४ ॥ इत्ये
वमुक्तंवचनंभक्त्यातेनाग्रजन्मना ॥ उवाचसदयोब्रह्मासर्वज्ञोब्राह्मणप्रियः ॥ १०५ ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ शोकंमाकुरुविप्रेन्द्रशृणुमेवचनंशुभम् ॥
आहारोलभतेयेनप्रकारेणात्रसंप्रति ॥ १०६ ॥ आत्मनोजायतेपुत्रोयथैवात्मातथासुतः ॥ तस्मात्पुत्रकृतंकर्मलभंतेपितरःखलु ॥ १०७ ॥ चिरंति
ष्ठसिदेवस्यभवनेत्यंतशोभने ॥ एवमुक्तस्ततस्तेनसविप्रःक्षुधयाकुलः ॥१०८॥ स्वप्नेसंदर्शनंदत्वापुत्रंवचनमब्रवीत् ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ दीक्षितोऽ
सिसुतश्रेष्ठतथास्तुपरमांशिवम् ॥ १०९ ॥ तवास्मिजनकःसौम्यममदुःखंनिशामय॥तपःप्रभावैःपरमंधामप्राप्तंमयासुत ॥ ११० ॥ क्षुधानलेनसंतप्तस्तत्र
सीदाम्यहंसदा ॥ यदामयिपितृस्नेहस्तवास्तिसुतसंप्रति ॥ १११ ॥ तदान्नमुदकंचापिमदर्थंदीयतांद्विज ॥ यत्किंचिद्दीयतेपुत्रैःपित्रर्थंक्षितिमंडले ॥
॥ ११२ ॥ लभंतेपितरस्तच्चयत्पुत्राःपितृदेहजाः ॥ पुरापरमयाभक्त्यापूजितोभगवान्मया ॥ ११३ ॥ गीतैर्वाद्यैश्चनृत्यैश्चस्तवपाठैश्चशोभनैः ॥
गंधैर्धूपैश्चनैवेद्यैर्घृतपूर्णप्रदीपकैः ॥ ११४ ॥ पाद्यार्घ्याचमनीयैश्चध्यानैरावाहनादिभिः ॥ नदत्तंजगदीशायकृपणेनमयात्मज ॥ ११५ ॥ अन्नमत्रम
पिक्वापिनैवेद्यंपापहारिणे ॥ अतिथेर्नकृतापूजातोयैरन्यैःकदाचन ॥ ११६ ॥ ज्ञातीनांयाचकानांचसंतुष्टिर्नकृतामया ॥ तेनैवकर्मणापुत्रनाराय
णगृहेऽपिच ॥ ११७ ॥ क्षुधानलेनसंतप्तःसीदामिप्रतिवासरे ॥ अतोन्नतोयदानानिदरिद्रायद्विजातये ॥ ११८ ॥ दत्वाक्षिप्रंसुरश्रेष्ठप्राणरक्षांकुरु ॥ ४७ ॥
ष्वभोः ॥ अथवानकरोषित्वंनिष्ठुरत्वाद्यदाभवान् ॥ ११९ ॥ स्वमांसान्येवभोक्ष्यामितदावैविष्णुमंदिरे ॥ अथासौक्षुधितोविप्रःशुष्ककंठोष्ठतालुकः ॥
॥ १२० ॥ इत्युक्त्वादीक्षितंपुत्रमदृश्यःसहसाभवत् ॥ ततःप्रभातेविमलेप्रादुर्भूतेदिवाकरे ॥ १२१ ॥ स्वप्नेयदुक्तंपित्रातुचिंतयामासदीक्षितः ॥ आ

त्मनःकर्मदोषेणपरलोकेऽपिमतिपता ॥ १२२ ॥ क्षुधयादग्धसर्वाङ्गःसीदतिप्रतिवासरम् ॥ धिगस्तुमांमंदधियंकृपणप्रवरञ्जनम् ॥ १२३ ॥ मयापिपितृपु
ण्येननकिञ्चिदपिदीयते ॥ इतिसंचिंत्यवहुधादीक्षितोऽपिद्विजोत्तम ॥ १२४ ॥ ददौदानानिविप्रेभ्यःश्रद्धाभक्तिसमन्वितः ॥ तेनपुण्यप्रभावेणतृप
यारहितःक्षुधा ॥ १२५ ॥ तस्थौनारायणागारेयावत्कालंशृणुष्वतत् ॥ चतुर्युगसहस्राणिब्रह्मणोहःप्रकीर्तितम् ॥ १२६ ॥ भवंतितस्मिन्नेवाह्नि
मनवश्चचतुर्दश ॥ इंद्राश्चतुर्दशप्रोक्तास्तस्मिन्नेवदिनेचते ॥ १२७ ॥ भुंजतेब्राह्मणश्रेष्ठविषयान्स्वान्पृथक्पृथक् ॥ एकस्मिन्ब्रह्मदिवसे
भुक्तास्वान्विषयाञ्छुभान् ॥ १२८ ॥ इन्द्राश्चमनवश्चैवविनश्यंतिचतुर्दश ॥ विष्णुलोकेस्थितेतस्मिन्हरिशर्मातिभास्वरे ॥ १२९ ॥ समस्त
सुखदेरम्येब्रह्मणोदिवसोगतः ॥ तत्रासौकालमेतावद्भुक्त्वाभोगान्मनोरमान् ॥ १३० ॥ परमंज्ञानमासाद्यप्रविवेशहरेस्तनुम् ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥
अन्नतोयसमंदानंसंसारेनास्तिजैमिने ॥१३१॥ सर्वदानफलान्येवअन्नतोयप्रदानतः ॥ नचपात्रपरीक्षाचनकालनियमःक्वचित् ॥ २३२ ॥ अन्नतोयप्रदाने
षुनिरुक्तस्तत्वदर्शिभिः ॥ अन्नतोयप्रदानानिकर्तव्यानिसदैवहि ॥१३३॥एतत्पठंतिमनुजाःपरमादरेणमाहात्म्यमन्नजलयोश्चतथाद्विजानाम् ॥ तेप्राप्यचा
न्नजलदानफलंततोऽतेनारायणस्यनिलयंसुखदंप्रयांति ॥१३४॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेअन्नदानजलदानमाहात्म्यंनामएकविंशतितमोऽध्यायः॥
॥ २१ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ गङ्गायाःशुभमाहात्म्यंविष्णुपूजाफलंतथा ॥ अन्नदानस्यमाहात्म्यंजलदानस्यचोत्तमम् ॥१॥ विप्रपादोदकस्या
पिमाहात्म्यंपापनाशनम् ॥ त्वत्प्रसादाच्छ्रुतंसर्वंसेतिहासंगुरोमया ॥२॥ इदानींमुनिशार्दूलश्रोतुमिच्छामिसादरम् ॥ एकादश्याःफलंसर्वंसर्वपातकनाश
नम् ॥३॥ कस्मादेकादशीश्रेष्ठातस्याःकोवाविधिःस्मृतः ॥ कदाचिक्रियतेकिंवाफलंतस्यावदस्वमे ॥४॥ कावापूज्यतमातत्रदेवतासद्गुणार्णव ॥ अकुर्वतः
स्यात्कोदोषस्तन्मेवक्तुमिहार्हसि ॥ ५ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ एकादश्याःफलंसर्वंवक्तुंनारायणादृते ॥ शक्नोतिनान्योविप्रर्षेतस्माद्वच्मिसमासतः ॥
॥ ६ ॥ सृष्ट्वादौपुरुषश्रेष्ठःसंसारंसचराचरम् ॥ सर्वेषांदमनार्थायसृष्टवान्पापपूरुषम् ॥ ७ ॥ द्विजातिहत्यामूर्द्धानंमदिरापानलोचनम् ॥ स्वर्णस्तेयंच
वदनंगुरुतल्पगतिःश्रुतिः ॥ ८ ॥ स्त्रीहत्यानासिकंचैवगोहत्यादोषवाहुकम् ॥ न्यासापहारणग्रीवंभ्रूणहत्यागलंतथा ॥ ९ ॥ परस्त्रीगतवक्षाग्रंसुहृच्छो
कवधोदरम् ॥ शरणापन्नहत्यादिनाभिगर्तावधिंकटिम् ॥१०॥गुरुनिंदासक्थिभागंकन्याविक्रयशेफसम्॥विश्वासवाक्यकथनंपायुंप्रीतिवधांघ्रिकम् ॥११॥
उपपातकरोमाणंमहाकायंभयंकरम् ॥ कृष्णवर्णंपिंगनेत्रंस्वाश्रयात्यंतदुःखदम् ॥ १२ ॥ तंदृष्ट्वापापपुरुषमत्युग्रंपुरुषोत्तमम् ॥ सदयश्चिंतयामासप्रजाक्ले
शहरःप्रभुः ॥१३॥ सृष्टोऽयंदुर्जनःक्रूरःस्वाश्रयक्लेशदायकः ॥ प्रजानांदमनार्थायसृजाम्येतस्यकारणम् ॥१४॥ अथासौभगवान्विष्णुर्बभूवस्वयमंतकः॥

ससर्जरौरवादींश्चनिरयान्पापिदुःखदान् ॥ १५ ॥ पापंयःसेवतेमूढोनयातिपरमंपदम् ॥ यमाज्ञयांत्रजेत्तत्रनरकंरौरवादिकम् ॥ १६ ॥ एकदाभगवान्विष्णुः
प्रजानांदुःखनाशनः॥वैनतेयंसमारुह्यजगामयममंदिरम्॥१७॥तंदृष्ट्वाजगतामीशंनारायणमनामयम् ॥ धूपाद्यैःपूजयामासभास्करिस्तुष्टमानसः ॥ १८॥
यमेनाभ्यर्चितोविष्णुःसर्वलोकैकनायकः ॥ उवासद्विजशार्दूलपीठेकनकनिर्मिते ॥ १९ ॥ तत्रोपविष्टोभगवान्यमेनसहदेत्यहा ॥ शुश्रावक्रंदनंध्यानंदक्षि
णस्यांदिशिप्रभो ॥ २० ॥ अथासौकमलाकांतोविस्मयाविष्टमानसः ॥ उवाचेतियमंतेषांकुतोऽयंक्रंदनध्वनिः ॥ २१ ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ देवपा
तकिनोमर्त्यानिरयेत्यंतदुःखदे ॥ स्वहस्तार्जितदोषेणसीदंतिचममालये ॥ २२ ॥ पापवृक्षफलंविष्णोभोक्तुमत्यंतदुःखदम् ॥ रुदंतिपापिनस्तस्मात्ते
षांध्वनिरसौमहान् ॥ २३ ॥ इत्युक्तःसूर्यपुत्रेणकृष्णःकमललोचनः ॥ जगामसहसातत्रपापवंतोरुदंतिते ॥२४ ॥ तान्दृष्ट्वापापिनोमर्त्यांन्रौरवादिषुसंस्थि
तान् ॥ भगवांश्चिंतयामासहृदिजातदयःप्रभुः ॥२५॥ मयासृष्टाःप्रजाःसर्वादोषेणनिजकर्मणाम् ॥ मयिस्थितेऽपिनरकेसीदंत्येकांतदुःखदे ॥ २६ ॥ एत
च्चान्यच्चविप्रेन्द्रविचिंत्यकरुणामयः ॥ बभूवसहसातत्रस्वयमेकादशीतिथिः ॥ २७ ॥ ततस्तान्पापिनःसर्वान्कारयामासतच्छुतम् ॥ तेचसर्वेपरंधामययुर्ग
लितकल्मषाः ॥ २८ ॥ तस्मादेकादशींविष्णोमूर्तिंविद्धिपरात्मनः ॥ समस्तदुष्कृतिश्रेष्ठंव्रतानांव्रतमुत्तमम् ॥ २९ ॥ एकादशींतिथिंकृत्वापावयंतींज
गत्रयम् ॥ शंकितःपापपुरुषोःविष्णुंस्तोतुमुपाययौ ॥ ३० ॥ ततोबद्धांजलिर्भक्त्यासपापपुरुषोद्विज ॥ तुष्टावकमलाकांतंभगवंतंजनार्दनम् ॥ ३१ ॥
तस्यस्तवंसमाकर्ण्यप्रसन्नःपरमेश्वरः ॥ उवाचाहंप्रसन्नोऽस्मिकिंतेभिमतमुच्यताम् ॥ ३२ ॥ ॥ पापपुरुषउवाच ॥ ॥ सृष्टोभगवताविष्णो
निजानुग्रहदुःखदः ॥ एकादश्याःप्रभावेणक्षयंप्राप्नोमिसांप्रतम् ॥ ३३ ॥ मृतेमयिजगत्यस्मिन्सर्वेतेचशरीरिणः ॥ भविष्यंतिविनिर्मुक्ताभवबंधैःशरी
रिणः ॥ ३४ ॥ सर्वेषुचविमुक्तेषुदेहिश्रेष्ठेषुपूरुषम् ॥ संसारकौतुकागारेकैस्त्वंक्रीडिष्यसेप्रभो ॥ ३५ ॥ क्रीडितुंयदितेवांछाजगत्कौतुकमंदिरे ॥
एकादशीतिथिभयात्तदामांत्राहिकेशव ॥ ३६ ॥ अन्यैःपुण्यसहस्रैस्तुमांहंतुंनहिशक्यते ॥ शक्नोत्येकादशीपुण्यामांहंतुंवरदोभव ॥ ३७ ॥ मनुष्यप
शुकीटेषुतथान्येषुचजंतुषु ॥ पर्वतेषुचवृक्षेषुस्थानेषुचजलेषुच ॥ ३८ ॥ नदीषुचसमुद्रेषुवनेषुप्रांतरेषुच ॥ स्वर्गेमर्त्येचपातालेदेवगंधर्वपक्षिषु ॥ ३९ ॥
एकादशीतिथिभयाद्भूयान्विष्णोपलायितः ॥ कुत्रापिनिर्भयस्थानंनचतेनचकुत्रचित् ॥ ४० ॥ कोटिब्रह्माण्डमध्येषुदेवदेवसनातन ॥ एकादश्यांतिथौ
स्थातुंमयास्थानंनलभ्यते ॥ ४१ ॥ एकादश्यामहंकुत्रवत्स्यामिनिर्भयःप्रभो ॥ तन्मेकथयदेवेशत्वयासृष्टोस्म्यहेतुकः ॥ ४२ ॥ व्यासउवाच ॥ इत्युक्त्वा
पापपुरुषःक्लेशनाशनमच्युतम् ॥ भूमौनिपत्यचक्रंदस्रवद्बाष्पविलोचनः ॥ ४३ ॥ ततःप्रहस्यभगवान्मधुकैटभमर्दनः ॥ एकादशीभयात्रस्तमुवा

चपापपूरुपम् ॥ ४४ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ उत्तिष्ठपापपुरुषत्यजशोकंमुदंकुरु ॥ एकादश्यांतिथौयत्रतवस्थानंवदामिते ॥ ४५ ॥
एकादश्यांसमायांत्यांप्रपुनन्त्यांजगत्रयम् ॥ स्थातव्यमन्नमाश्रित्यभवतापापपूरुषः ॥ ४६ ॥ अन्नमाश्रित्यतिष्ठंतंभवंतंपापपूरुषम् ॥ नहनिष्यतिमन्मूर्ति
रियमेकादशीतिथिः ॥ ४७ ॥ ततोदेवोपिविप्रर्षेतत्रैवांतर्हितोभवत् ॥ कृतार्थःपापपुरुषोययौचसयथागतः ॥ ४८ ॥ तस्मादन्नंनभोक्तव्यंकदाचिदपि
सत्तमैः ॥ आत्मनोहितमिच्छद्भिःसंप्राप्तेहरिवासरे ॥ ४९ ॥ संसारेयानिपापानितान्यैवैकादशीदिने ॥ अन्नमाश्रित्यतिष्ठंतिश्रीमन्नारायणाज्ञया ॥५०॥
कुर्वतांसर्वपापानिनरकान्निष्कृतिर्भवेत् ॥येचान्नंभुञ्जतेऽत्रापितेज्ञेयाःपापिनांवराः ॥५१॥ भूयोभूयोदृढंवच्मिश्रूयतांश्रूयतांजनाः ॥ नभोक्तव्यंनभोक्तव्यं
भोक्तव्यंकदाचन॥५२॥ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रैरन्यैश्चद्विजसत्तम॥सर्वैरेकादशीकार्याचतुर्वर्गफलप्रदा ॥५३॥ अष्टादशनिमेषास्तुकाष्ठाप्रोक्तामनीषिभिः॥त्रिंश
त्काष्ठाभिरुक्ताचकलासर्वार्थदर्शिभिः ॥५४॥ क्षणंत्रिंशत्कलाभिःस्यान्मुहूर्तोद्वादशक्षणैः ॥ त्रिंशन्मुहूर्तालोकानामहोरात्रःप्रकीर्तितः ॥५५॥ तैःपञ्चदश
भिःपक्षोविज्ञेयोद्विजसत्तम॥ पक्षाभ्यांशुक्लकृष्णाभ्यांमासस्तुपरिकल्पितः ॥५६॥ तस्मिन्मासेद्विजश्रेष्ठपक्षयोःशुक्लकृष्णयोः ॥महापातकयुक्तोपिकरोत्ये
कादशींयदि ॥५७॥सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकमवाप्नुयात्॥मातानप्रोच्यतेमातामाताह्येकादशीतिथिः ॥५८॥ इहैवपालयेन्मातासर्वत्रैकादशीतिथिः॥
एकादशीव्रतंत्यक्त्वाव्रतमन्यत्करोतियः ॥५९॥ स्वकरस्थंमणिंत्यक्त्वालोष्ठंगृह्णातिमूढधीः ॥ एकादशीव्रतंयैस्तुकृतंभक्तिसमन्वितैः॥६०॥तैस्तुयज्ञा
कृताःसर्वेव्रतानिसकलानिच ॥ एकादश्यांचभुञ्जन्तियेमोहात्पापिनोनराः ॥६१॥ शुक्लायांवापिकृष्णायांतेषांरुष्टःसदाहरिः॥ तेनधर्माःकृताःसर्वेलङ्घ्वि
तायेनसातिथिः ॥ ६२ ॥ यथासमस्तदेवानांश्रेष्ठोविष्णुःप्रकीर्तितः ॥ तथासर्वव्रतानांचश्रेष्ठमेकादशीव्रतम् ॥ ६३ ॥ आदित्यानांयथासूर्योनक्षत्रा
णांयथाशशी ॥ तथासर्वव्रतश्रेष्ठंप्रोक्तमेकादशीव्रतम् ॥ ६४ ॥ वृक्षाणांचयथाश्वत्थोवेदानांसामकीर्तितम् ॥ तथासर्वव्रतश्रेष्ठंप्रोक्तमेकादशीव्रतम् ॥
॥ ६५ ॥ कवीनामुशनाश्रेष्ठोवर्णानांब्राह्मणोयथा ॥ तथासर्वव्रतश्रेष्ठंप्रोक्तमेकादशीव्रतम् ॥ ६६ ॥ व्यासःश्रेष्ठोमुनीनांचदेवर्षीणांचनारदः ॥ तथाव्रता
नांसर्वेषांश्रेष्ठमेकादशीव्रतम् ॥ ६७ ॥ यथासमस्तदानानामन्नदानंवरंस्मृतम् ॥ तथासर्वव्रतश्रेष्ठंप्रोक्तमेकादशीव्रतम् ॥ ६८ ॥ यथापुण्यसमंमित्रं
नास्तिशास्त्रसमोगुरुः ॥ तथैवैकादशीतुल्यंव्रतंनास्तिजगत्रये ॥ ६९ ॥ इन्द्रियाणांयथाश्रेष्ठंमनःप्रोक्तंमनीषिभिः ॥ मासानांकार्तिकःश्रेष्ठःपाण्डवानां
यथार्जुनः ॥ ७० ॥ यथासमस्तशास्त्राणांश्रेष्ठावेदाःप्रकीर्तिताः ॥ तथाव्रतानांप्रवरंस्मृतमेकादशीव्रतम् ॥ ७१ ॥ वेदागमपुराणेषुशास्त्रेष्वन्येषुच

१ लाघतोपोषितेत्यर्थः ।

द्विज ॥ कुत्राप्येकादशीतुल्यंव्रतंप्रोक्तंनकोविदैः ॥ ७२ ॥ निर्भयामानवाःसर्वेतिष्ठंतिक्षितिमण्डले ॥ एकादशीव्रतंकृत्वाकिंकरिष्यतिभास्करिः ॥
॥ ७३ ॥ एकामेकादशींसम्यक्कुर्वंतांकिंकरोयमः ॥ एकादशीव्रतंतस्मात्कर्तव्यंहिशुभप्रदम् ॥७४॥ एकादशीव्रतविधिंसंक्षेपात्कथयाम्यहम् ॥ समाहि
तमनाभूत्वाशृणुसत्तमजैमिने ॥७५॥ दशम्यांप्रातरुत्थायकर्तव्यंदंतधावनम् ॥ ततस्तैलाहतेस्नानंकर्तव्यमन्नवर्जनैः ॥७६॥ततोविष्णुंसमभ्यर्च्यपाद्याद्यै
र्जगदीश्वरम् ॥ हरिध्यानपरोभूत्वाएकभोजनमाचरेत् ॥ ७७ ॥ आमिषंलवणंचैवतथामांसंमसूरकम् ॥ वृहन्माषंतथाशाकंदशम्यांपरिवर्जयेत् ॥ ७८ ॥
द्विर्भोजनंपरान्नंचमधूनिमैथुनंतथा ॥ भोजनंकांस्यपात्रेषुदशम्यांपरिवर्जयेत् ॥ ७९ ॥ निम्बपत्रंचवृंताकंदग्धंजंबीरमेवच ॥ घृतहीनंतथागव्यंदशम्यां
परिवर्जयेत् ॥ ८० ॥ अत्यन्तभोजनंचैवअत्यन्ताशनभोजनम् ॥ तांबूलभक्षणंचैवदशम्यांपरिवर्जयेत् ॥ ८१ ॥ दशम्यांयानिवस्तूनिनिषिद्धानिद्विजो
त्तम ॥ द्वादश्यामपितान्येवनिषिद्धानिनसंशयः ॥ ८२ ॥ दशम्यांविप्रशार्दूलद्वादश्यामपिवैष्णवः ॥ सम्यग्व्रतफलप्रेप्सुर्नकुर्यान्निशिभोजनम् ॥ ८३ ॥
अतोहविष्यंकृत्वातुदशम्यांसत्वरोव्रती ॥ अपराह्णेपुनःकुर्याद्विधिनादंतधावनम् ॥ ८४ ॥ सायंदेवालयंगत्वागृहीत्वाकुसुमाञ्जलिम् ॥ केशवंमनसा
ध्मायन्मंत्रमेतमुदीरयेत् ॥ ८५ ॥ एतद्गृहीतंगोविंदमयात्वत्पुरतोव्रतम् ॥ सिद्धिंगच्छतुनिर्विघ्नंतवपादानुकंपया ॥ ८६ ॥ अतिचंचलचित्तोऽहंलो
भमोहमयोनरः ॥ शक्नोम्येतद्व्रतंकर्तुंकिंतवानुग्रहाहते ॥ ८७ ॥ इमौमंत्रौपठित्वातुतमेवकुसुमांजलिम् ॥ दत्वानारायणायाथदंडवत्प्रणमेद्भुवि ॥८८॥
तस्मिन्नेवगृहेविष्णोर्विष्णुस्मरणतत्परः ॥ कुशेनशय्यामास्तीर्यभूमौशयनमाचरेत् ॥ ८९ ॥ ततःप्रभातेविमलेनकुर्याद्दंतधावनम् ॥ कल्लोलैर्मुखशु
द्धिंतुकुर्याद्द्वादशभिर्बुधः ॥ ९० ॥ नित्यक्रियांप्रकुर्वीतविष्णुपूजादिकक्रियाम् ॥ ततोनिशायांविप्रेन्द्रसकलैर्व्रतिभिर्जनैः ॥ ९१ ॥ एकत्रजाग
रंकुर्यात्पुरतोजगतांपतेः ॥ समातृकःसभार्यश्चसभ्रातासपितातथा ॥९२॥ तथासपुत्रमित्रश्चकुरुतेजागरंहरेः॥सतिष्ठेद्विष्णुभवनेचिरंव्रतकरोद्विज ॥९३॥
शङ्खचक्रादिकंचित्रंयोलिखेद्विष्णुमंदिरे ॥ वहुजन्मकृतंपापंहरेत्तस्यजनार्दनः ॥ ९४ ॥ तंडूलचूर्णपंकेनविष्णोरायतनेषुच ॥ अन्यैर्वर्ण्यैश्चवाचित्रं
लिखेत्तस्यफलंशृणु ॥ ९५ ॥ पुत्रपौत्रप्रपौत्रैश्चभुङ्क्तेचसकलंशुभम् ॥ शेषेविष्णुपुरंगत्वातत्रमोक्षमवाप्नुयात् ॥ ९६ ॥ वासरेकमलाभर्तुर्ध्वजारो ॥ ४१ ॥
पणकृन्नरः ॥ उद्धृत्यकोटिपुरुषान्नारायणपुरंव्रजेत् ॥ ९७ ॥ पताकावच्छिभिर्युक्तंविष्णोरायतनंजनः ॥ मण्डयत्यवनीपालःसलभेत्प्रतिजन्म
नि ॥ ९८ ॥ पताकाप्रचलंतीचयावद्भवतिवायुना ॥ तत्कर्तुःपातकंसर्वंतावदेवविनश्यति ॥ ९९ ॥ पताकावलयाःप्राज्ञैर्नानावर्णाहरेर्गृहे ॥
स्थापितव्याःपरंस्थानमिच्छद्भिर्हरिवासरे ॥ १०० ॥ विष्णोःशिरसियच्छत्रंधत्तेचारुतरंजनः ॥ प्रतिजन्मनिविप्रर्षेक्षत्रीभवतिसक्षितौ ॥ १०१ ॥

वासरेवासुदेवस्यपुष्पमंडपकृन्नरः ॥ प्रतिपुष्पंलभेत्पुण्यंवाजिमेधशतोत्तरम् ॥ १०२ ॥ वासुदेवदिनेपुष्पैःसुगंधैर्मंडयन्बुधः ॥ यत्नादपिच
कर्तव्यंचतुर्वर्गफलाप्तये ॥ १०३ ॥ योवस्त्रगृहनिर्माणंकुरुतेहरिवासरे ॥ ससौधवासीविप्रर्षेभवतित्रिदशालये ॥ १०४ ॥ निर्मायवस्त्रभवनंतत्रवध्नाति
मानवः ॥ श्वेतंवालोहितंवापिकृष्णंवासोऽच्युतप्रियः ॥ १०५ ॥ शालिग्रामशिलांतत्रप्रतिमांवाश्रियःपतेः ॥ पञ्चामृतेनसंस्नाप्यस्थापयेद्भक्तितो
व्रती ॥ १०६ ॥ आदौस्वस्त्ययनंकुर्यात्संकल्पंचतथाबुधः ॥ यत्नादपिचकर्तव्यंचतुर्वर्गफलाप्तये ॥ १०७ ॥ भूतशुद्धिंनिजांविप्रविधानंशा
स्त्रभाषितैः ॥ ततश्चैकमनाभूत्वागृहीत्वापुष्पमुत्तमम् ॥ १०८ ॥ ध्यायन्नारायणंदेवंहृदयांभोजवासिनम् ॥ आसीनंहेमपीठेचतथामणिमयेपि
च ॥ १०९ ॥ आसीनंहेमपीठेमणिमयज्वलनालंकृतंक्रीडवेशंविभ्रच्छैलोज्ज्वलाभद्युतिरुचिरतनुंदीर्घदोर्भिश्चतुर्भिः ॥ नित्यंविभ्राजमानंसकलकर
लयैःसायुधैःपद्मनेत्रैःपश्यंतंश्रीमुखंतच्छ्रमनुदमनिशंतंभजेऽपाङ्गदृष्ट्या ॥ ११० ॥ आगच्छभगवन्देवसहितःश्रीपतेःप्रिय ॥ कर्तव्याहिमयाभ
क्त्यासपर्यास्मिन्व्रतेतव ॥ १११ ॥ सर्वलक्षणसंपन्नलक्ष्म्यासहजगद्गुरो ॥ अस्मिन्वरासनेतिष्ठयावत्पूजांकरोमिते ॥ ११२ ॥ समस्तलोक
विख्यातकीर्तेनारायणप्रभो ॥ कच्चित्तेकुशलंसर्वंसर्वदसुरार्चित ॥ ११३ ॥ पाद्यंगृहाणदेवेशनारायणसुवासितम् ॥ पादद्वयरजोहारिपवित्रम
तिशीतलम् ॥ ११४ ॥ अर्घ्यंददामितेविष्णोदूर्वापल्लवसंयुतम् ॥ अखंडतंडुलोपेतंपुंडरीकनिभेक्षण ॥ ११५ ॥ इदमाचमनीयंतेसुपवित्रंददा
म्यहम् ॥ गृहाणपरमानंदपरमानंदवर्द्धनम् ॥ ११६ ॥ मयादत्तेनगंधेनजरासंधविनाशन ॥ तवास्तुभूषितंगात्रंलक्ष्मीनाथसुगंधिना ॥ ११७ ॥
ददाम्यहंपवित्रार्थंजगतामादिकारकम् ॥ इदमाचमनंदेवतद्गृहाणसुरेश्वर ॥ ११८ ॥ सृष्टोऽयंविधिनापूर्वंदेवानांतुष्टिवृद्धये ॥ अतस्तुभ्यंसुर
श्रेष्ठधूपोऽयंदीयतेमया ॥ ११९ ॥ तमसःस्तोमसंहर्ताघृतपूर्णोजनार्दन ॥ तवास्तुप्रीतयेदेवएषदीपोजनार्दन ॥ १२० ॥ सोत्तरीयमिदंवस्त्रंव
स्तिश्रोणिसुशोभनम् ॥ ददाम्यहंतेदेवेशसोपवीतंजगद्गुरो ॥ १२१ ॥ अन्नंचतुर्विधंस्वादुरसैःषड्भिःसमन्वितम् ॥ मयानिवेदितंभक्त्यागृहाण
परमेश्वर ॥ १२२ ॥ मुखदुर्गन्धहरणंकर्पूरखदिरान्वितम् ॥ गृहाणविष्णोतांबूलंकैवल्यदमहामते ॥ १२३ ॥ विधिनानेनगोविन्द
मुपहारैरनुत्तमैः ॥ पूजयेत्संवृतोभक्त्याप्रहरेषुचतुर्ष्वपि ॥ १२४ ॥ नानोपहारान्हरयेयोयच्छेद्धरिवासरे ॥ वित्तशाठ्यंनकर्तव्यं
कर्मणांफलमिच्छता ॥ १२५ ॥ ततस्तुव्रतिभिःसर्वैर्नारायणपरायणैः ॥ निशिजागरणंकार्य्यंनृत्यगीतस्तवादिभिः ॥ १२६ ॥ प्रदक्षिणंद्विजश्रेष्ठनामा
निकमलापतेः ॥ सर्वपापविनाशीनिस्मर्तव्यानिव्रतेरतैः ॥ १२७ ॥ स्फुरंतंप्रतिवक्त्रेभ्योहरिनामध्वनिंजनाः ॥ शृण्वंतितेविमुक्ताःस्युर्महद्भिःपापसं

चयैः ॥ १२८ ॥ नपाखंडजनालापःकर्तव्योहरिवासरे ॥ पाखंडालापमात्रेणसर्वधर्मोविनश्यति ॥ १२९ ॥ नारायणयशोगीतंप्रतिकंठंविनिःसृतम् ॥
श्रुत्वासूढानतृप्यंतिश्वानोवीणाक्वणंयथा ॥ १३० ॥ संतोहर्षसमायांतिश्रुत्वागीतंजगत्पतेः ॥ समस्तपापविध्वंसिवीणाक्वाणंयथामृगाः ॥ १३१ ॥ गायं
तंहरिगीतानिनृत्यंतंनृत्यमुत्तमम् ॥ तृप्यंतिव्रतिनोदृष्ट्वातृप्यंतिकमलापतेः ॥१३२॥ व्रतिनोयेनतृप्यंतिविष्णोरायतनेद्विज ॥ प्रतिजन्मनिवैतेषांपशुता
शाश्वतीभवेत् ॥१३३॥ नयेगीतानिगायंतिव्रतिनोहरिवासरे ॥ विहीनावचनैस्तेचभ्रमंतिप्रतिजन्मनि ॥ १३४ ॥ मृदंगादीनिवाद्यानिकर्तव्यानिहरेःपुरः ॥
यतोवाद्यैर्भवेत्तुष्टोभगवान्मधुसूदनः ॥ १३५ ॥ कुर्वंतिजागरंविष्णोर्वेदाध्ययनमुत्तमम् ॥ पुराणपठनंवापिकर्तव्यंवैष्णवैर्जनैः ॥ १३६ ॥ रामायणंभा
गवतंभारतंव्यासभापितम् ॥अन्यानिचपुराणानिपाठ्यानिहरिवासरे ॥१३७॥ येपठंतिपुरोविष्णोर्यैःशृण्वन्तिहरेर्दिने ॥ प्रत्यक्षरेलभंतेतेकपिलादानजंफल
म् ॥ १३८ ॥ निशिजागरणंकुर्यात्सानंदोवैष्णवोजनः ॥ जितनिद्रोभवेत्सम्यग्ध्यायतेकेशवंहृदा ॥ १३९ ॥ प्रदक्षिणाकारतयाभूयोभूयोहरेर्दिने ॥
निपत्यदण्डवद्भूमौप्रणमेच्चजनार्दनम् ॥ १४० ॥ ततःप्रभातेविमलेकृतपंचमहाध्वरः ॥ हरिंसंस्नाप्यदुग्धेनपूजयेद्भक्तिमान्व्रती ॥ १४१ ॥ व्रतस्यदक्षिणां
दद्यान्निजशक्त्याद्विजन्मने ॥ ततस्तुद्वादशीमध्येव्रतीपारणमाचरेत् ॥ १४२ ॥ पारणंकुरुतेयस्तुविलंघ्यद्वादशीतिथिम् ॥ जन्मकोट्यर्जितंपुण्यंतस्यचै
वविनश्यति ॥ १४३ ॥ द्वादशीतिथिमध्येतुकर्तव्यंपारणंबुधैः ॥ नकदाचित्त्रयोदश्यांव्रतस्यफलमिच्छुभिः ॥ १४४ ॥ उपवासदिनेविप्रनिशायामपिवै
ष्णवः ॥ उपवासफलप्रेप्सुर्यत्नात्स्वापंविवर्जयेत् ॥ १४५ ॥ विनाजागरणंनूनमुपवासोनिरर्थकः ॥ अतोजागरणंकार्य्यमुभयोरपिपक्षयोः ॥ १४६ ॥
एकादशीव्रतंयेनविधिनानेनकुर्वते ॥ सत्यंसत्यंद्विजश्रेष्ठसर्वेतेमोक्षगामिनः ॥ १४७॥ जन्ममृत्युहरणैकनिदानंसेंद्रदेवनिकरैरपिकार्यम् ॥ वासुदेवदिवस
व्रतसारंजैमिनेत्वमनिशंकुरुयत्नात् ॥ १४८ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेएकादशीमाहात्म्येद्वाविंशोऽध्यायः ॥ २२ ॥ छ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥
पूर्वंकोचरशोनामराजाभूत्क्षितिमंडले ॥ शांतःपरमधर्मज्ञोराजनीतिविदांवरः ॥ १ ॥ सत्यवादीजितक्रोधोजितवैरिसमुच्चयः ॥ नारायणार्चनपरोहरिसेवा
रतःपरः ॥ २ ॥ सुप्रज्ञानाममहिषीतस्यासीत्प्रियवादिनी ॥ सर्वलक्षणसंपन्नापतिसेवापरायणा ॥ ३ ॥ एकादशीव्रतरतासर्वप्राणिहितैषिणी ॥ जातिस्म
रामहाभागासुशीलावरवर्णिनी ॥ ४ ॥ सराजादशमींकृत्वासदारंःपरमार्थवित् ॥ एकादशींनिशीथिन्यांजागरंकर्तुमुद्यतः ॥ ५ ॥ तत्रांतरेद्विजःकश्चिच्छौ
रिर्नाममहीपतेः ॥ आजगाममहातेजास्तस्यजागरमण्डपम् ॥६॥ तमायांतंसभूपालोनारायणपरायणः ॥ पाद्यार्घ्यैःपूजयामाससदारोऽत्यंतहर्षितः ॥ ७॥
तेषांमध्येसूपविष्टःसविप्रोखिलतत्ववित् ॥ विष्णुपूजापरांस्तत्रददर्शव्रतिनोवहून् ॥ ८ ॥ पूजयंतिहरिंकेचिन्नानापुष्पैर्मनोरमैः ॥ गंधैर्धूपैस्तथादीपै

रुपहारैरनुत्तमैः ॥ ९ ॥ गङ्गामृद्भूषिताःकेचित्तुलसीपत्रमालया ॥ अलंकृताहरेरग्रेनृत्यंतिव्रतिनोमुदा ॥ १० ॥ केचिद्गायंतिगीतानिललितानिहरेःपुनः॥
करतालंसमादायव्रतिनोभगवत्प्रियाः ॥ ११ ॥ स्तवैरनुत्तमैःकेचिन्नारायणमनामयम् ॥ स्तुवंतिजगतामीशंदिव्यार्थैःकमलाक्षरैः ॥ १२ ॥ श्वेतचामरवा
तेनशीतलेनजगत्पतेः ॥ वीजयंतिहरेःप्रीतिंकेचिच्चमहतींतथा ॥ १३ ॥ केचिद्वीणादिकंवाद्यंललितंशुचिमंगलम् ॥ वादयंतोमहात्मानःकेचिद्गायंतिके
शवम् ॥१४॥ सराजाराजमहिषीद्वावप्यत्यंतहर्षितौ ॥ गायतांललितंगीतंनृत्यतांनृत्यमुत्तमम् ॥१५॥ तौदंपतीमहात्मानौनृत्यगीतादिकारिणौ ॥ वाचा
मधुरयाप्राहसशौरिर्ब्राह्मणोत्तमः ॥ १६ ॥ ॥ शौरिरुवाच ॥ ॥ धन्योऽसित्वंमहीपालधन्याचमहिषीतव ॥ चरित्रंयुवयोरेतन्मङ्गलंभुविदुर्लभम् ॥ १७ ॥
त्वांवक्ष्यामियतःकश्चिन्नदृष्टोवैष्णवोत्तमः ॥ त्वयाभूमिभुजापृथ्वीधन्येयंनात्रसंशयः ॥ १८ ॥ एकादशीव्रतमिदंपवित्रंभगवत्प्रियम् ॥ सदारःकुरुषेभूप
तस्मात्त्वंवैष्णवाग्रणीः ॥ १९ ॥ सप्तद्वीपैकनाथश्चसदारस्त्वंनृपोत्तम ॥ नारायणाग्रतःप्रीत्यायतोनृत्यसिगायसि ॥ २० ॥ चरित्रंयुवयोरेतद्दंपत्योर्दृष्टम
द्भुतम् ॥ कस्माद्बुद्धिरियंजातायुवयोरतिनिर्मला ॥ २१ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तस्येदंवाक्यमाकर्ण्यशौरिनाम्नोद्विजन्मनः ॥ ईषद्धास्यमुखीप्राह
सुप्राज्ञातमथोद्विजम् ॥ २२ ॥ ॥ सुप्राज्ञोवाच ॥ ॥ एकादशीप्रभावेनपूर्वमावांद्विजोत्तम ॥ अतिपातकिनौमुक्तौसूर्यजेनमहात्मना ॥ २३ ॥ जा
तिस्मृतिप्रभावेणदिव्यमेकादशीव्रतम् ॥ कुर्वःसंप्रतिविप्रेन्द्रपरमस्थानकाङ्क्षया ॥२४॥ ॥ शौरिरुवाच ॥ ॥ यदिनूनंवरारोहेपूर्वांजातित्वमात्मनः ॥
वेत्सिमेब्रूहितांश्रोतुंजायतेकौतुकंहृदि ॥२५॥ पूर्वंस्थिताकाभवतीपतिर्वाकःस्थितस्तव ॥ कथंभास्करिणात्यक्तौयुवांपातकिनावपि ॥२६॥ ॥ सुप्रा
ज्ञोवाच ॥ अप्रकाश्यमिदंवाक्यंयद्यपिद्विजसत्तम ॥ स्थितास्मिवारमुख्याहंरतिशास्त्रविशारदा ॥ २७ ॥ तस्मिञ्जन्मनिपापानिघोराणिसुबहूनिच ॥
मयाकृतानिविप्रेन्द्रनरकक्लेशदानिवै ॥ २८ ॥ अयंनित्योदयोनामशूद्रःस्वाचारवर्जितः ॥ परदारहरःक्रूरःपरद्रव्यापहारकः ॥ २९ ॥ सुरापोमित्र
हंताचभ्रूणहापरहिंसकः ॥ अत्यहंकारयुक्तश्चधर्मनिंदाकरःसदा ॥ ३० ॥ एकदाज्ञातिभिःसर्वैःपरित्यक्तोहिसद्व्रतैः ॥ आजगाममममागारंवेश्याविभ्रमलो
लुपः ॥ ३१ ॥ युवानंसुंदरंदृष्ट्वातमेनंद्विजसत्तम ॥ मयापिप्रीतिमासाद्यसंतुष्टःसुरतैरपि ॥ ३२ ॥ ततोऽनुभूयसुरतंमयासहतपोधन ॥ अयमाहचमां
प्रेम्णाविनयावनतोवचः ॥ ३३ ॥ अहंसुरतशास्त्रज्ञःपरित्यक्तःस्वबंधुभिः ॥ यदित्वंमन्यसेतस्मिंस्तिष्ठाम्यत्रत्वयासह ॥ ३४ ॥ विनयावनतंवाक्यमिदं
शुश्रावतद्द्विज ॥ दंपतीभावमासाद्यसहानेनास्थितास्म्यहम् ॥ ३५ ॥ कदाचिद्द्विजशार्दूलएकादश्यांतिथौहरेः ॥ महद्भिःपीडिताहंचदेहदेहावघातकैः ॥
॥ ३६ ॥ तस्मिन्नेवद्विजश्रेष्ठज्वरजर्जरदेहया ॥ नपीतमुदकंनान्नंभुक्तंचपरयाभिया ॥ ३७ ॥ ममस्नेहोदयोऽयंचतस्मिन्नेवदिनेहरेः ॥ तत्याजान्नंचतोयं

चविपण्णइवजन्मना ॥ ३८ ॥ अथरात्रौद्विजश्रेष्ठदीपंप्रज्वाल्यसर्पिषा ॥ मयाकृतंजागरणंज्वरापहतचेतसा ॥ ३९ ॥ नारायणहरेकृष्णरक्षमामितिजल्प
ता ॥ मुहुर्मुहुरनेनापिकृतंजागरणंनिशि ॥ ४० ॥ उपवासप्रभावेणकेशवोच्चारणेनच ॥ आवयोःसकलंपापंविनष्टमभवद्द्विज ॥ ४१ ॥ ततःप्रभातेविमले
भगवत्युदितेरवौ ॥ ज्वरार्दिताहंपंचत्वंगताब्राह्मणसत्तम ॥ ४२ ॥ संप्राप्तपंचतांदृष्ट्वामामयंचततःशुचिः ॥ सहत्यामरणंभेजेनिंदितःसकलैर्जनैः ॥ ४३ ॥
सूर्य्यजस्यततःप्रेष्यैर्ज्वलदग्निनिभेक्षणैः ॥ बद्धाद्दृढेनपाशेननीतौदुर्गमवर्त्मना ॥ ४४ ॥ शुभकर्माशुभंवापिचित्रगुप्तोयमाज्ञया ॥ सर्वंविचारयामासमूला
त्सतुविचक्षणः ॥ ४५ ॥ ॥ चित्रगुप्तउवाच ॥ ॥ यद्यप्येतौमहाबाहोमहापातकिनांवरौ ॥ तथापिपातकैर्मुक्तौह्येकादश्यामुपोषणात् ॥ ४६ ॥
अनिच्छयापियःकुर्यात्पुण्यमेकादशीव्रतम् ॥ सोपिगच्छेत्परंस्थानंसर्वपापविवर्जितः ॥ ४७ ॥ इत्युक्तश्चित्रगुप्तेनधर्मराजोमहायशाः ॥ आसनात्सहसो
त्थायववंदेतामसुंचसः ॥४८॥ सुगंधैश्चंदनैर्दिव्यैर्धूपैःपुष्पैश्चमृत्युना ॥ सुवर्णाभरणैरेवमंडितौपापवर्जितौ ॥४९॥ फलैर्नानाविधैस्तत्रमधुरैरमृतोपमैः ॥
भास्करिःकारयामासप्रीत्याभोजनमावयोः ॥ ५० ॥ अथस्तुत्वास्तवैर्दिव्यैःस्वयमावांयमःप्रभुः ॥ समारोप्यरथेदिव्येप्रोवाचेतिकृताञ्जलिः ॥ ५१ ॥
॥ यमउवाच ॥ ॥ युवांपुण्यवतांश्रेष्ठौसर्वपापविवर्जितौ ॥ यत्रास्तेभगवान्विष्णुर्गच्छेतांतत्रसंप्रति ॥ ५२ ॥ इत्युक्तौधर्मराजेनविनयावनतेनवै ॥
अथैतदुक्तमावाभ्यांनत्वातत्पादपङ्कजे ॥ ५३ ॥ गतव्यंनान्यथादेवतद्विष्णोःपरमंपदम् ॥ किंत्वस्तिनरकंद्रष्टुंत्वद्गृहस्थंस्पृहावयोः ॥ ५४ ॥
यमाज्ञयाततोविप्ररथमारुह्यशोभनम् ॥ दुष्प्रेक्ष्यानिरयादृष्टाआवाभ्यांतत्रविस्तराः ॥ ५५ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ तत्रावस्थापाप
वतांयायादृष्टाःपतिव्रते ॥ विस्तरेणसमाख्यातुंतास्ताःसर्वास्त्वमर्हसि ॥ ५६ ॥ पुण्यात्मानःपथायेनव्रजन्तियममंदिरम् ॥ पापात्मान
श्चसुश्रोणितन्मेकथयविस्तरात् ॥ ५७ ॥ पुण्यात्माकीदृशंपश्येत्तत्रवैवस्वतंप्रभुम् ॥ पुण्यात्मनांपापिनांचपंथानंसुखदुःखदम् ॥ ५८ ॥ ॥ सुप्राज्ञो
वाच ॥ ॥ आदौब्रवीमिपंथानंनृणांपुण्यवतामहम् ॥ शृणुष्वद्विजशार्दूलशृण्वतांप्रीतिवर्द्धनम् ॥ ५९ ॥ प्रस्तरैर्विस्तरैर्बद्धोदिव्यवस्त्रैःसमावृतः ॥
भातिपुण्यवतांपंथाःसर्वोपद्रववर्जितः ॥ ६० ॥ क्वचिद्गंधर्वकन्याभिर्गीयतेगानमद्भुतम् ॥ क्वचिन्मञ्जुशरीराभिरप्सरोभिश्चनृत्यते ॥ ६१ ॥ क्वचिद्वी
णाक्वणंनानावाद्यंचक्रुर्मनोरमम् ॥ क्वचित्कुसुमवृष्टिश्चक्वचिद्वायुश्चशीतलः ॥ ६२ ॥ क्वचित्प्रपाशीततोयाक्वचिच्चभुक्तिशालिकाः ॥ क्वचिद्देवाश्चगंधर्वाः
पठंतिस्तवमुत्तमम् ॥ ६३ ॥ क्वचित्क्वचिद्दीर्घिकाश्चफुल्लपद्माःसुशोभनाः ॥ सुच्छायाःपादपाःक्वापिपुष्पितावंजुलादयः ॥ ६४ ॥ ततस्तुसुखसम्प
न्नाःपथिगच्छंतिमानवाः ॥ पुण्यात्मानोद्विजश्रेष्ठसुखमृत्युमवाप्यच ॥ ६५ ॥ केचित्तुरंगमारूढानानालंकारभूपिताः ॥ उद्दण्डधवलच्छत्रैर्गच्छंत्यावृत्य

मस्तकम् ॥ ६६ ॥ केचिद्यांतिगजारूढारथारूढाश्चकेचन ॥ यानारूढाजनाःकेचित्सुखेनयममंदिरम् ॥ ६७ ॥ केचिद्देवाङ्गनाहस्तन्यस्तचामरवायु
भिः ॥ गच्छंतिवीजितामर्त्याःस्तूयमानाःसुरर्षिभिः ॥ ६८ ॥ केचिद्दिव्यायुधधराःस्रक्चन्दनविभूषिताः ॥ भुंजंतोयांतितांबूलंपुण्यात्मानोयमालयम् ॥
॥ ६९ ॥ निजगात्रत्विषाकेचिज्ज्वालयंतोदिशोदश ॥ व्रजंतिशमनागारंजलग्रहनिवासिनः ॥ ७० ॥ केचिच्चपायसंदिव्यंभुंजंतोयांतिसत्तम ॥ सुभक्षणं
प्रकुर्वंतःपथियांतःसुखेनच ॥ ७१ ॥ केचिद्दुग्धंपिबंतश्चकेचिदिक्षुरसंतथा ॥ केचित्तक्रंपिबंतश्चगच्छंतियममंदिरम् ॥ ७२ ॥ केचिद्दधीनिभक्षंतःकेचि
न्नानाफलानिच ॥ केचिन्मधुपिबंतश्चपुण्यवंतोव्रजंतिवै ॥ ७३ ॥ तानागतांस्ततोदृष्ट्वाबहून्धर्मपरायणान् ॥ भास्करींप्रीतिमासाद्यस्वयंनारायणोभ
वेत् ॥ ७४ ॥ चतुर्बाहुःश्यामवर्णःप्रफुल्लकमलेक्षणः ॥ शङ्खचक्रगदापद्मधारीगरुडवाहनः ॥ ७५ ॥ स्वर्णयज्ञोपवीतीचस्मरचारुमहाननः ॥ किरीटीकु
ण्डलीचैववनमालाविभूषितः ॥ ७६ ॥ चित्रगुप्तोमहाप्राज्ञश्चंडाद्यायमकिंकराः ॥ सर्वेनारायणाकाराबभूवुर्मधुरोक्तयः ॥ ७७ ॥ ततःस्वयंधर्मराजस्तान्स
र्वान्मनुजोत्तमान् ॥ परमांप्रीतिमासाद्यमित्रवच्चार्चयेद्द्विज ॥ ७८ ॥ दिव्यरत्नैःफलैश्चैवतेषांपुण्यवतांनृणाम् ॥ भोजनंकारयित्वातुतानुवाचाथभास्क
रिः ॥ ७९ ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ यूयंसर्वेमहात्मानोनरकक्लेशभीरवः ॥ निजकर्मप्रभावेणगम्यतांपरमंपदम् ॥ ८० ॥ संसारेजन्मसंप्राप्यपुण्यंयः
कुरुतेनरः ॥ समेपितासमेभ्रातासमेबंधुसमःसुहृत् ॥ ८१ ॥ इत्युक्ताधर्मराजेनतेसर्वेद्विजसत्तम ॥ दिव्यंरथंसमारुह्यनारायणपुरंगताः ॥ ८२ ॥ पुण्या
त्मनांगतिःप्रोक्तासमासेनद्विजोत्तम ॥ पापात्मनांशृणुगतिंविस्तरेणवदाम्यहम् ॥ ८३ ॥ षडशीतिसहस्राणियोजनानिदुरात्मनाम् ॥ प्रोक्तोमार्गस्यवि
स्तारःसर्वदुःखान्वितःसच ॥ ८४ ॥ कुत्रचिद्वह्निवृष्टिश्चकुत्रचिच्चाश्मवर्षणम् ॥ क्वचित्क्वचिद्द्विजश्रेष्ठसंतप्तंतप्तवालुकम् ॥ ८५ ॥ क्वचित्क्वचित्तीक्ष्णशि
लाःक्वचित्तप्तशिलास्तथा ॥ क्वचित्क्वचिच्छस्त्रवृष्टिःक्वचिदंगारवर्षणम् ॥ ८६ ॥ क्वचिदग्निरिवातीवसंतप्तावांतिमारुताः ॥ गंभीरांधकराःक्वापितृणावर्त
मुखाद्द्विज ॥ ८७ ॥ क्वचित्कंटकवृष्टिश्चनाराचमयकंटकैः ॥ पाषाणश्रेणयःक्वापिदुःखरोहाःसपन्नगाः ॥ ८८ ॥ गच्छंतिपापिनस्तत्रशुष्ककंठो
ष्ठतालुकाः ॥ एवंबहुविधक्लेशेछायाजलविवर्जिते ॥ ८९ ॥ तस्मिन्मार्गेद्विजश्रेष्ठपापिनोयांतिदुःखिताः ॥ नाम्नाविमुक्तकेशाश्चप्रेताकाराभयंकराः ॥
॥ ९० ॥ रुधिरौघप्लुताःकेचित्केचित्कर्दमभूषिताः ॥ केचित्केचिच्चकृष्णांगाःपथिगच्छंतिपापिनः ॥ ९१ ॥ क्रंदंतोव्यथयाकेचित्स्रवद्बाष्पाकुले
क्षणाः ॥ शोचंतःस्वानिकर्माणिकेचिद्गच्छंतिपापिनः ॥ ९२ ॥ कस्यचिच्चर्मपाशस्यबंधनंपापिनांगले ॥ कंकालेकस्यचिद्बद्धाःकस्यचिच्चपदद्वये
॥ ९३ ॥ गलेसूचसिसुत्कीर्णेपाशंदत्वादृढंरुपा ॥ आकृष्यंतेयमप्रेष्याःकेषांचिच्चकृतैनसाम् ॥ ९४ ॥ वर्त्मस्थान्गुरुपाषाणान्वहंतःकर्णरन्ध्रकैः ॥

अयोभारांश्चशीर्षाग्रैर्व्रजंतिपथिपापिनः ॥ ९५ ॥ कांश्चिद्भुजेषुपाशेषुनयंतियमकिंकराः ॥ ग्रीवासुपापिनःकेचित्करप्रहरणैर्दृढैः ॥ ९६ ॥ क्षिप्त
क्षिप्तायसप्रेष्यानयंतियमकिंकराः ॥ यांत्यधःशिरसःकेचिदूर्ध्वपादास्तथापरे ॥ ९७ ॥ गच्छंतिबाहुभिःकेचिदेकपादाश्चकेचन ॥ इत्येवंविकृता
काराआर्तरावविरावणाः ॥ ९८ ॥ यमदूतैस्ताड्यमानाःपापिनोयांतितत्पथे ॥ तेष्वागतेषुसर्वेषुपापात्मासुरुपायमः ॥ ९९ ॥ दिव्यांमू
र्तिंपरित्यज्यबभूवात्यंतभैरवः ॥ त्रिंशद्योजनदीर्घांगोवापीसदृशलोचनः ॥ १०० ॥ धूम्रवर्णोमहातेजाःप्रलंबोघर्घरध्वनिः ॥ सुदीर्घदशनश्रेणिः
शूर्पोपमनखावलिः ॥ १०१ ॥ प्रचण्डमहिषारूढःसंदष्टदशनच्छदः ॥ दंडहस्तश्चर्मपाशोभ्रुकुटीकुटिलाननः ॥ १०२ ॥ चित्रगुप्तोमहामायःक्रो
धारुणितलोचनः ॥ अट्टाट्टहासंकुर्वाणःसमवर्तीविराजते ॥ १०३ ॥ चंडाद्याःकिंकराःसर्वेपाशमुद्गरपाणयः ॥ बभूवुर्भैरवाःक्रुद्धागर्जंतोजलदा
इव ॥ १०४ ॥ जहिजह्याशुपापिष्ठान्भिन्धिच्छिदयविंधय ॥ समंतादेवधावंतोवल्गंतियमकिंकराः ॥ १०५ ॥ तानाहपततःसर्वान्पापिनोधर्मराट्प्रभुः ॥
तर्जयेत्कालदंडेनत्यजन्हुंकारनिःस्वनम् ॥ १०६ ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ रेरेपापादुराचारायुष्माभिरविवेकिभिः ॥ अहोकृतानिपापानिआत्मपीडाक
राण्यपि ॥ १०७ ॥ मस्तकोपरितिष्ठंतंनेक्षध्वंसमवर्तिनम् ॥ ज्ञात्वापिमांजीवितेशंयुष्माभिःपातकंकृतम् ॥ १०८ ॥ पुण्यात्मनामहंबंधुरहंपापात्मनारि
पुः ॥ इतिकुत्रापियुष्माभिर्नश्रुतंश्रवणैःस्वकैः ॥ १०९ ॥ निरयादुःसहाःसंतिनानादुःखसमन्विताः ॥ पापिनोभुंजतेतांश्चयुष्माभिर्नेतिविश्रुतम् ॥ ११० ॥
मत्वामिथ्यैवयुष्माभिश्चर्चाममदुराशयाः ॥ अद्यसैवस्वकैर्नेत्रैर्दृश्यतांकृतपातकाः ॥ १११ ॥ वित्तांध्येनवचोमत्तायूयंसर्वेसदैवहि ॥ चक्रिरेपापजालानि
युष्माभिःसततंयथा ॥ ११२ ॥ तथापापफलंदुष्टाभुंजतांक्रंदनेनकिम् ॥ ॥ सुप्राज्ञोवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाभास्करिर्देवश्चित्रगुप्तमुवाचह ॥ ११३ ॥
एतेषांपापकर्माणिमहाभागविचारय ॥ धर्मराजवचःश्रुत्वाचित्रगुप्तोमहत्तदा ॥ ११४ ॥ तेषांयावंतिपापानितावंतिप्राहचोदितः ॥ ततस्तेपापिनःसर्वेक्रंदं
तिद्विजसत्तम ॥ ११५ ॥ इत्यूचुःशमनंभीताश्चर्मपाशेनियंत्रिताः ॥ ॥ पापिनऊचुः ॥ ॥ अस्माभिर्यानिपापानिकृतानिभास्करात्मज ॥ ११६ ॥ के
स्थिताःसाक्षिणस्तत्रकेवायूयंनिवेदिताः ॥ अशुभंवाशुभंवापियतोऽस्माभिःकृतंपुरा ॥ ११७ ॥ तथाचदृष्टंकेनात्रपुरोऽस्माकंनिगद्यताम् ॥ ततःप्रहस्य
भगवान्कोपेनमहताद्विज ॥ ११८ ॥ आहूयसाक्षिणःसर्वानिदंवचनमब्रवीत् ॥ ॥ यमउवाच ॥ ॥ यूयंसर्वेयथावृत्तंसंनिधौसाक्षिणस्तथा ॥ ११९ ॥
आकाशंपृथिवींचैवजलंचातिथयस्तथा ॥ दिनंरात्रिरुभेसंध्येधर्मश्चैतेतुसाक्षिणः ॥ १२० ॥ तेषांपापात्मनामूचुःसर्वंकर्मशुभाशुभम् ॥ यस्ययस्यचवेला
यांकर्मयद्यदिकारितम् ॥ १२१ ॥ ससप्ताक्षतिस्यतस्यजगादयमसन्निधौ ॥ तच्छुत्वापापिनःसर्वेसाध्वसाकृष्टमानसाः ॥ १२२ ॥ सकंपहृदयास्तस्थु

मैंचंदष्ट्वामृगाइव ॥ ततस्तुदंतावलिभिःकुर्वन्कडकडध्वनिम् ॥ १२३ ॥ धर्मराट्कालदंडेनताञ्जघानपृथक्पृथक् ॥ ताडिताधर्मराजेनतेसर्वेकृ
तपातकाः ॥ १२४ ॥ क्रंदंतिनिजकर्माणिशोचंतःप्राप्तसाध्वसाः ॥ ततस्तान्पापिनःसर्वान्दूताश्चंडादयोरुषा ॥ १२५ ॥ नरकेषुयमादेशा
द्रौरवादिषुचिक्षिपुः ॥ तपनेचिक्षिपुःकांश्चिदवीचौकृतपातकान् ॥ १२६ ॥ संघातेकालसूत्रेचमहारौरवकेतथा ॥ संतप्तेवालुकाकुंडेकुंभीपाकेत
थापरान् ॥ १२७ ॥ निरुच्छ्वासेमहाघोरेचिक्षिपुश्चप्रमर्दने ॥ असिपत्रवनेघोरेनानाभक्षेषुपापिनः ॥ १२८ ॥ वैतरण्यांतथाकेऽपिचिक्षिपुर्यमकिंकराः ॥
घोरेविष्ठाह्रदेकांश्चित्तुषांगारास्थिकंटकैः ॥ १२९ ॥ पूर्णेनितांतसंतप्तेचिक्षिपुर्यमकिंकराः ॥ पुरीषलेपनेचैवपुरीषभोजनेतथा ॥ १३० ॥ स्वमांसभोज
नेचैवस्थापितायमकिंकरैः ॥ श्लेष्माणंभुंजतेकेचित्केचिद्वीर्यंचभुंजते ॥ १३१ ॥ पिबंतिकेचिन्मूत्राणिकेचिद्रक्तानिपापिनः ॥ केषांचिद्वदनेष्वेवज
लौकाःपन्नगोपमाः ॥ १३२ ॥ पूर्यंतेपन्नगाश्चैवयमदूतैर्भयंकरैः ॥ उत्पाद्यंतेऽतिसंतप्तैर्जिह्वाश्चद्विजसत्तम ॥ १३३ ॥ केषांचित्कर्णरंध्रेषुमुखेषुचकृतै
नसाम् ॥ तप्ततैलानिपूर्यंतेनिर्दयैर्यमकिंकरैः ॥ १३४ ॥ केषांचित्खड्गधाराभिर्बाहुंचचरणंतथा ॥ कर्णादिनासिकाश्चैवच्छिदंतिचदुरात्मनाम् ॥
॥ १३५ ॥ शयनंकुर्वतेकेचिज्ज्वलदंगारसंचये ॥ केचिन्नाराचतुल्येषुशयनंकंटकेषुच ॥ १३६ ॥ कर्दमेषुचतप्तेषुकांश्चिच्छमनाकिंकराः ॥ पातयंति
द्विजश्रेष्ठकेशेष्वाकृष्यपापिनः ॥ १३७ ॥ वमनेषुचकेषांचिन्नखसंधिषुपापिनाम् ॥ तप्तसूचीसहस्राणिप्रक्षिपंतिमुहुर्मुहुः ॥ १३८ ॥ संतप्तलोहशूलाग्रेकां
श्चिदारोपयंतिवै ॥ क्रंदंतिकंटकैस्तीक्ष्णैःकेषांचिन्मस्तकानिवै ॥ १३९ ॥ गृहीत्वाहस्तपादेषुशाल्मलिद्रुमकंटकैः ॥ निष्कुषंतिरुषाकांश्चिदार्त्तरावव
राविणः ॥ १४० ॥ बद्धागलेषुपाषाणंकांश्चिच्छमनकिंकराः ॥ रक्तगर्तेपयोगर्तेपातयंतिपुनःपुनः ॥ १४१ ॥ याम्यैर्दूतैरुद्गिरंतिशिरांसिपापिनांनृणाम् ॥
चूर्णयंत्युपलैर्याम्यामुहुर्मुहुरतिक्रुधा ॥ १४२ ॥ वक्षोमध्येषुकेषांचिल्लोहकीलकसंचयान् ॥ आरोपयंतिलोकानांक्रंदतांदुरितात्मनाम् ॥ १४३ ॥ चक्षूंषि
बडिशैःकेषामुत्पाटयंतेकृतैनसाम् ॥ केषांचिन्नासिकाएवपूर्यंतेवृश्चिकैर्द्विज ॥ १४४ ॥ केषांचिद्वृक्षशाखायांबद्धापादांश्चपाशकैः ॥ ज्वालयंतितले
वह्निसधूमंयमकिंकराः ॥ १४५ ॥ धूमपानंप्रकुर्वन्तितेतत्रकृतकिल्बिषाः ॥ अधोमुखाऊर्ध्वपादास्तस्थुराचन्द्रतारकम् ॥ १४६ ॥ मुसलैर्मुद्गरैःकेचि
त्ताड्यमानाःपुनःपुनः ॥ याम्यैर्दूतैरुद्गिरन्तिशोणितानिव्यथाकुलाः ॥ १४७ ॥ अन्धकारमयेगेहेपूतिगन्धवतिद्विज ॥ दंशैश्चमशकैश्चैवकेचित्सीदंति
पापिनः ॥ १४८ ॥ भस्मानिभुञ्जतेकेचित्कृमीन्केचिच्चभुञ्जते ॥ केचिद्दुर्गन्धमांसानिकेचिच्चपूतिमृत्तिकाम् ॥ १४९ ॥ श्वभिर्व्याघ्रैःशृगालैश्चवज्रद
न्तनखैस्तथा ॥ ऋक्षैःकेचिद्भक्ष्यमाणाःक्रंदन्तिरुधिराप्लुताः ॥ १५० ॥ नितांतोग्रविषैःसर्पैर्भक्ष्यमाणास्तथापरे ॥ अन्येमहिषशृंगाग्रनिर्भिन्नवक्षसोद्वि

ज ॥ १५१ ॥ पतन्तिमूर्च्छिताःपृथ्वींसिंचंतोरुधिरैर्महीम् ॥ यमदूतधनुर्मुक्तैर्घोरैराशीविषोपमैः ॥ १५२ ॥ जर्जराखिलदेहाश्चलुठंत्यन्येमहीतले ॥ त
प्तायःपिण्डनिलयंतप्तपाषाणमेवच ॥ १५३ ॥ दंशशस्त्रेणकेषांचित्कृष्णंतिवदनेषुच ॥ नासारन्ध्रेषुकेषांचिद्यमदूतासुखेषुच ॥ १५४ ॥ श्वासानिलनिरो
धार्थंनासारन्ध्रंवयंतिवै ॥ केषांचित्तीक्ष्णधाराभिर्यमशक्तिभिरुद्धतैः ॥ १५५ ॥ उत्पाटयंतेंगचर्माणियमदूतैर्महाबलैः ॥ कांश्चिद्गृहीत्वाकेशेषु
निपात्यपृथिवीतले ॥१५६॥ कीलैःपादादिभिर्घातैस्ताडयंतिसदैवहि ॥ केचित्क्षारांबुधाराभिःसंतप्ताःकृतपातकाः ॥१५७॥ क्षारांबुपानंकुर्वंतिकंदंतोच
हुधाद्विज ॥ पित्तपानंमहाभागकेचित्कुर्वन्तिपापिनः ॥ १५८ ॥ स्नुहीक्षीराणिकेचिच्चपिबंतिपापिनांवराः ॥ केषांचित्स्वपतांभूमौवक्षःसुयमकिंक
रैः ॥ १५९ ॥ दीयंतेगुरुपाषाणाःसंतप्ताःपर्वतोपमाः ॥ काष्ठखंडद्वयंदत्वाग्रीवायांचगलेतथा ॥ १६० ॥ उदग्रमुखंवभ्रन्तिकेषांचिद्दृढपाश
कैः ॥ आरोप्यवृक्षशाखायांकांश्चिद्भूमौक्षिपंतिच ॥ १६१ ॥ उत्थापयंतिभूमौचप्रक्षिपंतिपुनःपुनः ॥ एवंतेपापिनःसर्वेक्षुधितास्तृषितास्त
था ॥ १६२ ॥ त्राहित्राहीतिजल्पंतोरुदंतियातनागृहे ॥ युगकल्पांतपर्यंतंभुक्त्वानिरययातनाम् ॥ १६३ ॥ नातिभुक्त्वापापशेषेजायंतेपापयोनि
षु ॥ पापयोनौसमुत्पन्नाभवंतिव्याधिपीडिताः ॥ १६४ ॥ हीनांगाअधिकांगाश्चदुःखिनःपापसेवकाः॥अपुत्राअतिमूर्खाश्चपरहिंसापरायणाः ॥ १६५ ॥
अल्पायुषोऽल्पमतयःकुभार्यापतयस्तथा ॥ नित्यंपापानिकर्माणिकर्मणामनसागिरा ॥ १६६ ॥ पुनःपापप्रभावेननिरयंयांतिपूर्ववत् ॥ तस्मात्पापं
नकर्तव्यंकदाचिदपिसत्तमैः ॥ १६७ ॥ नराणांकृतपापानांनरकान्नास्तिनिष्कृतिः ॥ संक्षेपात्पापिनांदुःखंनिरुक्तंद्विजसत्तम ॥ १६८ ॥ सम्यग्व
क्तुंकःक्षमोस्तिवर्षायुतशतैरपि ॥ दुर्गतीनांततोहृष्ट्वामनुजानांकृतैनसाम् ॥ १६९ ॥ आवांविमानमारुह्यनारायणपुरंगतौ ॥ कल्पकोटिसहस्राणिभु
क्त्वाभोगान्हरेर्गृहे ॥ १७० ॥ जातौवैराजवंशेऽस्मिन्विशुद्धेद्विजसत्तम ॥ अत्रभुक्त्वाखिलान्भोगान्सर्वसंपत्समन्वितान् ॥ १७१ ॥ सुखमृत्युंस
मासाद्यगंतव्यंपरमंपदम् ॥ एकादशीव्रतसमंव्रतंनास्तिजगत्रये ॥ १७२ ॥ अनिच्छयापियत्कृत्वागतिरेवंविधाऽऽवयोः ॥ एकादशीव्रतंयेतुभक्तिभावेन
कुर्वते ॥ १७३ ॥ नजानेकिंभवेत्तेषांवासुदेवानुकम्पया ॥ इतितेकथितंसर्वंपृष्टंब्राह्मणसत्तम ॥ १७४ ॥ विष्णोर्दिवसमाहात्म्यंकिमन्यच्छ्रोतुमर्हसि ॥
॥ व्यासउवाच ॥ ॥ तस्यैतद्वचनंश्रुत्वासविप्रःपरमार्थवित् ॥ १७५ ॥ एकादशीव्रतेचित्तंचकारसुदृढंनिजम् ॥ सराजाराजमहिषीचिरंभुक्त्वा
वसुंधराम् ॥ १७६ ॥ अंतेविष्णुपुरंगत्वाप्राप्तवंतौपरंपदम् ॥ व्रतराजस्यमाहात्म्यंयेशृण्वंतिपठंतिच ॥ १७७ ॥ पापजालैर्विनिर्मुक्तालभंतेहरिस
न्निधौ ॥ १७८ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेएकादशीमाहात्म्येत्रयोविंशतितमोऽध्यायः ॥ २३ ॥ ॥ छ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ एकाद

इयाःफलंश्रुत्वासुप्रीतोजैमिनिस्ततः ॥ कृताञ्जलिरुवाचेदंकृष्णद्वैपायनंप्रभुम् ॥ १ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ विष्णोर्देवस्यमाहात्म्यंत्वत्प्रसादाच्छ्रुतं
मया ॥ तुलस्याब्रूहिमाहात्म्यंशृण्वतांपापनाशनम् ॥ २ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इन्द्राद्यैर्दैवतैःसर्वैस्तुलसीभगवत्यसौ ॥ संसेव्यासर्वदाविप्रचतुर्वर्ग
फलप्रदा ॥३॥ स्वर्गेमर्त्येचपातालेतुलसीदुर्लभासताम् ॥ चतुर्वर्गफलप्राप्तिस्तस्यांभक्तिःकरोतिवै ॥ ४ ॥ यत्रैकस्तुलसीवृक्षस्तिष्ठत्यपिचसत्तम ॥
तत्रैवत्रिदशाःसर्वेब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥५॥ केशवःपत्रमध्येचपत्राग्रेचप्रजापतिः ॥ पत्रवृंतेशिवस्तिष्ठेत्तुलस्याःसर्वदैवहि ॥६॥ लक्ष्मीसरस्वतीचैवगायत्री
चंडिकातथा ॥ सर्वाश्चान्यादेवपत्न्यस्तत्पत्रेषुवसंतिच ॥ ७ ॥ इन्द्रोऽग्निःशमनश्चैवनैर्ऋतिर्वरुणस्तथा ॥ पवनश्चकुबेरश्चतच्छाखायांवसंत्यमी ॥ ८ ॥
आदित्यादिग्रहाःसर्वेविश्वेदेवाश्चसर्वदा ॥ वसवोमुनयश्चैवतथादेवर्षयोखिलाः॥९॥ कोटिब्रह्माण्डमध्येषुयानितीर्थानिभूतले॥ तुलसीदलमाश्रित्यतान्येव
निवसंतिवै ॥ १० ॥ तुलसींसेवतेयस्तुभक्तिभावसमन्वितः ॥ सेवितास्तेनतीर्थाश्चदेवाब्रह्मादयस्तथा ॥ ११ ॥ छिन्दंतितृणजालानितुलसीमूलजानिये॥
तद्देहस्थांब्रह्महत्यांक्षिणत्तितत्क्षणाद्धरिः ॥ १२ ॥ ग्रीष्मकालेद्विजश्रेष्ठसुगंधैःशीतलैर्जलैः ॥ तुलसीसेचनंकृत्वानरोनिर्वाणमाप्नुयात् ॥ १३ ॥ चन्द्रा
तपंवाछत्रंवातस्यैयस्तुप्रयच्छति ॥ विशेषतोनिदाघेषुसमुक्तःसर्वपातकैः ॥ १४ ॥ वैशाखेऽक्षतधाराभिरद्भिर्यस्तुलसींजनः ॥ सिंचयेत्सोऽश्वमेधस्यफ
लंप्राप्नोतिनित्यशः ॥ १५ ॥ प्रसृतोदकमात्रेणतुलसींयस्यसेचयेत् ॥ सोऽपिस्वर्गमवाप्नोतिसर्वपापविवर्जितः ॥ १६ ॥ कदाचित्तुलसींदुग्धैःसेचयेद्योनरो
त्तमः ॥ तस्यवेश्मनिविप्रर्षेलक्ष्मीर्भवतिनिश्चला ॥ १७ ॥ गोमयैस्तुलसीमूलंयःकुर्यादुपलेपनम् ॥ संमार्जनंचविप्रर्षेतस्यपुण्यफलंशृणु ॥ १८ ॥ रजां
सितत्रयावंतिदूरीभूतानिजैमिने ॥ तावत्कल्पसहस्राणिमोदतेविष्णुनासह ॥ १९ ॥ प्रदीपंयस्तुसंध्यायांस्थापयेत्तुलसीतले ॥ सयातिमंदिरंविष्णोःकु
लकोटिसमन्वितः ॥२०॥ गोभ्यःश्वभ्यःखरेभ्यश्चमनुष्येभ्यश्चरक्षति॥शिशुभ्यस्तुलसींयस्तुतंरक्षेत्केशवःसदा॥२१ ॥तुलस्यारोपणंयस्तुभक्तितःकुरुतेन
रः॥समृतःपरमंमोक्षंप्राप्नोत्येवनसंशयः ॥ २२ ॥ प्रभातेतुलसींपश्येद्भक्तिमान्योनरोत्तमः ॥ सविष्णुदर्शनस्यैवफलंप्राप्नोतिचाक्षयम् ॥ २३ ॥ तुलसीं
प्रणमेद्यस्तुनरोभक्तिसमन्वितः ॥ आयुर्बलंयशोवित्तंसंततिस्तस्यवर्द्धते ॥ २४ ॥ तुलसीस्मरणेनैवसर्वपापंविनश्यति ॥ तुलसीस्पर्शनेनैवनश्यं
तिव्याधयोनृणाम् ॥ २५ ॥ योऽश्नातितुलसीपत्रंसर्वपापहरंशुभम् ॥ तच्छरीरांतरस्थायिपापंनश्यतितत्क्षणात् ॥ २६ ॥ तुलसीकाष्ठसंभूतांमालांवहति
योनरः ॥ तद्देहेपातकंनास्तिसत्यमेतन्मयोच्यते ॥ २७ ॥ तुलसीपत्रगलितंयस्तोयंशिरसावहेत् ॥ गंगायाःस्नानजंपुण्यंलभतेनात्रसंशयः ॥ २८ ॥ दूर्वा
भिरक्षतैःपुष्पैर्नैवेद्यैस्तुलसींशुभाम् ॥ समाराध्यनरोभक्त्याविष्णुपूजाफलंलभेत् ॥ २९ ॥ येनार्चिताभगवतीतुलसीकदाचिन्नैवेद्यपुष्पवर

धर्मार्थकामपरमामृतदायिविप्राः किंतस्यविष्णुचरणापचितिप्रयोगैः ॥ ३० ॥ स्थानेषुदोषरहितेषुसुरौघसेव्यामारोपयंतितुलसींहरितुष्टिकर्त्रीम् ॥ तु
ष्टोहरिस्त्रिजगतामधिपोसुरारिस्तेभ्योददातिपरमंपदमाशुविप्र ॥ ३१ ॥ यज्ञंव्रतंचपितृपूजनमच्युतार्चांदानंयदन्यदपिकर्मशुभंमनुष्याः ॥ कुर्वंतिदो
षरहितेतुलसीतलेचतान्यक्षयाणिसकलानिभवंतिनूनम् ॥ ३२ ॥ यद्धर्मकर्मकुरुतेमनुजःपृथिव्यांनारायणप्रियतमांतुलसींविनाच ॥ तत्सर्वमेवविफलं
भवतिद्विजेन्द्रपद्मेक्षणोऽपिनहितुष्यतिदेवदेवः ॥ ३३ ॥ यात्रासुपश्यतिशुभांतुलसींपवित्रांयोभक्तिभावसहितोमनुजोहिनूनम् ॥ यात्राफलंसकलमेव
हरिप्रसादात्तस्याशुसिद्ध्यतिवचःसुदृढंममैतत् ॥ ३४ ॥ त्यक्त्वासुगन्धिकुसुमंभुवनैकनाथोमंदारकुन्दनलिनादिकमप्यनंतः ॥ गृह्णातिसद्गुणमयींतुल
सींप्रमोदैःशुष्कामपिप्रचुरपापविनाशरक्षाम् ॥ ३५ ॥ उत्पाटचैवतुलसींभुविनिक्षिपंतिपापाशयाऽमृतलताभनिदानभूताम्[1] ॥ अज्ञानतोनरहरिस्तुल
सीप्रियोऽसौतेषांश्रियंहरतिसंततमेवसत्यम् ॥ ३६ ॥ मूत्रंपुरीषंतुलसीतलेषुकुर्वंतियेपिचमलंसततंमनुष्याः ॥ देवाश्रयेसंचितपातकानांतेषांहरत्या
शुहरिर्धनानि ॥ ३७ ॥ नारायणस्यपूजार्थंचिनोमित्वांनमोस्तुते ॥ कुसुमैःपारिजाताद्यैर्गंधाद्यैरपिकेशवः ॥ ३८ ॥ त्वयाविनानैतितृप्तिंचिनोमित्वामतः
शुभे ॥ त्वयाविनामहाभागेसमस्तंकर्मनिष्फलम् ॥ ३९ ॥ अतस्तुतुलसीदेविचिनोमिवरदाभव ॥ चयनोद्भवदुःखंतेयद्देविहृदिजायते ॥ ४० ॥ तत्क्ष
मस्वजगन्नाथेतुलसित्वांनमाम्यहम् ॥ कृताञ्जलिरिमान्मन्त्रान्पठित्वावैष्णवोजनः ॥ ४१ ॥ करतालद्वयंदत्वाचिनोतितुलसीदलम् ॥ यथानकंपतेशाखा
तुलस्याद्विजसत्तम ॥ ४२ ॥ पत्रस्यचयनेदेवीभग्नशाखायदाभवेत् ॥ तदाहृदिव्यथाविष्णोर्जायतेतुलसीपतेः ॥ ४३ ॥ शाखाग्रात्पतितंभूमौपत्रंपत्रं
पुरातनम् ॥ तेनापिपूज्योगोविन्दोमधुकैटभमर्दनः ॥ ४४ ॥ कोमलैस्तुलसीपत्रैर्योऽर्चयेदच्युतंप्रभुम् ॥ सर्वंसलभतेशीघ्रंयद्यदिच्छतिचेतसा ॥ ४५ ॥
॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ तुलसीवृक्षसदृशःकोवृक्षोऽस्तिद्विजर्षभ ॥ तमहंज्ञातुमिच्छामिब्रूहिसत्यवतीसुत ॥ ४६ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ य
थाप्रियतमाविष्णोस्तुलसीसततंद्विज ॥ तथाप्रियतमाधात्रीसर्वपापप्रणाशिनी ॥ ४७ ॥ तुलसीवृक्षमासाद्ययायास्तिष्ठंतिदेवताः ॥ आमलक्यास्तलेता
स्तानिवसंतिद्विजोत्तम ॥ ४८ ॥ गंगादीनिचतीर्थानितत्रैवद्विजसत्तम ॥ विष्णुप्रियतमाधात्रीपवित्रायत्रतिष्ठति ॥ ४९ ॥ अशुभंवाशुभंवापियत्कर्मा
मलकीतले ॥ क्रियतेमानवैर्विप्रभवेत्तत्सत्यमक्षयम् ॥ ५० ॥ पवित्रैर्नूतनैःपत्रैर्धात्र्यायःपूजयेद्धरिम् ॥ समुक्तःपापजालेनसायुज्यंलभतेहरेः ॥ ५१ ॥ धा
त्रीचतुलसीदेवीनतिष्ठेद्यत्रजैमिने ॥ स्थानंतदपवित्रंस्यान्नचक्रियाफलंलभेत् ॥ ५२ ॥ नतिष्ठत्याश्रमेयत्रधात्रीचतुलसीशुभा ॥ तेनकर्मकृतंसर्वंनूनं

१ संधिरत्रार्षः—पापाशयाः—अमृतलताभनिदानभूताम्—इ०पदच्छेदः।

गच्छतिनिष्फलम् ॥ ५३ ॥ धात्र्यातुलस्याहीनंचनिलयंयस्यभूसुर ॥ अलक्ष्मीःपातकंसर्वंकलिश्चतेनतोषितः ॥ ५४ ॥ स्थानेतस्मिन्द्विजश्रेष्ठनधा
त्रीतुलसीनच ॥ श्मशानतुल्यंस्थानंतद्विज्ञेयंतत्त्वदर्शिभिः ॥ ५५ ॥ धात्रीचतुलसीयत्रतिष्ठेत्तत्राखिलाःसुराः ॥ नधात्रीतुलसीपत्रंतत्रैवाखिलपातकम् ॥
॥ ५६ ॥ धात्रीफलस्रजंयस्तुपापहर्त्रींवहेद्बुधः ॥ तस्याश्रित्यतनुंविष्णुःसदातिष्ठेच्छ्रियासह ॥ ५७ ॥ धात्रीकाष्ठस्यमालांचयोवहेन्मतिमान्नरः ॥ तस्य
देहंसमाश्रित्यतिष्ठंतिसर्वदेवताः ॥ ५८ ॥ धात्रीफलस्रजंगृह्णन्यत्कर्मकुरुतेनरः ॥ तत्सर्वमक्षयंप्रोक्तंशुभंवायदिवाशुभम् ॥ ५९ ॥ यस्तुधात्रीफलंभुंक्ते
मानवोऽखिलतत्त्ववित् ॥ तद्देहाभ्यंतरस्थायिसर्वंपापंविनश्यति ॥ ६० ॥ धात्रीफलमयींमालांयोवहेद्द्विजसत्तम ॥ ब्रवीमिशृणुमाहात्म्यंसर्वपापहरं
परम् ॥ ६१ ॥ श्मशानेऽपियदामृत्युस्तस्यस्याद्दैवयोगतः ॥ गङ्गामरणजंपुण्यंसंप्राप्नोतिनसंशयः ॥ ६२ ॥ तंदृष्ट्वापापिनःसर्वेपापजालैःसुदारुणैः ॥
सद्यएवप्रमुच्यंतेजन्मकोटिशतैरपि ॥ ६३ ॥ नित्यंगृह्णातिविप्रेंद्रयोधात्रीफलकर्दमम् ॥ दिनेदिनेलभेत्पुण्यंसंप्राप्नोतिनसंशयः ॥ ६४ ॥ धात्रीतरुंचयो
हंतिसर्वदेवगणाश्रयम् ॥ सददातिहरेरंगेघातंनास्त्यत्रसंशयः ॥ ६५ ॥ सर्वदेवमयीधात्रीविशेषात्केशवप्रिया ॥ सम्यग्वक्तुंगुणंतस्याब्रह्मणापिनश
क्यते ॥ ६६ ॥ धात्र्यास्तुलस्याविदधातिभक्तियोमानवोज्ञातसमस्ततत्त्वः ॥ भुक्त्वाचभोगान्सकलांस्ततोऽतेसमुक्तिमाप्नोतिहरेःप्रसादात् ॥ ६७ ॥
इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेतुलसीमाहात्म्यंनामचतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २४ ॥ छ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ भूयएवमहाभागतुलस्याःपापना
शनम् ॥ अतिथेःपूजनस्यापिमाहात्म्यंब्रूहिविस्तरात् ॥ १ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ ततोव्यासोमहातेजास्तुलस्याद्विजसत्तम ॥ माहात्म्यं
वक्तुमारेभेशृण्वतांपापनाशनम् ॥ २ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इयंसाक्षान्महालक्ष्मीस्तुलसीभगवत्प्रिया ॥ तस्मादिमांनपश्यंतिमूढाअज्ञानेनजै
मिने ॥ ३ ॥ सदैवतुलसींमर्त्योयथैवभुविसेवते ॥ तथैवसेन्द्राविबुधाःसेवंतेतांसुरालये ॥ ४ ॥ परब्रह्मस्वरूपेयंतुलसीयत्रतिष्ठति ॥ तत्रै
वकुशलंसर्वंसुदृढंप्रोच्यतेमया ॥ ५ ॥ प्राप्नोतिमृत्युकालेयस्तोयंपातकवानपि ॥ तुलसीपत्रगलितंसयातिहरिसन्निधिम् ॥ ६ ॥ तुलसीमृत्तिकापु
ण्ड्रंयोमृत्युसमयेवहेत् ॥ समुक्तःसकलैःपापैःपुरंगच्छतिचक्रिणः ॥ ७ ॥ यस्ययस्यात्तुलसीपत्रंमुखेशिरसिकर्णयोः ॥ मृत्युकालेद्विजश्रेष्ठतस्यस्वामीनभा
स्करिः ॥ ८ ॥ पवित्रनामासुमतिर्बभूवपरमार्थवित् ॥ बभूवब्राह्मणीतस्यबहुलानामधारिणी ॥ ९ ॥ सद्वंशप्रभवासाध्वीपतिसेवापरायणा ॥ अनपत्यप
तिर्नामतत्रैकोस्तिद्विजोत्तमः ॥ १० ॥ सख्यंतेनपवित्रोऽसौचकारद्विजसेविना ॥ ततोऽनपत्यपतिनाकथालोभेनसत्तम ॥ ११ ॥ उपविष्टःपवित्रोऽसौस्नेहादेक
वरासने ॥ तत्रांतरेमहातेजालोमशोनामसद्विजः ॥ १२ ॥ कथयंतौकथाश्चित्राःसमागत्यददर्शतौ ॥ अथतंलोमशंविप्रंविप्राबुत्थायपीठतः ॥ १३ ॥ पा

द्याघ्याचमनीयाद्यैःपूजयामासतुश्चतौ ॥ सुप्रीतोलोमशस्ताभ्यांनारायणपरायणः ॥ १४ ॥ उवासब्राह्मणश्रेष्ठआसनेकीर्तयन्हरिम् ॥ आसनस्थं
महात्मानंलोमशंतंकृताञ्जलिम् ॥ १५ ॥ पवित्रानापत्यमुनीभक्त्याप्राहतुर्लोमशम् ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञत्वत्पादयुगलैर्नृभिः ॥ १६ ॥ सद्भिर्ग्राह्यैराश्रमोऽ
यंपूतोऽभून्नूनमावयोः ॥ कृतानियानिपापानिआवाभ्यांमोहतःपुरा ॥ १७ ॥ तानिसर्वाणिनष्टानित्वत्पादयुगदर्शनात् ॥ भवान्नारायणःसाक्षात्पूजनीयोऽ
मरैरपि ॥ १८ ॥ सम्यक्तेपूजनंकर्तुंकिमावांमानुषौक्षमौ ॥ अतिथेर्याकृतापूजातेऽस्माभिर्निजशक्तितः ॥ १९ ॥ अनयाभवसुप्रीतःक्षमस्वदोषमा
वयोः ॥ इत्युक्त्वातौमहात्मानौतस्यागंतोःपदद्वये ॥ निपेततुर्द्विजश्रेष्ठवयस्यौगृहमेधिनौ ॥ २० ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ ततोभक्त्यासु
संतुष्टोलोमशोविदुषांवरः ॥ युवांविनयिनांश्रेष्ठौद्विजाग्र्यौधर्मतत्परौ ॥ २१ ॥ आप्यायितोऽस्मिसुतरांयुवयोर्विनयोक्तिभिः ॥ साक्षाद्ब्रह्माशिवो
विष्णुरतिथिःप्रोच्यतेबुधैः ॥ २२ ॥ तस्मिन्नेतावतीभक्तिर्युवयोरस्तुमङ्गलम् ॥ आराधितोऽस्म्यहंसम्यगतिथिर्भूरिभोजनैः ॥ २३ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥
ततउत्थायतौविप्रौतत्पादकमलद्वये ॥ भूयोऽपितंनमस्कृत्यप्राहतुर्लोमशंमुनिम् ॥ २४ ॥ ॥ ब्राह्मणावूचतुः ॥ ॥ ब्रह्मन्नतिथिपूजायामाहात्म्यंव
क्तुमर्हसि ॥ यांकृत्वाप्राप्यतेमुक्तिर्दुःखलभ्यापिमानवैः ॥ २५ ॥ कोऽतिथिःप्रोच्यतेलोकेतस्यपूजाचकीदृशी ॥ आतिथेयोतिथिश्रेमौलभेतेका
सुभौगतिम् ॥ २६ ॥ ॥ लोमशउवाच ॥ ॥ वानप्रस्थोब्रह्मचारीभिक्षुश्चैषांप्रपूजनात् ॥ निरुच्यतेगृहंश्रेष्ठमाश्रमेषुचतुर्ष्वपि ॥ २७ ॥
चतुराश्रममध्येतुप्रधानागृहिणोमताः ॥ तैश्चातिथीनांकर्तव्यापूजाभक्तिसमन्वितैः ॥ २८ ॥ गृहिणांपरमोधर्मःप्रोक्तश्चातिथिपूजनम् ॥ आश्र
माचारतोऽश्रेष्ठास्ततस्तेगृहिणोमताः ॥ २९ ॥ वर्हंत्यतिथिपूजायांदक्षतांगृहिणोयदि ॥ तदाप्रयोजनंतेषांकिमन्यैःपुण्यकर्मभिः ॥ ३० ॥ यस्यन
श्रूयतेनामनचगोत्रंनचास्थितिः ॥ अकस्माद्गृहमागच्छेत्सोऽतिथिःप्रोच्यतेबुधैः ॥ ३१ ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियावापिवैश्यावावृपलास्तथा ॥ गृहाग
ताःपूजिताश्चविष्णुवत्तत्त्वदर्शिभिः ॥ ३२ ॥ चाण्डालप्रमुखायेऽन्येहीनवर्णसमुद्भवाः ॥ विष्णुवत्पूजितव्यास्तेपाद्यार्घ्यैर्भूरिभोजनैः ॥ ३३ ॥
समागतेष्वतिथिषुप्रयाणंकुरुतेगृही ॥ अपिसत्वरयादद्यात्पाद्यार्घ्यादीनिचद्विजः ॥ ३४ ॥ कुर्याच्चकुशलंप्रश्नंवचनैःकोमलाक्षरैः ॥ कारये
द्भोजनंवापिदिव्यरत्नैर्मुदागृही ॥ ३५ ॥ सुखदेमन्दिरेतस्यशयनंकारयेद्बुधः ॥ प्रातर्जिगमिषुंदृष्ट्वातमायांतंविवर्जयेत् ॥ ३६ ॥ यदिकर्मवि
पाकेनगृहीभवतिवित्तवान् ॥ आतिथ्येनातिथिःपूज्यस्तदहंवच्मिसत्तमौ ॥ ३७ ॥ समागतेष्वतिथिषुभक्त्यादद्यात्तृणादिकम् ॥ तृणाभावे
नवैब्रूयाद्भूमौतिष्ठेतिभक्तितः ॥ ३८ ॥ पादप्रक्षालनार्थंतुदद्यादुदकमुत्तमम् ॥ अतोमधुरयावाचापृच्छेच्चकुशलादिकम् ॥ ३९ ॥

फलादिकंततोदद्याद्भक्त्याभोजनहेतवे ॥ तदभावेनमतिमान्मुदाविप्रप्रकाशयेत् ॥ ४० ॥ वदेच्चाहंमहापापीदरिद्रप्रवरोऽतिथे ॥ कर्त्तुमिच्छा
मिभक्तितेदैवतंत्रंविरोधकम् ॥ ४१ ॥ अनेनविधिनादीनःसत्यक्त्वातिथिपूजनम् ॥ स्वाचारपतितोनान्योयथोक्तंफलमाप्नुयात् ॥ ४२ ॥ अनर्चितो
ऽतिथिर्यस्यगच्छेद्धैगृहिणोगृहात् ॥ जन्मकोट्यर्जितंपुण्यंतस्यगच्छतिसंक्षयम् ॥ ४३ ॥ एकएवातिथिर्येनभक्तिभावेनपूज्यते ॥ हरेत्तस्यहरिःसद्यो
पातकंकोटिजन्मजम् ॥ ४४ ॥ सत्यंवच्मिहितंवच्मिदृढंवच्मिप्रयत्नतः ॥ विनातिथिसपर्याभिर्गृहिणोनास्तिवागतिः ॥ ४५ ॥ सत्यंसत्यंपुनःसत्य
मागंतुपूजयाविना ॥ गतिर्नास्त्येवनास्त्येवनास्त्येवगृहिधर्मिणाम् ॥४६॥ ज्ञातिधर्मइतिख्यातोवल्लभोद्वापरेयुगे॥बभूवसर्वधर्मज्ञस्तस्यश्रीवल्लभाह्वया ॥
॥४७॥ तेनसर्वाणिकर्माणिकृतानिज्ञातिसेविना ॥ सौराष्ट्रेवसतिंचक्रेतयासहसभार्यया ॥४८॥ तत्रदुर्ग्रहसंचाराद्द्वादशाब्दंचवासवः॥ नववर्षावुतेनासीद्दुर्भि
क्षंसुमहद्द्विजौ ॥ ४९ ॥ तस्मिन्महतिदुर्भिक्षेलोकास्तद्देशवासिनः ॥ बभूवुर्दुःखिताःसर्वेमर्यादामपितत्यजुः ॥ ५० ॥ ज्ञानभद्रोमहायोगीयुगेद्वापर
संज्ञके ॥ दुर्भिक्षहृतसंपत्तिर्बभूवात्यन्तदुःखितः ॥ ५१ ॥ क्षुधाकुलान्सुतान्दृष्ट्वादारांश्चद्विजसंमतौ ॥ फलमूलादनार्थायजगामोतपत्यकांगिरेः॥ ५२ ॥
गिरेरुपत्यकाप्रांतेचिरायुःसबुभुक्षितः ॥ कूष्माण्डफलमेकंचलेभेब्राह्मणसत्तमो ॥ ५३ ॥ समादायफलंतच्चहर्षितोसौनिजालयम् ॥ जवैर्जगामविप्रे
न्द्रोज्ञानभद्रोमहायशाः ॥ ५४ ॥ एतस्मिन्नन्तरेविप्रमेघैर्नीलपदैरिव ॥ आवृतेगगनेवृष्टिर्महासारैर्बभूवह ॥ ५५ ॥ समुनिश्चतयावृष्ट्याप्लाविताखिल
विग्रह ॥ वनाद्वनचरःकश्चिच्छीतार्तश्चाययौगृहम् ॥ ५६ ॥ दृष्ट्वातिथिंतुशीतार्तंववंदेशिरसाततः ॥ ददौतृणासनंभक्त्यातस्मैपाद्यादिकंततः ॥ ५७ ॥
ततोमधुरयावाचातेनैवातिथिनासह ॥ तस्थौस्वस्थेनमनसाप्रज्ञालापंप्रकुर्वता ॥५८॥ गृहिण्यासहगोपेनस्वामिसेवासुदक्षया॥ ततःकूष्माण्डकंनव्यंपक्वम
त्यंतयत्नतः ॥ ५९ ॥ संप्राप्यहर्षितासाध्वीददौभागंविधायसा ॥ अथासौदुर्बलोगोपोदिनविंशमुपोषणात् ॥ ६० ॥ आतिथेयोमहाभागंददौचातिथये
मुदा ॥ ततस्तद्गृहिणीसाध्वीस्वामिभक्तिपरायणा ॥ ६१ ॥ ददौसापतितंभागंतस्मैचातिथयेमुदा ॥ अथातिथेस्तयोस्तत्रदंपत्योःसुमहात्मनोः ॥
॥ ६२ ॥ अभूद्भागद्वयंभुक्त्वासुप्रीतोद्विजसत्तम ॥ विष्णुवत्पूजितस्ताभ्यांसोऽतिथिर्दृढभक्तितः ॥ ६३ ॥ विश्रामंरात्रौतत्रैवप्रातःस्नात्वाचिरंययौ ॥
गतैवमुपवासेनदिनानामेकविंशतिः ॥ ६४ ॥ दंपतीतौमहात्मानौपंचतांययतुस्ततः ॥ तेनपुण्यप्रभावेणदंपतीतौमहाशयौ ॥ ६५ ॥ प्रापतुर्विष्णुसायु
ज्यंदुर्लभंयोगिनामपि ॥ तयोःपुण्यप्रभावेणविहितातिथिपूजया ॥ ६६ ॥ तस्मिन्राज्येतुदुर्भिक्षंविनष्टमभवत्ततः ॥ अत्यंतसुखिनोलोकाःशोकव्याधिवि
वर्जिताः ॥ ६७ ॥ धनधान्यादिसम्पन्नाबभूवुर्धर्मतत्पराः ॥ विनष्टादस्यवस्तत्रनृपोभूल्लोकपालकः ॥६८॥ निजाचाररतालोकाजलदाःकामवर्षिणः ॥

पूर्वजाःकोटिपुरुपास्तथैवापरजास्तयोः ॥ ६९ ॥ तेनैवकर्मणामुक्तिंजग्मुःपापविवर्जिताः ॥ निर्दोषाधनसंपन्नाःसर्वलोकैकपूजिताः ॥ ७० ॥ शोकव्या
धिविहीनाचववृधेसंततिस्तयोः ॥ ॥ लोमशउवाच ॥ ॥ आगंतुपूजामाहात्म्यंसेतिहासंमयोदितम् ॥ ७१ ॥ युवयोःप्रीतयोर्विप्रौकिमन्यच्छ्रोतु
मिच्छथ ॥ ॥व्यासउवाच ॥ ॥ इतिब्रुवतिवैतस्मिँल्लोमशेतपसांधने ॥ ७२ ॥ कालग्रस्तःकृष्णआखुस्तत्रोत्तस्थौविलान्निजात् ॥ तमुत्थितंबिलात्कृष्ण
मूषकंक्रोधविह्वलः ॥ ७३ ॥ पवित्रस्तत्रचोत्तस्थौवदन्नितिमुहुर्मुहुः ॥ अयंपापाशयोदुष्टोमूषकोनिशिचाश्रमम् ॥ ७४ ॥ खनतेतीक्ष्णदंतौघैर्गृहद्रव्यंचकृं
तति ॥ सर्वेषामेववर्णानांकृपाश्रेष्ठाप्रकीर्तिता ॥ ७५ ॥ साचसर्वेषुकर्तव्यानचदुष्टेषुजंतुषु ॥ इत्युक्त्वासौमूषिकंतंद्विजश्रेष्ठकृतेनसम् ॥ ७६ ॥
नाराचेनातितीक्ष्णेनप्राप्तकालंजघानह ॥ स्रवच्छोणितधाराभिःप्लाविताङ्गःसमूषकः ॥ ७७ ॥ पपातभूमौविप्रर्षेव्यथयाहतचेतनः ॥ आखौ
निपतितेतस्मिन्दयालुर्द्विजसत्तमः ॥ ७८ ॥ हाहाकारंततःकृत्वासमुत्तस्थौजवेनसः ॥ निजकर्णात्समानीयतुलसीपत्रमुत्तमम् ॥ ७९ ॥
तस्याखोर्वदनेशीर्षेकर्णयोश्चप्रदत्तवान् ॥ मातस्तुतुलसीदेविगोविन्दह्लादकारिणि ॥ ८० ॥ अस्याखोःकृतपापस्यकुरुत्वंगतिमुत्तमाम् ॥ इत्युक्त्वा
सद्विजश्रेष्ठसर्वलोकोपकारकः ॥ ८१ ॥ हरेनारायणानन्तइत्युच्चैरकरोद्ध्वनिम् ॥ तुलसीपत्रसंस्पर्शान्मूषकोवीतकल्मषः ॥ ८२ ॥ श्रवणाद्धरिना
म्नश्चमुक्तोभूद्भवबंधनात् ॥ ततोदूतामहाविष्णोःसर्वलक्षणसंयुताः ॥ ८३ ॥ आजग्मुःसुरथैःशीघ्रंनेतुंतंगतकल्मषम् ॥ समारुह्यरथंदिव्यंविष्णुदू
तगणैर्वृताः ॥ ८४ ॥ जगामपरमंस्थानंमूषकोद्विजसत्तम ॥ युगकोटिसहस्राणिस्थित्वानारायणाश्रमे ॥ ८५ ॥ ज्ञानमासाद्यतत्रैवमोक्षमाखुर्ज
गामसः ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ माहात्म्यंतुलसीदेव्याःकथितंतेद्विजोत्तम ॥ ८६ ॥ इदानींब्रूहिकिंश्रोतुंमहाभागत्वमिच्छसि ॥ ८७ ॥ इति
श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारेपंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ कलौयुगेमहाभागसमायातेसुदारुणे ॥ भविष्यंतिजनाःसर्वेकीदृशा
स्तद्वदस्वमे ॥ १ ॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ आद्यंसत्ययुगंप्राहुस्तत्रविप्रादयोजनाः ॥ नारायणार्चनपराःशोकव्याधिविवर्जिताः ॥ २ ॥ सत्योक्ति
भाषिणःसर्वेसदयादीर्घजीविनः ॥ धनधान्यादिसम्पन्नाहिंसादंभविवर्जिताः ॥ ३ ॥ परोपकरणाश्चैवसर्वशास्त्रविदस्तथा ॥ एवंविधाःसत्ययुगेसर्वेलोका
द्विजोत्तम ॥ ४ ॥ राजधर्मग्राहिणश्चभूपालाजनपालनाः ॥ अहोसत्ययुगस्यास्तिकोव्याख्यातुंगुणंयशः ॥ ५ ॥ अधर्मोच्चारणंयत्रजनाःकेऽपिनकुर्वते ॥
त्रेतायुगेसमायातेधर्मःपादोनकंगतः ॥ ६ ॥ अल्पशोकान्विताःलोकाःकेचित्केचिदघाश्रयाः ॥ विष्णुध्यानरतालोकायज्ञदानपरायणाः ॥ ७ ॥ ॥ ५६ ॥
वर्णाश्रमाचाररताःसुखिनःस्वस्थचेतसः ॥ क्षेत्रभूमिकृतःशूद्राःसर्वेब्राह्मणसेविनः ॥ ८ ॥ ब्राह्मणाश्चमहात्मानोवेदवेदाङ्गपारगाः ॥ प्रतिग्रहनिवृत्ताश्चस

त्यसन्धाजितेन्द्रियाः ॥ ९ ॥ तपोव्रतरतानित्यंदातारोविष्णुसेविनः ॥ त्रेतायुगस्यावसानेद्वापरेयुगआगते ॥ १० ॥ द्विपादहीनोधर्मःस्यात्सुखदुःखान्वि
तानराः ॥ केचित्केचित्पापरताःकेचित्केचिच्चधर्मिणः ॥ ११ ॥ केचित्केचिद्गुणैर्हीनाःकेचित्केचिन्महागुणाः ॥ अत्यन्तदुःखिनःकेचित्केचिच्चसुखिनस्त
था ॥ १२ ॥ प्रतिग्रहेब्राह्मणश्चकदाचित्कुरुतेस्पृहाम् ॥ भूभुजैर्धनलोभेनकदाचित्पीड्यतेप्रजा ॥ १३ ॥ विष्णुपूजापराविप्राःशूद्राश्चद्विजसेविनः ॥
यदायुगेयुगेधर्मःपादोनतांगतोद्विज ॥ १४ ॥ तदाव्यासोविष्णुरूपीवेदभागंचकारह ॥ कलौयुगेचविप्रेन्द्रसर्वपापैकमंदिरे ॥ १५ ॥ एकपादोभवेद्धर्मः
सर्वेपापरताजनाः ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्याःशूद्राःपापपरायणाः ॥ १६ ॥ अत्यंतकामिनःक्रूराभविष्यंतिकलौयुगे ॥ वेदनिंदाकराश्चैवद्यूतचौर्यकरास्त
था ॥ १७ ॥ विधवासंगमश्चाभविष्यंतिकलौयुगे ॥ वृत्त्यर्थंब्राह्मणाःकेचिन्महाकपटधर्मिणः ॥ १८ ॥ सर्वेस्त्रैणाभविष्यंतिमादकद्रव्यसेविनः ॥ सदा
स्त्रीयोनिनिरताःपरद्रव्यंहरंति च ॥ १९ ॥ परान्नलोलुपानित्यंतपोव्रतपराङ्मुखाः ॥ पाखण्डसङ्गनद्धाश्चभविष्यंतिकलौयुगे ॥ २० ॥ रक्ताम्बराभविष्यं
तिब्राह्मणाःशूद्रधर्मिणः ॥ कलौयास्यंतिनिर्वृत्ताउत्तमाअतिनीचताम् ॥ २१ ॥ नीचाश्चधनसम्पन्नायास्यंत्युच्चपदंप्रति ॥ प्रदास्यंत्युपकारिभ्योदाना
निसकलाजनाः ॥ २२ ॥ यत्नादपिचनेष्यंतिवृषलाविप्रवर्त्तनम् ॥ मित्रस्नेहाद्वदिष्यंतिकूटसाक्ष्यंकलौजनाः ॥ २३ ॥ अधर्मबुद्धिलपनाधर्मबु
द्धिविलापिनः ॥ परोक्षनिंदकाःक्रूराःसंमुखेप्रियवादिनः ॥ २४ ॥ साध्वीवादंवदिष्यंतिभर्तारंपुंश्चलीस्त्रियः ॥ परस्त्रीहिंसकाश्चैवगोत्रविक्रायिणो
द्विजाः ॥ २५ ॥ कन्याविक्रयिणश्चैवभविष्यंतिकलौयुगे ॥ स्त्रीजिताःपुरुषाःसर्वेस्त्रियोऽप्यत्यंतचञ्चलाः ॥ २६ ॥ कलौयुगेभविष्यंतिकलौमर्त्या
दुराशयाः ॥ अल्पसस्यावसुमतीमेघाःस्वल्पोदकास्तथा ॥ २७ ॥ अकालवर्षिणश्चापिभविष्यंतिकलौयुगे ॥ कलौविड्भोजिनोगावःस्वल्पक्षी
राश्चजैमिने ॥ २८ ॥ घृतहीनंचतत्क्षीरंभविष्यंतिनसंशयः ॥ आत्मस्तुतिपरालोकाःपरनिंदापरायणाः ॥ २९ ॥ भविष्यंतिचसर्वाङ्गबाला
बह्वन्नभोजनाः ॥ पितृयज्ञंकरिष्यंतिदंभार्थंब्राह्मणाःकलौ ॥ ३० ॥ सर्वेवचःस्नेहिनःस्युर्यावत्कार्यंनसिद्ध्यति ॥ नरान्धर्मपरान्दृष्ट्वासर्वेचोपहसंति
वै ॥ ३१ ॥ वर्धंत्यधर्मतोलोकास्तस्मात्पापरताजनाः ॥ दशद्वादशवर्षेचसमूलोऽप्येतिसंक्षयम् ॥ ३२ ॥ जलस्येवभविष्यंतियथावर्षासुवृद्धयः ॥ ततो
लोकाभविष्यंतिकलौगलितयौवनाः ॥ ३३ ॥ पंचमेवापिषष्ठेवावर्षेस्त्रीगर्भधारिणी ॥ बह्वपत्याश्चपुरुषाभविष्यंत्यतिदुःखिनः ॥ ३४ ॥ नेतुकामाश्चस
र्वेऽपिदातुकामानकेपिच ॥ कलौम्लेच्छाभविष्यंतिराजानःपापतत्पराः ॥ ३५ ॥ एकवर्णाभविष्यंतिविषयार्थकलौजनाः ॥ कलेःप्रथमसंध्यायांहरिनिंदं

तिमानवाः ॥ ३६ ॥ कलेर्मध्येनपश्यंतिहरेर्नामानिकेवले ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्यावृषलाश्चकलौयुगे ॥ ३७ ॥ एकवर्णाभविष्यंतिवर्णाश्चत्वारएवच ॥
यदायदाद्विजश्रेष्ठहानिःसुकृतिनांभवेत् ॥ ३८ ॥ वृद्धिश्चपापिनांनॄणांज्ञेयावृद्धिस्तदाकलौ ॥ यद्यप्ययंकलिर्घोरोमयाप्रोक्तोद्विजोत्तम ॥ ३९ ॥ तथाप्य
स्तिमहानस्यगुणोगुणवतांवर ॥ सत्येद्वादशभिर्वर्षैर्भवेत्पुण्यस्यसाधनम् ॥ ४० ॥ तदर्धेनचत्रेतायांमासेनद्वापरेभवेत् ॥ अहोरात्रेणैवविप्रभवेत्तच्चक
लौयुगे ॥ ४१ ॥ तस्मात्कलियुगेनॄणांमर्त्यैर्नैवोत्तमागतिः ॥ द्वादशाब्दैर्युगेऽन्यस्मिन्हरिमभ्यर्च्ययत्फलम् ॥ ४२ ॥ तत्फलंलभतेमर्त्योहरिमुच्चार्यवैक
लौ ॥ हरेर्नामैकमप्यत्रकलौवदतियोनरः ॥ ४३ ॥ कलिर्नबाधतेतंचसत्यंसत्यंनसंशयः ॥ ॥ जैमिनिरुवाच ॥ ॥ मनःशुद्धिविहीनत्वात्समस्तंकर्म
निष्फलम् ॥ ४४ ॥ इतिपूर्वंत्वयाप्रोक्तंमनोविस्मयदंमम ॥ कलौसर्वेभविष्यंतिमनःशुद्धिविवर्जिताः ॥ ४५ ॥ तेषांयथाभवेत्कर्मसकलंब्रूहितद्गुरो ॥
॥ व्यासउवाच ॥ ॥ यत्किंचित्कुरुतेकर्ममर्त्योधर्मंकलौयुगे॥४६॥तदर्पयेन्महाविष्णौभक्तिभावसमन्वितः॥विष्णौसमर्पितंकर्मसर्वमेवाक्षयंभवेत्॥४७॥
॥ ॥ व्यासउवाच ॥ ॥ इतितेकथितंसर्वंवृत्तंब्राह्मणसत्तम ॥ यच्छ्रुत्वाभक्तिभावेननरोमोक्षमवाप्नुयात् ॥ ४८ ॥ ॥ सूतउवाच ॥ ॥ एवंप्रबो
धितस्तेनजैमिनिःपरमात्मना ॥ क्रियायोगरतोभूत्वाजगामपरमंपदम् ॥ ४९ ॥ इमंक्रियायोगसारंव्यासेनोक्तंमहात्मना ॥ येपठंतिजनाभक्त्याशृण्वंतिच
मुमुक्षवः ॥ ५० ॥ तेसर्वेपातकैर्घोरैर्बहुजन्मार्जितैरपि ॥ विमुक्ताःपरमांमुक्तिंलभंतेनात्रसंशयः ॥ ५१ ॥ यद्यदिष्टंपठंत्येतच्छृण्वन्तिचमुमुक्षवः ॥ लभंते
तत्तदेवाशुप्रसादात्कमलापतेः ॥ ५२ ॥ श्लोकार्द्धंश्लोकमेकंवाश्लोकपादमथापिवा ॥ नरःपठित्वाश्रुत्वाचलभतेवांछितंफलम् ॥ ५३ ॥ लिखित्वाले
खयित्वावायःशास्त्रमिदमर्चयेत् ॥ सविष्णुपूजनस्यैवफलंप्राप्नोतिमानवः ॥ ५४ ॥ इदमतिशयगुह्यंनिःसृतंव्यासवक्त्राद्विरतरपुराणंप्रीतिदंवैष्णवानाम्॥
चिरममरवराद्यैर्वंदितांघ्रेर्मुरारेःसकलभुवनभर्तुश्चक्रिणःप्रीतयेऽस्तु ॥ ५५ ॥ इति श्रीपद्मपुराणेक्रियायोगसारखण्डेव्यासजैमिनिसंवादेयुगधर्मनिरूपणपू
र्वकंपुराणमाहात्म्यवर्णननामषड्विंशतितमोऽध्यायः ॥ २६ ॥ ॥ छ ॥ ॥ शुभंभवतु ॥ ॥ श्रीवेङ्कटेश्वरार्पणमस्तु ॥ ॥ छ ॥

॥ समाप्तोऽयंग्रन्थः ॥

इदं पद्मपुराणस्थक्रियायोगसारखंडंरावेरग्रामनिवासिपरशुरामभट्टतनयेनगोविन्दशास्त्रिणासंशोधितम् । तदेतत् श्रीकृष्णदासात्मजखेमराज
श्रेष्ठिना मुंबय्यां स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वर" मुद्रणालये मुद्रयित्वा प्रकाशमानीयत । सं०१९५२ श०१८१७

॥ इति श्रीपाद्मं महापुराणं समाप्तम् ॥